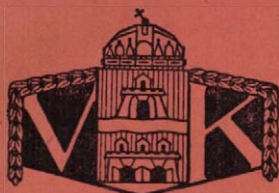

A BUDAPESTI VÁROSI KÖNYVTÁR ÉRTESÍTŐJE

1917

XI. ÉVFOLYAM 1-3. SZÁM

TARTALOM:

A Városi Nyilvános Könyvtár 10. évi jelentése, az 1916. évről	1	Iparpolitika	77
A Központi Könyvtár új szerze- ményei 1917 jan.—jún.	63	Közlekedés	78
Általános munkák	63	Kereskedelem	78
Bölcsélet	64	Pénz. Hitelügy	79
Vallás. Egyház	65	Biztosításügy	79
Társadalomtudomány	67	Pénzügy	79
Statisztika. Népesedés	68	Néprajz	80
Államtudomány	68	Nyelvészet	80
Társadalmi kérdés	70	Természettudomány	80
Jogtudomány	71	Közegészségügy	80
Közigazgatás	74	Művészet	81
Közoktatás	75	Irodalom	82
Közigazdaság	76	Történelem	82
Bányászat	77	Földrajz	83
Mezőgazdaság	77	Életrajzok. Emlékiratok ..	83
		Hírek és közlések	84
		Név- és címmutató a szerze- mények jegyzékéhez	85

E szám ára 60 fillér

BULLETIN DER
STADTBIBLIOTHEK
VON BUDAPEST

1917 II. JAHRG. Nr 1-3

BULLETIN OF THE
BUDAPEST
PUBLIC LIBRARY

1917 IIth YEAR No 1-3

Betűrendes tárgymutató a szerzemények jegyzékéhez

Sachregister — Subject index

Adók és illetékek	79b	Hajózás	78a	Nem keresztény vallások	66b
Állam és egyház	69a	Hitelügy	79a	Nemi élet	67a
Államtudomány	68b			Népesedés	68a
Állami egyedáruságok	79b	Ifjúkorúak védelme	74b	Néprajz	80a
Általános munkák	63a	Illetékek	79b	Nőkérdés	71b
Any- és csecsemővédelem	74b	Iparpolitika	77b	Nyelvészet	80b
		Irodalom	82a		
Bányászat	77a	Járványok	81a	Pedagógia	75b
Belpolitika	69b	Jogtudomány	71b	Pénzügy	79a, 79b
Biztosításügy	79a			Perrendtartás	73b
Bölcsélet	64b			Politika	68b, 69a
Büntetőjog	72b				
		Kereskedelem	78b	Statisztika	68a
Család	67a	Kereskedelmi jog	73a	Szabadkőművesség	75a
Csecsemővédelem	74b	Keresztény felekezetek	66a	Szakszervezetek	70b
		Kíváncsi	70a	Szociálizmus	71a
Demokrácia	69a	Könyvészet	63a	Szövetkezés	71a
		Könyvtárügy	63b	Születések korlátozása	68b
Egyetemek	75b	Közegészségügy	80b		
Egyház	65b, 69a	Közigazdaság	76a	Társadalmi kérdés	70a
Egyházjog	73b	Közjog	74a	Társadalomtörténet	67b
Életrajzok	83b	Közlekedés	72a	Társadalomtudomány	67a
Emlékiratok	83b	Közoktatás	75a	Természettudomány	80b
Erkölcsbölcsélet	65b	Községi igazgatás	74a	Történelem	82b
		Községi üzemek	80a	Tudomány és tudás	63a
Fajsziológia	67a	Köztisztviselők	74a		
Fertőző betegségek	81a	Lakáskérdés	70b	Üzemtan	76b
Fiatalkorúak védelme	74b	Lélektan	65a		
Folyóiratok	64a			Vallás	65b
Földbirtok	77b	Magánjog	72b	Vallástudomány	66a
Földrajz	83a	Mezőgazdaság	77a	Városépítés	82a
		Monopóliumok	79b	Vasutak	78a
Gazdaságpolitika	76a	Munkáskérdés	70a		
Gyarmatosítás	70a	Művészet	81b		

A BUDAPESTI VÁROSI KÖNYVTÁR ERTESÍTŐJE

1917

11. ÉVFOLYAM

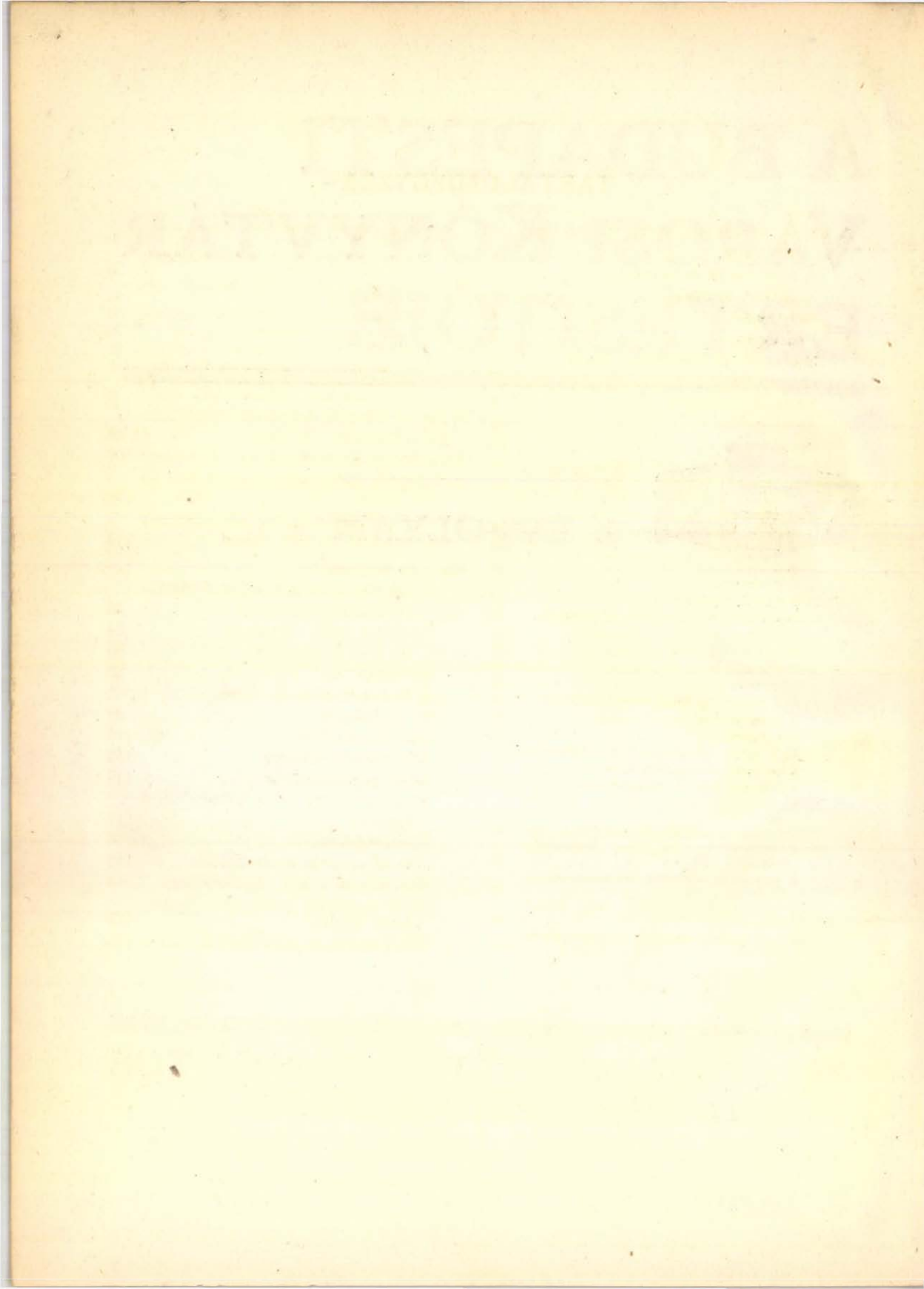

BULLETIN DER
STADTBIBLIOTHEK
VON BUDAPEST

11. JAHRG. 1917

BULLETIN OF THE
BUDAPEST
PUBLIC LIBRARY

11th YEAR 1917

TARTALOMJEGYZÉK

<p>A Városi nyilvános könyvtár 10. jelentése, az 1916. évről . . . . . 1</p> <p style="padding-left: 20px;">A könyvtár és a háború . . . . . 1</p> <p style="padding-left: 20px;">Könyvtári bizottság . . . . . 3</p> <p style="padding-left: 20px;">Helyiségek . . . . . 4</p> <p style="padding-left: 20px;">Pénzügyek . . . . . 4</p> <p style="padding-left: 20px;">Szervezeti és személyzeti ügyek . . . . . 5</p> <p style="padding-left: 20px;">Gyarapodás . . . . . 7</p> <p style="padding-left: 20px;">Különgyűjtemények . . . . . 9</p> <p style="padding-left: 20px;">Katalógusok . . . . . 10</p> <p style="padding-left: 20px;">Könyvkötés . . . . . 10</p> <p style="padding-left: 20px;">Bibliográfiai munkák. Kiadványok . . . . . 11</p> <p style="padding-left: 20px;">Forgalom . . . . . 11</p> <p>Függelékek:</p> <p style="padding-left: 20px;">Az O. H. B. könyvosztálya . . . . . 17</p> <p style="padding-left: 20px;">A rendelő osztály . . . . . 18</p> <p style="padding-left: 20px;">Budapesti gyűjtemény . . . . . 20</p> <p style="padding-left: 20px;">A kézikönyvtár . . . . . 22</p> <p style="padding-left: 20px;">A röpiratgyűjtemény . . . . . 23</p> <p style="padding-left: 20px;">Könyvészeti és könyvtártani gyűjtemény . . . . . 23</p> <p style="padding-left: 20px;">A katalogizáló és könyvkötő osztály . . . . . 24</p> <p style="padding-left: 20px;">A központi nyilvános szolgálat . . . . . 26</p> <p style="padding-left: 20px;">A fiók-központ . . . . . 30</p> <p style="padding-left: 20px;">Az 1. számú fiók . . . . . 38</p> <p style="padding-left: 20px;">A 2. számú fiók (Deák Ferenc-könyvtár) . . . . . 39</p> <p style="padding-left: 20px;">A 3. számú fiók . . . . . 41</p> <p style="padding-left: 20px;">A 4. számú fiók . . . . . 44</p> <p style="padding-left: 20px;">Az 5. számú fiók (Állatkerti mozgókönyvtár) . . . . . 44</p> <p style="padding-left: 20px;">A könyvtár költségvetése 1915—16. . . . . 45</p> <p style="padding-left: 20px;">A könyvtár 1916. évi zárszámadása . . . . . 46</p> <p style="padding-left: 20px;">Kimutatás a könyvtár 1916. évi házi bevételeiről . . . . . 47</p> <p style="padding-left: 20px;">A mulasztott munkanapok kimutatása, 1916. . . . . 47</p> <p style="padding-left: 20px;">A könyvtár személyzetének szakirodalmi működése 1916-ban . . . . . 48</p> <p style="padding-left: 20px;">A gyarapodás kimutatása származás szerint, 1915—16 . . . . . 50</p> <p style="padding-left: 20px;">A gyarapodás kimutatása jelleg szerint, 1915—16 . . . . . 50</p> <p style="padding-left: 20px;">A gyarapodás megoszlás nyelvek szerint, 1915—16 . . . . . 51</p>	<p>A gyarapodás megoszlása szakok szerint, 1915—16 . . . . . 52</p> <p>A gyarapodás és állomány kimutatása gyűjteményenként 1915—16 . . . . . 53</p> <p>Jelentékenyebb és külön említésre méltó beszerzések . . . . . 54</p> <p>Az ajándékképen járt folyóiratok jegyzéke . . . . . 54</p> <p>A csereképen járt folyóiratok jegyzéke . . . . . 55</p> <p>Az egész nyilvános szolgálat áttekintése . . . . . 56</p> <p>Az összes forgalom kimutatása 1914—16 . . . . . 60</p> <p>A fiókkönyvtárak forgalmának szakok szerinti százalékos megoszlása 1914—1916 . . . . . 61</p> <p>A Városi Könyvtár szerzeményeinek változott jegyzéke 1917-ben . . . . . 63, 89</p> <p>A Kézikönyvtár gyarapodása az 1917. évben 107</p> <p>A Budapesti gyűjtemény gyarapodása az 1917. évben . . . . . 109</p> <p>A Városi nyilvános könyvtár adományozóinak jegyzéke az 1917. évben . . . . . 113</p> <p>Hírek és közlések</p> <p style="padding-left: 20px;">A katonák olvasmánnyal való ellátása 1917 január—június . . . . . 84</p> <p style="padding-left: 20px;">Thallóczy Lajos könyvtára . . . . . 84</p> <p style="padding-left: 20px;">1. sz. fiók új helyiségei . . . . . 85</p> <p style="padding-left: 20px;">Adomány . . . . . 85</p> <p style="padding-left: 20px;">A Neumann-könyvtár ügye . . . . . 85</p> <p style="padding-left: 20px;">Új kiadványok . . . . . 85</p> <p style="padding-left: 20px;">Személyzeti hírek . . . . . 85, 118</p> <p style="padding-left: 20px;">Könyvtárunk dicsérete . . . . . 115</p> <p style="padding-left: 20px;">Keleti gyűjteményünk . . . . . 117</p> <p style="padding-left: 20px;">Az új városháza és a köművelődési könyvtár . . . . . 117</p> <p style="padding-left: 20px;">Új kiadványok . . . . . 118</p> <p style="padding-left: 20px;">Kórházi orvosok kézikönyvtára . . . . . 118</p> <p style="padding-left: 20px;">Könyvtárunk a XIV. ügyosztályban . . . . . 118</p> <p style="padding-left: 20px;">Orosz tanfolyam a könyvtár hivatalnokai részére . . . . . 118</p> <p style="padding-left: 20px;">Német tanfolyam gyakornokok részére 118</p>
--	---

INHALTSVERZEICHNIS

10. Jahresbericht der Budapester Stadtbibliothek über Ihre Tätigkeit i. J. 1916.	1
Die Bibliothek und der Krieg	1
Bibliothekskommission	3
Räumlichkeiten	4
Finanzen	4
Organisation und Personal	5
Zuwachs	7
Spezialsammlungen	9
Katalog	10
Buchbinderei	10
Bibliographische Arbeiten, Veröffentlichungen	11
Verkehr	11
Anlagen :	
Abteilung f. Lazarethbibliotheken	17
Bestellabteilung	18
Budapester Sammlung	20
Handbibliothek des Lesesaales	22
Flugschriftensammlung	23
Bibliothekökonomische Sammlung	23
Katalog und Buchbinderei-Abteilung	24
Öffentlicher Dienst der Zentrale	25
Zentrale der Zweigstellen	30
Zweigstelle Nr. 1	38
Zweigstelle Nr. 2	39
Zweigstelle Nr. 3	41
Zweigstelle Nr. 4	44
Zweigstelle Nr. 5	44
Bibliotheksvoranschlag 1915 und 1916	45
Schlussrechnung, 1916	46
Ausweis ü. d. Einnahmen	47
Ausweis ü. d. versäumten Arbeitstage des Personals	47
Fachliterarische Tätigkeit des Personals	48
Zuwachsstatistik nach Herkunft der Bücher	50
Zuwachsstatistik n. d. Charakter der Drucksachen	50
Zuwachsstatistik nach Sprachen	51
Statistik des Zuwachses nach Klassen	52
Ausweis des Zuwachses und Bestandes nach Sammlungen	53
Bedeutendere Anschaffungen	54
Verzeichnis der geschenkwise überlassenen Zeitschriften	54
Verzeichnis der in Tausch überlassenen Zeitschriften	55
Übersicht des gesamten öffentlichen Dienstes Gesamtverkehr im Lesesal und in der Ausleihe	60
Verkehr der Zweigstellen nach Fächern	61
Verzeichnis ausgewählter Zugänge	63, 89
Zugangsverzeichnis der Handbibliothek des Lesesaales	107
Zugangsverzeichnis der Budapester Sammlung	109
Verzeichnis der Spender	113
Nachrichten und Mitteilungen	84, 115
Autoren- und Titelregister	118
Sachregister	122

CONTENTS

10 th Annual report of the Budapest Public Library for the year 1916	1
The library and the war	1
Library committee	3
Rooms	4
Finances	4
Organisation and staff	5
Accession	7
Special collections	9
Catalogue	10
Binding	10
Bibliographical work. Publications	11
Circulation	11
Supplements :	
Military hospital libraries	17
Order and accessions department	18
Budapest division	20
Reference library	22
Pamphlets division	23
Bibliographical collection	23
Cataloguing and binding department	24
Central reading and reference department	26
Circulation department	30
1 st Branch	38
2 nd Branch	39
3 ^d Branch	41
4 th Branch	44
5 th Branch	44
Library estimate, 1915 and 1916	45
Account 1916	46
Income account 1916	47
Statistics of absences of the staff	47
Bibliographical literary work of the staff	48
Statistics of accession by origin of the books	50
Statistics of accession by character	50
Statistics of accession by languages	51
Accession by classes	52
Statistics of accession and stock by divisions	53
Purchases of importance	54
List of periodicals received as gifts	54
List of periodicals received on exchange	55
Statistics of public service	56
Total reading-room consultation and circulation	60
Branch circulation by classes	61
Select list of new books	63, 89
List of works added to the Reference Library	107
List of works added to the Budapest Collection	109
List of donors	113
News and communications	84, 115
Index of authors and titles	118
Index of materials	122

A Városi Nyilvános Könyvtár 10. évi jelentése, az 1916. évről
10. Jahresbericht der Budapester Stadtbibliothek über ihre Tätigkeit im Jahre 1916
10th Annual report of the Budapest Public Library for the year 1916

A KÖNYVTÁR ÉS A HÁBORÚ
Kriegswirkungen — Effects of the war
(Lásd az 1. sz. függelékét.)

Mult évi jelentésünk írásakor még azt hihettük, hogy a háborúnak a könyvtárügyre gyakorolt hatása nem kell hogy újra foglalkoztasson, hogy hamarosan elmulnak a felpanaszolt bajok és a könyvtárak ismét normális funkcionálásuk és fejlődésük útjára lépnek majd. A háború harmadik évében sajnos le kell számolnunk azzal, hogy ezek a hatások sokkal tartósabbak és előreláthatólag évekig hátráltatják kulturintézményeink fejlődését.

A nyersanyagok elhasználása, az egyéb termelő eszközök elkoptatása és megrongálása, valutánk megromlása, az ipari üzemek és a kereskedelem nagymérvű koncentrációja előreláthatólag a békekötés után sem engedik majd a mai árszínvonal leszállítását és így valószínűleg évekbe fog telni, amíg a jövedelmek az abnormális árakhoz alkalmazkodnak. A fogyasztók általános helyzetében osztozik a Könyvtár is; mert hiszen alig remélhető, hogy a közháztartásokra háramló súlyos megterheléseket ne első sorban a kulturintézmények érezzék meg. Csupán a magyar könyvek ára 1914 utolsó negyedétől 1916 utolsó negyedéig átlagban 45%-kal emelkedett. Tudjuk azonban, hogy az igazi drágulás a könyvkiadó és nyomdaiparban tulajdonképp csak ezután indult meg és azt is tudjuk, hogy a drágulással egyenes arányban romlott a könyvek technikai kiállítása, hogy a felényivel megdrágult könyv papírja, nyomása, fűzése, kötése nem 45%-kal, hanem sokszor 100%-kal is silányabb. Nyilvános könyvtárban, ahol a könyvek javarésze sűrű használatnak van kitéve, ez szintén nagyon is latba eső drágító tényező s így bizvást mondhatjuk, hogy már a jelentés évében 80—100%-kal drágult meg számunkra a könyv, vagyis 75.000 K-nyi beszerzési hitelünk reális vásárló ereje alig volt több 35—40.000 K-nál. Így hát a háború máris a négy év előtti standardra szorított le: 1916-ban visszaestünk oda, ahol 1912-ben voltunk. Csakis a háborús könyvtermelés mennyiségi és minőségi alacsonyabbrendiségének köszönhetjük, hogy ezt már mostan nem éreztük súlyosabban. De a háború után rögtön jelentkeznek majd ennek a ténynek hatásai és valóban nemcsak szerény jövedelmeink leggazdaságosabb fölhasználására és üzemünk legcélszerűbb megszervezésére lesz szükség, hogy teljesítéseink

szinvalát valamennyire fentarhassuk, hanem a székesfőváros közönségének fokozottabb áldozatkészségére is.

Bármennyire méltányoljuk is más feladatok fontosságát, amelyek a háború után a székesfővárosra hárarnak majd és könyvtárpolitikai feladatait minden-
esetre megelőzik, mégis bizalommal várjuk, hogy a Könyvtár eddigi szolgálta-
tásai a közművelődés és ez által a nemzeti termelőképesség fejlesztése irányában
a főváros könyvtárpolitikájának a lehetőségig a régi iramban való folytatását
általánosan elismert szükségletté emelték. Némi büszkeséggel utalhatunk arra,
hogy minden háborús akadály dacára szolgáltatásaink nemcsak mennyiségileg
emelkedtek, hanem talán minőségileg sem romlottak. Mindez annak ellenére,
hogy éppen a legjobb olvasó korosztály a harctereken van vagy a gyárakban
és irodákban van befogva késő estig tartó túlmunkára, hogy az anyák az
élelmicikkek megszerzésével fogyasztják el idejüket és iskolás kis gyermekeik
szabad óráikban és a nagy szünidőben ugyancsak kereset után járnak; és annak
ellenére, hogy a könyvek megszerzése, minősége, feldolgozása, hozzáférhetővé
tétele immár oly nehézségekbe ütközik, hogy sokszor szinte elcsüggedtünk,
vajjon képesek leszünk-e a Fővárosi Könyvtárnak évek kitartó munkájával föl-
épített racionális szervezetét a környezet behatásától megóvni.

Mindazáltal egyes pontokon a veszteglés aggasztó tünetei máris mutat-
koznak. Nem csak arról szólnak, hogy könyvészeti kiadványaink, Értesítőink stb.,
amelyeket mindenkor igyekeztünk úgy tartalmilag mint az időszersőség tekinté-
ben a tudományos kutatás és a gyakorlati szükséglet legmagasabb igényeinek
szinvalán tartani, számban és minőségben megcsappantak és közzétételük
időpontjai is úgy elhúzódtak, ahogy azelőtt sohasem. Ezek tőlünk független,
de talán muló okok következményei, egyrészt a személyzet számának abszolote
is latbaeső, de relative, a megnövekedett és a gondos, jó és gyors munka folyton
növekvő nehézségeihez képest, módfelett megcsappant létszámának és teljesítő képes-
ségének folyamányai. Nagyobb nyomatékkal kell rá mutatnunk arra, hogy immár
második éve észleljük régebbi fiókjaink, nevezetesen az Almássy-téri Deák Ferenc-
könyvtár és a Százados-úti könyvtár forgalmának stagnálását vagy éppen csökke-
nését. Ennek okát mindenesetre abban is kereshetjük, hogy az olvasás intenzitása a
háború alatt láthatólag csökkent; de legfőbb oka mégis az, hogy nagyvárosi
viszonyok között egy-egy fiókot szabályszerint csak egy korlátozott körzet lakói
vesznek igénybe. S ha talán ennek a körzetnek intenzivebb megmunkálása más
viszonyok közt és kívált nagyobb és jobb helyiségekben és jobb és nagyobb
könyvanyaggal lehetséges is, mégis Budapestre vonatkozólag is alkalmaznunk
kell a modern könyvtárpolitika általános érvényű szabályát, mely szerint a
könyvtárnak kell elmennie az olvasókhoz, mert az olvasók maguk csak egy
bizonyos kisugárási körön belül mennek a könyvtárhoz. Vagyis ha a forgalom
számait emelni akarjuk, ha azt akarjuk, hogy Budapest népe megközelítően
annyit olvasson, mint a nyugati nagy városoké, akkor decentralizálni kell, új és
új fiókokat s — ha ez pénzügyi okokból nehézségekbe ütköznék — kölcsönző

helyeket kell nyitnunk. Csakis ettől remélhetjük népmívelő munkánk teljessé válását, remélhetjük azt, hogy a székesfőváros könyvtárigazgatásában is érvényesüljön a legkisebb áldozat — legnagyobb eredmény most majd még fontosabb elve.

Végezetül a háború harmadik tartósnak ígérkező hatásával kell számolnunk. Alig hihető, hogy a köztisztviselői fizetések a békekötés után is megmaradó drágaság arányában fognak emelkedni; ellenben igen valószínű, hogy a magángazdaságok könnyebben fognak hajlani arra, hogy alkalmazottaik bérköveteléseit teljesítsék. Ennek következménye aligha lehet más, mint hogy az értelmiségi középosztály legjobbjai a magángazdaság szolgálatába fognak törekedni és bizonyára nem a leginkább munkaképes, legerélyesebb és legönállóbb, a vállalkozó szellemű, az új iránt fogékony és nyílteszű elemek lesznek azok, amelyekből a közhivatalok fogják személyzetüket ujoncozni. Már pedig ha valahol, úgy éppen azokban a közhivatalokban és üzemekben van szükség ilyen munkaerőkre, amelyeknek még egyébként is küzdeniök kell az elismerésért, küzdeniök kell azért, hogy a köztudat a közösségi feladatok épp oly szükséges szerveinek ismerje el őket, a milyenekül a régebben kialakult közszükségleteket kielégítő hivatalokat és üzemeket már elfogadta. Tartunk tőle, hogy személyzetünket ily erőkkkel kiegészíteni sokáig nagyon nehéz lesz.

*

Az Országos Hadsegélyző Bizottság könyvosztálya ill. elnöke, *Herczeg Ferenc* országgyűlési képviselő vezetése alatt folytattuk munkánkat a sebesülteknek olvasmánnyal ellátása körül.

Ezen kívül a Vörös Kereszt „Könyvet a Harctérre“ akciójában is résztvettünk, nevezetesen az első frontkönyvtárt összeállítottuk, továbbá az általa e célra összegyűjtött 97.000 darab könyvet és 248.000 folyóiratszámot rendeztük és selejteztük és a rendezett anyagból 91.000 db könyvet és 230.000 db folyóiratszámot továbbítás céljából átadtunk. Ha ehhez vesszük a sebesültek számára közvetlenül hozzánk érkezett 19.000 db könyvet és 21.000 folyóiratszámot, akkor ez évben összesen 116.000 db könyvet és 269.000 folyóiratszámot dolgoztunk fel. A Vörös Kereszt útján küldötteken felül pedig közvetlenül összesen 43.000 könyvet és 100.000 folyóiratszámot osztottunk szét. Ezzel a háború kezdete óta a jelentési év végéig közvetlenül általunk szétosztott anyag 246.000 könyvre és 957.000 folyóiratszámra, vagyis összesen 1,200.000 db-ra emelkedett. Részesült pedig ebből: Budapesten 132, a vidéken 411, Ausztriában 733, Németországban 7, összesen tehát 1283 hadikórház, azonkívül több foglyotábor és számos, a harctéren levő csapattest.

KÖNYVTÁRI BIZOTTSÁG]

Bibliothekskommission — Library committee

A Bizottság a jelentés évében csak egy ülést tartott, amelyen az 1916-ik évi jelentést, valamint az 1917-ik évi költségvetési tervet tárgyalta és a Könyvtár szükségletét 339.124 koronában állapította meg. Ezenkívül foglalkozott az 1914-iki szervezetek jóváhagyásának megtagadása folytán előállott helyzettel és elfogadta az igazgatónak több állás szervezésére vonatkozó új javaslatát.

HELYISÉGEK

Räumlichkeiten — Rooms

Központunkban a már állandósággal fenyegető ideiglenességet az idén természetszerűleg még erősebben sinylettük. Hogy folyton gyarapodó anyagunknak helyet csináljunk és főként szépen fejlődő különgyűjteményeinket oly helyiségekben állíthassuk fel, amelyekben azt a céljukat, hogy a tudományos kutatók helyben használhassák és magukhoz a könyvpolcokhoz hozzáférhessenek, valamennyire megközelíthessük, kénytelenek voltunk magunkat a földszinten levő 1. sz. fiók kiköltöztetésére rászánni. Csak nagy nehézséggel sikerült a Belvárosban, ahol ennek a fióknak központi szerepénél fogva lennie kell, novemberre megfelelő helyiséget kapni, de csupán a fiók kölcsönzőjét is csak 1917 márciusában költöztethettük ki, olvasója pedig még ma is régi helyén van. Így az év végéig kellett küzködnünk főként a Keleti gyűjtemény és a Rőpirat-gyűjtemény helyiségének szűkösségével.

A 2. számú fiók helyzete könnyebbedett valamennyire azáltal, hogy az Ifjúsági kölcsönző céljaira még az előző évben bérbe vett helyiséget január 10-én átadhattuk a használatnak. Ugyancsak januárban bővíthettük ki a 3. számú fiók helyiségét a szomszédos kis szobával és ott helyeztük el a raktárt. E bővítések eredménye mindenesetre az volt, hogy a már tűrhetetlenné vált zsúfoltság megszűnt, de arra semmikép sem voltak elegendők, hogy lényegesen nagyobb könyvanyag elhelyezését és nagyobb számú közönség forgalmát tegyék lehetővé. Hogy ehhez a célhoz közelebb jussunk, mindenesetre szükség volna arra, hogy a társadalom áldozatkészsége a könyvtárak irányában legalább is oly mértékben nyilatkozzék meg, mint a háború előtti években; azonban természetes, hogy a háborús jótékonyság minden egyebet háttérbe szorított. 1916-ban csak egy nagyobb adományról számolhatunk be. A *Kőbányai Polgári Serfőző Részvénytársaság* 5000 K-át küldött a 3. számú fiók megfelelőbb elhelyezése céljára, amit e helyen is hálásan köszönünk meg.

Egyébként az egész éven át folytonosan akadályozta munkánkat helyiségeink, bútorzatunk és felszerelési tárgyaink karbantartásának, kiegészítésének és pótlásának sokszor lehetlensége és mindenkor módfeletti megbízhatlansága, késedelmessége és silánysága; és azt is meg kell állapítanunk, mint a könyvtári életben is megnyilatkozó, egyébként azonban általánosan észlelt háborús tünetet, hogy a közerkölcs is lényegesen megromlott ebben a tekintetben: apró rongálások, értékesebb anyagrészek, mint pl. réz, és erősen megdrágult anyagok, mint szappan, villanygők stb. elutalajdonítása napirenden volt. Remélhető azonban, hogy a háború után mindez megszűnik és ismét a régi bizalommal fordulhatunk közönségünkhöz.

PÉNZÜGYEK

Finanzen — Finances

(Lásd a 15—17. sz. függelékeket.)

Az 1915-ik évvel szemben a könyvtári előirányzat összesen 1·460/0-kal emelkedett, vagyis lényegileg változatlan maradt. Az egyes címek között említésre méltó eltolódások nem voltak. A személyzeti kiadások előirányzata ugyan az átlagon felül (4·70/0-kal) emelkedett, azonban ez évre is áll, amit az előző évről mondtunk, nevezetesen, hogy a valóságos személyzeti kiadás mélyen alatta maradt az előirányzatnak. 1915-ben az előirányzott 109.852 K-val szemben a zárszámadási valóságos kiadás 90.809 K volt vagyis 19.000 K-val kevesebb. S ha még a költségvetés szerint is a személyzeti kiadások arányszáma jóval alacsonyabb az amerikai átlagnál (1916-ban pl. 42·10/0 az amerikai 48·80/0-kal szemben), a zárszámadási eredmény ezt az arányszámot oly mélyre süllyeszti, hogy csak aggodalommal emlékezhetünk meg róla.

Lényegesen emelkedtek ellenben a Könyvtár bevételei, főként azért, mert a kölcsönző díjak, az intérdíjak és portóköltségek megtérítése körül szigorúan a szabályok szerint jártunk el; s azért is, mert a polgármester úr 17.496/1916—I. sz. rendeletével fölhatalmazta alúlirottat, illetve az általa megbízott könyvtári alkalmazottakat, hogy a Könyvtár ügyeiben a főváros közönségét a városbíróságok előtt képviselhessék, minek folytán ezek több figyelemmel kezelték pöreinket. Bár forgalmunk az előző évvel szemben összesen csak 14·40/0-kal gyarapodott, a forgalomból eredő bevételek több mint megkétszereződtek és az összes bevétel az előző évi 4015 K-val szemben 9178 K-ra szökött. Egészben véve csekély összeg, azonban emelkedése nemcsak a Könyvtár rendjének és munkája megbecsülésének egyik biztosítója, hanem rossz pénzügyi viszonyok között még latbaeső kisegítő is lehet.

Emelkedett a Könyvtár pénztári forgalma is; 1915-ben összesen 348.000 K-ra rúgott; 1916-ban a következőkép alakult:

bevétel	248.903·67 K
kiadás	245.996·53 „
Összesen	494.900·20 K

SZERVEZETI ÉS SZEMÉLYZETI ÜGYEK

Organisation und Personalangelegenheiten — Organisation and Staff

(Lásd a 18. és 19. sz. függelékeket.)

A könyvtári szabályrendelet tervezetét december 9-iki ülésén a jogügyi bizottság is letárgyalta és csekély módosítással elfogadta.

Az ügykezelés formáságainak pontosabb előírása és a gyakran ismétlődő műveleteknek normalizálása a jelentés évében is haladt, ha távolról sem oly mértékben, mint azt az üzemi gazdaságosság követelményei a nehezebb pénzügyi és személyzeti viszonyok folytán még inkább megkívánták. Ezt a célt szolgálták az osztályvezetők havonként tartott értekezletei is. Az iroda ügyforgalmának nagymérvű emelkedése mindenesetre egyik bizonyítéka annak, hogy valamennyire mégis tökéletesedett üzemünk. 1915-ben összesen 15.481 küldemény ment el; a múlt évben a levelek száma 21.949-re, az egyéb ügydaraboké 1816-ra, az összes irodai intékezéseké tehát 23.765-re szökött, vagyis havonként átlag közel 700-zal emelkedett.

A megnövekedett munkateherrel a megcsappant és sűrűn változó személyzet alig bírt. A háború személyzetünknek további tagjait is elvonta, nevezetesen január 15-én régi gyakoronkunkat, *Tribenzer Gézát*, augusztus 30-án *Sárváry Dezső* és szeptember 12-én *Zsák Wilfried* régi ideiglenes hivatalnokainkat. Ellenben visszakaptuk szolgálatképtelenség miatt *Drescher Pál* beosztott számtisztünket szeptember elején. Május 10-én az orosz harctéren elesett dr. *Benze Adolf* titkáruk, aki alig négy hónappal előbb önként lépett volt be a hadseregbe. Valóban kivételes hivatalnoki tehetség volt, gyors áttekintésű, kiválóan gyakorlati érzékű és rendkívüli munkabírásu ember, akinek halála valósággal pótolhatatlan veszteséggel sújtotta a könyvtárt.

Áthelyezés folytán elvesztettük *Czike Ferenc* számvevőségi tisztet és *Pálföldy Margit* ideiglenes hivatalnokot. Az előbbinek pótlására a polgármester úr *Bernáth Gusztáv* számvevőségi ideiglenes hivatalnokot rendelte ki. Az egyéb üresedések pótlására kinevezettek közül az év végén még szolgálatban voltak a következő ideiglenes hivatalnokok: özv. *Schultz Gyuláné* február 1-től, *Németh Margit* augusztus 1-től, dr. *György János* és *Gross Magda* október 1-től, *Justh Lajos* november 1-től. Kevés kivétellel valamennyi ideiglenes hivatalnok előlépett ez évben.

Valószínűleg a háború rovására kell írunk, hogy a betegség miatti mulasztások rendkívüli arányban emelkedtek. Az előző öt év átlagában a férfi hivatalnokok 5·9, a nők 25·2 betegnapot mulasztottak. A jelentés évében a férfiak betegnapjainak átlaga 6·8-ra, a nőké 35·2-re emelkedett, ami a férfiaknál 15·2%-nyi, a nőknél azonban 39·3%-nyi rosszabbodást jelent. Az egész személyzet betegnapjainak átlagos száma az előző évi 11·9-del szemben 15·6 volt. Az átlagon felül mulasztott:

16 naptól 60-ig	2 hivatalnok
61 „ 90-ig	1 „
91 „ 120-ig	— „
121 „ 150-ig	1 „
150-en felül	1 „

Betegség miatt egy napot sem mulasztott 7 hivatalnok.

Egyebekben a régi bajokhoz egy újabb és valamennyinél súlyosabb járult. Soha még a munkaerő iránti kereslet oly nagy nem volt, mint a háborúban és a magánüzemek ennek következtében állandóan viszonylag magasabb béreket fizettek, mint a közhivatalok. Nem lehetett ezért meggátolni azt, hogy nem végleges személyzetünk úgy hullámozzék, mint soha azelőtt; a jobb munkaerőket a magánüzemek jobb bérei csábították el és a természet-szerűleg kevésbé jó anyagot, amely még a közhivatalok rendelkezésére áll, mi voltunk kénytelenek szigorúbban rostálni (bár a mértéket mi is mélyen leszállítottuk). Mindkét körülmény hozzájárult ahhoz, hogy az ideiglenes hivatalnokok és napidíjasok körében 13 belépéssel szemben 9 kilépés állt, gyakornok pedig 27 lépett be és 22 ki. Nem kell bővebben magyarázni, hogy ily erősen hullámzó személyzet teljesítményei az állandó és begyakorlott munkaerőkéét meg sem közelítik; és ehhez a bajhoz járult még a magyar közigazgatás történetében mindenesetre példátlan jelenség, hogy alkalmas pályázók hiányában még a létszámot sem tudtuk egyszer sem teljesen betölteni. Ha közönségünk talán gyakrabban talált okot panaszra mint korábban, bizvást mondhatjuk, hogy azok kivétel nélkül a háborúnak ezen és egyéb zavaró hatásaira vezethetők vissza.

A személyzet szakképzését igyekeztünk szolgálni a gyakornokok számára tanácsi engedéllyel rendezett előadássorozattal, amelyet természetesen a hivatalnokok is végighallgattak. A májustól július haváig tartott 10 előadáson az osztályvezetők sorra ismertették osztályuk szervezetének alapelveit. Az előadások végeztével alulírott pályadíjat tűzött ki az azok köréből vett legjobb dolgozatra, amelyet *Németh Margit* gyakornok nyert meg. Utóbb ősszel házi vizsgát is tartottunk a közgyűlés által eltörölt könyvtárvizsga anyagából, mert mindennapos tapasztalatunk mutatja, mennyire leszállította ez a teljesen egyéni rendelkezés a személyzet szakképzettségét. A vizsgát többen jó sikerrel tették le. Úgy mint eddig, ez után is a lehetőség szerint azon leszünk, hogy azok haladjanak előre, akik könyvtári ismereteikről ily módon is tanúságot tesznek.

Megelégedéssel emlékszünk meg arról, hogy úgy budapesti mint vidéki könyvtárak mind gyakrabban fordulnak hozzánk tanácsért és utasításért könyvtárak berendezése vagy átszervezése irányában és mind gyakrabban esik meg, hogy egyes könyvtárosok hosszabb-rövidebb időt töltenek könyvtárunkban, hogy üzemünket megismerjék. A jelentés évében fölöttek hatóságuk utasítására hosszabb ideig dolgoztak könyvtárunkban: dr. Cs. *Varga Antal* úr, a debreceni egyetem, dr. *Rózsaffy Dezső* úr, a Szépművészeti múzeum könyvtárosa és *Sarkadi Klára* k. a., a Budapesti kereskedelmi és iparkamara segédkönyvtárosa.

GYARAPODÁS

Zuwachs — Accession

(L. a 2., 9., 20—27. sz. függelékeket.)

Beiktatott szerzeményeink száma valamivel emelkedett, 21.428 db-ról 22.226-ra; ebből a Központra esett 10.574, a fiókokra 11.652 db, vagyis az emelkedés a Központnál meglehetősen nagy volt.

A beszerzés nehézségei semmivel sem voltak kisebbek, mint az előző évben. A Központ erősen sinylette a szállítás hosszadalmasságát, a Fiókközpont pedig sokszor hónapokig sem volt képes bizonyos sűrűn használt magyar könyvekhez jutni. Ha mindazáltal a fiókok gyarapodása alig csökkent, a központé pedig lényegesen emelkedett, abban jó része volt annak, hogy valósággal csökönös harcot vívtunk egész évben a könyvekért. Különös gonddal ügyeltünk emellett arra, hogy a háborúnak az európai kultúra egységét fenyegető hullámai könyvtárunkat is el ne borítsák. Úgy a Központ mint a fiókok beszerzéseiben az ellenséges nyugati államok irodalma nem szerepel kisebb hányadokkal, mint az előző években, sőt egyes vonatkozásokban felül is emelkedik a korábbi arányokon. A háború kitörése után a magyar tudomány legkiválóbb reprezentatív képviselői hangoztatták az európai kulturközösség folytonosságának szükségességét és mi örülünk, ha beszerzéseinkkel ezt a nagy eszményt is szolgálhattuk.

A Központ új beszerzéseinek szakok szerinti megoszlása azt mutatja, hogy a háború harmadik évében a tudományos érdeklődés a normális vágányokra kezdett visszatérni. 1915-ben nagy kilengéseket állapíthattunk meg azon szakok irányában, amelyek előrenyomulása a háború inkább agresszív és fölfelé lendülő irányzatának tünete volt; 1916-ban úgy látszik inkább a háború kárainak helyrehozatala és az újjáépítés problémái foglalkoztatták az elméket, mert a szociálpolitikai, jogi, szegényügyi és közgazdasági szakok gyarapodása illetve termelése korábbi arányszámait színvonalára kezdett emelkedni, sőt egyes esetekben felül is multa azt. A Fiókközpont beszerzéseinél az ismeretterjesztő irodalom aránya emelkedett, aminek legfőbb oka az, hogy a kiadók régi készleteiből leggyorsabban a régi, jó szépirodalmi anyag fogyott el. Hogy valamennyire biztosítsuk magunkat azzal a veszedelemmel szemben, hogy a legkeresettebb szépirodalom, mint Jókai, Mikszáth stb. és ifjúsági írók, különösen Verne munkáival esetleg évekig ki ne egészíthessük anyagunkat, a Lukács-Lantos-féle alkalmi vásárból közel 10.000 kötetnyi készlettel láttuk el magunkat a magyar irodalom legjavából.

Erős gyarapodást mutat folyóiratállományunk a Központban. Régi anyagunkból is többet vittünk át a revízió mint azelőtt. Lényegesen megnövekedett az ajándékok száma, 2697 db-bal az összes gyarapodás 12¹⁰/o-ára emelkedvén, az előző évi 9⁸/o-kal szemben. Ebbe a számba nincs beleértve az az újabb nagyobb adomány, melynek a jelentős évében is örülhettünk. Ez *Thallóczy* Lajosnak könyvtára. De örömminket lehigitotta a bánat a kitünő férfiú tragikus halála fölött, aki nemcsak a magyar tudományosságnak volt egyik dísze, hanem könyvtárunknak évek óta egyik leghívebb barátja. Hogy a Balkán és Oroszország gazdasági, politikai és történeti irodalmában gazdag könyvtárát a tulajdonunkban lévő gróf Zichy és Vámbéry könyvtárak kiegészítéséül nekünk szánta, erről már évek óta ismételtlen tárgyalat alulirottal; és ezért örömmink e nagyértékű gyarapodás fölött még nagyobb lett volna, ha azt évek multával kapjuk, amikor az élet természetes vége juttatta volna a tovább is bizonyára buzgó és eredményes gyűjtő könyvtárát tulajdonunkba. Magát a könyvtárt az év végéig nem szállíthattuk el Bécsből.

A beiktatott és földolgozott gyarapodásokkal — és a revízió során kiselejtezett vagy a fiókokban elhasznált könyvek leszámításával — a Könyvtár állománya az év végéig 150.004 db-ra emelkedett, amiből 113.000 db a Központban, 37.000 db a fiókokban van. Így csupán a Központi könyvtár állománya könyvtárunkat már a nagy könyvtárak közé sorolja. Sajnos, a Központi könyvtár állományából még mindig több mint 40.000 db nem ment át a revízió, vagyis a nyilvánosság számára hozzáférhető katalógusainkban nem szerepel. Mindazáltal azt hisszük,

hogy könyvtárunk mind nélkülözhetlenebb szervévé válik a magyar államtudományi és történeti kutatásnak. Tovább is azon voltunk, hogy a szakunkba vágó nagy forrásmunkák sorozatait kiegészítsük és újakkal gyarapítsuk. Mint különös említésre méltó ily jellegű gyarapodást megemlíthjük itt az *Archiv für Österreichische Geschichte* 47, a *Collection de documents rel. à l'histoire de Paris* 48, a *Martens Recueil* 105, a *Preussische Jahrbücher* 163, *Migne Scripturae sacrae* 28, *Spencer Descriptive sociology* 8 és a német *Reichstag* jegyzőkönyveinek és irományainak 306 kötetnyi sorozatait.

Végezetül hálásan emlékezünk meg e helyt névszerint is adományozóinkról. Külön emeljük ki a *Pesti Hirlap* szerkesztő-tulajdonosának, dr. *Légrády* Imre úrnak jóindulatát könyvtárunk iránt, aki a szerkesztőségbe érkezett könyveket rendszeresen könyvtárunknak engedte át, a jelentés évében nem kevesebb mint 600 db-ot, amiből a sebesülteknek több mint 400 kötetnyi modern anyag jutott, aminek leginkább voltunk mindig híjával. A többi adományozó névsorát itt közöljük:

Ötvennél több darabot adományoztak:

Bacher Vilmosné	195	Braun Róbertné könyvtári id. hiv.	95
Basch Imre fõv. fogalmazó	250	Erczhegyi Géza könyvkötõmester	103
Bernáth Gusztáv fõv. id. hiv.	72	Légrády Imre szerkesztõ	180
Braun Róbert fõkönyvtáros	137	Wildner Ödön tanácsnok	74

Egyéb adományozók voltak:

MAGÁNOSOK

Ágner Lajos (5), Ágoston Péter, Nagyvárad (1), Baranyai Zoltán (4), Bárd Rezsõ (1), Beck Dénes (4), Berzeviczy Albert (2), gróf Bethlen Balázné, Dés (3), Biró Henrik (1), Bittenbinder Miklós (1), Bozóky Árpád, Szolnok (2), Böngérfi János (2), Buday Dezsõ, Kecskemét (2), Buza László, Sárospatak (3), Cioloca Demeter, Karánsebes (1), Clark Ádám (2), Csekey István, Kecskemét (1), Czirbusz Géza (16), Demjén Géza (2), Dorning Henrik (1), Egyed István (5), Elek Artur (8), Enyvvári Jenõ (3), Eöttevényi Nagy Olivér, Kassa (1), Fejér Gyula (3), Finkey Ferenc, Pozsony (1), Fleischl Róbert (3), Fleischl Sándor (2), Friedreich István (2), Gömöri Jenõ (1), Gönczy Béla (2), Hekler Antal (1), Hellebrant Árpád (12), Hornig Károly, Veszprém (1), Horváth Károly (1), Hory András (1), Ilosvay Lajos (1), Kadió Ottokár (1), Kadosa Marcel (2), Kalmár Jenõ, Szabadka (1), Katona Béla (2), Király Kálmán (1), Kiss Sándor, Sárospatak (2), Klasz Pál (4), Kleinberger László (1), Korányi Sándor (1), Kováts Andor, Kecskemét (6), Kovács Gyula (1), Köhalmi Béla (37), Körmöczy Emil (6), Kraus Kálmán (1), Krausz Károly (70), Kremmer Dezsõ (8), Küffer Béla (1), Kvassay Jenõ (1), Lesskó Béla (2), Lupas János (1), Lux Kálmán (3), Lükõ Béla, Szatmárnémeti (4), Madzsar József (12), Mahler Sándor, Pozsony (3), Marer Gyula, Pancsova (1), Markusovszky Béla (15), Matolay Zoltán, Temesvár (5), Mehler J. B., Regensburg (1), Miklós Elemér (1), Nagy Emil (1), Nagy Ferenc, Miskolc (5), Nádas Gyula (1), Nékám Lajos (2), Palágyi Menyhért (3), Parádi Ferenc, Dés (1), Payr Sándor, Sopron (1), Perczelné Kozma Flóra, Baracska (1), Péter Mihály, Gálszecs (1), Pfeiffer Izsák (1), Pollacsek Károlyné (2), Polónyi Géza (1), Pózel István (29), Puskás György (12), Radványi László (1), Révész Zoltán (1), Rockefeller John D., New York (1), Róvó Aladár (2), Sarlós Lajos (7), Schlögl Alajos (1), Sipos Kamilló (3), Smolka János (1), Stern Sámuel (1), Stiller Elza (5), Stoll Béla, Nagybánya (1), Strasser Frigyes (3), Szabad Antal (12), Szabó Ervin (41), Szabó Sándor (1), Szana Sándor (4), Szász Béla (2), Székács Antal (2), Szenes László (3), Szentimrényi Imre (2), Szentiványi Ferenc, Nagybecskerek (1), báró Szentkereszty Zsigmond (14), Szilágyi Gyula (1), Szõnyey Lóránt, Piski (1), Szezhlo Kornél (1), Szterényi József (1), Szvacsina Károly (1), Tarnai János (1), Tarnay Gyula, Miskolc (2), Tauffer Vilmos (11), Tauszky Etel (1), Telcs Béla (1), Townley-Fullam Károly (1), Tuszkai Ödön (5), Vadász Ede (2), Vadász Imre (1), Vadnai Richárd (1), Valentényi Gáspár, Miskolc (1), Varró István (35), Váradi István (8), Vietórisz József, Nyiregyháza (1), Walter János, Rózsahegy (1), Weiss Emil (4), Wiesner Jakab (4), Zilahi Kiss Jenõ, Sárospatak (1), Czóbel Ernõ (30), Zsilinszky Mihály (1).

HATÓSÁGOK, INTÉZETEK STB.

Budapesten

Állami főrealisk., 6. ker. (5), Állami keresk. isk. tanárképző int. (1), M. kir. állat-egészségügyi főfelügyelő (5), Budai ág. hitv. ev. egyh. (51), Budapesti egyet. kath. főgimnázium (3), Budapesti építőmesterek, kőművesmest. és építési vállalk. szöv. (9), Budapesti kereskedelmi testület (17), Budapesti kir. büntető törvényszék (1), Budapesti rabsegélyző egyll. (6), Budapesti ref. keresztyén egyesület (8), A Cél szerk. (5), Cs. kir. szab. Déli vaspályatárs. (4), Dunamelléki ref. egyházker. (1), Elmebeteg segélyzőegylet (14), Fiaatalkorúak budapesti felügyelő hatósága (4), Fővárosi kereskedők egyesülete (21), Fővárosi közmunkák tanácsa (1), Gyermekebarát egyesület (2), Hajléktalanok menhelye egyll. (1), M. kir. Honvéd tisztii özvegyek és árvák segélyellátási int. (7), Ingenyenyer egylet (1), József kir. herceg szanatórium-egyesület (2), Kath. sajtóegyesület (6), Kegyeztanítórendiek főgimnáziumának szegénysorsú tanulóit segítő egyesület (5), Kelenföldi ev. templomépítő-egyesület (1), Kereskedelmi akad. (3), M. kir. Kereskedelmi múzeum (1), Magyar bánya- és kohóváll. egyesülete (14), Magyar aéro-szövets. (8), Magyar építőmesterek egyesülete (17), Magyar gyáriparosok orsz. szövetsége (3), Magyar hajózási egyesület (10), Magyar izr. kézmű és földműv. egyesület (1), Magyar keleti gazd. közp. (8), Magyar könyvészet szerkesztősége (3), Magyar mérnök- és építész egyll. (1), Magyar mezőgazd. vámpol. közp. (2), Magyar orsz. tűzoltó szövetség (7), Magyar-osztrák pamutközp. (1), Magyar tud. akad. kvkiadó váll. (1), Magyar vasművek és gépgyárak orsz. egyesülete (1), Magyar zsidómúzeum (2), Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjegyl. (10), Magyarországi ref. egyház (27), Magyarországi szövetkezetek szövetsége (2), Mária Dorothea-egyesület (2), Múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsa (6), Nemzeti kaszinó (4), Nemzeti lovarda egyll. (14), Népház, 5. ker. (2), Női felső kereskedelmi isk., 9. ker. (2), Nőtisztviselők orsz. egyesülete (3), Orsz. izr. elemi népiskolai tanítóképző int. (2), Orsz. izr. patronázs egyesület (2), Orsz. kaszinó (4), Orsz. kath. növédő egyes. (4), Orsz. közegészségügyi tanács (9), Orsz. magy. gazdasági egyesület (2), Orsz. magy. iparművészeti múzeum (1), Orsz. testnevelési tanács (5), Parkklub (1), Pasteur-intézet (7), Pesti izr. hitközség (5), Pesti izr. nőegylet (6), Rákócziánium középisk. Mária-kongregáció (2), Siketnémák áll. int. (1), Stefánia szövetség (5), Szabad lyceum (1), Társadalmi múzeum (9), Kir. magy. Természettud. társ. (1), Tiszavölgyi társulat (3), Tüdőbeteggondozó intézet (2), Újpesti szegény gyermekkorház egyll. (11), Vakok bpesti orsz. kir. nevelő- és tanint. (30).

Egyebütt

Albany. New York State library (1), Breslau. Kgl. u. Universitätsbibliothek (2), Bridgeport Public library (1), Brooklyn Public library (1), Columbus. Supreme Court law library (1), Debreceni közhasznú munkáskertek egyes. (1), Győr szab. kir. város tanácsa (1), Halle a. S. Bund z. Erhaltung u. Mehrung d. deutschen Volkskraft (6), Leipzig. Dtsche Bücherei d. Börsenver. d. D. Buchhändler (2), Magyaróvár. Mosonvárm. gazd. egyesület (4), Magyaróvár. Orsz. növényterm. kísérleti áll. (7), Nagybecskerek. Torontáltvármegyei magy. közműv. egyes. (2), Nagyvárád. Jogakadémia (1), Nyitravárm. Alispáni hiv. (5), Pápai anya- és csecsemővédő egyes. (1), Riverside Public library (5), Somerville Public library (6), Temesvár. Délmagyarors. tört. és régészeti múzeum társ. (1), Washington. Library of Congress (9), Wien. Bécsi magy. egyes. (26), Wien. Handelsministerium (3), Wien. Külügyminisztérium (4), Wien. Österr. archologisches Inst. (3), Wisconsin. State historical soc. Library (1).

KÜLÖNGYŰJTEMÉNYEK

Spezialsammlungen — Special collections

(Lásd a 3—6., 24. és 25. sz. függelékeket.)

Különgyűjteményeink gyarapodása viszonylag megint nagyobb volt,^m mint raktárunké. Sajnos, ez évben még kevésbé voltunk abban a helyzetben, hogy azzal a gonddal fejlesszük őket, amelyet megérdemelnek. Keleti gyűjteményünk sürgősen igényli szlávistának és orientálistának, röpiratgyűjteményünk magyar történelemnek közreműködését; de minden fáradozásunk ezirányban eredménytelen volt.

Kívétel az általános depresszió alól csak Budapesti gyűjteményünk, amely végre állandóan szakember kezében van. Könyvállománya ismét 871 új darabbal gyarapodott, azonkívül a revízió is átvittünk 600 dbot; a kisnyomatványok és újságszelvények gyűjteményének gyarapodása 3913 db volt, úgy hogy e gyűjtemény állománya ez év végén 6870 kötetre és 17.618

kisnyomtatványra rúgott. Hogy a Budapesti gyűjtemény ma már valóban szükségletet elégít ki, mutatja az a tény, hogy az év folyamán nem kevesebb mint 2073 db-ját olvasták. Egyébként szorgalmasan folyt ez osztály külön szervező és ügykezelési szabályainak kidolgozása.

A többi különgyűjteményről keveset mondhatok. A Keleti gyűjtemény tekintélyes gyarapodást mutat ugyan, de semmiképen sem tervszerűt. A Kézikönyvtár megtartotta előkelő és fontos helyét könyvtárunk szervezetében és megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy értékes anyagát immár kevésbé dézsmálják meg tisztességtelen látogatók; a megelőző másfél év 50%-nyi veszteségével szemben az 1916. évi már csak 1·20%-ot tett ki. A Röpiratgyűjtemény célszerűbb elhelyezését biztosítottuk második vasszekrény beszerzésével és hozzáfogtunk a hasznát majd lényegesen fokozó utalólapok elkészítéséhez. Tekintélyes volt a Könyvészeti és Könyvtártani gyűjtemény gyarapodása. A Ritkaságok gyűjteményéről megjegyezhetjük, hogy néhány értékes 48-as nyomtatvánnyal gyarapodott. Így sikerült a *Közlöny* példányát az összes még hiányzó variáns megszerzésével teljesen hiánytalaná tennünk; négy oldal hiányával ugyancsak teljessé vált a 48-iki pesti nemzetgyűlés jegyzőkönyve is. Ezekon kívül több fontos 48-as politikai lapnak hiányait egészítettük ki. Egészben véve azonban a Ritkasággyűjtemény anyagának nagy része még mindig feldolgozatlan.

KATALÓGUSOK

Kataloge — Catalogues

(Lásd a 7. és 8. sz. függelékeket.)

A Központ szerzeményeinek gyarapodása folytán a Katalogizáló munkája is emelkedett. Ez és személyzeti nehézségek épen ennek a leggondosabb munkát igénylő osztálynak teljesítményeit nem engedték teljes mértékben érvényesülni. Az osztályba érkezett 12.428 db, elkészült 7845 címmásolat vagyis több mint az előző évben és a különböző katalógusok számára szétosztott ugyancsak valamivel több cédula mint az előző évben, nevezetesen 58.499. Azonban a katalógusokba tényleg csak 33.560-at helyeztünk el, az előző évi 38.720-szal szemben.

Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy nemcsak hátralékaink növekedtek, hanem az az idő is, amely alatt a megvásárolt és beiktatott könyv cédulája a közönség rendelkezésére áll. A háború után legelső és legsürgősebb feladatunk lesz ezen a hiányosságon segíteni. Úgy erre és szakkatalógusunk még erősebb differenciálására a háború után nagy szükség lesz. Hogy ebben a tekintetben szakkatalógusunk még nagyon fejlődésképes, mutatja az a tény, hogy gyűjteményeink szerint a szakbeosztások átlagos száma igen különböző. Így a Raktár számára osztályozott 4730 mű 9267 szakbeosztást kapott, vagyis egy mű átlag $1\frac{4}{5}$ -öt; a Kézikönyvtár számára osztályozott 176 mű 295 helyre lett beosztva, vagyis a beosztások átlaga $1\frac{3}{5}$, ellenben a Keleti gyűjtemény számára osztályozott 407 mű 1295, a Ritkasággyűjtemény 19 műve 88 szakszámot kapott, ami az előbbinél átlag $3\frac{1}{5}$ -öt, az utóbbinál $4\frac{3}{5}$ -öt ad. Nyilvánvaló, hogy az egész vonalon az osztályozás ily sokoldalúságára kell törekedni, hogy szakkatalógusunk csakugyan teljesen tárja fel anyagunkat.

A Fiókközpont 1441 drbot osztályozott, 24.836 leltárlapot és 3784 katalógus-cédulát készített.

KÖNYVKÖTÉS

Buchbinderei — Binding

(Lásd a 7. és 9. sz. függelékeket.)

Rendkívüli mértékben megnehezedett a könyvkötés munkája úgy a Központ, mint a fiókok számára, olyannyira, hogy az év második felében kénytelenek voltunk magunk bizonyos korlátozásokat életbe léptetni. Mindazáltal az erélyes utánjárás a hátralékok feldolgozását

eredményezte. A Központ 5208 dbot adott ki mestereknek és visszkapott 5537 dbot; a Fiókközpont kiadott 5001 dbot és visszkapott 6181-et. Ez összesen 11.718 új kötés az előző évi 6833-mal szemben. Még nagyobb arányban emelkedett a javítások száma a fiókoknál. 1915-ben 2981 db került javításra, 1916-ban nem kevesebb mint 6922. Ez is mutatja, mily silányak s mily gyorsan használódnak el kötéseink s hogy a kötés és anyagárak drágulása mily veszedelmet jelent. Jórészt e javító munka erősen megnövelte házi könyvkötészetünk munkáját is: az előző évi 24.277 dbbal szemben most 27.974 dbot dolgozott fel.

Ezenkívül a Központban 10.815, a Fiókközpontban 13.793, összesen 24.608 könyvkártya készült.

BIBLIOGRÁFIAI MUNKÁK. KIADVÁNYOK

Veröffentlichungen — Publications

(Lásd a 7—9. sz. függelékeket.)

A tizedes osztályozás sémájának revíziója és sokszorosítása egyáltalán nem haladt előre. Az Értesítőből is jóval kevesebbet adtunk ki, mint azelőtt. Megjelent az 1915. évi 5/6. és 1916. évi 1/3. szám, összesen 173 oldal terjedelemben, a szokásos tartalommal. Feljegyezzük azonban, hogy kurrens folyóirataink jegyzéke lényegesen tökéletesedett azáltal, hogy a címeket a raktári helyszámmal kiegészítettük. Az Értesítőt hármasszámokban egyesíteni főként a nyomdai nehézségek miatt voltunk kénytelenek.

Szakkatalógusaink sorában megjelent *A Világháború újabb irodalma* 5. és 6. sorozata, amely az 1915. november — 1916. júliusi időszakot öleli fel és 62 oldalon kb. 1500 címet tartalmaz. *Aktuális kérdések irodalma* c. sorozatunkban jelent meg, mint annak 34. száma a budapesti Duna konferencia alkalmából *A Duna* című kis jegyzékünk, melyet a konferencia tagjai között osztottunk szét. Végül külön is kiadtuk az Értesítőből a Könyvtár 9. Évi jelentését 60 oldalon, 200 példányban.

Megemlítendő még, hogy a földgázszervezés országgyűlési tárgyalása alkalmából a földgázra vonatkozó aktuális jegyzék is készült, de a nyomdai nehézségek miatt kéziratban maradt.

Az Értesítőt és a háborús jegyzékeket dr. *Krisztics* könyvtáros, a Dunajegyzéket dr. *Kremmer* könyvtáros szerkesztette.

Termékenyebb volt ez évben a Fiókközpont bibliográfiai munkája. Ez már az előző évben hozzáfogott az olvasók különböző kategóriái számára valamennyi fiókban egységes jegyzékek készítéséhez. Ez egységes jegyzékekből 3 jelent meg, nevezetesen: 1. *Gyermekek könyvei*, 6—10 évesek, 2. *Iffjúsági könyvek I. sorozat*, 11—14 évesek és 3. *Magyar nyelvű szépirodalom* felnőttek számára, együtt 152 oldalon 3566 címmel, 4000—10.000 példányban. Ezenkívül felhasználtuk a lipcsei Városi Könyvtárral való összeköttetésünket arra, hogy egyik szépirodalmi jegyzékének álló szedését magyar címlappal és előszóval kiegészítve kiadjuk. Ebből lett 1. számú fiókunk könyvjegyzékének V. füzeté *Német szépirodalom. A. Regények, elbeszélések*. 42 oldalon 960 címet tartalmaz és 500 példányban készült.

E katalógusok szerkesztésének érdemében dr. *Dienes* könyvtáros és *Váradí* könyvtártiszt osztoznak.

FORGALOM

Bücherausgabe — Circulation

(Lásd a 4., 8—14. és 28—30. sz. függelékeket.)

Magunk sem hittük, hogy a háború harmadik évében maradjon még annyi olvasónk és magunk is oly teljesítő képességgel bírjunk, hogy forgalmunk növekedjék. Pedig ez történt, ha ugyan a növekedés nem is oly arányú, mint az 1915-ik évi volt az azelőttivel szemben.

1914-ben 189.850 kötetet adtunk ki, 1915-ben 286.009-et, a jelentés évében 327.378-at. Ez 14·40%-nyi emelkedést jelent. De még így is távolról sem közelítettük meg azt a minimális teljesítést, amelyre törekednünk kell, t. i. a fejenkénti 1 kötetet.

Nem szeretnők, ha e kijelentésünkből azt a következtetést vonná le bárki is, mintha a nagy számokat tekintenők a könyvtári politika legmagasabb céljának. Távolról sem. Ha így volna, megtehetnők azt, amit számos külföldi könyvtár el nem mulaszt, nevezetesen, hogy a kézikönyvtárak és a folyóirattermek forgalmi adatait is szerepeltetnők statisztikánkban. Ez esetben minden nehézség nélkül mutathatnók ki, hogy forgalmunk máris a millió körül jár. Eléggé megbízható becslések szerint egy-egy kérésre kiadott kötetre legalább két kézikönyvtári és folyóirat használat esik és így bizvást mondhatjuk, hogy már 1916-ban körülbelül 980.000 esetben vették igénybe könyvtárunkat. Mi azonban azt hisszük, hogy bizonyos mennyiségi minimumra csak azért kell törekedni, hogy minél nagyobb tömegből válogatódjék ki az az olvasórétteg, amelynek számára az olvasás nemcsak futó időöltés, hanem a szellemi és erkölcsi emelkedés útja. És ezért az inkább felületes helybenolvasást alig is vagyunk hajlandók többre becsülni, mint arra, hogy előkészítés és nevelés a komolyabb elmélyedés vagy a tudományos studium számára, amelynek természetes környezete nem a nyilvános olvasóterem, hanem a zavartalan otthon.

Ez persze inkább áll fiókkönyvtárainkra, mint a Központ, amelynek legmagasabb színvonalon álló és gazdag kézikönyvtára és folyóiratanyaga bizvást mondható a tudományos kutatás nélkülözhetlen eszközeinek és próbájának egyaránt. Mégis azt hisszük, helyes úton járunk, amikor arra törekszünk, hogy az otthoni olvasást mozdítsuk elő a helyben olvasás rovására. E tekintetben eredményeink valóban meglepők. 1914-ben az összforgalomnak még 73·80%-a esett a helyben használatra, a következő évben 44·7, 1916-ban meg épen csak 20·80%, vagyis három éven belül a helyben használat a forgalom $\frac{3}{4}$ -éről $\frac{1}{5}$ -ére esett le. Abszolút számokban kifejezve: 1914-ben 140.093 kötetet olvastak helyben és 49.757-et adtunk kölcsön; 1916-ban a helyben olvasott kötetek száma leszállott 68.172-re, a kölcsönadottaké ellenben 259.206-ra emelkedett. Ha ezt a minőségi emelkedést számokban akarnók kifejezni, aligha becsülnők túl, ha azt mondanók, hogy egy kölcsönzés átlag ötször annyit ér, mint a helyben-olvasás egy esete. Ez alapján az 1914. évi forgalmat 388.878 egységre becsülve, az 1916-iki 1,364.202 egységnek felelne meg. Pusztán mennyiségileg három év alatt 720%-kal emelkedett tehát forgalmunk; de ha a mennyiséget a minőséggel kombináljuk, akkor az emelkedés nem kevesebb mint 2500%-nyi.

Ezek természetesen durva és bizonyos mértékben önkényes értékelések, de kézzelfoghatóbban érzékeltetik könyvtárunk politikáját és fejlődési irányát. Hogy az irány valóban ez, azt megerősítik egyéb tények is. Elsősorban az ismeretterjesztő olvasmányok adatai. Ha a Központi Könyvtárt ebből a szempontból nem is tekintjük, hanem csak a fiókokat, akkor is fokozatos emelkedést állapíthatunk meg ez irányban. 1914-ben a fiókok forgalmának 14·70%-a volt ismeretterjesztő, 1915-ben 15·2, a jelentés évében már 18·4. Pedig ugyancsak tapasztaljuk lépten-nyomon, hogy a művelt közönségnek szóló magyar tudományos és gyakorlati ismeretterjesztő irodalom mily rendkívül szegény, hogy a legfontosabb, a legégetőbb kérdések iránti érdeklődést mily gyakran nem tudjuk egyáltalán vagy csak elavult vagy gondatlanul fordított és a magyar olvasók különleges szempontjaira nem ügyelő könyvekkel kielégíteni. E téren könyvkiadóink még szinte szűz talajon dolgozhatnak, és azt hisszük, a jogos haszonról sem kellene lemondaniok. Talán nem volna oly kényelmes üzlet, mint a szubvencionált díszműveké vagy az utazó könyvkereskedelem monstrumaié, de bizonyára közvetlen anyagi eredménye sem maradna ki, a közműveltséget pedig kétségkívül különül terjesztené és mélyítené. A Városi Könyvtár 1914-ben naponként 125, 1916-ban 280 ismeretterjesztő vagy tudományos munkát adott ki; alig lehet kétséges, hogy megközelítőleg ugyanilyen arányban emelkednék a magyar tudományos és ismeretterjesztő irodalmat vásárlók száma, ha kiadóink több vállalkozó szellemet és több gondot fektetnének ebbe az üzletágba.

Ha külön tekintjük a Könyvtár két ágát, a központi tudományos szakkönyvtárt és a nagyközönségnek szolgáló fiókokat, akkor természetesen némileg különböző fejlődési jelenségeket látunk. A különbségek azonban inkább részletekre vonatkoznak, ami szintén megerősíti régi tételünket, hogy a műveltek és a nemműveltek konvencionális fogalmai revízióra szorulnak.

A mily mértékben fokozódott fiókjainkban az ismeretterjesztő olvasmány aránya, úgy emelkedett az egész könyvtár keretében a Központi Könyvtár tisztán tudományos célú tevékenységének arányszáma. 1914-ben a Központi Könyvtárra esett az összforgalom 10·90/o-a, 1916-ban 15·80/o-a. 1915-ben a Központi Könyvtár 42.734 kötetet forgatott meg, a jelentés évében 51.802-t, ami 21·20/o-nyi emelkedésnek felel meg. És a Központban is a helybenolvasás csökkent, még pedig nem kevesebb mint 10·50/o-kal, ellenben a kölcsönzés 550/o-kal emelkedett. A fiókkönyvtárak összforgalma 243.275 kötetről 275.576-ra emelkedett, ami 13·30/o-nak felel meg; itten a helybenhasználat 54·20/o-kal csökkent, a kölcsönzés 65·30/o-kal emelkedett.

Ha az olvasmányok minőségét tekintjük, érdekes következtetéseket vonhatunk a Központ forgalmának az egyes tudományok között való megoszlásából. Azt látjuk, hogy a társadalomtudomány vezet közel 58, követi a történelem 12, majd a bölcelet közel 6 és az alkalmazott tudományok, valamint a bibliográfia és az irodalom 50/o-kal. Természetes, hogy társadalomtudományi szakkönyvtárban a társadalomtudomány vezet; ha azonban a társadalomtudományi anyagot egyes ágaira bontjuk és a részdizciplínákat egy sorba állítjuk a többi tudománnyal, akkor nemcsak az egyes társadalomtudományi diszciplínák forgalma tüntet fel igen különböző érdeklődést, hanem akárhány nem szoros értelemben vett vagy egyáltalán nem társadalomtudományi diszciplína a rangsorban elébük kerül. Azt látjuk, hogy a sor élén a közgazdaságtan áll közel 160/o-kal, követi a történelem 12-vel; ez után következnek a jogtudomány és a szociológia közel 9—9, a politika közel 7, a közigazgatás, a szociálpolitika és a bölcelet közel 6—60/o-kal; viszont egyes, könyvtárunkban igen gazdagon képviselt társadalomtudományi szakok egészen a sor végére kerülnek: így a néprajz 1¹/₂, a jótékonyosság és a statisztika kb. 1—10/o-kal az utolsóhelyre. Ez azt mutatja, hogy a budapesti tudományos könyvtárak még mindig nem képesek teljesen kielégíteni a nem társadalomtudományi érdeklődésű kutatókat és olvasókat, mert hiszen különben aligha vennék ily mértékben igénybe a Városi Könyvtárnak a társadalomtudományok körén kívül eső, tehát távolról sem teljes és kielégítő anyagát. Mindazáltal azt hisszük, tovább is ragaszkodnunk kell központi könyvtárunk szakjellegéhez. Mert amíg szakkönyvtár maradunk, addig valamennyire nyomon követhetjük a szakirodalom fejlődését és megközelítő teljességgel elégíthetjük ki a szaktudományi kutatás igényeit. Ha ellenben engednénk a kétségtelenül erős csábításnak, hogy más területekre is elkalandozzunk, vagy éppen általános könyvtárrá akarjunk lenni, akkor anyagi és szellemi erőink korlátoltsága menthetetlenül az általános felületesség és a könyvtári dilettantizmus vizeire hajtana. Minthogy anyagi eszközök tekintetében a magyar tudományos könyvtárak között viszonylag még mindig a mi könyvtárunk áll legjobban, a magyar tudományosság érdekében valóban tartanók ma is, ha többi könyvtárunk is — természetesen az egy általános nemzeti könyvtár kivételével — következetesen és szigorúan a specializálás felé haladna.

Ha fiókjaink fejlődési irányát nézzük, két feltűnő jelenségen akadunk fenn. Az egyik a 2. és a 3. számú fiók forgalmának ha nem is nagy, de mégis latba eső abszolút csökkenése. Ennek okait nem kereshetjük tisztán a háborúban vagy helyiségeiknek kétségen kívüli elégtelenségében és hiányosságaiban. Sokkal inkább látjuk abban, hogy az illető fiókok körzetének lakossága telítve van, hogy kisugárzásuk körének határát elérték. Amiből azt az elutasíthatlan következtetést kell levonni, hogy a forgalom növelését csakis új könyvtári gócpontok létesítésével érhetjük el.

A másik feltűnő jelenség a felnőtt olvasók térfoglalása a gyermekek rovására. 1914-ben az összforgalom 43·90/o-a esett a felnőttekre, 1915-ben 49, a jelentés évében pedig már 59·80/o-a.

Minthogy új kölcsönzők fölvétele mindig korlátozva volt, bizonyos, hogy a korosztályok ez eltolódásában nem kis része van annak, hogy régi ifjúsági olvasóink felnőtt sorba nőttek föl. Ugyancsak bizonyossággal állapíthatjuk meg, főként a 3. számú fiókban, hogy igen sok gyermek a háború alatt kereső munkára volt szorítva; s nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a magyar ifjúsági irodalom oly szegény, hogy sok gyermek két-három év alatt végig-olvassa magát az egészen, ami belőle érdeklis azután kimarad. Mindez azonban még mindig nem magyarázza meg teljesen ezt a feltűnő eltávolodást, amelyet nem is tartunk örvendetesnek, mert munkánk mai kezdő éveiben gyümölcsözőbb szellemi és morális befektetésnek vélünk az ifjúsággal való mind intenzivebb érintkezést. És ezért is nagyon sajnáljuk, hogy az iskolákkal szorosabb viszonyba még mindig nem jutottunk. Ha egyesek részéről a legnagyobb szívéllyességgel és működésünk méltánylásával találkozunk, mások viszont tartózkodóan viselkednek, sőt ellenszenvüket sem leplezik. Pedig a pedagógiai szempontok elhanyagolását aligha vetheti valaki is szemünkre, amint hogy például most kiadott ifjúsági katalógusainkon sem talált senki ebből a szempontból kifogásolni valót. Mégis bízunk benne, hogy ha majd a háború után fokozott erővel több figyelmet fordíthatunk a könyvtár és iskola kapcsolatának gyakorlati kérdéseire, akkor azon kevés tanfőnök, aki támogatásával eddig is kitüntetett, számos követője akad majd. Meg vagyunk győződve, hogy egyformán érdeke ez a könyvtárnak és az iskolának és mindenek fölött való érdeke a jövő nemzedéknek.

*

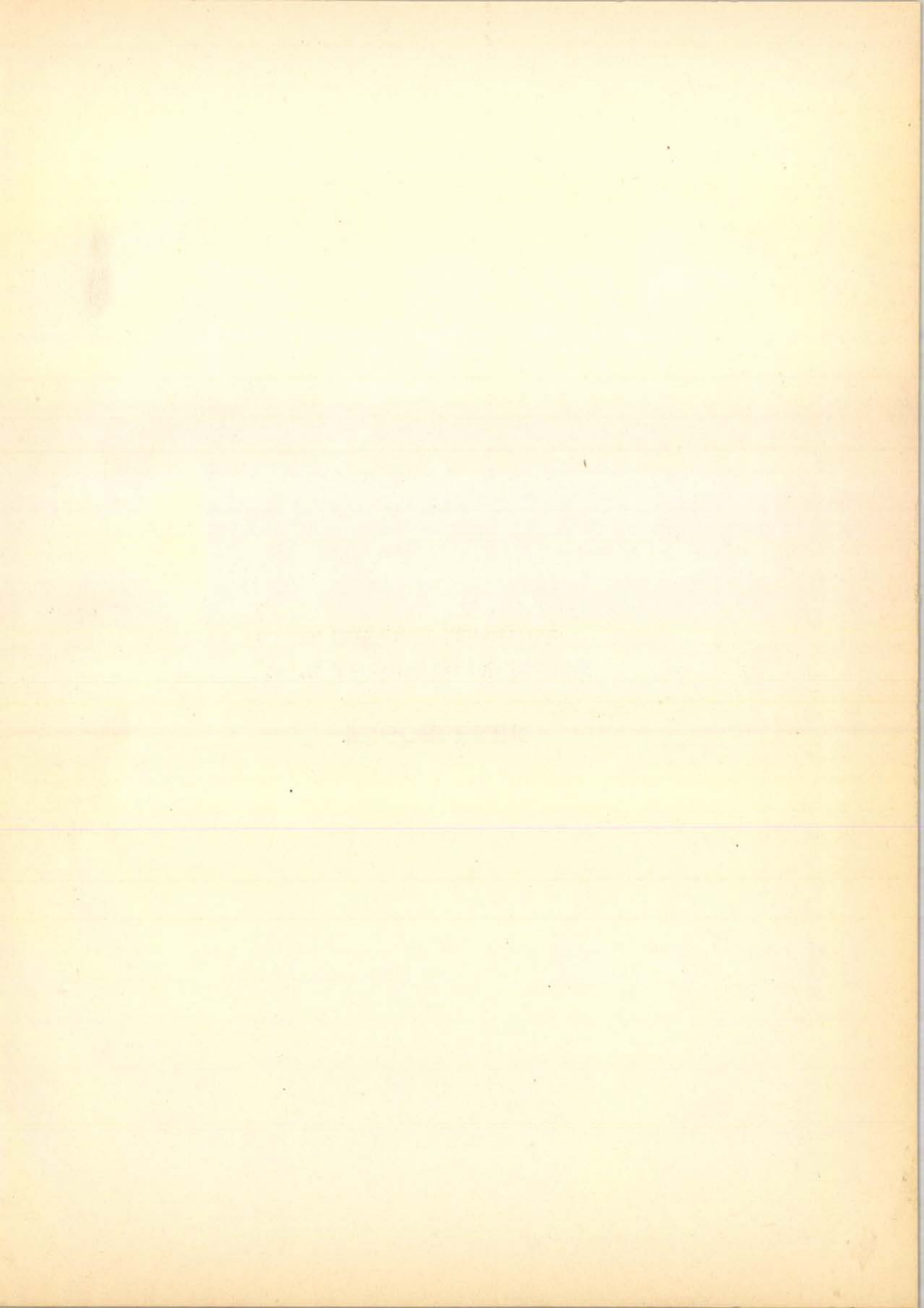
Mind e célok megközelítéséhez tovább is bizalommal kérjük a székesfőváros Tanácsának, Közönségének és a Könyvtári Bizottságnak támogatását. Ép oly kevésbé nélkülözhetjük tisztviselőink intenzivebb érdeklődését és munkáját. Nem mintha eddig híjával lettünk volna ennek. De az elmúlt évben gyakrabban észlelhettük mint azelőtt, hogy a közhangulat nyomottsága, az élet megnehezedett sora, az előrehaladásra való jogos reményekben való csalatkozás egyesek lendületét és kitartását ellankasztotta. Nem kétséges, hogy a jószándék és a szorgalom a személyzet nagy részénél épen úgy meg volt mint azelőtt; eredményeink is ezt bizonyítják. De a nehéz idők nyomása alól öntudatlanul is kevesen tudták magukat teljesen kivonni. Kívánnunk kell, hogy a jövő évben oly teljesítésekről számolhassunk be, amelyek a visszanyert testi, szellemi és lelki ruganyosság jeleit viselik magukon.

Budapesten, 1917 június elején.

Dr. Szabó Ervín
könyvtári igazgató.

FÜGGELÉKEK

- 1—14. Az osztályvezetők jelentései
- 15—30. Statisztikai kimutatások

1. Függelék

AZ O. H. B. KÖNYVOSZTÁLYA

Abteilung für Lazarettbibliotheken — Military hospital libraries

Az Országos Hadsegélyző Bizottság könyvostálya 1916 február eleje óta nemcsak a sebesült katonák olvasmányairól gondoskodik, hanem résztvesz a harctéren küzdő csapatok könyvvel való ellátásában is. Az O. H. B. és a Vörös Kereszt-Egylet „Könyvet a harctérre” jelige alatt közös mozgalmat indított, a harctéren levő katonák olvasmánnyal való rendszeres ellátása érdekében. A mozgalom céljaira begyűlt olvasmányok a könyvostálynak adattak át cenzurálás és szakszerű feldolgozás végett. A helybeli és vidéki gyűjtés eredménye gyanánt 97.000 darab könyvet és 248.000 folyóiratszámot vettünk át. Az eddig feldolgozott anyagból 91.100 könyvet és 230.000 folyóiratszámot adtunk át, mint alkalmas olvasmányt a Vörös Kereszt-Egylet Szeretetadómanóosztályának, a harcterekre való továbbítás céljából. Ezen olvasmányok nyelv szerint a következőkép oszlanak meg:

Könyv		Folyóirat	
Magyar	57.350 db	Magyar	181.200 db
Német	23.800 „	Német	49.100 „
Szláv	2.500 „		
Rómán	7.450 „		

A harcterekre speciális kérésre összesen 386 csomagban körülbelül 3000 könyvet és 8000 folyóiratpéldányt küldöttünk.

A sebesültek könyvvel való ellátása céljára összesen kb. 19.000 db könyv és 21.000 folyóiratszám érkezett be. Ezen mennyiségből a közönségre mindössze kerek 4000 könyv és 8000 folyóiratpéldány esik. A befolyt adományok többi része, kiadóktól és intézetektől származik. Az adományok ezen csekély száma nem engedte volna meg, hogy a számos könyvkérésnek eleget tegyünk, ha nem álltak volna rendelkezésünkre régebbi készletek. A nagyobb adományok közül elsősorban megemlítjük a Révai-cég 10.000 db könyvből álló ajándékát. Ezen érdemes kiadóvállalat eddig 80.000 db könyvet juttatott a sebesülteknek. Az Érdekes Ujság szerkesztősége lapjának 8550 példányát bocsátotta rendelkezésünkre. A Centralstelle für Soldatenlektüre Wien körülbelül 400 db könyvet és 1500 drb folyóiratpéldányt küldött be hozzánk. A Városi Nyilvános Könyvtár duplikátumaiból 1300 db magyar szépirodalmi könyvet osztottunk szét a sebesültek között.

A helybeli kórházak közül 44 fordult hozzánk olvasmányért. Összesen 7750 db könyvet bocsátottunk rendelkezésükre. A vidéki kórházak közül 74-nek 429 db 10 kg.-os csomagban kb. 10.000 könyvet és 34.000 folyóiratpéldányt juttattunk; Ausztriába 156-nak 903 db 10 kg.-os csomagban kb. 22.000 könyvet és 58.000 folyóiratpéldányt, olaszországi internáltak számára 200 db könyvet továbbítottunk.

A könyvostály eddigi, az 1914 szeptembertől 1916 december 30-áig terjedő időszakban kifejtett működéséről a következő két táblázat tájékoztat:

1. Adományok

Adományozó	Könyv	Folyóirat
	d a r a b	
Közönség	191.000	653.000
Kiadók	142.000	550.000
Összesen	333.000	1,203.009
Együtt	1,536.000	

2. Küldemények

H o v á	Kór- házak száma	Könyv	Folyó- irat
		darab	
Budapest	132	50.000	60.000
Vidék	411	83.000	387.000
Ausztria	733	109.000	510.000
Németország	7	4.000	— 0
Összesen	1283	246.000	957.000
Együtt		1,203.000	

Enyvvári Jenő.

2. Függelék

RENDELŐ OSZTÁLY

Bestellabteilung — Order and accessions department

(Lásd még a 20—27. sz. függelékeket.)

A végzett munka számadatain végignézve, örömmel látjuk az emelkedést csaknem minden téren. Ez főképen két körülménynek köszönhető. Először, hogy az osztály vezetése nem volt más osztályéval kapcsolatos, mint az előtte való évben; másodsor, hogy aránylag ez az osztály dolgozott egész éven át a legállandóbb személyzettel.

Nagy mértékű az emelkedés az ajándékkönyveknél. Igyekezetünk egész évben oda irányult, hogy az egyesületi és hatósági kiadványok sorozatait, kivált a budapesti vonatkozásúakat, rendszeresen kiegészítsük. Ugyancsak nagy gondot fordítottunk a könyvkereskedői forgalomba nem kerülő könyvek és füzetek beszerzésére. S bár — bizonyára a háború miatt — kéréseink nagy hányadának eredménye nem volt, mégis az erre a munkára fordított nagyobb gond az ajándékok számának emelkedésében jut kifejezésre.

Külön említjük meg, hogy a budapesti Kereskedelmi és iparkamara kérésünkre átengedte nálunk hiányzó és még rendelkezésre álló kiadványai 1—1 példányát, körülbelül 200 darabbal gyarapítván könyvtárunkat; így sikerült a Kamara számunkra különösen értékes kiadványait csaknem teljesen kiegészítenünk.

A Pesti Hírlap tovább is rendelkezésünkre bocsátotta a szerkesztőségbe beküldött könyveket és pedig 600 darabot, melyekkel részben központi könyvtárunkat, részben fiókjainkat gyarapítottuk.

A székesfővárosi hivatalok és ügyosztályok révén hozzánk került könyvek számában is lényeges emelkedés mutatkozik, ami főképen onnan ered, hogy a könyvek hozzánk való átutalása mindinkább rendszerré válik. A Tanácsai VII. ügyosztályból pl. hetenként elhozhatjuk a számunkra félretett könyveket és folyóiratokat.

Duplum-raktárunkból a Tanácsai könyvtárnak 141 kötetet, a Műgyetem közgazdasági szemináriumának 120 kötetet adtunk át, amely viszont körülbelül 250 drb antikvár-katalógust engedett át könyvtárunknak.

A könyvbeszerzés terén a háború okozta nehézségek és zavarok fokozottan éreztették hatásukat. A könyvkereskedők szállítási határidőt egyáltalán nem tudtak betartani és megfelelő személyzet hiánya miatt gyakran az előírt utasításokat sem követték, ami természetesen megnehezítette munkánkat.

A hágai Nijhoff és a genfi Olschki-céggel a múlt évben megalapozott összeköttetésünket továbbra is fentartottuk és ez az összeköttetés igen jónak bizonyult. Az amerikai, angol, francia és olasz könyveket és folyóiratokat, — melyeket a cenzura előzékenysége folytán akadálytalanul és a körülményekhez képest elég gyorsan megkaptunk — e két cég szállította.

A lipcsei K. W. Hiersemann-cég képviselőjében Tille úr felkereste könyvtárunkat s így alkalmunk volt vele személyesen megbeszélni antikvár beszerzéseinknél irányadó szempontjainkat és kívánságainkat, miáltal e céggel már hosszú idő óta fennálló érintkezésünk ez évben megélénkült. E látogatás következtében sikerült két nagyértékű sorozatot, melyeknek már régebben óhajtottunk birtokába jutni, igen kedvező áron beszerezni. Ezek a Martens-féle Recueil és a német Reichstag irományainak teljes sorozata.

Vásárlásainkból

új vétel	4.757 db
antikvárius vétel	1.902 "
Összesen	6.659 db,

vagyis 28·50/0-a származik antikváriusoktól; a velük való összeköttetés ápolása és fejlesztése állandó igyekezetünk, minthogy úgy költségek, mint más szempontokból nagy előnyöket nyújt számunkra. Állandóan gyűjtött és nyilvántartott hiányaink desiderata-levelezőlapok útján való beszerzését ez évben is folytattuk. Két ízben küldtünk szét ilyen levelezőlapokat, melyek összesen 200 címet tartalmaztak.

A Kívánatkönyv elintézésére megkülönböztetett gondot fordítottunk és ha panaszok mégis voltak, ezek okai csakis a szállítási nehézségekben keresendők.

A gyarapodás és feldolgozás munkáját a következő adatok szemléltetik.

Rendelés elment:

	1915	1916
	cédula	
könyvkereskedőkhöz	2.431	2.322
antikváriusokhoz	569	382
Összesen	3.000	2.704

Beérkezett:

hátralék 1915-ről	540 db
könyvkereskedőtől	11.488 "
ajándék, csere és átutalás	5.957 "
revízióból	2.947 "
áthelyezés egyik gyűjteményből a másikba	314 "
Összesen	21.246 db

Ebből iktatásra nem került:

könyvkereskedőknek vissza	4.223 db
duplum és selejt	2.532 "
fiókközpontnak átadva	554 "
más városi hivatalnak átadva	398 "
Összesen	7.707 db

Behelyezettett:

Raktár	8.374 db	T Térképek	26 db
A Keleti gyűjtemény	566 "	01 Könyvészeti gyűjtemény	} 401 "
B Budapesti gyűjtemény	2.196 "	02 Könyvtartani gyűjtemény	
E Korlátolt forgalmú könyvek	5 "	09 Ritkaságok	76 "
K Kézikönyvtár	372 "	Szűry-könyvtár	13 "
P Külföldi rópirat gyűjtemény	567 "	Átvitel 1917-re	410 "
R Magyar rópirat gyűjtemény	533 "	Összesen	13.539 db

Ebből új gyarapodás 10.574 db, régi anyagunknak a revízió átment és újra földolgozott része 2947 db.

Az új gyarapodásból 265 db gyakrabban keresett könyvek másod- vagy harmadpéldánya; terjedelem szerint: 6597 kötet, 3970 füzet, 7 egy lapos; állapot szerint: 4037 kötve, 6537 füzve került birtokunkba.

A könyvek helyszámozása négy különgyűjtemény kivételével osztályunkban történt. Az A helynaplót vezérlapok behelyezésével könnyebben kezelhetővé tettük. A helyszámozás adatai a következők:

hátralék 1915-ről	56 db
ujjonnan érkezett	8.851 "
tovább adatott	8.861 "
átvitel 1917-re	46 "

A revízió munkájánál is emelkedés mutatkozik.

Előkészítettett:

Raktárból	2.777 db	Strausz könyvtárból	354 db
Ballagi könyvtárból	121 "	Szűry	12 "
Dessewffy	4 "	Trefort	333 "
Friedmann	8 "	Vámbéry	17 "
Heltai	357 "	Zichy	108 "
Hentaller	9 "	Egyéb	273 "
Loránt	7 "	Selejtezett anyagból	35 "
Pedagógiai	152 "	Összesen	4.577 db

Megtartott:

A Központ számára	2.947 db
A Fiókok számára	308 "
Duplum és selejt	1.230 "
Áthelyezve más városi hivatalba	92 "
Összesen	4.577 db

A Katalógusokban észlelt hibákat állandóan nyilván tartjuk. E hibáknak az összes katalógusokban való helyreigazítása is a Rendelő osztály feladata volt. 697 cédulán végeztünk javítást. A munka menetét és szabályait részletesen megállapítottuk.

Éveken át azon fáradoztunk, hogy a folyóirat-előfizetések körül saját munkánkat kibővítsük és hogy a folyóiratok a lehető legrövidebb idő alatt jussanak a könyvtárba. Mindkét célunkat sikerült megközelíteni. A folyóirat előfizetéseket egy kézben egyesítettük (az ellenséges országok folyóiratainak kivételével) a reklamálásról és a hiányok beszerzéséről is a hírlapelőfizetési iroda gondoskodik.

A folyóiratok és napilapok előfizetésének statisztikáját a következőkben közlöm:

Osztály	S z á r m a z á s					Össze- sen
	Előfizetés		Ajándék	Csere	Köteles példány	
	ár (K)	darab				
Központ . .	12.602	527	101	89	13	730
1.	2.701	103	27	—	1	131
2.	1.336	70	3	—	1	74
3.	317	19	1	—	1	21
4.	374	27	—	—	2	29
5.	14	2	—	—	—	2
Összesen	17.344	748	132	89	18	987 *

* Ezenkívül, főleg a Központ folyóiratai közül, háború alatt nem jelenik meg vagy Amerikában megjelent lap és nem szerethető be: 60.

A munkaeljárások javítására és a nyilvántartók fejlesztésére mindenkor legjobb erőnkel törekedtünk.

Végezetül még megemlítem, hogy több ízben jártak nálunk vidéki és budapesti könyvtárak tisztviselői, hogy a munkát tanulmányozzák. Igyekeztem, velük a munkamenetet s a nálunk szokásos eljárásokat minél alaposabban megismertetni.

Pikler Blanka.

3. Függelék

BUDAPESTI GYŰJTEMÉNY

Budapester Sammlung — Budapest division

(Lásd még a 24. sz. függelék.)

Az előző évben kiépítettük ennek a külön gyűjteménynek végleges kereteit, minek hasznát azután csakhamar tapasztaltuk, a régi anyagnak revízióra előkészítésénél. Megszűnt az ingadozás egyes műveknek hovatartozására nézve, ami gyorsaságot és lendületet adott munkánknak, úgy, hogy a még nem katalógizált B vonatkozású régi könyvanyagot az osztály ebben az évben teljesen földolgozta s revízióra előkészítette.

Nagy gondot fordítottunk a ritka könyvek földolgozására. Ezek, valamint az olyan régi, nagyobb védelmet igénylő művek, melyek ha ma még nem is ritkák, de gondos megóvásuk célszerű és kívánatos, stílszerű köteteket kaptak és valamennyit üvegszekrényekben helyeztük el.

A földolgozott ritka és nagyobb becsű könyvek száma ezidőszert 168. Kézirati gyűjteményünk 105 darabbal gyarapodott, melyek mind a Pesti Lloyd-palota alapítására és építésére vonatkoznak.

A kezelés körül szerzett eddigi tapasztalatok gondos mérlegelésével a B osztály kezelési szabályzat tervezetét dolgozta ki, melynek hivatása az egyöntetűség biztosítása.

Az anyag rohamos gyarapodása szükségessé tette, hogy minél célszerűbb és finomabb elhatárolásokat állapítsunk meg. Ma a Budapesti Gyűjteményben földolgozásra kerülő anyag a következő csoportokra van osztva:

1. Könyvek általában.
2. Ritka könyvek, kéziratok, unikumok.
3. Kis nyomtatványok. Plakátok. [Külön alcsoport: Háborús gyűjtemény.]
4. Ujságszelvények.
5. Kölcsonkönyvtár.

Sok új feladatot rótt az osztályra a rendkívül gyorsan szaporodó kisnyomtatványok és plakátok földolgozása, hogy ezt a — nyilvános könyvtárainkban általán mellőzött — kulturisztóriai becsű anyagot lehetőleg ugyanolyan könnyen hozzáférhetővé tessük olvasóink számára, mint a könyveket.

Az osztályt itt az a cél vezérelte, hogy egyrészt a kisnyomtatványok előzetes megbírálásánál egységes szempontokat alkalmazzon, melyek a tisztviselő egyéni felfogását korlátok közé szorítsák, másrészt, hogy az egész nyomtatványanyagot minél helyesebb csoportosítással közelebb hozza, mintegy belekapcsolja a Budapesti Gyűjtemény várostörténeti jellegű könyvanyagába. Ily módon bizonyos mozgékonytságot nyert ez a kevésbé méltányolt anyag.

Ezen szempontok miatt tértünk el eredeti elhatározásunktól, hogy tudniillik a nyomtatványanyagnál, történeti jellegének megfelelően tárgyi és időrendi csoportosítást alkalmazzunk; ellenben célszerűbbnek látszott a tizedes osztályozás szerint való csoportosítás.

A kisnyomtatványok csoportjából vált ki a Háborús Gyűjtemény, melyet amazokéval közös szabályok szerint, de külön dobozokban gyűjtünk. Ezt a csoportot kellett rendeznünk legelőször, mert a hirtelen felgyülemelő anyagot állandóan selejtezni kellett; evvel a selejtezési munkálattal kapcsolatban azután célszerűnek látszott mindjárt a rendezési munkálatokat is megkezdeni.

A kisnyomtatványok s plakátok egész anyagát maga a B osztály katalogizálja, mert hiszen ez az anyag külön szakszerű elbírálást követel s igen sok, a katalogizálás alkalmából felöltő kérdés meggátlását elsősorban is a Budapesti Gyűjteménynek tudományos használata teszi lehetővé.

A szeptember hónapban tartott Duna-konferencia alkalmából az osztály összeállította a Dunára vonatkozó irodalom válogatott bibliográfiáját, mely könyvtárunk kiadásában, mint az *Aktuális kérdések irodalma* sorozatnak 34. füzeté jelent meg és 312 könyv s értekezés címét foglalja magában.

A B kölcsönkönyvtár felállítását, mit még a múlt évben határoztunk el, ebben az évben sem tudtuk egészen befejezni. Ennek anyaga ugyanis elsősorban a revízió alkalmából előkerülő B duplumokból toborzódik. A hiányzó műveket, melyek közt igen sok, ma már elfogyott, vagy legalább is nehezen megszerezhető alapvető mű is van, a háborús viszonyokra és árakra tekintettel most nem szerezhetjük be tömegesen. Egyelőre tehát magából a főgyűjtemény anyagából kölcsönzünk ki. Természetesen figyelemmel van a B osztály e kikölcsönzéseknél egyrészt arra, hogy elsősorban a városi hivatalok s intézetek kívánságai elégíttessenek ki, másrészt, hogy lehetőleg csak kutatók kapjanak ki könyvet.

A Budapesti Gyűjtemény őrzi azokat a nagy számban megjelenő szépirodalmi műveket is, amelyek városunk életéből merítik témájukat. Ezeket a műveket csakis akkor kölcsönöztük ki, ha használatuk valamilyen tudományos cél szolgálatában áll. Így óvtuk meg az évi forgalmi statisztikát olyan túlzott adatoktól, amelyek nem adhattak volna világos képet az év végén a Budapesti Gyűjtemény tudományos használatáról.

Meg kell még emlékeznünk az olvasóterem s gyűjteményünk forgalmi statisztikájáról, melyet az év elejétől kezdve először vezettünk rendszeresen. Az adatok az érdeklődés állandóságát, sőt emelkedését mutatják. Szabályaink szerint a ritka és értékesebb műveket csakis a Budapesti Gyűjtemény helyiségében lehet használni. Ezért erről a helyi forgalomról külön statisztikát vezettünk, mely meglepő adatokat nyújtott és egy széles alapokra fektetett B kölcsönkönyvtár szükségességét igazolja.

Itt adjuk a forgalmi statisztikát:

Hónap	Helyben		Kölcsönzés	Összesen
	az Olvasóteremben	a Budapesti Gyűjtemény helyiségében		
Január	79	11	38	128
Február	101	20	42	163
Március	100	9	43	152
Április	40	13	39	92
Május	126	17	51	194
Június	207	12	52	271
Július	141	3	136	280
Augusztus . .	42	7	96	145
Szeptember . .	47	12	66	125
Október	83	7	124	214
November . . .	143	10	47	200
December . . .	17	3	89	109
Összesen . . .	1.126	124	823	2.073

Átlag 4500 katalogizált műből 2073 dbot használtak tehát egy évben, a kölcsönzésnek bizonyos irányokban megszorítása dacára.

A könyvanyagon kívül a gyűjtemény többi csoportjáról a következő táblázat ad képet:

J e l l e g	Állomány 1915 végén	Gyarapod. 1916-ban	Állomány 1916 végén
Ujságszervény	6.335	2.453	8.788
Kisnyomtatvány:			
17—19. századi egylapos . . .	426	81	507
Közigazgatási vonatk.	696	338	1.034
Társadalmi vonatk.	832	707	1.539
Üzemek s magánosok reklám- lapjai, illusztr. plakátok . . .	1.960	26	1.986
Háborús Gyűjtemény	3.456	308	3.764
Összesen	13.705	3.915	17.618

A gyarapodás számai, mint látjuk, hirtelen emelkedést mutatnak, minek oka az, hogy a B osztály a gyűjtés munkáját e téren gondosan szervezte. Feltűnő emelkedést látunk az ujságszervényeknél 2453 dbbal (az előző évben 615 db, viszont esést mutat az üzemek, magánosok reklámlapjainak csoportja, 26 dbbal (előző évben 820 db). Az előbbi csoport erős gyarapodását főleg az biztosította, hogy a fővárosban megjelenő napilapok közleményeit maga a B osztály jelöli ki hétről-hétre, az ujságszervényvállalatok munkája mellett.

A reklámlapok darabszámának kicsinysege pedig annak a szigorúan keresztülvitt elhátárolásnak következménye, mely szerint csakis azokat soroztuk be, amelyek szövegük s tárgyük szerint fővárosi vonatkozásúaknak tekinthetők.

A berlini Königl. Bibliotheknek ez évben 1192 db háborús vonatkozású fővárosi nyomtatványterméket küldtünk el.

Dr. Kremmer Dezső.

4. függelék

KÉZIKÖNYVTÁR

Handbibliothek des Lesesaales — Reference library

(L. még a 8., 24., 28. és 29. sz. függelékkel.)

A Kézikönyvtárba 1916 folyamán 176 művet, 311 kötetben utaltunk be. Ezek között 107 db új munka volt 147 kötetben, míg 164 db évkönyvek folytatólagos kötete vagy újabb kiadás, melyekkel állandóan időszerű színvonalon tartottuk a kézikönyvtár könyvanyagát. Az így összesen 311 darabot kitevő növekedésből 220 darabot ténylegesen be is helyeztünk, míg a hátralévő 91 darab kötés alatt lévén, hátralékban maradt. Mint feleslegesnek bizonyult anyagot, 67 darabot emeltünk ki a kézikönyvtárból s helyeztünk át a raktárba.

A Kézikönyvtár könyvanyaga, mely 1915 végén 1042 művet tett ki 2934 kötetben, 1916-ban 1149 műre emelkedett 3178 kötetben.

E könyvanyag szakok szerinti megoszlása a következő:

	Mű	Kötet		Mű	Kötet
0 Általános művek	58	289	37 Közoktatás	23	40
1 Bölcsélet	24	38	38 Közgazdaság	213	368
2 Vallás, Egyház	28	64	39 Néprajz	4	5
30 Szociológia	26	123	4 Nyelvészet. Szótárak	65	113
31 Statisztika	58	192	5 Természettudományok	24	48
32 Politika	76	100	6 Alkalmazott tudományok	61	135
33 Szociálpolitika. Szocializmus	64	92	7 Művészet	19	62
34 Jog	132	576	8 Irodalom	18	56
35 Közigazgatás	117	259	9 Történelem. Földrajz	129	595
36 Jótékonyág	10	12	Összesen	1.149	3.178

1916 folyamán az előző időszakban eltűnt köteteknek több mint felét pótoltuk, azonban 1916 folyamán is vesztek el könyvek. 1914 májusától 1915 végéig 87 mű tűnt el 152 kötetben, 1916-ban már csak 34 mű 37 kötetben, ami a kézikönyvtári könyvanyag 1/20-0-a, szemben az 1915. évi 5/0-0-kal. A helyzetet javult, bár még közel sem ideális.

A Kézikönyvtár könyvanyagának teljes kiegészítéséhez pótolnunk kell még az 1915. évi eltulajdonításokból kifolyólag 49 művet 59 kötetben, az 1916. évekből pedig az említett 34 művet 37 kötetben, tehát összesen 83 művet 96 kötetben.

A Kézikönyvtár könyvanyagának gyarapodása új állványok beállítását tette szükségessé, melyeknek az ablakközökben tudtunk csak helyet nyerni. Itt helyeztük el az általános lexikonokat.

A Kézikönyvtár betűrendes katalógusa 1916 folyamán 296 cédulával gyarapodott, úgy hogy ez év végén a katalógus 2166 cédulát tartalmazott 160 vezérlappal.

Dr. Krisztics Sándor.

5. Függelék

RÖPIRATGYŰJTEMÉNY

Flugschriftensammlung — Pamphlets division

(L. még a 24. sz. függelék.)

A magyar és külföldi röpiratgyűjtemény tetemes gyarapodását ez év elején már a multkori jelentésben említett új vasszekrény fogadta be. Az új vasszekrény a meglévónél sokkal könnyebben kezelhető. A gyűjtemény gyarapodását ez évben is jórészt — főleg német — háborús röpiratok tették ki. A külföldi röpiratgyűjtemény nagyobb gyarapodást tüntet fel a magyarnál, bár a magyar röpiratanyag örvendetes ugrást mutat az előző évihez képest.

	1916	1915
	d a r a b	
P Külföldi röpirat	551	628
R Magyar	536	231

Vasszekrényeinkben röpiratgyűjteményünk feldolgozott része a tizedes szakrendszer szerint van elhelyezve s e szerint 1916-ban

551 külföldi röpirat	907
536 magyar	775

szakbeosztást kapott.

Röpirataink szakszerinti elhelyezése mellett a több kérdést érintő röpiratok rábukkanás dolgában természetesen kedvezőtlen helyzetbe kerültek. Ezen a hátrányon segített, ez év vége felé rendkívüli munkaerő igénybevételével utalókartonokat helyeztünk a gyűjteménybe s az egyes tárgycsoportok élén e kartonok figyelmeztetik a kutatót arra, hogy a gyűjtemény más helyén található meg azt a röpiratot, mely a kutatót tárgyat szintén érinti. E kartonok behelyezésével ez év végéig el nem készülhetvén, számszerű eredményéről 1917-ben fogunk beszámolni.

Köhalmi Béla.

6. Függelék

KÖNYVÉSZETI ÉS KÖNYVTÁRTANI GYŰJTEMÉNY

Bibliothekonominische Sammlung — Bibliographical collection

(L. még a 24. sz. függelék.)

A jelentés évében a gyűjtemény 483 kötetel gyarapodott, melyből 245 folytatásos azaz már a gyűjteményben szerepelt munkák újabb kötete, 238 pedig új kötet. Minthogy más gyűjteményekbe áthelyeztünk 9 kötetet, a tényleges gyarapodás 474 kötet.

Az év folyamán szeretnénk volna a gyűjtemény nyilvántartóját s a könyvek felállítását teljes revízió alá venni, azonban egyéb sürgősebb munkák miatt nem jutottunk hozzá.

Dr. Dienes László.

7. Függelék

KATALOGIZÁLÓ ÉS KÖNYVKÖTŐ OSZTÁLY

Katalogisierungs und Buchbinderei-Abteilung — Cataloguing and Binding department

(L. még a 8. és 9. sz. függelékeket.)

Bármennyire is érezhetővé váltak az osztály egyöntetű működésében azok a zavarok, melyek a háborús viszonyokkal járó folytonos személyzeti változások és a késedelmes szállítások következtében beállottak, mégis munkánk eredménye az 1915. évihez képest emelkedést mutat. Ez főleg annak tudható be, hogy a munka speciálizálása mellett lehetőleg tekintetbe vettük, hogy mely munkaerőnek miféle munkaág felel meg leginkább s így még a folyton váltakozó személyzet újra és újra való betanítása mellett is sikerült mindenből a lehető legnagyobb munkateljesítményt kiváltani.

Ez év folyamán 4 újonnan belépett hivatalnokot — kik közül 3 csak 1—1 hónapig, 1 pedig 3 hónapig dolgozott osztályunkban — kellett a könyvtári munkálatokba bevezetnem, úgyszintén kisegítő munkaerőként a könyvtárhoz kirendelt 2 szaktanítót, kik közül azonban csak az egyik maradt meg állandó segítségül.

Az osztályban 9 gyakornok fordult meg az év folyamán, kik közül azonban nálunk csak 3 dolgozott félévén túl egyhuzamban. E gyakornokok munkaidejét lényegesen meg-rövidítették gyakori helyettesítések a nyilvános szolgálatnál, valamint az is, hogy reggelenként a Raktárban segítettek a könyvelrakásnál. A gyakornokok betanítására nagy gondot fordítottunk.

Evközben több oly látogatója volt a Könyvtárnak, kiket szervezetünkkel közelebről is megismertettünk. Így alkalmam volt az osztály munkamenetét, valamint katalogizálási módszerünket a debreceni Egyetemi könyvtár igazgatójának, a Szépművészeti múzeum könyvtárosának, a Kereskedelmi és iparkamara könyvtárosának és segédkönyvtárosának részletesebben bemutatni, sőt utóbbit héten át alaposabban is bevezetni a könyvtári munkákba.

Az osztály két ágának működése külön-külön a következő volt:

Katalogizáló. Főfeladatunk volt a beérkezett könyvek címfelvétele és a katalóguscédulák gondos másolása könyomatos sokszorosításra. Sok nehézséget okozott, hogy a könyomdai levonatok nem mindig sikerültek, minek oka a könyomdai személyzetnek is gyakori változása. A nehézségek oly mérvűek voltak, hogy időnként be kellett a másolást szüneteltetnünk, mert a könyomdai munka fennakadt; ennek tudható be a másolás körül mutatkozó hátralék.

A Betűrendes katalógusok rendezése volt másik főfeladatunk. A Házibetűrend új karte-tékban nyert elhelyezést, melynek fiókszámja azonos a Nyilvános betűrendével s így a két katalógus nemcsak tartalmilag, hanem terjedelmileg is azonosná vált.

Ezenkívül előkészítettük az Értesítő két számának, a Világháború újabb irodalma című jegyzék 4—6. sorozatának, a földgázra vonatkozó, de kéziratban maradt és a Dunakonferencia alkalmából kiadott aktuális jegyzék anyagát. Ez értesítők és jegyzékek anyagául szolgáló címetek újabban már kivétel nélkül lemásolva adtuk át, nehogy a könyomásuknál felmerülő esetleges késlekedések egyúttal annak is akadályául szolgáljanak, hogy katalógusainkba mielőbb bekerüljenek.

A megvett vagy ajándékba kapott nagyobb könyvgyűjtemények anyagának ideiglenes cédulázása és számszerinti felállításra ez évben főként a Heltai-könyvtár s a Zichy- és Vámbéry-könyvtárak még rendezetlen részére terjedt ki.

Az osztály működése a következő számadatokban tekinthető át:

Beérkezett:

	db
katalogizálandó	9.999
nem katalogizálandó	2.429
Összesen	12.428

Kiadottot:

	db
Könyvkötőhöz	10.163
Raktárba	1.869
Összesen	12.032
Hátralék	396

Elkészült 7845 cím, ebből sokszorosításhoz ment 7101; hátralék 744. Sokszorosítva érkezett 6584 cím; hátralék 517. Szétosztott 5935 cím; hátralék 649.

Betűrendes katalógusokhoz adatott 19.842 cédula, ebből behelyezettett 17.016; hátralék 2826.

Egyéb katalógusok részére tovább adott cédula :

Szakkatalógus (kettő)	25.142
Budapesti katalógus	2.251
Kézikönyvtár katalógusa	497
Földrajzi katalógus	8.488
Röpirat-katalógus	1.060
Egyéb katalógusok	1.219
Összesen	38.657

Könyvkötészet. Míg Házikönyvkötészetünkben egész évben zavartalanul folyt a munka, addig a mesterekkel való dolgoztatás körül még több nehézségünk volt, mint előző évben. A könyvkötőmesterek közül már csak az vállalhatott nagyobb munkát s állhatott helyt követeléseinknek, ki régebbiről nagyobb anyag-készlet fölött rendelkezett, mert jóminőségű bőrt, vagy az általunk előírt normál-vásznat beszerezni úgyszólván lehetetlenné vált. Azon könyvkötő-cégek pedig, melyek nagyobb készletekkel rendelkeztek, munkáshiány miatt voltak kénytelenek redukálni üzemüket. Hogy mégse akadjon fenn a munka, két eszközhöz folyamodtunk. Az egyik az áremelés volt, amennyiben könyvkötői tarifánkat előbb 20, majd ismét 20%-kal emeltük; a másik, hogy minél több könyvkötővel kerestünk és részben létesítettünk is összeköttetést. 11 céggel dolgoztattunk az év folyamán, közülük hárommal elsősorban. További 8 cég közül felszólításunkra 4 cég nem jelentkezett, 4-gyel megegyeztünk, de utóbb visszaléptek, mert a szükséges anyagot beszerezni nem tudták.

A bőrkötés drágasága miatt kísérletet tettünk bőrpótló-anyaggal — granitollal s miután ez jól bevált, a kevésbé értékes, de sokat használt könyveket ebbe köttettük.

Az évi teljesítmény a következő volt:

Beérkezett:

	db
a Katalogizálóból	10.163
a Raktárból	
kötésre	513
javításra	1.374
Összesen	12.050

Mesterekhez ment kötésre 5208 db, melyek kötésének ára 12.389 K-t tett ki; kötött könyv beérkezett 5537 db.

Az év folyamán 10.815 kötet részére írtunk könyvkártyát, 1081 új, vagy javított kötetet adtunk tovább a Kézikönyvtárba s így ez évben összesen továbbított a Könyvkötő-osztály 11.896 kötetet.

A Házikönyvkötészet munkateljesítménye a következő volt:

Munka minősége	Központ	Fiókok
	d a r a b	
Új kötés	51	134
Kartonozás és téka	394	175
Aranyozás	7.515	437
Táskázás	3.699	8.270
Javítás	377	6.922
Összesen	12.036	15.938
Együtt	27.974	

Műhelyünkben történtek még más, a könyvkötési szakmába vágó munkák, mint a könyvek perforálása és lebélyegzése, folyóiratok felvágása, vezérlapok lakkozása, kusztoszk átragasztása, újságszelvények felragasztása, dobozok készítése, stb. E munkát Varga István iparrajziskolai művezető vezetése alatt 1 segéd és 3 segédmunkásnő látta el.

Schein Józsefné.

8. Függelék

A KÖZPONTI NYILVÁNOS SZOLGÁLAT

Öffentlicher Dienst der Zentrale — Central reading and reference department

(L. még a 4., 7., 9., 23., 25—29. sz. függelékeket.)

A reference szolgálatot 1916 október haváig alulírott egyedül látta el, azóta *Köhalmi Béla* könyvtár-tiszttel megosztott munkaidőben.

1916 folyamán 428 oly esetben adtunk utbaigazítást a legkülönbözőbb kérdésekre, midőn az elintézés a reference tisztviselőnek félóránál hosszabb idejét vette igénybe, bőven fordulván elő esetek, mikor napok munkájába került egy-egy kérés elintézése. A közvetlen és szóbeli utbaigazítások oly gyakoriak, hogy azok számát nyilván nem tarthattuk.

A kívánatkönyvet olvasóink 1916-ban nagyobb mértékben vették igénybe, mint az előző évben. 1916. évi kívánatkönyvünkben 726 kérés szerepel, míg az előző évben 592.

Nagy munkával járó feladata volt alulírottaknak a könyvtári Értesítő s a háborús jegyzékek megszerkesztése. 1916 folyamán elkészült az *Értesítő* 1—3. száma a kurrens folyóiratok jegyzékével s a *Világháború újabb irodalma* c. jegyzékünk 5. és 6. sorozata.

A központi nyilvános szolgálat munkakörébe tartozott továbbá 1916 folyamán a szakkatalógus és a földrajzi katalógus rendbentartása és továbbfejlesztése, a könyvek osztályozása, a könyvraktár rendbentartása, a folyóiratterem felügyelete és a folyóiratanyag kezelése, végül a kézikönyvtár gondozása.

Nyilvános katalógus. 1916 folyamán a szakkatalógusba behelyeztetett 9600 új cédula, amivel ezen katalógusunk tartalma 90.100 cédulára emelkedett; hátralékban maradt ezenkívül 3768 cédula. A szakkatalóguson egyébként 1916 folyamán semmi revíziót sem folytathattunk.

A földrajzi katalógusba behelyeztetett 9000 új cédula, amivel ezen katalógusunkban lévő cédulák száma 54.200-ra emelkedett; itt visszamaradt 3284 cédula. A földrajzi katalógust 1916 folyamán különböző szempontokból kétszer revideáltuk, a nagy számban levő ideiglenes vezérlapoknak véglegesekkel való helyettesítésére azonban nem kerülhetett sor.

Osztályozás. 1915 folyamán a könyvek tízedes rendszerű osztályozását, a különbözőjteményekbe tartozó könyvek kivételével, alulírott végezte. Beosztás alól kikerült 4750 mű 8152 darabban, összesen 9304 beosztással.

Raktár. A raktár könyvanyagának s a kölcsönadott könyvek helyére kerülő nyilvántartó tábláknak elrakása 1916-ban is a könyvtári gyakornokok között volt megosztva, de a gyakori személyzetváltozás lehetetlenné tette az egyéni felelősség elvének következetes keresztülvitelét, ami természetesen a forgalom pontosságának és gyorsaságának rovására ment.

A raktár szükségse 1916-ban ismét új állványok felszerelését tette szükségessé: a folió s a negyedréti könyveket, valamint a napilapokat áthelyeztük, végül három üveges szekrényt már a folyosón kellett elhelyeznünk a folyóiratteremben ki nem tett folyóiratok s újságok számára.

Olvasóterem. A Központi olvasóterem forgalma erősen elmaradt az előző évi mögött. Hatása volt a csökkenésre a háborún kívül azon körülménynek is, hogy olvasótermeink nyitvatartásában korlátozásokat kellett tennünk. Így 1916 június 1. óta a központi olvasótermet este 1/29 órakor zártuk, míg azelőtt 9 órakor. Míg 1915-ben az olvasóterem 297 köznapon és 61 vásár- és ünnepnapon, összesen 358 napon állottak közönségünk rendelkezésére, addig 1916-ban csak 294 köznapon, (ezek között 170 köznapon csak napi 11 és 1/2 órán át) és 57 vásár- és ünnepnapon, tehát 351 napon voltak nyitva.

Ily körülmények között a központi olvasóterem látogatóinak száma 1916-ban 42.969-et tett ki: az előző évhez (51.913) viszonyítva 17-20%-kal kevesebbet. A látogatók havi átlaga 3579 volt (1915-ben 4326).

Az év első felében a látogatottság nagyobb volt, mint a másodikban. Legnagyobb volt február havában 4664 olvasóval, a legkisebb július—augusztusban 1958, illetve 2029 olvasóval. Napszakok szerint legtöbb a látogató d. e. 1/212 és d. u. 1/26 órakor.

A központi olvasóterem látogatói közül 32.625 (40.336) a kézikönyvtárban, 10.344 (11.577) pedig a folyóiratteremben foglalt helyet. 1916 folyamán folyóirattermünk látogatottsága viszonylag emelkedett: míg 1915-ben látogatóink 22-50% kereste fel a folyóirattermet, addig 1916-ban 240%-a.

A Kézikönyvtár 32.625 látogatója közül 8181 olvasó kért könyveket a könyvraktárból, s számukra 19.721 kötetet adtunk ki helybeni olvasás céljára.

Míg 1915-ben a Kézikönyvtár látogatóinak 280%-a kért könyvet a raktárból, 1916-ban ez az arány 250%-ra szállott le; vagyis látogatóink még nagyobb többsége elégedett meg a Kézikönyvtárban szabad használatra kitett könyvanyaggal, mint az előző évben.

Bár az olvasóterem látogatói közül kevesebben használták a raktári könyvanyagot, az egy olvasóra eső átlag emelkedett. 1915-ben a helyben olvasás átlaga olvasónként 1·9, 1916-ban 2·4 kötet, ami 260/o-nyi emelkedést jelent.

A Központi olvasótermekben 1916 folyamán is 62 olvasó számára volt üld, illetve dolgozó hely.

Folyóíratraterem. 1916 folyamán folyóíratanyagunk igen gazdagon gyarapodott. Míg 1915-ben 651 folyóírat járt a könyvtárnak, addig 1916 végén (a különböző önálló mellékleteket is egységeknél véve) 768 s így a gyarapodás 117. (A napilapok nem foglaltatnak e számokban.)

Folyóírataink közül 60 ellenséges államban jelenvén meg, vagy egyáltalán nem vagy rendetlenül érkezett; egészben a helyzet az előző évhez viszonyítva azonban jobb volt.

A háború alatt 28 előfizetett folyóírat nem jelenik meg.

768 folyóíratunk nyelv szerinti megoszlása a következő:

Német	324	Francia	64
Magyar	264	Olasz	20
Angol	93	Egyéb	3

A német nyelvű folyóíratok száma növekedett a legerősebben 1916 folyamán is. Származásuk helye szerint azonban folyóírataink nagyobb része jut Magyarországra a jelen állapot szerint is, miként ez következő táblázatunkból kitűnik:

Folyóírataink megjelenési helye:

Magyarország	255	Belgium	6
Németország	241	Hollandia	5
Ausztria	62	Délamerika	3
Nagybritannia	55	Románia	2
Franciaország	50	Svédország	1
Egyesült Államok	46	Bulgária	1
Olaszország	27	Törökország	1
Svájc	11		

Szakok szerint következőképp csoportosulnak folyóírataink:

Közgazdaság	149	Történet. Földrajz	18
Társadalmi kérdés	146	Bölcsélet	16
Közigazgatás	77	Statisztika	14
Jogtudomány	64	Vallás. Egyház	10
Bibliográfia. Könyvtartan	57	Természettudományok	8
Politika	52	Irodalom	8
Általános	41	Társadalmi tevékenység	6
Társadalomtudomány. Szociológia	38	Művészet	6
Alkalmazott tudományok	34	Néprajz	5
Nevelés. Közoktatás	19		

Különösen szociálpolitikai folyóírataink száma növekedett erős mértékben, 101-ről 146-ra. Közgazdasági folyóíratanyagunk 24, a szociológiai 22, a bölcséleti pedig 8 címmel gyarapodott.

Megjelenésük gyakorisága szerint folyóírataink a következőképp oszlanak meg:

1—4-szer	121	27—52-szer	161
5—12-szer	364	53—299-szer	8
13—26-szor	111	Szabálytalanul	3

A folyton szaporodó folyóíratanyagunk a folyóíratrateremben való állandó rendbentartása céljából az eddigi rendszeren változtatunk annyiban, hogy az egyes szakokon belül a folyóíratok számozását megszüntettük, s mindenkor a betűrend sorjában iktatjuk be az érkező új folyóíratot a szak addigi anyagába.

1916. évi folyóíratjegyzékünk is ezen rendszer alapján készült. (Lásd: *Értesítő* 1916. 1—3. szám. 96—117. l.)

Az év végén újabb állvány beállítása is szükségessé vált a folyóíratraterembe, amivel ismét helyet biztosítottunk a további fejlődésnek.

A folyóíratrateremben a nagy látogatottság dacára, 1916 folyamán csak 70 folyóírat szám tűnt el s megcsonkítottak egyet. Tekintve, hogy 1915-ben ez a szám 87, il. 2, 1914-ben 264 volt, a helyzet javulásáról szólhatunk. Duplum anyagunkból az eltűnt példányok egy részét azonnal pótolhattuk.

Kölcsönzés. Könyvtárunk látogatói számának 1916. évi lecsökkent számát igen örvedetesen ellensúlyozza az otthoni olvasásra kiadott könyvek nagy arányban megnövekedett forgalma.

Míg 1915-ben 20.695 kötetet adtunk kölcsön, addig 1916-ban 32.081-et, a forgalom tehát 11.386 kötetrel emelkedett, ami az előző évi kölcsönzéshez viszonyítva 55 %-nyi emelkedésnek felel meg.

Könyvtárpolitikánk nagy eredménye tükröződik vissza e számokban, melyek szerint elértük az intenzív, belemélyedő olvasás fokozását.

A helybeli olvasás legtöbb esetben alkalmi, megszakított. A könyvtárban többé-kevésbé zavaró körülmények az otthoni olvasásnál nem fordulnak elő: ennek értéke tehát felette áll a helybeli olvasásnak. Hogy 1916 folyamán a Városi Nyilvános Könyvtár mily bőségesen biztosította olvasói számára ezen értéket, az élénken tűnik ki a kölcsönzés havi átlagának évről-évre való fejlődéséből is. 1914-ben, a könyvtár új helyiségébe való beköltözésekor, kölcsönzésünk havi átlaga 781 kötetet tett ki. 1915-ben ez 1724 kötetre emelkedett s már akkor is oly teljesítményként jelöltük meg, mely tudományos könyvtárnál kielégíti a kívánalmakat. 1916-ban a havi kölcsönzési átlag 2673 kötetet képvisel, mellyel könyvtárunk a vele szemben támasztható igényeket, úgy vélem, a legjobb eredménnyel elégítette ki. Ha kevesebb olvasó látogatta is a központi olvasótermetek, annál több vette igénybe a könyvanyagot otthoni olvasás céljaira.

Ha az otthoni olvasásra kiadott kötetekhez (32.081) hozzáadjuk a helybeli olvasásra kiadott köteteket (19.721), úgy a központi olvasóterem összes forgalma 1916-ban 51.802 kötetet tett ki. Viszonyítva az 1915. évi 42.734 kötetnyi összeforgalomhoz, az emelkedés 21·2% (1915 : 35·8).

A kölcsönző forgalom nagy megnövekedése a kölcsönadott könyvanyag ellenőrzésének, visszakérésének súlyos terhével járt. Dacára az intésekkel járó bírságoknak, kölcsönzőink nagy részét kellett figyelmeztetnünk. 1916 folyamán 3037 első, 860 második s 65 harmadik intést küldöttünk szét s 7 pert folytattunk le. Naponta átlagban 11 olvasónkat kell figyelmeztetnünk arra, hogy késedelmével másoktól vonja el a könyvet. A könyvtár könyvanyagának ugyanis van egy leginkább használt része s csak épen ezen könyvanyag gyors forgatása útján érhető el az a kölcsönzési eredmény, melyet produkált.

Bármily erővel folytattuk is könyveink bekérését, 1916. évi kölcsönzésünk 482 kötet kölcsönzési hátralékkal zárul. Kölcsönadott könyveinknek ez 1·5%-át, összes forgalmunknak pedig 0·93%-át teszi ki. Itt visszaesérről kell beszámolnunk, amennyiben 1915-ben a hátralék százaléka 0·539, illetve 0·25% volt csak, bár a helyzet még mindig nem volt oly rossz, mint 1914-ben, mikor a hátralékok a kölcsönzés 2·20%, illetve 0·65%-át tették ki. Ezen visszaesésen 1916 végén erélyes könyvbekéréssel igyekeztünk segíteni, mely azonban csak 1917 folyamán fog végleg lebonyolódni.

Az év folyamán 1189 új kölcsönző iratkozott be (1915-ben 930, 1914-ben 877), kik közül 917 férfi (77·1%, 1915-ben 87%), 258 nő (21·7%, 1915-ben 11·8%) és 14 közhivatal (1·18%, 1915-ben 1·2%). A nők arányszámában nyilatkozik meg legélesebben a háború hatása.

Az új kölcsönzők foglalkozás szerinti megoszlása a következő:

	1916		1915	1914
	absz. sz.	%	%	%
1. Szabad foglalkozású	158	13·3	14·8	19·3
2. Tanszemélyzet	170	14·3	15·7	11·5
3. Köztisztviselő	220	18·6	17·6	16·4
4. Alsófokú közigazgatási alkalm.	6	0·5	1·3	2·3
5. Önálló iparos és kereskedő	14	1·2	1·7	0·6
6. Magánalkalmazott	189	15·9	13·8	16·9
7. Bér munkás	17	1·4	—	0·3
8. Főiskolai hallgató	130	10·9	18·6	21·1
9. Középsikolai tanuló	170	14·3	10·7	7·8
10. Szakiskolai tanuló	30	2·6	1·3	1·8
11. Háztartásbeli	14	1·2	1·1	0·6
12. Közhivatal	14	1·2	1·2	—
13. Egyéb	21	1·8	2·8	1·5
Katona	33	2·8	—	—
Összesen	1.189	100·0	100·0	100·0

1916 folyamán beiratkozott olvasóközönségünk összetételében nagyobb változások észlelhetők. Erősen megcsappant a főiskolai hallgatók száma, amely még a múlt évben is a legnagyobb volt. 1916-ban a köztisztviselők csoportja legerősebb. E körülmény a katonai szolgálat alól való felmentéssel kapcsolatos, mely leginkább erre a foglalkozási ágra terjed ki. Emelkedett még a magánalkalmazottak, a középsikolai és szakiskolai tanulók száma, viszont csökkenőben van az újonnan beiratkozó tanszemélyzet és szabadfoglalkozásbeliek száma.

1916 folyamán már be kellett iktatnunk a foglalkozási statisztikába a katonák csoportját, amennyiben egyrészt azok a korlátozások, melyeket 1915 folyamán a hadbavonultak kölcsönzésére megállapítottunk, nagyobbára megszűntek, másrészt már annyira tartós hivatássá vált a katonáskodás, hogy az újonnan beiratkozó, egyébként nem hivatásos katona, régi foglalkozása helyett már ezt érzi hivatásának s ezt is jelenti be.

Az 1189 új kölcsönzőn kívül 1916 folyamán 938 már beírt kölcsönzőnk újította meg kölcsönzési jogosultságát, úgy, hogy 1916-ban kölcsönzőnk száma 2127-et tesz ki. Összevetve kölcsönzőink számát a kölcsönvett kötetek számával (32.081), egy olvasóra átlagban 15 kötet esik. 1915-ben az arány ugyanilyen volt (1342 kölcsönző 20.695 kötettel).

A kikölcsönzött s az olvasóban használt könyvek szakonkénti és nyelvi megoszlására nézve 1916-ban négyszer ejtettünk meg egy-egy hét forgalmára kiterjedő statisztikai vizsgálatot.

A vizsgálat alá kerülő 4120 kötet szakonkénti megoszlása a főszakokban a következő:

	Kötet	%		Kötet	%
Társadalomtudomány	2.378	57.72	Irodalom	200	4.86
Történelem	508	12.34	Művészet	146	3.54
Bölcsélet	236	5.73	Exakt tudományok	116	2.81
Alkalmazott tudományok	216	5.24	Vallástudomány	78	1.89
Bibliográfia	210	5.10	Nyelvészet	32	0.77
			Összesen	4.120	100.00

A társadalomtudomány körén belül a használt kötetek száma a következőképp oszlik meg:

	Kötet	%		Kötet	%
Közgazdaság	656	15.93	Szociálpolitika, szocializmus	238	5.77
Jogtudomány	367	8.91	Közoktatás	95	2.30
Szociológia	363	8.84	Néprajz	61	1.48
Politika	275	6.67	Jótekonyság	42	1.01
Közgazgatás	244	5.92	Statisztika	37	0.89
			Összesen	2.378	57.72

A nyelvek szerinti megoszlás a következő volt:

	Kötet	%
Német	1.920	46.60
Magyar	1.703	41.34
Francia	265	6.43
Angol	198	4.80
Egyéb	34	0.82
Összesen	4.120	100.00

Mint hogy az év négy különböző szakában végeztük a vizsgálatokat, ha százalékos eredményeinket kiterjesztjük az egész évi könyvforgalomra, nagyobb hibát nem követhetünk el.

Ezen az alapon 51.802 kötetes összeforgalmunk szakok szerint a következőképp oszlott volna meg:

	Kötet	%
Közgazdaság	8.380	15.93
Történelem	6.380	12.34
Jogtudomány	4.610	8.91
Szociológia	4.560	8.84
Politika	3.450	6.67
Közgazgatás	3.060	5.92
Szociálpolitika, Szocializmus	2.980	5.77
Bölcsélet	2.960	5.73
Alkalmazott tudományok	2.710	5.24
Bibliográfia Könyvtárlgy	2.640	5.10
Irodalom	2.510	4.86
Művészet	1.830	3.54
Exakt tudományok	1.450	2.81
Közoktatás	1.182	2.30
Vallástudomány	970	1.89
Néprajz	760	1.48
Jótekonyság	520	1.01
Statisztika	460	0.89
Nyelvészet	390	0.77
Összesen	51.802	100.00

A Városi Könyvtár társadalomtudományi könyvtár, tehát szakkönyvtár; rendszeres gyűjtése csak a társadalomtudományokra vonatkozik. Ennek megfelelően e tárgykörben áll a legbővebb anyag olvasói rendelkezésére. De az a tény, hogy a többi szakok valóban kis könyvanyagát is mégis milyen erősen használják, azt igazolja, hogy mennyire kívánatos volna általánosabbá tenni a könyvanyagot, speciális könyvtárból általános könyvtárrá tágítani ki a Városi Nyilvános Könyvtárat.

A társadalomtudomány keretében feltűnő a jogtudomány forgalma, mely tudománykör pedig mindeddig nem részesült oly figyelemben, mint a többi társadalomtudományi szakok. Viszont kis forgalmat képviselnek a közigazgatás, szociálpolitika és szociálművelődés szakjai, melyekből rendre gazdag könyvanyag áll egyébként olvasóink rendelkezésére.

1914—15-ik évi gyarapodási statisztikánkat tekintve, olvasóink igényeinek nem feleltünk meg ideálisan. Könyvtári politikánk szigorú betartását hangsúlyozva, viszont inkább arra az álláspontra kell helyezkednünk, hogy olvasóink nem tudtak alkalmazkodni eléggé könyvtárunk jelenleg még szigorúan társadalomtudományi voltához. Olvasóink nagy köre rekrutálódik még oly tudományterületek iránt érdeklődőkből, melyek fejlesztése nem tartozik a könyvtár gyűjtési programjába.

Az olvasóink által használt könyvek nyelv szerinti megoszlását tekintve, ha a vizsgálat négy különböző időbeli hét eredményét általánosítjuk, a következő eredményekhez jutunk.

1916-ban 51.802 kötetes összeforgalmunkban volt:

N y e l v	Kötet	%
Német	24.140	46.61
Magyar	21.420	41.34
Francia	3.330	6.43
Angol	2.490	4.80
Egyéb	422	0.82
Összesen	51.802	100.00

A német nyelvű könyvanyag forgalma túlhaladja a magyar nyelvűekét, az egyéb nyelvű könyvanyag forgalma pedig ezekhez nem is hasonlítható. Mindez megfelel eddigi tapasztalatainknak is.

Dr. Krisztics Sándor.

9. Függelék

FIÓK-KÖZPONT

Zentrale der Zweigstellen — Circulation department

(L. még a 2, 7, 8, 10—14, 20—24, 28—30. sz. függelékeket.)

A Fiókközpont a jelentős évében is sokat szenvedett személyzete gyakori változása, valamint amiatt is, hogy véletlenül a betegnapok aránytalanul nagy százaléka számlájára esett. Ezen speciális személyi viszonyokon kívül, főként a háborúnak a Könyvtár más osztályaiban is érezhető két fő hatása: a könyvbeszerzés és itt elsősorban a könyvkötés nehézsége akadályozta meg abban, hogy intenzívebb működést fejtsen ki.

Gyarapodás. 1914-ben a Fiókközpont, mint a fiókkönyvtárak központi könyvbeszerző szerve, 7606 kötet gyarapodást mutatott ki, míg 1915-ben már 8589 művet 12.136 kötetben. A folyó évben a gyarapodás 10.023 műre emelkedett 11.652 kötetben. Ebből vétel 9323 mű 10.787 kötetben kb. 33.000 K bolti árban, áthelyezés Központunkból 700 mű 865 kötetben. A fiókok könyvszükséglete erősen emelkedik. A kimutatott gyarapodás nem tudta azt kielégíteni; kétszerennyi gyarapodás sem lett volna túlzott, ha a megfelelő selejtezést megejtették volna. Pedig eltekintve a Diákmenza kis olvasótermétől, új fiókot nem nyitottunk az idén. Ez a 11.652 kötet azonban csak a folyó gyarapodás. A Lukács-Lantos-féle nagy alkalmi könyvvásáron ezenkívül több mint 20.000 koronáért vettünk még kb. 40.000 K bolti árú magyar nyelvű szépirodalmi könyvet, legnagyobb részét Jókai, Mikszáth, a két Eötvös, Abonyi, Ambrus, Rákosi Viktor, Verne, régebbi magyar klasszikus regényírók műveiből és a Klasszikus regénytárból. A kedvező áralakulást felhasználtuk arra, hogy a bolti árnál 50—60%-kal alacsonyabb árakon évekre ellássuk magunkat ezekkel a fiókjaink számára nélkülözhetetlen munkákkal. A kedvező alkalmi vételeket általában igyekeztünk kihasználni, rendszerré tenni.

Tömeges vételekkel igyekeztünk alacsonyabb árakat elérni. Több ezer kötetet vettünk így — egy-egy műből egyszerre 5—20, sőt néha több példányt — 60, sőt 70⁰/o engedménnyel.

Az alkalmi vételek erősen hozzájárultak a Fiókközpont könyvraktárának gyarapításához. A múlt év végén 3063 kötet volt állománya. Folyó év végén 4022-t számláltunk. Azonban ez az ezer kötet nem mutatja a teljes gyarapodást. Az év folyamán revízió alá vettük raktárunkat s mint használhatatlant, 524 kötetet kiselejteztünk. S legalább 500-ra tehetjük az év folyamán raktárunkból kiadott kötetek számát. Raktárunk évi gyarapodása ilykép kb. 2000 kötet, mihez a még szám szerint át nem vett és kb. 8—10.000 kötetre rúgó Lantos-Lukács-féle alkalmi vétel járul majd.

A beérkezett könyvanyag szakok szerinti megoszlása (eltekintve a csaknem teljes egészében szépirodalmi Lantos-Lukács-féle vételtől) némi eltérést mutat a múlt évihez képest, még pedig az ismeretterjesztő irodalom javára. Mert míg tavaly az egész gyarapodásnak közel 80⁰/o-a szépirodalom volt, a folyó évben csak 73⁰/o-a s pedig 45⁰/o felnőttek szépirodalma (1915-ben 60⁰/o), 28⁰/o ifjúsági szépirodalom (20⁰/o). Ismeretterjesztő irodalom a gyarapodás 27⁰/o-a, melyből 25⁰/o felnőttek s csak 2⁰/o az ifjúság számára. Növekedett általában az ifjúsági művek beszerzésének aránya. Mert míg 1915-ben 2⁰/o-on alig emelkedett felül, a folyó évben elérte a 30⁰/o-ot.

Ami a szépirodalom további megoszlását illeti, természetesen most is a regényirodalom vezet. A felnőttek szépirodalmának 87⁰/o-a regény és elbeszélés, 8⁰/o-a színmű és 5⁰/o-a költemény; az ifjúsági szépirodalom 64⁰/o-a nagyobbaknak való regény és elbeszélés, 30⁰/o-a mese és elbeszélés kisebbek számára s csak 6⁰/o-a színmű és költemény. A felnőttek ismeretterjesztő irodalmának gyarapodásában a társadalomtudomány vezet 31⁰/o-kal. Tavaly a történelem és a földrajz vezetett s csak ezek után következett a társadalomtudomány. Az idén megfordított a sorrend, a történelem és földrajz a második helyen áll 15⁰/o-kal; harmadik a természet-tudomány és technika 19⁰/o-kal, utána következnek sorban a bölcsélet és vallás 12⁰/o-kal, szépművészetek 10⁰/o-kal, az irodalomtörténet 7⁰/o-kal. Az ifjúsági ismeretterjesztő irodalom gyarapodásában az idén a történelem és földrajz vezet 65⁰/o-kal. Tavaly a természet-tudományok vezettek, a vallástudomány, társadalomtudomány hiányzott, az idén kb. egyforma arányban osztoznak a többivel a maradék 35⁰/o-án.

A gyarapodás nyelvek szerint kb. úgy oszlik meg, mint máskor: 84⁰/o-a magyar, 10⁰/o-a német, 3⁰/o-a francia, 0⁰/o-a angol, 0⁰/o olasz, 0⁰/o egyéb nyelvű.

A gyarapodás feldolgozása. A Fiókközpont ezirányú munkásságáról a következő számok nyújtanak képet. lktattunk az év folyamán 11.618 kötetet, osztályoztunk 1441 kötetet, készítettünk 3784 katalóguscédulát, 13.793 könyvkártyát és 24.836 leltárlapot.

A fiókokból beérkezett: áthelyezésre 11, javításra 5905, selejtezésre 1261, összesen 7177 kötet. A selejtezést elvégeztük, a tavalyi hátrálékkal kiselejteztünk 1323 kötetet, statisztikai lapokra is felvettük, azonban a felvétel feldolgozásához maig még nem jutottunk hozzá. Fiókokba kiment 12.428 új, 6284 javított, összesen 18.712 kötet. Fiókok szerint az új és javított könyvek megoszlása a következő:

A kötetek minősége	1.	2.	3.	4.	5.
	s z á m ú f i ó k				
Új	7.047	3.139	1.697	363	182
Javított	3.897	1.593	753	—	41
Összesen .	10.944	4.732	2.450	363	223

A javításra kerülő könyvek magas százaléka közönségünk fegyelmezetlenségén kívül azzal magyarázható, hogy 1915-ben nem végeztünk elég szigorú selejtezést a könyvbeszerzés nehézségei miatt s hogy a könyvrongálás hatásosabb ellenőrzésére alkalmas módszereket sem értünk rá mindeddig bevezetni.

Könyvkötés. A háborús nehézségek az év folyamán folytonosan fokozódtak. Dacára a második félévben már 40⁰/o-os áremelésnek, a könyvkötőmesterek nem tudtak eleget tenni vállalt kötelezettségüknek. Pedig már elfogadhatni is sokkal kevesebbet tudunk, mint amennyire szükségünk lett volna. Kénytelenek voltunk silányabb munkát is elfogadni s jobb meggyőződésünk ellenére, ahol csak lehetett, kötött könyvet venni. A nagy könyvkötőktől a legnagyobb nehézségek árán tudtuk csak visszakapni könyveinket. Kis mesterekkel próbálkoztunk, ezek azonban nem tudnak az engedélyezett áron dolgozni.

Kötésre kiadtunk az év folyamán 5001 kötetet, melyek kötési ára 6955 koronát tett ki; visszaérkezett 6181 kötet, 7296 korona kötésértékben. Tavaly 3670 kötésre adott kötetből csak 1470-et kaptunk vissza. A folyó évben 5001 kötetnyi újabb rendelés mellett a múlt évi 2200 kötet hátrálékból a rosszabbodott viszonyok dacára 1180 kötet bekötését kierőszoztuk, úgy, hogy ez év végén könyvkötői hátrálékunk már csak 1020 kötet.

A könyvek javítását és tászkázását a Házikönyvkötészet végezte. Táskázott 8270, kijavított 6922, aranyozott 437 kötetet.

Katalógusok. Dacára a személyzethiánynak és a nyomdai nehézségeknek, e téren is sokkal többet tudtunk elérni, mint tavaly.

Kiadtuk új kiadásban az 1. sz. fiók ismeretterjesztő könyvomas katalógusát 50 példányban. Megjelent az év folyamán négy fiókkönyvtári jegyzékünk. 1. *Gyermekek könyvei*, 6—10 éves gyermekek számára alkalmas olvasmányok jegyzéke; tartalmaz 674 címet 24 oldalon (4000 példány). 2. *Ifjúsági könyvek. Első sorozat.* 11—14 éves tanulók olvasmányai; tartalmaz 1292 címet 64 oldalon (4400 példány). 3. *Magyar nyelvű szépirodalom*, a felnőtt nagyközönség számára, regények, költemények, színművek jegyzéke; tartalmaz 1600 címet 64 oldalon (10.000 példány). 4. *Az 1. sz. fiók könyvjegyzéke. V. Német szépirodalom. A. Regények, elbeszélések.* Felnőttek számára; 960 cím, 42 oldalon (500 példány). Az első három közös jegyzék az 1., 2. és 3. sz. fiók számára, azonos tartalommal, csak cím- és fedőlapban különböznek. Nyomdai költség- és munkamegtakarítás céljából készítettünk ily egyöntetű jegyzékeket, amit tehetünk azért is, mivel az ifjúsági és magyar szépirodalmi könyvanyag körülbelül minden fiókunkban egyöntetű, egyrészt a magyar ifjúsági irodalom szegénysége, másrészt a magyar nyelvű szépirodalom egyforma nagy keresettségé folytán. A jegyzékek nagyobb anyagot ölelnek fel, mint régebbi ifjúsági jegyzékeink, különösen az ismeretterjesztő irodalom tekintetében. A jegyzékek összeállítása legnagyobb részt Mintajegyzékünk, valamint újabb könyvjegyzékek alapján történt.

Az ifjúsági jegyzékek szakok szerint csoportosítva sorolják fel a címeket. A szakcsoportok alkotásánál eltértünk a tizedes rendszer merev alkalmazásától és a gyermekek gondolkodásához igyekeztünk alkalmazni a csoportokat és elnevezéseket. Ezért hagytuk el pl. az első jegyzékből a szépirodalom és ismeretterjesztő megkülönböztetést, mivel a 10 éven aluli gyermek nem eszerint különbözteti meg a könyveket, s könnyebben is olvas ismeretterjesztő munkákat, ha nem ijesztjük el iskolás elnevezésekkel. Szintén gyermeklélektani szempontokból foglaltunk össze minden klasszifikáló rendszer szerint heterogénnek mondott címeket „A mindennapi élet kérdései” cím alatt a 2. jegyzékben, szintén azért választottuk el — amit egyik bírálónk kifogásolt — a kisebbeknek való elbeszélő olvasmányokat *Elbeszélések* cím alatt a nagyobbaknak való *Novellák*-tól. A kritika is kedvezően fogadta ifjúsági jegyzékeinket. *Nógrády László* *A Gyermekek* című folyóiratban igen elismerően nyilatkozik róluk s *Gulyás Pál* sem tud apró kifogásoknál többet felhozni ellenük a *Múzeumi és könyvtári Ertesítő*-ben.

Az ifjúsági jegyzékek összeállításának munkáját *Váradi Irma* könyvtártsit végezte sok szeretettel és megértéssel.

A német szépirodalmi jegyzéket nem mi állítottuk össze s nem is külön könyvtárunk számára készült: Walter Hofmanntól, a lipcei könyvtárak vezetőjétől kértünk kölcsön néhány száz példányt, míg saját jegyzékünk elkészülhet. Minthogy Hofmann jegyzéke alapján állítottuk össze 1. sz. fiókunk német regényirodalmát, kisegítőül jegyzéke — magyar fedő- és címlappal ellátva — jól megfelel.

Fiókok ügymenete. Egy lényeges újításról kell beszámolnunk a fiókok kölcsönzése módjában. Bevezettük a kölcsönzőjegy helyett az *olvasófüzetet*. A gondolatot és nagyjából a kivitel formáját is Hofmanntól vettük. Az ifjúsági osztályban (14 évig) meghagytuk a zöld kölcsönzőjegyet. A tanulók 14 évtől feljebb zöld olvasófüzetet kaptak, a felnőttek pedig szürkét; külön barna füzet van tanárok, tanítók és fővárosi alkalmazottak számára, akik kölcsöndíjat nem fizetnek. Az olvasófüzet nagy munkamegtakarítást jelent a könyvek keresésénél s ha a mai személyzethiány mellett tulajdonképeni rendeltetésére — az olvasmány kiválasztásánál való segítségre — az idén még nem is igen tudtuk felhasználni, mindenesetre csak előnyét láttuk.

Meghosszabbítottuk a kölcsönzési időt is, két hétről három hétre, valamint felemeltük az intérdíjakat 20, 50, ill. 80 fillérre. Szükségesnek látszott mind a két intézkedés az intések számának aggasztó emelkedése miatt. Egyrészt a határidő meghosszabbítással több időt adtunk a könyvek elolvasására, másrészt az intérdíjak emelésével nagyobb pontosságra igyekeztünk szorítani közönségünket.

Fiókok helyiségei. Új fióktervek. A tavalyi év végén megkezdett átalakítási és bővítési munkálatok a 2. és 3. sz. fiókban január hó folyamán befejezést nyertek. Január 10-én megnyitottuk Almássy-tér 10. alatt a 2. sz. fiók póthelyiségét, amely az ifjúsági kölcsönzés sikeresebb lebonyolítását van hivatva szolgálni, s január 31-re elkészültünk a 3. sz. fiókban egy szomszédos szoba odacsatolásával, mely raktáru szolgálva, lényeges helynyereséget jelent a kölcsönzés lebonyolítására. Berendeztük ezenkívül a Fővárosi Diákmenza olvasótermét, amire szintén a múlt év végén kaptunk megbízást.

Az év végén belekezdünk az 1. sz. fiók új helyiségének berendezésébe. Az 1. sz. fiók kitépítésére szükség volt a Központ szükségsszerű terjeszkedése miatt. Előbb a Károlyi grófi palota szemközti részén próbálkoztunk helyiséget bérelni számára, mikor azonban ez nem

sikerült, az egyetlen nyitva álló lehetőséget kellett elfogadnunk s a Királyi Pál-utca 11. sz. ház földszintjét és első emeletét béreltük ki. A földszintet terveztük kölcsönzőnek, az első emeletet olvasónak, felnőttek és gyermekek számára. A háborús lakásbérletet szabályozó miniszteri rendeletek miatt azonban az első emeletet egyelőre nem kaptuk meg, úgy hogy csak a földszint berendezésével foglalkozhattunk. A berendezés azonban csak 1917 februárjában készült el s a fiók csak március 1-én költözhetett át új helyiségébe.

Új fiók terve is merült fel, azonban, mint tavaly, úgy az idén sem valósult meg. A Szabad Lyceum óbudai osztálya kérte a Tanácsot, hogy a III. ker. Szentendrei-u. és Vöröskereszt-u. sarkán lévő fővárosi házat engedje át szabad előadások tartására és létesítsen ugyanott fiókkönyvtárt. A Lyceum anyagi hozzájárulást is kínált. A ház megfelelő átalakítások mellett elfogadható lett volna fiókkönyvtár céljaira, azonban a Tanács úgy határozott, hogy tüdőbeteg-gondozót helyez oda. Felmerült más terv is, azonban a dolog egyelőre abbamaradt.

A 3. sz. fiók rég tervezett kibővítésének és megfelelőbb elhelyezésének ügyét nagyon elősegítette a Kőbányai Polgári Serfőző r.-t. igazgatóságának kultúrérzékre valló elhatározása, mellyel 1916 novemberében a fiókunk megfelelő elhelyezésének céljára ötezer koronát ajándékozott.

Könyvtár és iskola. Állandóan arra törekszünk, hogy szorosabbra fűzzük az iskola és a Könyvtár viszonyát, hogy ne egymás mellett s egymásról nem tudva, hanem céltudatosan összeműködve dolgozzunk az ifjúság nevelésén.

Ebben az igyekezetünkben a budapesti iskolák részéről kevés megértéssel, sok nem-törődomséggel s olykor rosszindulattal találkozunk. Ez évben azonban mégis több megértésről és jószándékról számolhatunk be. Nem mintha nem akadt volna ez évben is iskolaigazgató, aki nem szívesen vette tanulóitól, ha a Városi Könyvtárat látogatták s megtagadta az ajánlólapok aláírását, mellyel pedig éppen alkalmat akarunk nyújtani az iskolának növendékei könyvtári látogatásának ellenőrzésére; vagy mintha elfeledkezni a X. ker. Elnök-utcai polgári leányiskola tantestületének jegyzőkönyvéről, melyben elhatározza, hogy tanulóinak nem ad engedélyt a Városi Könyvtár látogatására. Nem, ilyen esetek előfordultak, sajnos, ez évben is. Azonban ezekkel szemben, az iskola és könyvtár közeledésének egy jelentékeny lépéséről is beszámolhatunk. S a közeledés az iskola részéről jött. A Papnövelde-utcai polgári leányiskola igazgatója, Végh Mihály úr azzal fordult a Könyvtárhoz, hogy szeretné iskolai könyvtárának reformját a Városi Könyvtár kezébe adni. Hosszabb tárgyalás után megállapodtunk egy kooperációs-kísérletben olyanformán, hogy a Könyvtár ad könyvet az iskolai könyvtár kiegészítésére, de a kölcsönzést egyelőre az iskola végzi. A kísérlet eredményéről egyelőre még nem számolhatunk be, mivel az év folyamán nem tudtuk a megfelelő könyveket beszerezni és az iskolának átadni.

A fiókkönyvtárak forgalma. Időrendben első fiókkönyvtárunk, a 2. sz. fiók, 1913 december végén nyílt meg, 1914 májusában megnyílt a 3. és 5. sz. fiók, augusztusban az 1. sz. fiók s már 1913 október óta működött a 4. sz. fiók első alakjában, mint a Hűvösvölgyi Diáktelep kis könyvtára. Három évről vannak tehát most már feljegyzéseink fiókkönyvtárainkról, melyek egybevetése ugyan a fejlődéssel járó, majd pedig a háború folytán előállott változások miatt sok helyen nehézkes, mégis némi képet nyújt arról, hogy a háború okozta személyzet- és anyaghiány dacára mit tudtunk elérni.

A jelentés évében a fiókok megforgattak összesen 275.576 kötetet, 1915-ben 243.275-t. A forgalom tehát 1915-ről 1916-ra 13⁴⁰/o-kal emelkedett. 32 ezer kötettel többet adtunk az idén Budapest közönségének kezébe, mint tavaly. Míg 1915-ben az átlagforgalom naponként 666 kötet volt, 1916-ban 753-ra emelkedett. Emelkedett kölcsönzőink száma is 7696-ról 9.009-re. Az emelkedés ritmusa azonban meglassult. Mert míg 1914-ről 1915-re 43⁷/o-kal emelkedett a forgalom, 1915-ről 1916-ra már csak 13⁴⁰/o-kal. 1914-ről 1915-re 132⁰/o-kal emelkedett kölcsönzőink száma 1915-ről 1916-ra már csak 17¹⁰/o-kal. Fejlődésünk kezdő sebessége sem volt elég nagy arra, hogy forgalmunk hamarosan elérje a nyugateurópai könyvtárak legalacsonyabb átlagos forgalmát is s fejlődésünk ritmusának e lassulása még távolabbi jövőbe toltja ki azt a napot, mikor elmondhatjuk, hogy a Városi könyvtárak Budapest egész olvasni vágyó közönségét ellátják könyvvel.

De ha fiókkönyvtáraink teljesítménye mégis emelkedett, az 1. sz. fiók kivételével, külön-külön véve azonban minden egyes fiókunk teljesítménye csökkent, még pedig átlag 9⁰/o-kal. Az 1. sz. fiók 1915-ben csak az év két utolsó hónapjában kölcsönzött. Ennek köszönhető, hogy 1915-ről 1916-ra forgalma 52⁴⁰/o-kal emelkedett. S ennek köszönhetjük, hogy összforgalmunk egyáltalában emelkedett. Mert a 2. sz. fiók forgalma már 5³⁰/o-kal, a 3. sz. fióké 8⁷⁰/o-kal, az 5. sz. fióké 13⁵⁰/o-kal csökkent az 1915. év forgalmához képest.

De ha fiókjaink forgalma nem is emelkedik oly mértékben, mint szeretnénk, sőt egyes fiókjainkban lefelé tartó irányzatot mutat, minőség tekintetében örvedetesen javul. Mert minden fiókunkban, mely kölcsönzésre is be van rendezve, erősen emelkedett a kölcsönzés aránya a helyben használatlaltal szemben. Míg 1914-ben az összes forgalomnak csak 25⁷⁰/o-a

volt kölcsönzés, 1915-ben 56,4, 1916-ban pedig már 82,4%-a. 1916-ban tehát az összes forgalomnak csak 17,6 százaléka helybenhasználat. Míg 1914-ről 1916-ra a helybenhasználat 61,4%-kal csökkent, ugyanakkor a kölcsönzés 422%-kal emelkedett. Mivel pedig egy kölcsönzés 3–4 helybenhasználattal felér, a forgalomnak mindinkább a kölcsönzés felé alakulása a tényleg kimutatható számszerű emelkedésnél jóval nagyobb emelkedésre mutat, amelyet az alábbi táblázat szemléltet. Mutatja, hogy:

Fiók	Egy kötetre esik								
	Helyben olvasás			Kölcsönzés			Összes használat		
	1914	1915	1916	1914	1915	1916	1914	1915	1916
1. sz. . .	7·7	4·2	0·4	0·0	3·6	7·0	7·7	7·8	7·4
2. sz. . .	12·2	5·3	2·2	6·8	8·3	7·2	19·0	13·6	9·4
3. sz. . .	7·0	2·3	1·1	4·7	10·0	7·2	11·7	12·3	8·3
4. sz. . .	0·7	—	4·6	1·5	—	—	2·2	—	4·6
5. sz. . .	16·7	14·7	11·2	1·7	6·3	4·5	18·4	21·0	15·7
1–5. sz. .	9·2	4·8	1·5	3·2	6·3	6·9	12·4	11·1	8·4

Más oldalról jellemző a könyvtár munkájára az egy kötetre eső használat: a könyv-állomány és a használók száma viszonyának állandósága mellett a kihasználás mértéke sem kedvező, mert míg a könyvállományból egy használóra kb. ugyanannyi esett 1914-ben (3,3 kötet), mint 1916-ban (3,7 kötet), addig az egy kötetre eső használat 1914 óta folytonosan lefelé tart. Mert míg 1914-ben még 12,4 használat esett átlag egy kötetre, 1916-ban már csak 8,4. A használat csökkenése különösen nagy a 2. sz. fiókban, ahol 1914-ben még 19, 1916-ban már csak 9,4 használat esett egy kötetre. Ennek oka, hogy a 2. sz. fiók egy úton haladt a többi fiókkal a helyben olvasás csökkentésében, de hátra maradt a kölcsönzés emelésében, mely amazt ellensúlyozta volna. A helybenhasználat általános csökkenése a kölcsönzés javára, melyet már egyéb adatokból is megállapítottunk, örvedetes jelenség. E változás mérvére legjellemzőbb az 1. sz. fiók, ahol az egy kötetre eső használat kb. egyforma (7) maradt 1914–1916-ig s a kölcsönzés nulláról 7-re emelkedett, a helybenolvasás 7-ről 0,4-re csökkent, tehát az arány ugyanaz maradt, de a két tag helyet cserélt.

Feltűnő jelenség a jelentés évében a felnőtt olvasók erős térfoglalása a gyermek olvasókkal szemben. Mert dacára annak, hogy a felnőttek jó részét behívták katonai szolgálatra, másik még nagyobb részét pedig keresete jobban igénybe veszi, mégis 1914 óta felnőtt olvasóink mind nagyobb és nagyobb részt követelnek munkánkból. 1914-ben összeforgalmunk 43,9%-a esett a felnőttekre, 1915-ben 49, 1916-ban pedig már 59,8%-a. Az emelkedés egyszerre meggyorsul 1915-ről 1916-ra. Legjobb példája ennek a 3. sz. fiók, mely első évében egészen gyermekkönyvtárnak indult: forgalmának 84,9%-a gyermekekre esett. 1915-ben még mindig 77,7%-a gyermekekre eső forgalom, 1916-ban már csak 53,5%-a. Vagy más adatokban kifejezve: míg a gyermekekre eső forgalom 1915-ről 1916-ra 10,7%-kal csökken, addig a felnőttekre eső forgalom 38,3%-kal emelkedik; a 3. sz. fiókban még sokkal nagyobb mértékben: a gyermekekre eső rész 37,1%-kal csökken, a felnőttekre eső rész 90,5%-kal emelkedik 1915-höz képest. Ugy, hogy a 3. sz. fiókot aligha tekinthetjük eszentül gyermekkönyvtárnak, minthogy forgalmának csaknem fele felnőttekre esik. Az általános szabály alól csak az 5., az állatkerti fiók kivétel: a felnőttek 1914-ről 1915-re 41,4%-ról 53,9%-ra emelték forgalmukat, de a nyert teret 1916-ban újra csaknem teljesen elveszítették, forgalmuk leszállott ismét 43,9%-ra.

A felnőttek térfoglalását mutatja a kölcsönzők statisztikája is. Mert míg 1914-ben összes kölcsönzőinknek csak 30,5%-a volt felnőtt, 1916-ban már 64,1%-a. Míg a felnőtt kölcsönzők száma 1914-től 1916-ig 473%-kal emelkedett, addig ugyanakkor a gyermekkölcsonzők csak 40%-kal. 1915-ről 1916-ra a gyermek kölcsönzők száma mindenütt fogyott: 25,2%-kal az 1., 40,6%-kal a 2., 24,8%-kal a 3. sz. fiókban. S ugyanakkor a felnőttek száma 88,1, 75,3 és 138,3%-kal emelkedett. Ez azonban nem jelenti azt, mintha a gyermekek kezdenék elhagyni könyvtárainkat vagy hogy gyermekkönyvtáraink nem váltak volna be. Sőt ellenkezőleg. Hogy az utolsó évben a gyermek kölcsönzők száma tényleg fogyott, annak oka a forgalom önkéntes megszorítása, melyet a háború okozta személyzet és anyagihiány ránk kényszerített: csak nagyon korlátolt számban vehettünk fel új kölcsönzőket. S a gyermek kölcsönzők számának apadása nem a könyvtár elhagyását, hanem azt jelenti, hogy gyermek kölcsönzőink jelentékeny része kinőtt a gyermekkönyvtárból s átkerült a felnőttekhez. Ezen a jelenségen örvendoznünk kell nem csak azért, mert a 14 éven felüli közönség értékesebb olvasóközönség s folytonos növekedése által munkánk értéke is emelkedik, hanem azért is, mivel azt mutatja, hogy első éveink munkája kezd gyümölcsözni s azok az olvasók, akiket mint gyermekeket nyertünk meg könyvtárunk

számára, megmaradtak mint felnőttek is könyvtárunk hű látogatóinak. Mert ezek a gyermek-könyvtár kis kerek asztalai között felnőtt olvasók, akik már kis korukban megszokták a könyvtár közelségét és megtanulják, hogy olvasni lehet és van könyvtár, mely erre jó alkalmat is nyújt, ezek a jövő könyvtárának legjobb felnőtt olvasói, akiknek meg lesz már a kellő szellemi színvonaluk és igényük magasabb könyvtári teljesítményre. Eddigi tapasztalatunk tehát megerősít abban a nézetünkben, hogy a gyermekkönyvtárakra különös gondot kell fordítanunk.

Fiók	Egy kölcsönzőre esik 1916-ban (kötet)								
	Felnőttek			Gyermekek			Összesen		
	szép- irod.	ism. terj.	együtt	szép- irod.	ism. terj.	együtt	szép- irod.	ism. terj.	együtt
1. sz. . .	18:3	6:1	24:4	36:3	3 8	34:1	21:4	5:5	26:9
2. sz. . .	22:0	4:4	26:4	17:6	1:2	18:8	20:6	3:4	24:0
3. sz. . .	23:1	7:7	30:8	12:4	1:4	13:8	16:0	3:5	19:5
4. sz. . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. sz. . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Átlag	21:1	6:0	27:1	20:1	2:1	22:2	19:3	4:1	23:4

A jelentős évében a kölcsönzők intenzívebben használták könyvtárunkat, mint tavaly; mutatja ezt a fentebbi táblázat. Míg tavaly egy kölcsönző az egész éven át átlag 20,5 kötetet kölcsönzött, az idén 23,4-et. Érdekes, hogy az idén a gyermekek sokkal többet olvastak, mint tavaly, a felnőttek pedig sokkal kevesebbet. Egy felnőttre tavaly 35,6 kötet esett, az idén csak 27,1; egy gyermekre esett tavaly 15,6 kötet, az idén 22,2. Magyarozatát talán az 1. sz. fiók elhelyezésében kell keresnünk. Mert az arányok ilyen eltolódását az 1. sz. fiók okozta. Már múlt évi jelentésünkben megállapítottuk, hogy az 1. sz. fiókban a gyermekek aránytalanul többet olvasnak, mint a többi fiókban. Akkor bizalmatlansággal fogadtuk ezt az eredményt s a nem teljes év rovására írtuk. A jelentés évének eredményei azonban ugyanazt mutatják. 1916-ban egy gyermek az 1. sz. fiókban 34,1 kötetet olvasott, a 2. sz. fiókban csak 18,8-t, a 3. sz. fiókban pedig csak 13,8 kötetet. Ezek szerint az 1. sz. fiókban a gyermekek kétszer annyit olvasnak, mint a többi fiókban. Ennek oka, ha nem a könyvtárban, talán a belvárosi gyermekek nagyobb olvasmányszükségletében van. A különös azonban az, hogy felnőtteknél az arány a fiókok szerint éppen fordított: a felnőttek az 1. sz. fiókban olvasnak a legkevesebbet (24,4 kötetet), a 2. sz. fiókban már többet (26,4 kötetet), de a legtöbbet a 3. sz. fiókban (30,8 kötetet). A gyermekek kevés ismeretterjesztő könyvet olvasnak (nem mintha nem akarnának, hanem mert nincs elég magyar nyelven s nem tudunk nekik adni): 19 szépirodalmi kötetet olvasnak addig, amíg 4 ismeretterjesztőt. A felnőttek valamivel többet: 21 és 6 a megfelelő arányszám.

Általában az ismeretterjesztő olvasmány százaléka lassan emelkedik. 1914-ben az összes forgalom 14,7%-a volt ismeretterjesztő, 1915-ben 15,2, 1916-ban 18,4%. Az emelkedés 1915-ről 1916-ra lényegesen erősebb, mint 1914-ről 1915-re. Ezt az 1. sz. fióknak köszönhetjük. Mert míg 1915-ről 1916-ra a 2. sz. fiók ismeretterjesztő százaléka pontosan ugyanazt maradt (12,9), a 3. sz. fióké is csak 1—1%-kal javult (16,5), az állatkerti fióké pedig 15,3%-kal leszállt (31,0), addig ugyanakkor az 1. sz. fióké 8,7%-ról 20,1%-ra emelkedett. Ennek oka nemcsak abban keresendő, hogy a belvárosi közönség magasabb igényű s inkább olvas népszerű tudományos könyveket, hanem főként abban, hogy inkább tud idegen nyelveket, főként németül, minélfogva jobban el tudtuk látni népszerű tudományos könyvekkel, mint a többi fiókot, ahol az elég szegény magyar és fordított ismeretterjesztő irodalommal kellett beérnünk. Hozzájárulhatott az ismeretterjesztő olvasmányok ily aránytalan megoszlásához az, hogy a magyar ismeretterjesztő irodalom katalógusának lényegesen bővítettnek tervezett új kiadását a jelentős évében sem tudtuk kinyomtatni s az 1. sz. fiókban ennek jó ellensúlyozását találtuk az új könyvek kirakatában, mely nagy népszerűsége tett szert közönségünknek.

Már múlt évi jelentésünkben is megjegyeztük, hogy a gyermekek nyomják le (valószínűleg csupán a magyar nyelvű, ifjúságnak adható ismeretterjesztő irodalom gyatrasága folytán) a nyugateurópai színvonal alá az ismeretterjesztő olvasmány százalékát. Ugyanezt állapíthatjuk meg az idén is. Mert míg az ismeretterjesztő olvasmány az összes forgalomnak, mint mondtuk, 18,4 százalékát teszi, a felnőttek olvasmányának 23,2 százaléka ismeretterjesztő, a gyermekeké pedig csak 14,0 százaléka. Még sokkal nagyobb a különbség s a tényleges viszonyokra helyesebb fényt vet, ha kikapcsoljuk az összehasonlításból a legnagyobb részt csak ismeretterjesztő irodalmat nyújtó 5. sz. fiókot, ahol tehát a gyermekek kénytelenek ismeretterjesztő

könyveket olvasni, ha egyáltalán olvasni akarnak. Az 1., 2. és 3. sz. fiókban a felnőttek olvasmányának átlag 22·5°/o-a ismeretterjesztő, a gyermekekének pedig csak 8·5°/o-a.

Kevés ismeretterjesztő könyvet olvasnak a 2. sz. fiókban, a felnőttek éppen úgy, mint a gyermekek. Míg az 1. és a 3. sz. fiókban a felnőttek olvasmányának 25°/o-a, a gyermekekének 11, illetőleg 8·9°/o-a ismeretterjesztő, addig a 2. sz. fiókban csak 17·4, illetőleg csak 5·5°/o-a.

Ami az ismeretterjesztő olvasmányok egyes szakok szerint való megosztását illeti, három év adatait összevetve már némi bizonyossággal következtethetünk közönségünk ízlésére. Kétségtelenül megállapítható a történelem és a földrajz minden más ismeretkőr felett való igen nagy kedveltsége. 1914—1916. évek átlagában az 1—3. fiókban az összes ismeretterjesztő olvasmányok e két szak tette ki egy harmadát (33·7°/o-át). Az utána legkeresettebb két szak: a természettudományok már csak 15·2°/o-ig, a társadalomtudományok pedig csak 13·8°/o-ig emelkednek, a többi mind 10°/o-on alul marad. A sorrend nem változna meg, de az arány eltolódna kissé, ha az átlagba bevinnék az 5. sz. fiók eredményét is, ahol a történelem és a földrajz százaléka 60—43°/o között, a természettudományok százaléka pedig 40—48°/o között mozog. Az egyes szakok kereslete elég nagy állandóságot mutat 1914 óta: bölcséletet mind-egyik évben kb. 4°/o körül olvasnak, vallásra vonatkozó könyveket 1·5°/o-ot, technikai kérdésekről 12°/o körül, művészeti munkákat 10—11°/o körül s csak a társadalomtudományok kereslete tolódott el a háborús években, 12·5°/o-ról 17·5°/o-ra emelkedvén. Az egyes fiókokban már inkább ingadozik az egyes szakok aránya. Pl. az 1. sz. fiókban a természettudományok használata nagy hullámzást mutat: 1914-ben 18·4°/o, 1915-ben 25·9, 1916-ban már csak 9·6°/o. Igaz, hogy ugyanakkor a 2. sz. fiókban is csökkent a természettudományok használata, de csak 14·9°/o-ról 12·3°/o-ra s a közbe eső 1915 évben itt nem maximumot, hanem minimumot mutat. Érdekes, hogy a technikai könyvek kereslete 1914-től 1916-ig az 1., de különösen a 2. sz. fiókban erősen csökkent, a 3. sz. fiókban pedig erősen emelkedett, úgyanyira, hogy a fiókok átlagában nem mutatkozik változás.

1916-ban részletesebb felvételt készítettünk az olvasmányoknak az egyes szakok között való megosztásáról. Nem elégedtünk meg a decimális rendszer 10 főosztálya szerint való megkülönböztetéssel, hanem elmentünk a kétszámjegyű csoportokig, azaz az egyes speciális tudományokig s azt néztük meg, hogy ezek között milyen arányban oszlik meg a közönség érdeklődése. Az 1., 2. és 3. sz. fiók átlaga a következő eredményt adja:

0 Általános művek	1·7	6 Alkalmazott tudományok	11·9
1 Bölcsélet	4·3	Ebből:	
2 Vallás. Egyház	1·8	61 Orvostudomány	2·7
3 Társadalomtudomány	17·5	62 Technika	5·6
Ebből:		63 Agronómia	0·4
30 Szociológia	3·5	64 Háztartás	0·4
31 Statisztika	0·0	65 Kereskedelmi ismeretek	1·0
32 Politika	2·0	66—69 Ipari technológia	1·2
33 Szociálpolitika	2·4	7 Művészet	11·4
34 Jog	0·5	Ebből:	
35 Közigazgatás	3·3	70—78 Esztétika és műtörténet	8·5
36 Társadalmi tevékenység	0·1	79 Játékok. Színház. Sport	2·9
37 Nevelés. Oktatás	2·0	8 Irodalomtörténet	5·8
38 Közgazdaság	1·1	Ebből:	
39 Néprajz	2·4	80 Irodalmi esztétika	0·4
4 Nyelvészet	1·7	81 Magyar irodalom története	3·4
5 Természettudományok	12·4	82—89 Idegen irodalmak története	2·0
Ebből:		9 Történelem. Földrajz	31·3
50 Természettudomány általában	2·7	Ebből:	
51—55 Mennyiségtan, csillagászat, fizika, ...	4·7	9 Történelem	7·6
56—57 Ősienytan, biológia	3·9	Magyar történelem	2·7
58—59 Növénytan, állattan	1·1	Egyéb történelem	4·9
		91 Földrajz	7·8
		91·04 Utazások	6·9
		92 Elejtajok	9·0

A többet olvasott szakok a keresettség sorrendjében így következnek:

Életrajzok	9·0	Technika	5·6
Esztétika és műtörténet	8·5	Fizika-matematikai természettudomány	4·7
Földrajz	7·8	Bölcsélet	4·3
Történelem	7·6	Biológia	3·9
Utazások	6·9	Szociológia	3·5
Irodalomtörténet	5·8	Háborúra vonatkozó irodalom	3·3

A kevésbé keresett szakok sorrendje sem érdektelen:

Statisztika	0:0	Nyelvtudomány	1:7
Jótekonyság, szegényügy	0:1	Vallás és egyház	1:8
Agronómia	0:4	Politika	2:0
Háztartás	0:4	Nevelés. Oktatás	2:0
Jogtudomány	0:5	Szociálpolitika	2:4
Kereskedelmi ismeretek	1:0	Néprajz	2:4
Közgazdaságtan	1:1	Orvostudomány	2:7
Növénytan és állattan	1:1	Játékok, sportok	2:9
Ipari technológia	1:2		

A 30%-on felül keresett 12 szak közül csak egy alkalmazott tudomány, csak kettő természettudomány s 9 tartozik a szellemi tudományok körébe. A 30%-n alul keresett 15 szak közül ellenben 7 gyakorlati kérdésekkel foglalkozik vagy alkalmazott tudomány, 1 természetrajz és 7 szellemi tudomány. S ha még a szakok sorrendjét közelebről is tekintetbe vesszük, megállapíthatjuk, hogy a szellemi tudományok iránt az érdeklődés aránytalanul nagyobb, mint a természettudományok iránt s hogy a legkevesebb érdeklődésre az alkalmazott tudományok találnak. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ezen adatokból nem állíthatjuk kétségtelenül a közönség ízlésének ilyen megoszlását. Nem pedig azért, mert az olvasmányok minősége nem csak az olvasó ízlésétől, hanem attól is függ, hogy milyen könyvanyag áll rendelkezésére. Már pedig közismert dolog, hogy magyar nyelven nagyon kevés jó természettudományi s még kevesebb jó technikai munka van.

A jobban keresett szakok sorrendje nem sokban tér el az általános könyvtári tapasztalattól. A meglepő talán csak a természettudományi aránylag alacsony százaléka s hogy a bölcsélet mindjárt utána következik. A művészetet és az irodalomtörténetet az 1. sz. fiók tartja az aránylag szokatlan előkelő helyen. 2. és 3. sz. fiókunk átlagában a művészetet a 2. helyről az 5.-re, az irodalomtörténetet a 6. helyről a 13. helyre kerül. Ellenben több technikai, orvostudományi és természettudományi könyvet olvasnak a 2. és a 3. sz. fiókban, nem is szólva az 5. sz. fiókról, ahol az összes ismeretterjesztő olvasmány 48%-a természettudományi munka, másik fele pedig földrajzi és történelmi könyv.

A kevésbé keresett szakok sorrendje elég meglepő. Érdekes, hogy statisztikát egyáltalában nem olvastak (igaz, hogy a magyar statisztikai irodalom nem túlságosan gazdag s hogy a statisztikai évkönyvek kézikönyvtárainkban is megvannak) s hogy a jogtudomány 1 százalékgig sem tudott felvergődni. Hogy a jótekonyság nem érdekli az embereket, az elég természetes, valamint az sem meglepő, hogy a budapesti ember kevés agronómiát olvas. Különösebb, hogy a háztartás sem nagyon érdekli (pedig vannak ilyen tárgyú könyveink) s a leíró természettudományok, valamint a közgazdaságtan is nagyon kevésbé.

A jelentés évében a szépirodalmi kölcsönzésről is részletesebb felvételt készítettünk, még pedig műfajok és érték szerint. A megkülönböztetés értékes és kevésbé értékes szép-irodalom között természetesen mindég egyéni és ingadozó, ennélfogva a rá alapozott statisztika sem egészen általános érvényű, legfeljebb megközelítő. Igyekeztünk a megkülönböztetésre lehetőleg objektív mérveket találni. Pl. értékesnek vettük általában az irodalomtörténetben polgárjogot nyert munkákat, ha azok ma már nem is örvendenek közkeletnek. Ezen az alapon nem számítottuk az értékesek közé pl. Dumas regényeit. Értékesnek vettük a klasszikusokat és az általában jó íróknak elismert írók műveit. S nemcsak az írókat osztályoztuk, hanem műveiket is. Pl. Jókainak csak nagyobb, jó regényeit vettük az értékesek közé. Általában igyekeztünk inkább szigorúbbak, mint enyhébbek lenni az osztályozásban; s hozzá kell tennünk, hogy a selejtes, igazán érdektelen szépirodalmat egyáltalában száműztük könyvtárainkból.

Természetesen regényt olvasnak a legtöbbit. Az 1., 2. és 3. sz. fiókban átlag regény és elbeszélés az összes kölcsönzött szépirodalom 90%-a, színmű 6:30%-a, költemény 3:40%-a. Az átlagnál még valamivel több regényt olvasnak a 2. sz. fiókban (93:40%-ot), több színművet (7:90%-ot) és költeményt (3:90%-ot) az 1. sz. fiókban. Értékes az összes szépirodalom 72%-a, kevésbé értékes 28%-a. Tehát az olvasmányoknak csaknem $\frac{3}{4}$ része értékes. Tekintetbe véve a kiválogatás szigorúságát, azt hisszük, hogy meg lehetünk elégedve az aránnyal s nem kell rossz véleménynek lennünk olvasó közönségünk ízléséről. A regényirodalom szolgáltatja a kevésbé értékesek csaknem teljes összegét: 26:50%-ot a 28-ból. A színművek és költemények között csak 1:50% kevésbé értékes. S ez nagyon természetes is, minthogy aki már egyszer színművet vagy éppen költeményeket olvas, nagyon ritkán olvas érdektelenebbet.

Ami végre a forgalom nyelvek szerinti megoszlását illeti, a jelentés évében a nem magyar nyelvű irodalom használata lényegesen emelkedett. Mert míg 1915-ben 3:30%-át tette ki az összes forgalomnak, a jelentés évében 6:0%-át, tehát csaknem megkétszereződött. Ennek magyarázata, hogy az 1. sz. fiók német anyaga 1916-ban került csak forgalomba. Dacára azonban az 1. sz. fiók szép német szépirodalmi és ismeretterjesztő anyagának, az Állatkert mozgókönyvtára még az idén is több német nyelvű könyvet adott ki.

Dr. Dienes László.

10. Függelék

1. SZ. FIÓK

Zweigstelle Nr 1 — 1st Branch

(L. még a 9. és 28–30. sz. függelékeket.)

1. Az 1. sz. fiókkönyvtár fennállásának első teljes esztendeje is háborús időre esvén, nincs alapunk összehasonlítást tenni a háborús és normális idők állapotai közt.

2. Könyvtárunk 3 helyiségből állott: 1. felnőttek olvasóterme, csak hirlap- és folyóirat olvasásra berendezve; 2. kölcsönző helyiség felnőttek számára és 3. ifjúsági kölcsönző és olvasóterem.

3. Könyvvállományunk az év folyamán jelentékenyen gyarapodott: 7047 kötetel. Ebből ifjúsági 1205, felnőtteknek való 5842. A fiók könyvvállománya az év végén 16.810 kötet. Évközben 631 kötetet selejteztünk, nagyjából az ifjúsági könyvtárból, rongált vagy elhasznált könyveket. Az ifjúsági könyvek t. i. a nyílt polcrendszer mellett többször kerülnek kézbe, használatuk sűrűbb: a) mert a könyvek száma a beiratkozottak számához arányitva kevesebb mint a felnőtteknél, b) helybeni olvasás is van, míg a felnőtteknél nincs s végül c) a gyermek kevésbé tud vigyázni a könyvére, mint a felnőtt. Az elveszett és elkallódott könyvekről pontos adataink nincsenek, mert 1916-ban leltárrevíziót nem tartottunk.

4. Az év folyamán háromféle, már régebben sajtó alá adott katalógusunk jelent meg egyöntetűen az összes fiókok számára. Polcainkon több könyv van meg, mint amennyi a katalógusban szerepel és vásárlunk olyan könyveket is, amelyeket katalógusaink későbbi kiadásába sem szándékozunk felvenni. Evvel a válogatással az volt a célunk, hogy a közönség figyelmét az értékesebb irodalom felé tereljük. Kérésre természetesen a jegyzékben nem szereplő könyveket is kiadjuk.

5. A felnőttek olvasótermét 15 évtől felfelé bárki szabadon látogathatja a megfelelő ruhatári szám felmutatása mellett; a gyermekolvasót ellenben csak az, aki olvasótermi jegyet váltott. A felnőttek olvasóterme hétköznap reggel 8-tól este 8-ig, ünnep- és vasárnap d. e. 10–1-ig volt nyitva, a gyermekek olvasóterme hétköznap d. u. 3–6-ig; vasárnap zárva. Kölcsönzős felnőttek számára hétköznap d. e. 10–1-ig, d. u. 4–1/2-ig, vasárnap 10–1-ig volt, gyermekek számára pedig hétköznap 1–2-ig és 3–5-ig. Vasárnap tanulók nem kölcsönözhetek; ezt a napot azok számára tartottuk fenn, akik hétköznapokon egész nap el vannak foglalva, mint pl. a kereskedelmi alkalmazottak, magánhivatalnokok, iparostanoncok. A nyári nagy szünetekben az ifjúsági kölcsönző az olvasóteremmel együtt csak délelőtt volt nyitva, 9–1-ig, ill. 12-ig; a felnőtteknél a régi rend maradt érvényben.

Beiratást az év folyamán 2 ízben tartottunk; még pedig 1916 márc. közepétől jún. elejéig még az 1915/16. évfolyambeli olvasók számára és 1916 okt.–nov. hónapokban, amikor a régi kölcsönző jegyeket újítottuk meg és egyszersmind új tagokat is vettünk fel. A kölcsönzőjegyek érvényessége ugyanis egy évig tart, az év lejártá után meg kell újítani. A megújítást munkakimélés szempontjából célszerű egy időpontban, még pedig összel tartani. Felnőtt kölcsönzőink 70%-a középfő-, fő- vagy szakiskolai tanuló; a gyermekek is 0.4% híján mind elemi-, polgári- vagy középiskolai tanulók (1915. évi adatok); tehát nagyon is indokolt, hogy a könyvtár is alkalmazkodjék az iskolai időbeosztáshoz. Hisz még felnőtt ember is a nyári pihenés után, összel csinál programot a következő esztendőre. 1916 őszén új rendszerű kölcsönzőjegyekre, ú. n. olvasófüzetekre tértünk át: használatuk idő- és munkamegtakarítás a közönségre és könyvtárra egyaránt.

A kölcsönzők összes száma az év folyamán 4389 volt; 3241 felnőtt és 1148 gyermek. Közülük 1705 még a múlt évben, 1915-ben iratkozott be; ujonnan 2684 kölcsönző iratkozott, 1872 felnőtt és 812 gyermek.

Az év folyamán 4892 első intőt küldtünk el, 2744-et a felnőttek, 2148-at a gyermekek kése-delme miatt. 939 esetben került második intő írására a sor (577 felnőtt, 362 gyermek kölcsönzőnél) és 124 esetben harmadik intőre (48 felnőtt, 76 gyermek).

Előfordult, hogy az olvasók a kikölcsönzött könyveket elvesztették, vagy úgy megrongálták, hogy könyvtári használatra alkalmatlanná vált: a kártérítés minden esetben megtörtént, vagy új példány vásárlása, vagy a könyv pénzbeli értékének megtérítése által. Ezeket a könyveket a régi iktatószámmal ellátva, azonnal besoroztuk a könyvvállományba.

Olvasóink 1916-ban 118.265 kötetet kölcsönöztek; 79.205 kötetet a felnőttek, 39.060 kötetet a gyermekek. A felnőttek kölcsönzéséből 19.823 kötet volt ismeretterjesztő, 58.382 pedig szépirodalmi; a gyermekekből 4315 ismeretterjesztő és 34.745 szépirodalmi. A felnőttek kölcsönzéséről havonként egy-egy héten át részletes szakszerinti, minőségi és műfaji statisztikát vezettünk.

tanulóit ismét átvittük a felnőttek kölcsönzőjébe. Egyébként nehezen fűthető és nedves levegőjű helyiség. Amíg azonban a háborús időkre való tekintettel jobb megoldást nem találunk, ezzel kell megelégednünk.

Könyvállomány. 1915 végén 6849 kötetünk volt és 123 a kézikönyvtárban. 1916-ban fiókunk 2869 művel gyarapodott 3144 kötetben. Ebből:

	Kötet
ismeretterjesztő	464
szépirodalom	1.623
ifjúsági	1.048
kézikönyvtár	9

Az ismeretterjesztőből 18 kötet, a szépirodalomból 349 német nyelvű.

1915-ben folyóirataink száma 38 volt. Az állomány 29 címmel gyarapodott, ebből 1 ifjúsági. Az idén folyóirataink és napilapjaink száma 76 és pedig 69 a felnőtteké, 7 gyermekeké.

Hozzávetőleg megállapítható könyvállományunk csökkenése is. A múlt évi jelentés erről nem számolt be, tehát a következő adatok két, illetve három évről tevődnek össze. Elvesztett:

	Kötet
ismeretterjesztő	31
szépirodalom	133
ifjúsági	34
Összesen	198

A felnőttek anyagából legtöbb bevonulások következtében veszett el. Egy jó része nem volt behajtható, mert a kölcsönző lakásváltozását nem jelentette be, az intések visszajöttek. Régi lakásán érdeklődve, a küldönc azzal a hírrel jött vissza, hogy ismeretlen helyre költözött. Kiselejteztünk 304 kötetet.

Könyvállományunk az év végén (6849 + 3144) — 502 = 9491 kötet.

Katalógusok. Könyvállományunk anyagát nyomtatott és cédulakatalógus ismerteti. Katalógusunk bővített kiadását kiadtuk 1916 év végén. Az első kiadás tavasszal elfogyott és csak ősszel pótolhattuk újjal, amikor is a könyvanyagot csoportokra osztva nyomattuk ki.

Az ismeretterjesztő anyagról külön katalógus készül, most van feldolgozás alatt. Bevétel katalógus eladásából 97'64 K. Kevés, de öt hónapig nem volt katalógus.

Forgalom. Könyvtárunk a köcsönzésen kívül helybenolvasásra is szolgál. A háborús idők következtében megapadt könyvtári személyzet beosztása körüli nehézségek miatt a helybenolvasást nyár kezdetével a felnőtteknél beszüntettük.

A beiratkozást ez évben kétszer szakítottuk meg. Történt ez a nagy forgalom némi korlátozása és könyvhiány miatt. Az év elején csak márciusban kezdhettük meg és később is szünetelt a nyári hónapokban. Októberben új rendszerrel folytattuk. A felnőttek kölcsönzőjegy helyett füzetet, ill. olvasófüzetet kapnak.

Nyitvatartás. A könyvtár nyitvatartási ideje az elmúlt évben többször változott.

Olvasóterem nyitva januártól—június közepéig 3—1/2. Kölcsönzés felnőttek számára naponta 5—8-ig. Ifjúsági kölcsönző nyitva hetenkint négyszer 4—7-ig és egyszer d. 10—12-ig olyan tanulóknak, akik délután járnak iskolába.

Június közepétől következőképpen változott meg: Olvasóterem nyitva 4—8. Kölcsönzés felnőtteknek 5—1/2-ig és délnél 12—1 óra között. Ifjúsági kölcsönzés 10—12 óra között. Könyvtárunknak alkalmazkodnia kellett az iskola háborús rendjéhez, mely szerint a tanulók, hol délelőtt, hol délután látogatják az iskolákat. Hogy mindkét részt kielégítsük, a kölcsönzés idejét októbertől kezdve a déli órákra, 12—2 óra közé, tettük.

Ünnep- és vasárnap a könyvtár nyitva 10—1-ig.

Helybenolvasás. A használat 20.423 kötet, amiből 15.661 gyermekekre, 4762 pedig felnőttekre jut.

Az olvasótermek átlagos látogatottsága volt óránként:

Óra	Felnőttek	Gyermekek
1/2 11	15-7	26-2
1/2 12	24-1	29-0
1/2 1	17-1	15-0
1/2 4	18-0	32-8
1/2 5	18-8	30-5
1/2 6	21-0	24-2
1/2 7	20-6	13-0
1/2 8	15-8	2-7
1/2 9	6-2	—

Kölcsönzés. Kölcsönzőink száma 1916 január 1-től december 31-ig 2826. Ebből felnőtt 1937, gyermek 889. Régi tag 1852, új tag 974. Az új tagokból felnőtt 605, gyermek 369. Felnőtt alatt értjük itt a tanulókat is 15 éven túl. Tanuló 1249.

Kölcsönzőink foglalkozás szerinti megoszlása nagyjában ugyanazt a képet adja, mint a múlt évben.

Az év folyamán 136 kölcsönzőnk kimaradását jelentette be és pedig 74 felnőtt, 62 gyermek. Bevonulással igazolta 19, jó része elköltözött, többen az 1. sz. fiókba iratkoztak. Volt olyan is, aki intődíjat és könyvrongálást nem térített meg. Akadt olyan, aki azért, mert neki meg nem felelő könyvet nem adtunk ki, inkább kilépett a tagok sorából. A mostani háborús viszonyokkal járó nagyobb elfoglaltság is sokaknak kimaradását okozta.

A kölcsönzők pontosságát az intések számán mérhetjük; erről a következő kimutatás ad képet:

F e l n ő t t			G y e r m e k		
1.	2.	3.	1.	2.	3.
i n t é s					
3.918	607	179	1.160	152	34

A gyermekeknél első intőkért bírság nem jár, de két hétre megvonjuk tőlük a kölcsönzés jogát. A bevétel intődíjakból 445 K volt.

Ha a harmadik intés is eredménytelen, a bírósághoz fordulunk. Perlés 30 esetben volt. Ezekből 11 utolsó nap behozta, vagy megtérítette a könyvet. 5 nem volt kézbesíthető, a többi 14 esetben elmarasztalta. Az ily módon elveszett könyvek értéke 129.40 K volt.

Elég gyakran előfordul, hogy a kölcsönző a könyvet elveszíti és új példányt hoz helyébe, vagy annak árát hozza meg. Ilyen elveszett, de megtérített könyv volt 71 mű 74 kötetben.

Megállapíthattuk, hogy 11 mű 18 kötetben a bevonulások következtében vesztett el.

Kisebb kártérítés címén 51.05 K volt bevételünk.

Kölcsönzés statisztikája. A kölcsönzött kötetek száma 67.937. Ebből felnőttekre 51.197, gyermekekre 16.740 kötet esik. Szépirodalom 58.307, ismeretterjesztő pedig 9630 kötet. A gyermekek kölcsönzése korlátozva van, azért kevesebbet is kölcsönöznek. A felnőttek ismeretterjesztő olvasmánya az 1915-ös adatokkal szemben 40%-os emelkedést mutat. Többet olvastak az idén a társadalomtudományokból; legmagasabb a történelem és földrajz százaléka.

A felnőttek kölcsönzése részletes kimutatásban:

Összes ismeretterjesztő 8.567 kötet.   Összes szépirodalom 42.630 kötet.   Összes kölcsönzés 51.197 kötet.
Ismeretterjesztő % 16.7   Szépirodalom % 83.3

Amint láttuk felnőttek és gyermekek összes kölcsönzése 67.937 kötet és kölcsönzőink száma 2826, egy kölcsönzőre esik 24 kötet.

Bevétel kölcsönzéstől 1053.60 K volt.

Az ősszel használatba került olvasófüzetekért 155.60 K-t vettünk be.

Nem mondhatjuk, hogy közönségünk a háborús irodalommal szívesen foglalkozik. Egy néhány művet, mint Hedin: Egy harcban álló nemzet, Madelung: Hadinaplóm és Molnár: Egy haditudósító emlékei címűt kivéve, mást nem igen olvastak. Legkevésbé kedvelik a politikai irányú háborús irodalmat.

Kopcsányi Adél.

12. Függelék

3. SZ. FIÓK

Zweigstelle Nr 3 — 3d Branch

(L. még a 9. és 28—30. sz. függelékeket.)

A *Háború* a Könyvtár valamennyi osztályának működésére bénítólag hatott, de talán legérzékenyebben érintette a fiókkönyvtárakat, melyek alig pár éves multra tekinthetnek vissza; alig, hogy a kezdet nehézségein túl vannak, máris újabb, a háborús körülmények támasztotta nehézségekkel kell megküzdeniök. Egy fiókkönyvtár fennállásának harmadik évében legelemibb követelmény, hogy a könyvtár könyvanyaga végre együtt legyen. A könyvtár megnyitása alkalmával csak a könyvanyag váza van meg, mert bármennyire is számolunk már eleve a könyvtár

fekvése által meghatározott olvasó anyaggal, mégis csak a tapasztalat mutatja meg, hogy mi kell, csakis erre támaszkodva egészíthetjük ki a könyvanyagot. A 3. sz. fiók ezen feladatának csak részben tehetett eleget, a könyvkereskedői és könyvkötői szállítások lassúsága és a feldolgozás munkáját végző személyzet hiánya miatt.

A forgalmat is befolyásolta a háború. Élszomorító jelenség volt, hogy a meghosszabbodott nyári vakáció alatt sok gyermek adta be a kölcsönzőjegyét azzal az indoklással, hogy az iskolai szünet alatt nem ér rá olvasni, mert munkába jár. A 3. sz. fiók proletárgyerekei nagy számban vettek részt a háború alatt immár gyakorivá vált gyermekmunkában. Közele gyárakba álltak be munkásnak, irodákban vállaltak másolási, vagy egyéb, gyermekekkel végezhető irodai munkát, vagy pedig megragadtak egyéb háborúkinálta munkaalkalmat.

Arra az érdekes jelenségre vonatkozólag, hogy a háború az olvasók olvasmányait befolyásolta volna, kis könyvanyagunk mellett, mely csak magyar nyelvű könyvekből áll, nem gyűjthettünk tapasztalatokat. Meg kell azonban említenem egy új, háborús típusát a női olvasóknak, azokat, akik saját bevallásuk szerint idegességből, búfelejtőnek olvasnak, hogy háborúban levő hozzátartozóikra ne gondoljanak. Ezzel az új olvasótípussal magyarázható az, hogy a nőolvasók száma, nemcsak a használók számában, hanem a használat intenzitásában is megszorodott, a férfiak behívásával összefüggő természetes túlsúlyon felül. Ez az új olvasótípus, bár népnevelői szempontból nem a legértékesebb, szociális szempontból teljesen jogosult.

Helyiség dolgában a háború dacára is elértünk annyit, hogy a könyvtár kibővítésére vonatkozó munkálatok, melyek előkészítése már az 1915. év végén megtörtént, a jelentési év elején végre is hajtottak. A kibővítés abban állott, hogy a könyvtárral kapcsolatos kis szobát fal áttörésével hozzacsatoltuk és így a könyvtárraktárt a kölcsönzőhelyiségtől elválaszthattuk, a fiókvezető íróasztalának elhelyezésére módot találtunk, a könyvvállványok számát is néhányval szaporítottuk. Mindez azonban édes-kevés, mert a kibővített helyiségben sem tudjuk a kölcsönzést az olvasóteremtől elválasztani, ami pedig a könyvtár zavartalan munkájának alapfeltétele. A könyvanyag elhelyezésére nyert tér is igen kevés.

Könyvvállományunkat azonban még annyira sem gyarapíthattuk, hogy a rendelkezésünkre álló kevés helyet teljesen kihasználjuk.

Az 1916. évi gyarapodás:

	Kötet
Év elején állomány	3.587
Gyarapodás az év folyamán	1.697
Elveszett *	30
Kiselejteztünk	374
Áthelyeztünk	13
Év végén állomány	4.867

Az erős használatnak főleg az ifjúsági részben, jóval nagyobb selejtezési arányszám felelt volna meg, de miután a kiselejtezett anyag pótlásáról kellő mértékben nem gondoskodhattunk volna, le kellett mondanunk a szigorú selejtezésről. A gyarapodás főleg ifjúsági vagy az ifjúság kezébe is adható művekből állott és igen sok volt közte a kisebb terjedelmű könyv, Filléres, Magyar és Olcsó Könyvtár.

Az olvasóterembe járt 3 napilap, 23 folyóirat, melyből 6 ifjúsági.

A könyvtár *katalógusainak* kerete a könyvtár működése folyamán szűknek bizonyult és az eredeti jegyzékek újranyomása helyett új jegyzékek forgalombahozatala vált szükségessé. Ezek az új jegyzékek (gyermek, ifjúsági, felnőttek szépirodalmi jegyzéke) nemcsak a 3. sz. fiók számára készültek, hanem a fiókközpont állította össze, egységesen az összes fiókok számára, de szem előtt tartva az egyes fiókok követelményeit. Ennél az uniformizálásnál a takarékosági elven kívül az az elv érvényesült, hogy magyar nyelvű könyvekből a törzsanyagának még a kisebb fiókokban is meg kell lennie, a gyermekkönyvtárakban pedig már azért sem fontos, hogy az anyag fiókok szerint más és más legyen, minthogy a gyermekek között a műveltségi különbség még nem oly éles. Ez az egységesítés amúgysem fosztja meg az egyes fiókok anyagát az egyéni jellegtől, mert azt úgyis a többes példányok és az új gyarapodás adja meg, ami továbbra is minden fiókban más és más lehet.

A könyvtár *használatának feltételeit*, a könyvtár megnagyobbodásának megfelelően megkönnyítettük, amennyiben a helybeni olvasást, melyet 1915 szeptemberében a zsúfoltság miatt megszüntettünk, a kibővített helyiségben újra megengedtük. Az 1915 novemberében bevezetett korlátozást, mely szerint a tanulók kölcsönzőjegyük száma szerint 6 turnusba voltak osztva és az egyes turnusok csak a hét egy meghatározott napján kölcsönözhettek,

* Az elveszett könyvek száma az open shelf folytán jóval nagyobb, de ezekről pontos adatot csak alapos leltározás nyújthat.

szintén megszüntették. Lényeges újítás volt a használat föltételeire vonatkozólag az 1916 év októberében bevezetett olvasófüzet-rendszer felnőttek számára, az eddigi kérőlaprendszer vagy szóban való kérés helyett. Ezt, mint minden írásbeliséget, eleinte idegenkedéssel fogadták, de csakhamar megszokták és belátták előnyeit. A gyermekek csak felnőtteknek engedélyezett kiváltságnak tekintették és úgy segítettek ezen, hogy sajátkezűleg gyártottak maguknak olvasófüzetet, több kérőlap összefűzésével vagy más módon. Majdnem minden 12 éven felüli tanulóknak van ilyen olvasófüzete, hasonló beosztással, mint a felnőtteké, külön rovattal a szépirodalmi és az ismeretterjesztő művek számára.

A beiratkozási alkalmat is kibővítettük, amennyiben októbertől kezdve az eddigi egyszer hetenkénti beiratkozás helyett naponta iratkozhatnak a tanulók. A nyári beiratkozást, a többi fiók rendjétől eltérően, a 3. sz. fiókban nem szüntettük be.

A nyitvatartás idejét még egy délelőttel megtoldottuk azon tanulók számára, kik minden délután iskolába járnak. Az ifjúsági olvasó megnyitását, a tanulók beiratkozása és a belső munkák zavartalanabb lebonyolítása szempontjából 1916 október 5-étől 3 óra helyett 4 órára toltuk el. A vasárnapi nyitvatartást, melyet az olvasók amúgysem használtak ki eléggé, megszüntettük.

A jelentési év folyamán

	Felnőtt	Gyermék	Összesen
Beiratkozott	270	550	820
Jegyét megújította	333	641	974
A tényleges olvasók száma	603	1.191	1.794

kölcsönző volt tehát, míg ezzel szemben a beírt olvasók száma ennek majdnem 2-szerese, 3597 volt.

Hogy azonban azokat, akik az év folyamán nem újították meg a jegyüket, nem tekintetjük végleg elmaradt olvasóknak emellett bizonyít következő statisztikai felvétel, melyet a könyvtár fennállásának első évében beírt olvasókon végeztünk.

A könyvtár megnyitásától, 1914 május 7-től december 31-ig beírt 1264 olvasó közül

1915 szept.—1916 februárig terjedő időközben	322 olvasó, tehát	26%
1916 július—márciusig	410	32%
1916 nov.—1917. márciusig	472	37%

használta a könyvtárt.

Egy év múlva történő felvétel, mely azonban kezelési szempontból megoldhatatlan (mert a kötelezvényeket, melyek alapján megállapíthatjuk, hogy ki volt már olvasója a könyvtárnak, csak egy ideig őrizhetjük meg, az olvasónak erre vonatkozó kijelentése pedig, főleg gyermekeknél megbízhatatlan) jóval nagyobb százalékot adna.

A késedelmes kölcsönzőkkel az idén is sok bajunk volt.

Felnőtteknek	952 1-ső	Gyermekeknek	866 1-ső
"	233 2-ik	"	218 2-ik
"	36 3-ik	"	33 3-ik
összesen	1.221	összesen	1.117

intést kellett küldünk, 13 esetben pedig perelni voltunk kénytelenek. Az összes fiókokban tapasztalt gyakori késedelmek tették szükségessé a jelentési év vége felé bevezetett szigorítást, hogy az első intés díját 10 fillérről 20 illérré emeltük fel.

A *forgalom*, dacára a már említett könnyítéseknek a használat feltételeiben, a gyermekeknel lényeges csökkenést mutat, minek oka a már említett háborús körülményeken és az átalakítási munkák alatti szüneten kívül nyilván onnan is ered, hogy azok a korlátozások, melyeket 1915-ben a szűk helyiség miatt voltunk kénytelenek bevezetni, bár a kibővített helyiségben felfüggesztettük őket, hatásukban mégis jóideig megmaradtak.

A *gyermekkönyvtár forgalma* az olvasóban 5160, a kölcsönzőben 16.424 kötet volt, ami 1915-tel szemben az olvasóban 3098, a kölcsönzőben 9667 kötet csökkenést jelent.

Ezzel szemben a *felnőttek forgalma*

	az olvasóban	a kölcsönzőben
1916-ban	213	18.559
1915-ben	135	9.728

kötet volt, tehát úgy az olvasóban, mint a kölcsönzőben majdnem kétszeres emelkedést mutat. Ezt az adatot különösen értékesé teszi az, hogy ezen felnőtt olvasók jelentékeny része olyanokból áll, akik a gyermekkönyvtárból már kinőttek, akiket úgyszólván a könyvtár nevelt magának.

A kölcsönzés adatait röviden összefoglalva, 1794 olvasó 4867 kötetnyi könyvanyag mellett 34.983 kötetet kölcsönzött, jut tehát egy olvasóra 19,5 kölcsönzés, egy kötetre 7,1, míg 1915-ben 19,4, illetve 9,9 esett. Egy napra esett átlag 110 kötet.

Az olvasott anyag ismeretterjesztő anyagának szakok szerinti megoszlásáról alábbi táblázat tájékoztat.

	Az összes ismeretterjesztő arányában		
	1916	1915	1914
Történelem. Földrajz. Életrajzok.			
Útleírások	34.8	49.3	52.9
Természettudományok	15.4	14.0	14.6
Alkalmazott tudományok	15.9	14.1	9.2
Társadalomtudományok	13.8	7.8	7.9
Sport. Művészet	9.1	5.0	8.5
Irodalomtörténet	2.9	3.8	2.1
Nyelvészet	2.2	2.0	0.9
Bölcsélet	2.6	1.8	1.4
Vallás. Mitológia	2.9	1.5	1.9
Általános művek	0.4	0.7	0.6
Összesen	100.0	100.0	100.0

A szépirodalom minőség szerinti megoszlása igen kedvező volt, a műfaj szerinti kevésbé, túl kis hányad esett a költeményre és színműre. Az új bővített, nivósabb anyagot felölelő katalógusok úgy az ismeretterjesztő anyag olvasottságát, mint a szépirodalmi olvasmányok minőségét kedvezően fogják befolyásolni.

Váradi Irma.

13. Függelék

4. SZ. FIÓK (DIÁKMENZA)

Zweigstelle Nr 4 — 4th Branch

(L. még a 9. és 28—30. sz. függelékeket.)

Az olvasóterem csak a Menzába felvett egyetemi hallgatók számára van nyitva d. e. 8—12-ig és d. u. 3—1 $\frac{1}{2}$ 7-ig s pedig csakis helybenolvasásra. Megnyílt február 6-án. Tekintettel arra, hogy 150 egyetemi hallgató közül válogatódik ki olvasóközönsége, ily kis számú olvasó részére nem vonhattunk el Budapest egész közönségétől nagy könyvanyagot, úgy, hogy az olvasóterem csak 363 kötet könyvet kapott, melyből 245 ismeretterjesztő (főként egyetemi s pedig jog- és orvostudományi tankönyv), 118 szépirodalom. Megrendeltünk ezenkívül számára 26 folyóiratot és 8 napilapot. Később a csekély használat miatt a folyóiratok számát 18-ra redukáltuk. Az olvasóterem nagyon csekély forgalmat mutatott ki. Mivel nyári szünet miatt június 19-től szeptember 25-ig zárva volt, az egész év folyamán csak 8 hónapig volt nyitva. Olvasásra kiadtunk 1670 kötetet, melyből 1250 ismeretterjesztő és 420 szépirodalom. Egy napra nem esik egészen 7 kötet.

A könyvek kiadására és felügyeletére a Diákmenza tartott egy gyakornokot.

Dr. Dienes László.

14. Függelék

5. SZ. FIÓK (ÁLLATKERTI MOZGÓKÖNYVTÁR)

Zweigstelle Nr 5 — 5th Branch

(L. még a 9. és 28—30. sz. függelékeket.)

A könyvtár állománya az év folyamán 265 kötettel gyarapodott. Kiselejteztünk 85 kötetet, minélfogva a kötetek száma az év végén 1328.

A rossz időjárás miatt a mozgókönyvtár csak 152 napon át működött. Az esős napokon is adtnak ugyan ki könyvet a könyvtár helyiségében, de természetesen az ilyen napok forgalma igen kicsiny volt.

Az összes forgalom 20.855 kötet, melyből 14.915 a mozgókönyvtár útján kiadott, 5940 pedig az Állatkert személyzetének kölcsönzött kötet. A tavalyi 24.122 kötet forgalomhoz képest a jelentés évének forgalma 3267 kötettel, azaz 13.5%-kal csökkent. A rossz időjárás s az Állatkert kisebb vonzerejének következménye. A napi átlagforgalom 10 kötettel csökkent; a tavalyi 67 kötetről leszállt 57-re.

10%-kal kevesebbet olvastak a jelentés évében a felnőttek, mint tavaly. Mert míg tavaly az összes forgalom 53.9%-a esett a felnőttekre, az idén már csak 43.9%-a. Talán a gyermekek térfoglalásának eredménye az ismeretterjesztő olvasmány százalékának erős csökkenése: tavaly 46.3% volt, az idén csak 31%. 1914-ben még 63.1%-a a forgalomnak ismeretterjesztő volt. E jelenségnek oka mindenesetre az is, hogy a jelentés évében több szépirodalmi munkát kaptunk, mint az előző években.

Légmán Irén.

15. Függeték

A KÖNYVTÁR KÖLTSÉGVETÉSE 1915 ÉS 1916-BAN

Bibliotheksvoranschläge für die Jahre 1915 und 1916 — Library estimates for 1915 and 1916

	1916			1915		
	Központ Zentrale Central	Fiókok Zweigstellen Branches	Együtt Zusammen Total	Központ Zentrale Central	Fiókok Zweigstellen Branches	Együtt Zusammen Total
I. KIADÁSOK						
<i>Ausgaben — Expenditure</i>						
Személyi kiadások . . . . . <i>Gehälter — Salaries</i>	124.762		124.762	120.361		120.361
Segélyek és utiköltségek . . . . . <i>Unterstützungen, Reisegelder Reliefs and travelling expenses</i>	5.000		5.000	3.500		3.500
Házbér . . . . . <i>Miete — Rent</i>	15.000	4.400	19.400	15.000	800	15.800
Épületfentartás, fűtés, világítás stb. <i>Erhaltung der Gebäude, Heizung, Beleuchtung etc. — Building maintenance, heat, light etc.</i>	19.814	8.900	28.714	16.389	5.400	21.789
Könyvbeszerzés . . . . . <i>Bücheranschaffung — Books and periodicals</i>	45.000	30.000	75.000	45.000	30.000	75.000
Könyvkötés . . . . . <i>Buchbinder — Binding</i>	12.000	10.000	22.000	10.000	10.000	20.000
Katalógusok, Értesítő nyomása . . . . . <i>Katalogdruck, Bulletin Catalogues, Bulletin</i>	8.000	3.000	11.000	10.000	3.000	13.000
Különféle dologi kiadások . . . . . <i>Verschiedene sachliche Ausgaben Postage, stationary, supplies</i>	9.000	5.000	14.000	15.000	14.000	29.000
Rendkívüli szükséglet . . . . . <i>Ausserordentliche Ausgaben Extraordinary expenses</i>	—	8.000	8.000	5.000	—	5.000
Összesen . . . . . <i>Insgesamt — Total</i>	—	—	307.876	—	—	303.450
II. BEVÉTELEK . . . . . <i>Einnahmen — Incomes</i>	5.000	5.000	10.000	10.000	10.000	20.000

16. Függelék

A KÖNYVTÁR 1916. ÉVI ZÁRSZÁMADÁSA

Schlussrechnung 1916 — Account 1916

T á r g y	A költségvetés előirányzata	A zárszámadás eredménye	A zárszámadás eredménye az elő- irányzatnál több (+) vagy kevesebb (—)
	k o r o n a		
I. KIADÁSOK			
A) Központ			
1. Személyzet illetményei	120.762.—	110.056.89	— 10.705.11
2. Segélyek, jutalmak, esti pótlékok	6.000.—	6.017.36	+ 17.36
3. Házbér	15.000.—	15.000.—	—
4. Épületfenntartás	1.300.—	1.247.90	— 52.10
5. Fűtés	4.414.—	3.963.37	— 450.63
6. Világítás	7.626.—	7.625.82	— 18
7. Tisztogatás	5.800.—	5.026.61	— 773.39
8. Vízdíj	400.—	—	— 400.—
9. Butorok pótlása és javítása	4.000.—	4.039.03	+ 39.03
10. Könyveszerzés	30.000.—	33.232.96	+ 3.232.96
11. Könyvkötés	12.000.—	12.043.45	+ 43.45
12. Katalógusok és értesítők	8.000.—	6.534.76	— 1.465.24
13. Különfélék	9.000.—	9.236.74	+ 236.74
14. Rendkívüli szükséglet	15.000.—	14.201.76	— 798.24
B) Fiókok			
1. Esti pótlékok	3.000.—	3.054.—	+ 50.—
2. Házbér	2.600.—	2.566.76	— 33.24
3. Fűtés, világítás, vízdíj	2.074.—	2.042.89	— 31.11
4. Tisztogatás	2.400.—	2.381.13	— 18.87
5. Butorok pótlása és javítása	2.500.—	2.575.97	+ 75.97
6. Könyveszerzés	30.000.—	28.908.58	— 1.091.42
7. Könyvkötés	10.000.—	7.156.04	— 2.843.96
8. Katalógusok	3.000.—	2.221.33	— 778.67
9. Különfélék	5.000.—	5.757.14	+ 757.14
10. Rendkívüli szükséglet	8.000.—	5.924.82	— 2.075.18
Összesen	307.876.—	290.815.31	
Fentartott hitelek az 1917-ik évre:			
A) 14.	3.573.26		
B) 6.	1.464.34	5.037.60	
Összesen	307.876.—	295.852.91	
Megtakarítás			— 12.023.09
II. BEVÉTELEK			
1. Központi könyvtár	5.000.—	3.653.85	— 1.346.15
2. Fiókkönyvtárak	5.000.—	7.524.60	+ 2.524.60
Összesen	10.000.—	11.178.45	+ 1.178.45

17. Függelék

KIMUTATÁS A KÖNYVTÁR 1916. ÉVI HÁZI BEVÉTELEIRŐL
Ausweis über die Einnahmen der Bibliothek 1916 — Income account 1916

	Kölcsöndíj		Intődíj és jótálló levél		Kiadványokért		Másodpéldányokért		Kártérítés		Vegyesek		Összesen	
	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f
Központ	1.332	—	551	76	454	42	881	55	56	07	378	05	3.653	85
Fiókok :														
1. sz. fiók . .	1.546	—	813	50	287	18	—	—	132	80	13	50	2.792	98
2. „ „ . . .	1.347	70	445	—	107	04	—	—	51	05	—	—	1.950	79
3. „ „ . . .	402	44	171	80	111	10	—	—	89	85	5	64	780	83
Fiókok összesen .	3.296	14	1.430	30	505	32	—	—	273	70	19	14	5.524	60
Mindösszesen . .	4.628	14	1.982	06	959	74	881	55	329	77	397	19	9.178	45

18. Függelék

A MULASZTOTT MUNKANAPOK KIMUTATÁSA 1916
Ausweis über die versäumten Arbeitstage des Personals — Statistics of absences of the staff

Hivatali kategória Beamtenkategorie Category	Átlagos létszám Durchschnittlicher Status Average number of employees	Munkanapok összes száma Summe der Arbeitstage Total of working-days	Betegnapiok száma Krankheitstage ¹⁾ Sick-leaves			Egyéb mulasztás ¹⁾ Sonstige Versäumnisse ¹⁾ Other absences ¹⁾			Összes mulasztás Versäumnisse insgesamt Total absence		
			össze- zus. total	átlag durchschnittlich per head	a munkanapok %-ában % der Arbeitstage % of working-days	össze- zus. total	átlag durchschnittlich per head	a munkanapok %-ában % der Arbeitstage % of working-days	össze- zus. total	átlag durchschnittlich per head	a munkanapok %-ában % der Arbeitstage % of working-days
Férfi hivatalnok Männer — Men	10·9	3.975	74	6·8	1·8	98	9·0	2·5	172	15·8	4·3
Női hivatalnok Frauen — Women	13·5	4.939	475	35·2	9·6	53	3·9	1·1	528	39·2	10·7
Gyakornok ²⁾ Praktikanten — Pages	18·1	6.618	159	8·7	2·4	37	2·0	0·4	196	10·8	2·8
Szolga Diener — Janitors	3·6	1.335	13	3·6	0·9	10	2·7	0·8	23	6·3	1·7
Valamennyi alkalmazott Sämtliche Angestellte All employees	46·1	16.867	721	15·6	4·3	198	4·3	1·1	919	19·9	5·4

¹⁾ Rendkívüli szabadság, családi ügyek st. eff. — *Ausserordentliche Urlaube, Familienangelegenheiten u. dgl. m.* — Absences on leave etc. ²⁾ A rendkívüli munkákra alkalmazottak beszámításával.

19. Függlék

A KÖNYVTÁR SZEMÉLYZETÉNEK SZAKIRODALMI MŰKÖDÉSE 1916-BAN
Fachliterarische Tätigkeit des Personals — Bibliological work of the staff

Dr. Dienes László

1. Walter Hofmann könyvtári törekvései. Bp. Lantos 1916. 48 l. (Könyvtári füzetek, 1.)
2. Csonka művek bibliográfiája. *Könyvtári Szemle* 1916. 70—74. l.
3. A lipcsei könyvtáros-iskola. *Könyvtári Szemle* 1916. 122—127. l.
4. Mi tesz egy regényt erkölcsstelené? *Könyvtári Szemle* 1916. 20—24. l.
5. Bevezető az irodalom- és tudomány történetbe. *Előadás* a könyvtár gyakornokai részére. 1916 június.
6. A Városi Könyvtár fiókjai. *Előadás* a könyvtár gyakornokai részére. 1916 június.
7. Móricz Zsigmond regényei és a naturalista regényírás. *Könyvismertető előadás* a Szabad Lyceum és a könyvtár fiókjaiban.

Enyvvári Jenő

1. Filozófiai bibliográfia (nemzetközi). *Athenaeum*, Új f. 2. k. 92—95, 165—68, 331—32, 505—512. l.
2. A katonák olvasmányai. 1916 január—június. Bpesti Közp. Segítő Bizottság Közl. 103. sz. 4—5. l.

Kőhalmi Béla

1. Szerkesztette Pikler Blankával a *Magyar Könyvkereskedők Évkönyve* 1915. évi kötetét.
2. Összeállította Pikler Blankával a *Corvina* tíznapos könyvészetét s annak *Magyar Könyvészet* c. évnegyedes mellékletét.
3. Szerkesztette a *Könyvtári Szemlét* és megindította a *Könyvtári füzetek* c. vállalatot.
4. Decimális seregszemle. *Könyvtári Szemle* 1916. 127—128. l.
5. Könyvdolgok (Jönnek a német katalógusok. Hová tűnik el a magyar könyv?) *Világ*. 1916 dec. 25.
6. Körösy Kornél és Lenhossék Mihály: A budapesti könyvtárakba járó természet-tudományi, orvosi és mezőgazdasági folyóiratok jegyzéke. (Ism.) *Közgazdasági Szemle* 1916. 803—804. l.
7. Menekülő erdélyi könyvtárak. *Könyvtári Szemle* 1916. 58—63. l.
8. Mire tanít a Deutsche Bücherei? *Könyvtári Szemle* 1916. 87—88. l.
9. Könyvek osztályozása. Könyvtárkatalógusok. *Előadás* a könyvtár gyakornokai részére. 1916 május.
10. Könyvtári föllállítás rendje. A Városi Könyvtár külön gyűjteményei. *Előadás* a könyvtár gyakornokai részére. 1916 június.
11. Újságolvasás. *Előadás* a könyvtár gyakornokai részére. 1916 június.
12. A külügyminiszter Andrássy (Andrássy beszédei és Halász: Bismarck és Andrássy) *Könyvismertető előadás* a Szabad Lyceum és a könyvtár fiókjaiban.

Dr. Kremmer Dezső

Könyvtári élet Pest-Budán. *Könyvtári Szemle* 1916. 7—16. l.

Dr. Krisztics Sándor

1. A bpesti egyetem Nemzetgazdasági statisztikai szemináriuma könyvtárának katalógusa. Szerk. Krisztics Sándor és Márki Hugó. Bp. Franklin 1916. VI, 298 l.
2. Szerkesztette a *Társadalomgazdaságtani Bibliográfiát*, a *Közgazdasági Szemle* könyvészeti mellékletét.

3. Szerkesztette a *Városügyi Bibliográfiát*, a Városi Szemle könyvészeti rovatát. 100—104, 180—184, 277—280, 367—372, 502—510. l.
4. A Kereskedelmi Múzeum közgazdasági szakkönyvtárának címjegyzéke. (Bírálat.) *Közgazdasági Szemle* 1916. 585. l.
5. Könyvismertetések a *Jogállamban*.
6. Kézíkönyvtár és folyóiratterem. *Előadás* a könyvtár gyakornokai részére. 1916 június.

Dr. Madzsar József

1. Könyvtári nyilvános szolgálat és statisztikák. *Előadás* a könyvtár gyakornokai részére. 1916 június.
2. Könyvtártechnikai berendezések és segédeszközök. *Előadás* a könyvtár gyakornokai részére. 1916 július.

Pikler Blanka

1. Szerkesztette Köhalmi Bélával a *Magyar Könyvkereskedők Évkönyve* 1915. évi kötetét.
2. Összeállította Köhalmi Bélával a *Corvina* tíznapos könyvészetét s annak *Magyar Könyvészet* c. évnegyedes mellékletét.
3. Könyvek beszerzése, iktatása, helyszámozása. *Előadás* a könyvtár gyakornokai részére. 1916 május.

Schein Józsefné

1. Egy óriás könyvtári üzem. *Könyvtári Szemle* 1916. 75—81. l.
2. Katalógizálás, bibliográfia. *Előadás* a könyvtár gyakornokai részére. 1916 május.

Staindl Mátyás

1. Szerkesztette a Fővárosi Paedagógiai Könyvtár katalógusa 1. Neveléstudományi kötetét. Bp., 1916. 208 l.
2. Az iskolai ifjúsági könyvtár mint tanműhely. *Paedag. ért.* 1916 aug.
3. A tanári könyvtárak reformja. *Polgáriisk. közl.* 1916 jún.
4. Könyvismertetések és apró szakközlemények a *Népművelés*-ben.

Dr. Szabó Ervin

1. Kilencedik évi jelentés a Városi nyilvános könyvtár működéséről az 1915. évben. Bp., 1916. 60 l.
2. Arbeiterbildung und Unternehmerinteresse. *Pester Lloyd* 1916 dec. 25.
3. Néhány szó a szocialista könyvkedvelésről. *Könyvtári Szemle* 1916. 42—46. l.
4. Vélemény a Pedagógiai Szeminárium szervezéséről (3. A tudományos kutatás módszereinek tanítása). *Népművelés* 1916. 693—696. l.
5. Könyvismertetés az *Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung*-ban. 1916. 462—468. l.
6. Könyvtárakról és könyvgyűjtésről. *Előadás* a szföv. továbbképző szabadiskolán, leánytanulók számára. 1916 ápr.
7. A Városi Könyvtár fejlődése és helye a budapesti könyvtárügyben. *Előadás* a könyvtár gyakornokai részére. 1916 május.

Váradi Irma

A háború és béke regényei. (Tolsztoj-Andrejev-Suttner). *Könyvismertető előadás* a Szabad Lyceum és a könyvtár fiókjaiban.

Zsák Wilfried

A Műbarátok köre és a magyar bibliofília. *Könyvtári Szemle* 1915. 218—222. l.

20. Függelék

A GYARAPODÁS KIMUTATÁSA SZÁRMAZÁS SZERINT, 1915—1916
 Zuwachsstatistik nach der Herkunft der Bücher — Statistics of accession by origin of the books

Szármaszás Herkunft — Origin	1916			1915		
	Központ Zentrale Central	Fiókok Zweigstellen Branches	Összesen Zusammen Total	Központ Zentrale Central	Fiókok Zweigstellen Branches	Összesen Zusammen Total
	darab — Stücke — pieces			darab — Stücke — pieces		
1. Köteles példány . . . . . <i>Pflichtexemplare — Duty copies</i>	170	—	170	133	—	133
2. Csere . . . . . <i>Tausch — Exchange</i>	284	—	284	311	—	311
3. Ajándék . . . . . <i>Schenkung — Gifts</i>	2.697	—	2.697	1.846	263	2.109
4. Áthelyezés . . . . . <i>Umstellung — Transferred</i>	438	865	1.303	187	1.090	1.277
5. Korábbi vételekből . . . . . <i>Aus früheren Käufen — From earlier purchases</i>	326	—	326	432	—	432
6. Vétel . . . . . <i>Kauf — Purchase</i>	6.659	10.787	17.446	6.383	10.783	17.166
Összesen . . . . . <i>Zusammen — Total</i>	10.574	11.652	22.226	9.292	12.136	21.428

21. Függelék

A GYARAPODÁS KIMUTATÁSA JELLEG SZERINT, 1915—1916
 Zuwachsstatistik nach dem Charakter der Drucksachen — Statistics of accession by character

Jelleg — Character	1916		1915	
	Központ Zentrale Central	Fiókok Zweigstellen Branches	Központ Zentrale Central	Fiókok Zweigstellen Branches
	darab — Stücke — pieces		darab — Stücke — pieces	
1. Monografikus . . . . . <i>Einzelschriften — Monographical</i>	6.446	11.652	6.062	11.508
2. Gyűjtemény . . . . . <i>Sammelwerke — Polygraphy</i>	2.530	—	1.889	628
3. Folyóirat . . . . . <i>Zeitschriften — Periodicals</i>	1.301	—	1.049	—
4. Hírlap . . . . . <i>Zeitungen — Newspapers</i>	284	—	137	—
5. Térkép . . . . . <i>Landkarten — Maps</i>	13	—	52	—
6. Kézirat . . . . . <i>Handschriften — Manuscripts</i>	—	—	2	—
7. Egylapos nyomtatvány <i>Einblattdrucke — One page prints</i>	—	—	1	—
Összesen . . . . . <i>Zusammen — Total</i>	10.574	11.652	9.292	12.136
Főösszeg . . . . . <i>Insgesamt — Grand total</i>	22.226		21.428	

22. Függetlenség

A GYARAPODÁS MEGOSZLÁSA NYELVEK SZERINT, 1915—1916
 Zuwachstatistik nach Sprachen — Statistics of accession by languages

Nyelv Sprache — Language	1916						1915					
	Központ Zentrale Central		Fiókok Zweigstellen Branches		Összesen Zusammen Total		Központ Zentrale Central		Fiókok Zweigstellen Branches		Összesen Zusammen Total	
	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%
1. Magyar . . . . . Ungarisch — Hungarian	3.312	31·3	9.876	84·7	13.188	59·3	2.207	23·7	9.723	80·1	11.930	55·8
2. Német . . . . . Deutsch — German	4.512	42·7	1.215	10·5	5.727	25·8	4.915	52·8	1.887	15·5	6.802	31·8
3. Francia . . . . . Französisch — French	978	9·3	426	3·7	1.404	6·4	786	8·4	379	3·1	1.165	5·4
4. Angol . . . . . Englisch — English	1.258	11·9	63	0·5	1.321	5·9	943	10·1	139	1·1	1.082	5·0
5. Olasz . . . . . Italienisch — Italian	152	1·4	65	0·6	217	1·0	116	1·2	7	0·05	123	0·5
6. Latin . . . . . Lateinisch — Latin	54	0·5	—	—	54	0·2	—	—	—	—	—	—
7. Holland . . . . . Holländisch — Dutch	109	1·0	—	—	109	0·4	—	—	—	—	—	—
8. Svéd . . . . . Schwedisch — Swedish	42	0·4	—	—	42	0·1	—	—	—	—	—	—
9. Egyéb . . . . . Sonstiges — Other	*) 40	0·4	7	—	47	0·3	214	2·2	—	—	214	1·0
10. Többnyelvű . . . . . Mehrsprachig — Polyglott	117	1·1	—	—	117	0·6	111	1·1	1	0·008	112	0·5
Összesen . . . . . Zusammen — Total	10.574	100·0	11.652	100·0	22.226	100·0	9.292	100·0	12.136	100·0	21.428	100·0

*) Ebből: román 11, orosz 11, spanyol 7, horvát 3, bolgár 3, szerb 2, cseh 1, dán 1, török 1.

24. Függelék

A GYARAPODÁS ÉS ÁLLOMÁNY KIMUTATÁSA GYŰJTEMÉNYENKÉNT

Ausweis des Zuwachses und des Bestandes nach Sammlungen — Statistics of accession and stock by divisions

A gyűjtemény jelzése és neve Bezeichnung und Name der Sammlung Signature and name of division	Gyarapodás Zuwachs — additions		Állomány 1916 végén Bestand Ende 1916 Stock at the end of 1916		
	1916	1915	az új kataló- gusban revidirt revised	a régi kataló- gusban *) nicht revidirt not revised	együtt zusammen total
			darab — Stücke — pieces		
I. KÖZPONT					
Raktár . . . . . <i>Magazin</i>	7.407	6.702	53.839	*) 16.523	70.362
A Keleti gyűjtemény . . . . . <i>Orientalische Sammlung — Oriental division</i>	452	378	841	*) 875	1.716
B Budapesti gyűjtemény . . . . . <i>Budapester Sammlung — Budapest division</i>	871	537	4.720	*) 2.150	6.870
E Korlátolt forgalmú könyvek . . . . . <i>Erotica — Erotics</i>	4	15	59	—	59
K Kézikönyvtár . . . . . <i>Handbibliothek — Reference library</i>	338	370	3.178	—	3.178
P Külföldi röpiratgyűjtemény . . . . . <i>Ausländ. Broschüren — Foreign pamphlets</i>	526	628	*) 3.104	*) 9.779	3.104
R Magyar röpiratgyűjtemény . . . . . <i>Ungar. Broschüren — Hungarian pamphlets</i>	483	231	*) 3.164		12.943
T Térképek . . . . . <i>Landkarten — Maps</i>	13	56	157	—	157
01 Könyvészeti gyűjtemény . . . . . <i>Bibliographie — Bibliographical division</i>	196	215	2.071	—	2.071
02 Könyvtártani gyűjtemény . . . . . <i>Bibliothekswesen — Library economy division</i>	224	119	1.343	—	1.343
09 Ritkaságok . . . . . <i>Seltenheiten — Rarities</i>	48	38	151	*) 160	311
Szűry-könyvtár . . . . . <i>D. Szűry-Bibliothek — D. Szűry library</i>	12	3	—	1.712	1.712
Egyéb régi vásárlásból . . . . . <i>Ältere Käufe — Older purchases</i>	—	—	—	*) 9.300	9.300
Központ összesen . . . . . <i>Zentrale zusammen — Central, total</i>	10.574	9.292	72.627	40.499	113.126
II. FIÓKOK					
Fiókközpont raktára . . . . . <i>Zentrale der Zweigst. — Circulation department</i>	—	—	4.022	—	4.022
Fiókok . . . . . <i>Zweigstellen — Branches</i>	11.652	12.136	32.856	—	32.856
Fiókok összesen . . . . . <i>Zweigst. zusamm. — Branches, total</i>	11.652	12.136	36.878	—	36.878
Főösszeg . . . . . <i>Insgesamt — Grand total</i>	22.226	21.378	109.505	40.499	150.004

*) Becslés — Schätzung — Estimation

25. Függelék

JELENTÉKENYEBB ÉS KÜLÖN EMLÍTÉSRE MÉLTÓ BESZERZÉSEK

Bedeutendere Anschaffungen — Purchases of importance

- Archiv f. österr. Geschichte. 1879—1913. 47 k.
 Bartal: Magyarországi latinság szótára. 1901.
 Beregani: Historia d. guerra d'Europa 1683. 1698. 2 k.
 Bibliotheca geographica. 1891—1903. 12 k.
 Budapesti divatlap 1848.
 Collection de documents rel. à l'histoire de Paris. 1888—1912. 49 k.
 Commission extraparlamentaire du cadastre. Procès-verbaux. 1891—1905. 9 k.
 Egyetértés. 1874—1913. 108 k.
 el Bokhari: Recueil des traditions mahométanes. 1862—1908. 4 k.
 Fuchs & Kind: Weiberherrschaft in d. Gesch. d. Menschheit. 1913. 3 k.
 Holtzendorff: Handbuch d. Völkerrechts. 1885. 4 k.
 Imago. 1912—14. 3 k.
 Islam. 1910—14. 5 k.
 Jahrbuch f. psychoanalytische u. psychopathologische Forschung. 1909—1914. 5 k.
 Kéri: Imperatores Orientis. 1744.
 Köhler: Entwicklung d. Kriegswesens. 1886—90. 6 k.
 Leibniz: Werke. 1864. 11 k.
 Lindner: Weltgeschichte. 1901. 8 k.
 Magyar ör. 1849. 33 sz.
 Martens: Recueil. . . 1817—1915. 105 k.
 Meyer: Geschichte d. Altertums. 1884—1901. 3 k.
 Migne: Scripturae sacrae. 1862—3. 28 k.
 Moltke: Militärische Werke. 1902—06. 13 k.
 Népelem. 1848. 14 sz.
 Országgyűlési napló. 1848.
 Pesti Napló. 1867. 2 k.
 Preussische Jahrbücher. 1858—914. 163 k.
 Sobotta-Lenhossék: Anatomiai atlasz. 1911. 3 k.
 Soziale Kultur. 1881—909. 33 k.
 Spencer: Descriptive sociology. 1873. 8 k.
 Stenographische Berichte d. Reichstages. 1867—1913. 306 k.
 Thieme-Becker: Allg. Lexikon d. bildenden Künstler. 1907—16. 12 k.
 Thureau-Dangin. English catholic revival in the 19th century. 1914—15. 2 k.
 Treitschke: Deutsche Geschichte im 19. Jahrh. 1908—13. 5 k.
 Wackernagel: Geschichte d. Stadt Basel. 1907. 3 k.
 Zeitschrift f. Bücherfreunde. 1897—913. 18 k.
 Zentralblatt f. Bibliothekswesen. 1884—1900. 17 k.

26. Függelék

AZ AJÁNDÉKKÉPEN JÁRT FOLYÓIRATOK JEGYZÉKE

Verzeichnis der geschenksweise überlassenen Zeitschriften — List of periodicals received as gifts

Adalékok Zemplén vármegye történetéhez	Könyvkötők szaklapja	Nederlandsche bibliographie
Alkoholizmus	Közegészségügy	Nemzetközi élet
Allami tisztviselők lapja	Közgazdaság	Numizmatikai közlöny
Allatorvosi lapok	Közigazgatási közlöny	Österreichisch-ungarische Sparkassen-Zeitung
Allattenyésztési és tejgazdasági lapok	Közmunka	Österreichische Agrarzeitung
Allgemeiner technischer Anzeiger	Közszéki közlöny	Pénzügyi és pénzügyi tisztviselők lapja
Anyagvizsgálók közlönye	Közúti közlekedés	Rendeleti közlöny a m. k. honvédség számára
Baromfitenyésztők lapja	Magántisztviselők lapja	Sbornik
Biztosítási és közgazdasági lapok	Magántisztviselők orsz. nyugdíjegyletének értesítője	Schönberger's Börsen u. Handelsbericht
Budai ízr. hitközség értesítője	Magyar iparoktatás	Sociala meddelanden
Cél	Magyar iparművészet	Square deal
Cipőfelsőrészkesztők szaklapja	Magyar jogélet	Strassburger Blätter f. Sozialpolitik u. Armenwesen
Cipész	Magyar kereskedelem és pénzügy	Szt. István-akadémia értesítője
Egészségügyi lapok	Magyar mérnök- és építészegylet közlönye	Törökülés
Ekonomisk tidskrift	Magyar pénzügyőr	Tuberkulózis
Építőmunkás	Magyar utazó kereskedő	Turul
Erdészeti lapok	Magyar vállalkozás	Vármegye
Festők szaklapja	Magyar vasútas	Vasúti és közlekedési közlöny
Fővárosi hírmondó	Magyar vöröskereszt	Világzsabadság
Gyógyszerészség	Mentők szaklapja	Vizügyi és hajózási közlöny
Házinyúltenyésztés	Mészárosok és hentesek lapja	Zálogházi értesítő
Hollandische Nachrichten	Mezőgazdák	
Irodalom és zene	Mitteilungen d. k. u. k. Finanzministeriums	
Ipargészségügy	Munkanélküliség elleni küzdelem	
Kádár		
Katholikus nevelés		

27. Függelék

A CSEREKÉPEN JÁRT FOLYÓIRATOK JEGYZÉKE

Verzeichnis der in Tausch überlassenen Zeitschriften — List of periodicals received on exchange

Archeológiai értesítő	Internationale agrartechnische Rundschau	Pedagógiai értesítő
Bárlangkutatás	Irodalomtörténet	Pénzügyi szemle
Belügyi közlöny	Katholikus szemle	Public health reports
Branch library news (New York Public Library)	Kísérletügyi közlemények	Rendőri közlöny
Budapesti árú- és értéktőzsde hivatalos árjegyző lapja	Köztelemek	Saint Louis Public Library monthly bulletin
Budapesti kir. orvosegyesület értesítője	Magyar chemikusok lapja	Soziale Rundschau
Bulletin of the Brooklyn Public Library	Magyar gazdák szemléje	Statistische Nachrichten aus d. Gebiete d. Landwirtschaft
Bulletin d. Studiengesellschaft f. soz. Folgen d. Krieges	Magyar gyáripar	Szabadalmi közlöny
Bulletin of the New York Public Library	Magyar kir. kereskedelmi múzeum külkereskedelmi hírei	Székesfővárosi m. kir. államrend- őrség hivatalos lapja
Debreceni közlöny [Library]	Mitteilungen d. Handelspolitischen Kommission d. Stadt Wien	Társadalmi múzeum szemléje
Eisen- u. Metallarbeiter	Mitteilungen d. Zentralstelle f. Wohnungsreform in Österreich	Tenger
Földmívelési értesítő	Monthly bulletin of the Carnegie Library of Pittsburgh	Typographia
Földrajzi közlemények	Munkásbiztosítási közlöny	Ügyvédi kamarai közlöny
Földtani közlöny	Múzeumi és könyvtári értesítő	Városi közlöny (Temesvár)
Fővárosi hírlap	Nachrichten zur landwirtschaftlichen Produktion- u. Handelsstatistik	Vas- és fémmunkások lapja
Független Budapest	Nagyvárad város hivatalos közlönye	Vegyészeti lapok
Gazdaszövetség	Népművelés	Veröffentlichungen d. kais. Gesundheitsamtes
Győrváros hivatalos értesítője	Néptanítók lapja	Vízügyi közlemények
Health news	New York libraries	Volkswirtschaftliche Mitteilungen aus Ungarn
Hivatalos közlöny (Vallás- és közoktatásügy)	Országos középiskolai tanáregyesületi közlöny	Warenpreisberichte (Wien)
Internationale agrarökonomische Rundschau		Wisconsin library bulletin
		Zsidó szemle

28. Függelék

 AZ EGÉSZ NYILVÁNOS
 Übersicht des gesamten öffentlichen

A könyvtár ága <i>Dienststelle</i> <i>Service</i>	A használat módjai <i>Benützungsarten</i> <i>Mode of use</i>	Hány napon nyitva <i>Zahl der Öffnungstage</i> <i>Number of days of opening</i>	Hetenként nyitva (óra) <i>Wöchentliche Öffnungsstunden</i> <i>Weekly opening hours</i>					
			Kölcsönzésre <i>Für die Ausleihe</i> <i>For circulation</i>			Helybenolvasásra <i>Für Lesesaalbenützung</i> <i>For reading on place</i>		
			<i>Felnőtt Erwachsene Adults</i>	<i>Gyermek Jugendliche Juvenile</i>	<i>Összesen Zusammen Total</i>	<i>Felnőtt Erwachsene Adults</i>	<i>Gyermek Jugendliche Juvenile</i>	<i>Összesen Zusammen Total</i>
<i>Központ . . . . .</i> <i>Zentrale Central</i>	Kölcsönzés és helybenolvasás	351	69	—	69	69	—	69
1. sz. fiók . . . . . 1. Zweigstelle 1st branch	Kölcsönzés és helybenolvasás	351	42	18	60	75	18	93
2. sz. fiók . . . . . 2. Zweigstelle 2d branch	Kölcsönzés és helybenolvasás	551	* 16·3	* 10·6	26·9	15	21	* 36
3. sz. fiók . . . . . 3. Zweigstelle 3d branch	Kölcsönzés és helybenolvasás	311	12	* 16·5	* 28·5	12	10·6	* 22·6
4. sz. fiók . . . . . 4. Zweigstelle 4th branch	Helybenolvasás	228	—	—	—	52·5	—	52·5
5. sz. fiók . . . . . 5. Zweigstelle 5th branch	Kölcsönzés és helybenolvasás	327	9	—	9	42·0	42	84
<i>Fiókok együtt . . . . .</i> <i>Alle Zweigstellen</i> <i>All branches</i>		1568	79·3	45·1	124·4	196·5	91·6	288·1
Összesen . . . . . <i>Insgesamt</i> <i>Grand total</i>		1919	148·3	45·1	193·4	265·5	91·6	357·1

*) Átlagszámok.

SZOLGÁLAT ÁTTEKINTÉSE 1916-BAN

Dienstes 1916 — Statistics of public service 1916

Ülőhelyek száma Sitzgelegenheiten Sitting accomodations			Kötetek száma az év elején Bändezahl zum Jahresbeginn Volumes at the beginning of year			Gyarapodás az év folyamán Zuwachs Accession			Elveszett, átelyezett, v. kiselj- tezett (kötet) Verloren, umgestellt, ausgesch. Lost, transferred, worn out	Kötetek száma az év végén Bändezahl zum Schluss des Jahres Volumes on 31-th Dec.	Kurrens folyóiratok és ujságok száma Aufliegende Zeitschriften u. Zeitungen Current periodicals			
Felnőtt Erwachsene Adults	Gyermek Jugendliche Juvenile	Összesen Zusammen Total	Felnőtt Erwachsene Adults	Gyermek Jugendliche Juvenile	Összesen Zusammen Total	Felnőtt Erwachsene Adults	Gyermek Jugendliche Juvenile	Összesen Zusammen Total			Felnőtt Erwachsene Adults		Gyermek Jugendliche Juvenile	
											Cím Titel Titles	Példány Exemplar Copies	Cím Titel Titles	Példány Exemplar Copies
60	—	60	101.242	—	101.242	10.574	—	10.574	—	111.816	768	768	—	—
48	42	90	8.554	1.840	10.394	5.842	1.205	7.047	631	16.810	100	122	7	13
35	42	77	5.300	1.549	6.849	2.096	1.048	3.144	502	9.491	76	77	7	7
12	33	45	2.399	1.188	3.587	—	—	1.697	417	4.867	20	21	6	6
—	—	—	360	—	360	—	—	—	—	360	34	34	—	—
—	—	—	—	—	1.148	—	—	265	85	1.328	—	—	—	—
95	117	212	16.613	4.577	22.338	7.938	2.253	12.153	1.635	32.856	230	254	20	26
155	117	272	117.855	4.577	124.580	19.822	2.253	22.727	1.635	144.672	998	1.022	20	26

28. Függelék (Folytatás és vége.)

 AZ EGÉSZ NYILVÁNOS
 Übersicht des gesamten öffentlichen

A könyvtár ága Dienststelle Service	Ujjonnan beírt kölcsönző Neue Entleiher New borrowers			Kölcsönzők összes száma Zahl der Ausleiher Borrowers card's holders			Olvasóteremben használt kötet Benützung im Lesesaal Volumes consulted in reading rooms						
							Szépirodalom Schöne Literatur Fiction			Ismeretterjesztő Belehrendes Nonfiction			Összesen Insgesamt Grand total
	Felnőtt Erwachsene Adults	Gyermek Jugendliche Juvenile	Összesen Zusammen Total	Felnőtt Erwachsene Adults	Gyermek Jugendliche Juvenile	Összesen Zusammen Total	Felnőtt Erwachsene Adults	Gyermek Jugendliche Juvenile	Együtt Zusammen Total	Felnőtt Erwachsene Adults	Gyermek Jugendliche Juvenile	Együtt Zusammen Total	
Központ Zentrale Central	1.189	—	1.189	2.127	—	2.127	—	—	—	19.721	—	19.721	19.721
1. sz. fiók . . . 1. Zweigstelle 1st branch	1.872	812	2.864	3.241	1.148	4.389	—	5.165	5.165	—	905	905	6.070
2. sz. fiók . . . 2. Zweigstelle 2nd branch	605	369	974	1.937	889	2.826	3.661	15.024	18.685	1.111	627	1.738	20.433
3. sz. fiók . . . 3. Zweigstelle 3rd branch	270	550	820	603	1.191	1.794	156	4.830	4.986	57	330	387	5.373
4. sz. fiók . . . 4. Zweigstelle 4th branch	—	—	—	—	—	—	420	—	420	1.250	—	1.250	1.670
5. sz. fiók . . . 5. Zweigstelle 5th branch	—	—	—	—	—	—	4.255	6.146	10.401	1.738	2.776	4.514	14.915
Fiókok együtt Alle Zweigstelle All branches	2.747	1.731	4.478	5.781	3.228	9.009	8.492	31.165	39.657	4.156	4.638	8.794	48.451
Összesen Insgesamt Grand total	3.936	1.731	5.667	7.908	3.228	11.136	8.492	31.165	39.657	23.877	4.638	28.515	68.172

SZOLGÁLAT ÁTTEKINTÉSE 1916-BAN

Dienstes 1916 — Statistics of public service 1916

Kölcsönzött kötet Ausgeliehene Bände Volumes circulated for home use							Összes forgalom (kötet) Gesamtverkehr (Bände) Total circulation (Volumes)						
Szépirodalom Schöne Literatur Fiction			Ismeretterjesztő Belehrendes Nonfiction			Összesen Insgesamt Grand total	Szépirodalom Schöne Literatur Fiction			Ismeretterjesztő Belehrendes Nonfiction			Összesen Insgesamt Grand total
Feinótt Erwachsene Adults	Gyermek Jugendliche Juvenile	Együtt Zusammen Total	Feinótt Erwachsene Adults	Gyermek Jugendliche Juvenile	Együtt Zusammen Total		Feinótt Erwachsene Adults	Gyermek Jugendliche Juvenile	Együtt Zusammen Total	Feinótt Erwachsene Adults	Gyermek Jugendliche Juvenile	Együtt Zusammen Total	
—	—	—	32.081	—	32.081	32.081	—	—	—	51.802	—	—	51.802
59.382	34.745	94.127	19.823	4.315	24.138	118.265	59.382	39.910	99.292	19.823	5.220	25.043	124.335
42.630	15.677	58.307	8.567	1.063	9.630	67.937	46.291	30.701	76.992	9.678	1.690	11.368	88.360
13.911	14.812	28.723	4.648	1.612	6.260	34.983	14.067	19.642	33.709	4.705	1.942	6.647	40.356
—	—	—	—	—	—	—	420	—	420	1.250	—	1.250	1.670
2.131	1.849	3.980	1.032	928	1.960	5.940	6.386	7.995	14.381	2.770	3.704	6.474	20.855
118.054	67.083	185.137	34.070	7.918	41.988	227.125	126.540	98.248	224.794	38.226	12.556	50.782	275.576
118.054	67.083	185.137	66.151	7.918	74.069	259.206	126.546	98.248	224.794	90.028	12.556	50.782	327.378

Gesamtverkehr — Total use

	Összesen Zusam. — Total kötet Bände - Volumes	Emelkedés Zunahme — Increase		Az összforgalom hányada (%) In % - en des Gesamtverkehrs % of total use	Az osztály forgalmának hányada (%) % des Verkehrs der Gruppe % of use of the class
		kötet Bände - Volumes	%		
a) Összes forgalom Gesamtverkehr — Total use					
Központ (Zentrale — Central)					
1914	20.636	—	—	10·9	—
1915	42.734	22.098	107·1	14·9	—
1916	51.802	9.068	21·2	15·8	—
Fiókok (Zweigstellen — Branches)					
1914	169.214	—	—	89·1	—
1915	243.275	74.061	43·7	85·1	—
1916	275.576	32.301	13·3	84·2	—
Együtt (Zusammen — Total)					
1914	189.850	—	—	100·0	—
1915	286.009	96.159	50·6	100·0	—
1916	327.378	41.369	14·4	100·0	—
b) A forgalom megoszlása Verteilung des Verkehrs — Distribution					
Helyben (Lesesaal — Reading room)					
1914	140.093	—	—	73·8	—
1915	127.920	— 12.173	— 8·6	44·7	—
1916	68.172	— 59.748	— 46·7	20·8	—
Kölcsön (Ausleihe — Circulation)					
1914	49.757	—	—	26·2	—
1915	158.089	108.332	217·7	55·3	—
1916	259.206	101.117	63·9	79·2	—
c) Helyben használat Lesesaalbenützung — Reading room consultation					
Központ					
1914	14.386	—	—	7·6	69·7
1915	22.039	7.653	53·8	7·7	51·6
1916	19.721	— 2.318	— 13·5	6·0	38·3
Fiókok					
1914	125.707	—	—	66·2	74·3
1915	105.881	— 19.826	— 15·8	37·0	43·6
1916	48.451	— 57.420	— 54·2	14·8	17·6
Együtt (l. fent b) alatt)					
Központ					
1914	6.250	—	—	3·3	30·3
1915	20.695	14.445	230·9	7·3	48·4
1916	32.081	11.386	55·0	9·8	61·7
Fiókok					
1914	43.057	—	—	22·9	25·7
1915	137.394	93.887	215·8	48·0	56·4
1916	227.125	89.731	65·3	69·4	82·4
d) Kölcsönzés Ausleihe — Circulation					
Központ					
1914	6.250	—	—	3·3	30·3
1915	20.695	14.445	230·9	7·3	48·4
1916	32.081	11.386	55·0	9·8	61·7
Fiókok					
1914	43.057	—	—	22·9	25·7
1915	137.394	93.887	215·8	48·0	56·4
1916	227.125	89.731	65·3	69·4	82·4
e) Ismeretterjesztő Behrendes — Nonfiction					
Központ					
1914	20.636	—	—	10·9	100·0
1915	42.734	22.098	107·1	14·9	100·0
1916	51.802	9.068	21·2	15·8	100·0
Fiókok					
1914	24.997	—	—	13·1	14·7
1915	37.265	12.268	49·1	13·0	15·2
1916	50.782	13.517	36·3	15·5	18·4
Együtt					
1914	45.633	—	—	24·0	—
1915	79.999	34.366	75·3	27·9	—
1916	102.584	22.585	28·2	31·3	—
f) Napi átlagforgalom Täglicher Durchschnitt — Daily average					
Központ					
1914	56	—	—	10·9	—
1915	117	61	107·1	14·9	—
1916	141	24	21·2	15·8	—
Fiókok					
1914	464	—	—	89·1	—
1915	666	202	43·7	85·1	—
1916	753	87	13·3	84·2	—
Együtt					
1914	520	—	—	100·0	—
1915	783	263	50·6	100·0	—
1916	894	111	14·4	100·0	—
Ebből ismeretterjesztő (Davon Behrendes — Nonfiction)					
1914	125	—	—	24·0	—
1915	219	94	75·3	27·9	—
1916	280	61	28·2	31·3	—

30. Függelék

A FIÓKKÖNYVTÁRAK FORGALMÁNAK SZAKOK SZERINTI SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA, 1914–1916

Verkehr der Zweigstellen nach Fächern — Branch circulation by classes

Fiók Zweigstelle Branch	0			1			2			3			4		
	Általános művek Allgemeines General works			Bölcsélet Philosophie Philosophy			Vallás Theologie Theology			Társadalomtudomány Gesellschaftswissenschaft Sociology			Nyelvészet Sprachwissenschaft Philology		
	1914	1915	1916	1914	1915	1916	1914	1915	1916	1914	1915	1916	1914	1915	1916
1.	1·2	2·1	2·2	12·3	6·8	6·0	3·3	1·6	1·2	14·8	12·6	21·1	3·4	1·9	1·4
2.	1·5	2·0	2·4	2·9	3·9	3·9	2·9	1·1	1·2	14·7	15·7	17·7	4·0	2·2	1·6
3.	0·6	0·7	0·4	1·4	1·8	1·8	1·9	1·5	2·9	7·9	7·8	13·8	0·9	2·9	2·2
4.	12·9	—	—	5·6	—	—	2·1	—	—	18·6	—	—	6·7	—	—
5.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7·9	5·9	—	—	—
Fiók Zweigstelle Branch	5			6			7			8			9		
	Exakt tudományok Reine Naturwissenschaften Science			Alkalmazott tudományok Angewandte Wissenschaften Applied science			Művészet Kunst Art			Irodalom Literatur Literature			Történelem, Földrajz Geschichte, Geographie History, Geography		
	1914	1915	1916	1914	1915	1916	1914	1915	1916	1914	1915	1916	1914	1915	1916
1.	18·4	25·9	9·6	9·3	8·2	8·1	11·6	8·6	15·8	9·9	8·2	11·8	15·5	24·1	22·6
2.	14·9	11·9	12·3	14·9	12·5	11·8	12·1	8·7	9·5	5·4	2·0	2·6	27·5	40·0	36·5
3.	14·6	14·0	15·4	9·2	14·1	15·9	8·5	5·0	9·1	2·1	3·8	2·9	52·9	49·3	39·8
4.	5·4	—	—	8·5	—	—	11·6	—	—	12·0	—	—	16·6	—	—
5.	40·4	48·6	48·3	—	—	—	—	—	—	—	—	0·5	59·6	43·5	45·03

A Városi Könyvtár szerzeményeinek

válogatott jegyzéke 1917 január—június havában*

Verzeichnis ausgewählter Zugänge der Stadtbibliothek, Januar bis Juni 1917

Select list of new accession, January to June 1917

O Általános munkák

Allgemeines — General works

001 Tudomány és tudás

*Wissenschaft und Wissen
Science and knowledge*

Fonck, Leop. *Wissenschaftliches Arbeiten.*
Beiträge z. Methodik & Praxis d. akademischen Studiums. [1907.] 2. verb. Aufl.
Innsbruck. 1916. XII, 396 p. 36901
Bibliographie: p. 329—360.

Konstantinápolyi magyar tudományos intézet. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 9764/1916. eln. sz. rendeletével kiadott szervezeti szabályzat. Bp.: Athenaeum 1916. 14 p. A 49.06/1

Magyar keleti kultúrközpont. (Turáni társaság.) Alapszabály és ügyrend. Bp.: Fritzy ny. 1916. 10 p. A 50.06/3

Quelle, Otto. *Verzeichnis wissenschaftlicher Einrichtungen, Zeitschriften und Bibliographien der iberó-amerikanischen Kulturwelt.* — *Lista de instituciones científicas, revistas y bibliografías.* Stuttg.: Dtsche Verlagsanstalt 1916. XVI, 67 p. (Veröff. d. Deutsch-Südamer. Instituts, Aachen.) 01601/3
[Német & spanyol.]

01 Könyvészet

Bibliographie — Bibliography

Basett, Art. *Bibliography [to Gladstone's speeches].*
== Gladstone: *Speeches.* p. 91—105. 36964

Egyesült Államok. *Bureau of labor statistics.* Books and periodicals on accident and disease prevention in industry in the Library of the Bur. of labor stat. Washington: Gov. pr. of. 1916. 23 p. 01633/57

Kacziány Géza. *A magyar mémoires-irodalom, 1848—1914.* Bp.: Lantos 1917. 96 p. (Könyvtári füz. 3.) 01694/5

Kerner, Rob. Jos. *The foundations of Slavic bibliography.* Chicago: Univers. pr. 1916. 39 p. 01549/8

Leipzig. *Städtische Bücherhallen.* Vom Balkan bis Ostasien. Eine Bücherzusammenstellung. Lpzg 1916. 31 p. 0171/70

02 Könyvtárügy

Bibliothekswesen — Library economy

Ayres, Leon. P. & Adele Mac Kinnie. *The public library and the public schools.* Cleveland: Survey comm. of the Cleveland found 1916. 93 p. (Cleveland education survey.) 0213/15

Bailey, Arth. L. *Library bookbinding.* White Plains, N. Y.: Wilson 1916 VI, 248 p. 0257/15

Brunn, R. *Zwei wichtige Faktoren Dresdner Volksbildungsarbeit.* Dresden: Becker 1916. 72 p. 0274/209

Bry, Carl Christ. *Buchreihen; Fortschritt oder Gefahr für den Buchhandel?* Gotha: Perthes 1917. IV, 47 p. 0204/19
Bibliographie: p. 46—47.

Dana, John Cotton. *Libraries. Addresses and essays.* White Plains, N. Y.: Wilson 1916. XI, 299 p. 0201/3

Dana, John Cotton. *Branch libraries in school houses.*
== Dana: *Libraries.* 1916. p. 181—86. 0201/3

Dana, John Cotton. *Fiction-readers and libraries.*
== Dana: *Libraries.* 1916. p. 97—106. 0201/3

Dana, John Cotton. *The increase of things to read.*
== Dana: *Libraries.* 1916. p. 75—86. 0201/3

Dana, John Cotton. *Making a library known.*
== Dana: *Libraries.* 1916. p. 115—122. 0201/3

* A háborúra és a vele összefüggő politikai és közgazdasági kérdésekre vonatkozó irodalmat lásd A világ-háború újabb irodalma c. jegyzékeinkben. Éddig megjelent nyolc sorozat. (Egyenként 20—50 fillér.)

- Dana, John Cotton.** What the people read.
 == Dana: Libraries. 1916. p. 107-14. 0201/3
- Dana, John Cotton.** What we read.
 == Dana: Libraries. 1916. p. 43-50. 0201/3
- Dana, John Cotton.** Women in library work.
 == Dana: Libraries. 1916. p. 171-80. 0201/3
- Fuchs Zsigmond.** A kézisajtótól a kétturás gépig. 50 esztendő a nyomtatás technikájából. Bp.: Világosság 1917. 39 p. 0204/18
- Hofmann, Walt.** Buch und Volk und die volkstümliche Bücherei. Lpzg: Thomas 1916. 52 p.
 == Schriften d. Zentralst. f. volkstüml. Büchereiwesen, 4. 0274/181/4
- Leipzig. Zentralstelle für volkstümliches Büchereiwesen.** Bericht über den Lehrgang der Fachschule für Bibliothektechnik und Verwaltung. 1— . 1916— . Lpzg 0207/1
- Washington. Library of Congress.** Preliminary lists of subject subdivisions. Washington: Gov. pr. off. 1916. 67 p. 0254/38

05 Folyóiratok

Zeitschriften — Reviews

- Allgemeines Literaturblatt.** Hg. durch die Leo-Gesellschaft. Jg 25— . 1916— . Wien 25— . Geleitet v. Franz Schnürer. 0194/4
- Blätter für administrative Praxis.** Bd 46— . 1916— . München 3764
 46— . Hg. v. Karl v. Krazeisen.
- China-Archiv.** Hg. v. Deutsch-chinesischen Verbands. Jg 1— . 1916— . Berlin 1— . Hg. W. Schrameier. A 51.05/2
- Deutsche Arbeit.** Monatschrift für die Bestrebungen der christlich-nationalen Arbeiterschaft. Jg 1— . 1916— . Köln 3960
- Egyházi közlöny a magyar kath. papság számára.** 28— . évf. 1916— . Bp. 763
 28— . Szerk. Hivatal József.
- Die Freie Donau.** Zeitschrift zur Förderung des Verkehrs, des Handels und der Industrie auf und an der Donau und den mit ihr zusammenhängenden Flüssen und Kanälen. Jg 1— . 1916— . Regensburg. 629
 1— . Hg. v. Heinr. Heidl.
- Das Freie Wort.** Hg. Max Henning. Jg 16— . 1916— . Frankfurt a. M. 4408/16
- A Központ.** Közgazdasági hetilap. — Die Zentrale. 1— . évf. 1916— . Bp. 1227
 1— . Szerk. Zerkowitz Emil.

Mind. A quarterly review of psychology and philosophy. 25— . 1916— . New York 25— . ed. by G. F. Stout. 4251

A Monarchia. Félhavi szemle. 1— . 1916— . Bp. 4279/1
 1. Szerk. Lukács György.

Munkásnők lapja. Kiadja a Katholikus munkásnő-egyesületek központja. 1. évf. —. 1916— . Bp. 1346

Das Neue Österreich. Hg. Rud. Hornich. Jg 1— . 1916— . Wien. 4425

Osteuropäische Zukunft. Zeitschrift für Deutschlands Aufgaben im Osten und Südosten. Jg 1— . 1916— . München. 1— . Hg. v. Falk Schupp Aq 47.05/7

The Saturday review of politics, literature, science and art. Vol. 121— . 1916— . London 1352

The Spectator. A weekly review of politics, literature, theology and art. Vol. 117— . 1916— . London 1337

Természettudományi közlöny. Kiadja a Kir. magy. természettud. társ. 48— . k. 1916— . Bp. 4992
 48— . Szerk. Illosvay Lajos & Gorka Sándor.

I Bölcsélet

Philosophie — Philosophy

- Cohen, Herm.** Kommentar zu Immanuel Kant's Kritik der reinen Vernunft. [1907.] 2. Aufl. Lpzg: Meiner 1917. 233 p.
 == Philosophische Bibl. 113. 3925/113
- Geyser, Jos.** Neue und alte Wege der Philosophie. Erörterung der Grundlagen der Erkenntnis im Hinblick auf Edm. Husserl's Versuch ihrer Neubegründung. Münster i. W.: Schöningh 1916. X, 302 p. 36290
- Jodl, Frdr.** Vom Lebenswege. Gesammelte Vorträge und Aufsätze hg. v. Wilh. Börner. Bd 1-2. Stuttgart: Cotta 1916— . 36321
- Kerler, Dietr. Heinr.** Die Philosophie des Absoluten in der Fichteschen Wissenschaftslehre. Diss. München 1917. 225 p. 36568

Leibniz, [Gottfr. Wilh.] Halálának 200. évfordulója alkalmából. Alexander Bernát, Dénes Lajos, Dienes Pál (etc.) dolgozatai. Bp.: Franklin 1917. 315 p.
 — Magyar filoz. társ. kv. 1. 4996/1

Pseudo - Aristoteles. Liber de causis. Zerachja B. Izsák által eszközölt héber fordításának kritikai összehasonlítása az arab eredetivel. Disz. Kiadta & bev. ell. Schreiber Ignác. Bp.: Athenaeum 1916. 38, XVIII p. A 53.10/1

Schmitt Jenő. Művészet, etikai élet, szerelem. Bev. Migray József. Bp.: Táltos 1917. 98 p. 36301
 Bibliográfia: p. 91—98.

Tankó Béla. A filozófia problémája és problémái. Előadás. Debrecen: Csáthy 1917. 56 p. 37062

Wundt, Wilh. Leibniz. Zu seinem 200-jährigen Todestag. Lpzg: Kröner 1917. 132 p. 36586

15 Lélektan

Psychologie — Psychology

Dittrich, Ottmar. Individualismus, Universalismus, Personalismus. Berlin: Reuther & Reichard 1917. 36 p.
 — Philosophische Vortr. 14. 4767/13

Freud, Sigm. Zur Psychopathologie des Alltagslebens. Über Vergessen, Versprechen, Vergreifen, Aberglaube und Irrtum. [1898.] 5. verm. Aufl. Berlin: Karger 1917. 232 p. 36589

Freud, Sigm. Der Traum.
 — Freud: Vorlesungen, 2. 1916. p. 81—270. 35371

Hellpach, Willy. Die geopsychischen Erscheinungen. Wetter, Klima und Landschaft in ihrem Einfluss auf das Seelenleben. [1911.] 2. verm. & durchges. Aufl. Lpzg: Engelmann 1917. XXI, 489 p. 2 t. 36705

Le Dantec, Félix. Le problème de la mort et la conscience universelle. Paris: Flammarion 1917. 188 p. 36986

Lucka, Emil. Grenzen der Seele. [1916.] 2. Aufl. Berlin: Schuster & Loeffler 1916. 430 p. 36818

Schultz, J. H. S[igm.] Freud's Sexualpsychoanalyse. Kritische Einführung. Berlin: Karger 1917. 40 p. 36588

Stöhr, Adolf. Psychologie. Wien: Braumüller 1917. XVI, 581 p. 37114

17 Erkölcsbölcsélet

Ethik — Ethics

Carpenter, Edw. The simplification of life. Selected by Harry Roberts. London: Allen & Unwin [1915?] VI, 125 p. 37020

Jehlicska F. Rezső. Erkölcsi és társadalmi jólét. Társadalmi etika. Bp.: Szt. István-társ. 1916. 282 p. 36495

Kant, Imman. Die Metaphysik der Sitten. Der Streit der Fakultäten. Hg. v. Ben Zion Kellermann n. Berlin: Cassirer 1916. XXIX, 468 p.
 — Kant: Werke, 7. 27868

[Mandeville, Bern. de.] Englische Bienenfabel. [Hg. v.] Studiosus Jovialis. Beitr. z. Geschichte d. englischen egoistischen Utilitätsmoral. Pozsony 1916. P 171.2 (=2)

Sebestyén Jenő. Nietzsche és Kálvin. Etikai tanulmány. Bp.: Kókai 1917. VII, 111 p.
 Bibliográfia: p. V—VII. 36703

Trikál József. Egység felé. Bp.: Élet [1917.] 364 p. 37110

Wendland, Johs. Handbuch der Sozialethik. Die Kulturprobleme des Christentums. Tübingen: Mohr 1916. XI, 355 p. 36922

2 Vallás. Egyház

Religion. Theologie

Religion. Theology

Dunkmann, Kart. Religionsphilosophie. Kritik der religiösen Erfahrung als Grundlegung christlicher Theologie. Gütersloh: Bertelsmann 1917. XXI, 496 p. (Syst. Theologie, 1.) 36706

Eckehart, Meister E.'s Schriften und Predigten. A. d. Mittelhochdeutschen übers. & hg. v. Herm. Büttner. Bd 1—2. Jena: Diederichs 1917. 36637

Jesajás. [Jelenések.] Ford. Hornyánszky Aladár. 1—2. r. Bp.: Hornyánszky 1916—
 — Keleti kv. 8. 1— . A 50.08/6

Prohászka Ottokár. A Feltámadott nyomai-ban. Elmékedések. Bp.: Szoc. misszió-társ. 1916. 108 p. 36459

- Prohászka Ottokár.** A keresztfa alatt. Elmélkedések. Bp.: Szoc. misszió-társ. 1916. 141 p. 36458
- Schlögl, Nivard Joh.** Das Buch Ijob. Wien: Orion-Verl. 1916. XII, 50 p. 8086/3
 == Schlögl: Heil. Schriften, 3. 2.
- Szent Ágoston.** Vallomások. 1—2 k. [Confessiones.] Ford. Vass József. Bp.: Élet 1917. 36438
- Voragine, Jac. de.** Legenda aurea. Deutsch v. Rich. Benz. Bd. 1— . Jena: Diederichs 1917— . 8538

28 Keresztény felekezetek

Christliche Konfessionen
Christian churches and sects

- Below, Geo.** Die Ursachen der Reformation. Freiburg i. Br.: Günther 1916. (Freiburg. Univers. Reden. p. 33—103.) 8541
- Fekete Mihály.** Az Unigenitus bulla története. Dissz. Bp.: Heisler & Kószol ny. 1916. 76 p. 36744
- Hilling, Nik.** Die Erlasse des Papstes Pius X. über die häufige Kommunion der Gläubigen und die erste Kommunion der Kinder. Bonn: Hanstein 1916. 70 p. 33238/10
 == Hilling: Quellensamml. f. d. geltende Kirchenrecht, 10.
- Mulert, Herm.** Christentum und Kirche in Russland und in dem Orient. Tübingen: Mohr 1916. 77 p. (Religionsgesch. Volksbücher, 4. 22/23.) A 47.20/1
- Pius, X. (pápa).** Motuproprio über Gesetze zur Abwehr der Modernistengefahr. (1. Sept. 1910: Sacrorum antistitium.) 59 p. [Latin & német.] 36468/2
 == Pius X.: Rundschreiben, 2. 1916. [§ 7.]
- Rupp, Jul.** Zur kirchlichen Zeitgeschichte. T. 1— . Jena: Diederichs 1916— . 36325
- Vargha Gyula Géza.** Skizmatikus vitapontok és görög forrásokból meritett cáfolataik. Ungvár: Unio rt. 1915. 330 p. 36604
 Boríték: 1916.

29 Vallástudomány

Religionswissenschaft
Science of religion

- Langer, Fritz.** Intellektualmythologie. Betrachtungen über das Wesen des Mythos und die mythologische Methode. Lpzg: Teubner 1916. XII, 269 p. 36351
 Bibliographie: p. X—XII.

Mehlis, Geo. Einführung in ein System der Religionsphilosophie. Tübingen: Mohr 1917. 135 p. 37030

Prellwitz, Gertrud. Der religiöse Mensch und die moderne Geistesentwicklung. [1905.] 3. Aufl. Jena: Diederichs 1916. VII, 109 p. 36565

291+299 Nem keresztény vallások

Nicht-christliche Religionen

Non-Christian religions

- Al-Balâdhuri, Abbâs Ahmad ibn-Jâbir.** The origins of the Islamic state. [Kitâb futûh buldân] Transl. from the Arabic, accomp. with annotations, geographic and historic notes by Philip Khûri Hitti. Vol. 1— . New York: Columbia univers. 1916— . (Studies in hist. ec. 163— .) A 56.90/19
- Al-Gazali.** Über Intention, reine Absicht und Wahrhaftigkeit. Das 37. Buch. Übers. & erl. v. Hans Bauer. Halle: Niemeyer 1916. X, 93 p. 50.27/1
 == Bauer: Islamische Ethik, 1.
- Geyer Arthur.** A Kalâm hatása a Sa'adia utáni gâoni korszak irodalmára. Dissz. Rákospalota: Vörösmarty ny. 1916. 52 p. 36743
- Horten, M[ax].** Die religiöse Gedankenwelt der gebildeten Muslime im heutigen Islam. Halle: Niemeyer 1916. XXIV, 184 p. A 50.27/5
- Nârada sûtra.** A szeretet keresése. — (Bhakti-Jijnâsa.) Szanszkritből angolra ford., magyarázatokkal E. T. Sturdy. A 2. kiad. után angolból magyarra Ferenczy Izabella. Bp.: Magy. teozóf. társ. „Keleti csillag“ alosztálya. 1916. 32 p. (Teozófiai füz. 9.) A 54.22/1
- Oldenberg, Herm.** Die Religion des Veda. [1894.] 2. Aufl. Stuttg.: Cotta 1917. X, 608 p. A 50.24/6
- Pischel, Rich.** Leben und Lehre des Buddha. [1905.] 3. Aufl. durchges. v. H. Lüders. Lpzg: Teubner 1917. 122 p. (Aus Natur & Geisteswelt, 109.) A 54.23/1

3 Társadalom- tudomány

Sozialwissenschaft — Sociology

Durkheim, [Ém.] A szociológia módszere. [*Les règles de la méthode sociologique. 1895.*] Ford. Balla Antal. Bp.: Franklin 1917. 188 p. (Kultúra & tudomány.) **36501**

Hersch, Liebmann. Hasard et régularités constantes dans les phénomènes sociaux. — Genève. Université. Sciences éc. 1916. p. 107–22. **36324**

Luzzatti, Luigi. Scienza e patria. Firenze: Quattrini 1916. XI, 569 p. **36952**

Vierkanndt, Alfr. Machtverhältnis und Macht-moral. Berlin: Reuther & Reichard 1916. 64 p. — Philosophische Vortr. 13. **4767/12**

Vierkanndt, Alfr. Staat und Gesellschaft in der Gegenwart. Lpzg: Quelle & Meyer 1916. 161 p. (Wissenschaft und Bildung, 132.) **35204**

302.5 Család. Nemi élet

Familie. Geschlechtsverkehr

Family. Sexual life

Édy Pálma. Új anyaság. Népszaporítási tervezet. Bp.: Athenaeum 1916. 160 p. **36570**

Kisch, Heinr. Die sexuelle Untreue der Frau. Sozialmedizinische Studie. Bonn: Marcus & Weber 1917. VIII, 208 p. **36912**

303.2 Fajsziológia

Soziologie der Rasse

Social anthropology

Zsidókérdés

Antal Sándor. A magyar zsidóság jövődjöje. Felelet Ágoston Péternek. Nagyvárad 1917. **R 303.31**

Ágoston Péter. A zsidók útja. Nagyvárad: Nagyváradai társ.-tud. társ. 1917. 323 p. (Jövőkérdései, 2.) **36531/2**

Buber, Mart. Die jüdische Bewegung. Gesammelte Aufsätze und Ansprachen, 1900–15. Berlin: Jüdischer Verl. 1916. 251 p. **34836**

Feuchtwanger, Sigbert. Die Judenfrage als wissenschaftliches und politisches Problem. Berlin: Heymann 1916. VII, 79 p. **35575**

Radisics Elemér. A magyar középosztály jövőjéről. Tekintettel a zsidóság térfoglalására. Bp. 1917. **R 339.72**

Trützschler, Curt. Die Lösung der Judenfrage im deutschen Reiche. Darmstadt: Falken 1917. 42 p. **36939**

Vom **Jüdischen Mittelstand.** Beiträge zur Kritik des jüdischen Handwerkers u. A. Berlin: Basch [1916.] 32 p. **35057**

309 Társadalomtörténet

Kulturgeschichte

History of civilization

Balogh Ilona, beödi. Az olasz nő a renaissance idejében. Dissz. Bp.: Fekete [1916?] 62 p. **37066**

Erdélyi László. A tizenkét legkritikusabb kérdés. Árpádkori társadalomtörténetünk legkritikusabb kérdései c. könyve bírálatához. Kolozsvár: Szent Bonaventura 1917. 170 p. (A Történeti szemléből. 1916.) **36929**

Geréb József. A római kultúra legjelentősebb vonásai. Bp.: Franklin 1917. 169 p. (Kultúra & tudomány.) **36932**

Gotthelf, Jeremias [Alb. Bitzius]. Jakobs, des Handwerksgeßellen Wanderungen durch die Schweiz. [1846.] Bearb. v. Rud. Hunziker. München: Delphin-Verl. 1917. 640 p. (Sämtl. Werke, 9.) **36493**

Heinrich Gusztáv. Kazinczy Ferenc tünbingai pályaműve a magyar nyelvről, 1808. Bp.: Akad. 1916. 194 p. (Régi magy. kv. 37.) **36443**

Kazarow, Gawril I. Beiträge zur Kulturgeschichte der Thraker. Sarajevo: Studnicka 1916. 122 p. — Patsch: Zur Kunde d. Balkanhalbinsel, 5. **3439/3**

Rieppel, [Ant.] v. & L. Freytag. Beiträge zur Entwicklungsgeschichte der technischen Mechanik. — Beitr. z. Gesch. d. Technik, 7. 1917. p. 25–40 **1008/7**

Steinhausen, Geo. Germanische Kultur in der Urzeit. [1905.] 3. neubearb. Aufl. Lpzg: Teubner 1917. 134 p. (Aus Natur & Geisteswelt, 75.) **36615**

Steinhausen, Geo. Kulturgeschichte der Deutschen im Mittelalter. [1910.] 2. Aufl. Lpzg: Quelle & Meyer 1916. 162 p. (Wissenschaft & Bildung, 88.) 36795

Strzygowski, Jos. Altai-Iran und Völkerwanderung. Ziergeschichtliche Untersuchungen über den Eintritt der Wander- und Nordvölker in die Treibhäuser geistigen Lebens. Lpzg: Hinrichs 1917 XV, 319 p. X t. Aq 50.70/1

Wilser, Ludw. Deutsche Vorzeit. Einführung in die germanische Altertumskunde. Steglitz: Hobbing 1917, VIII, 232 p. 3 t. 37023

31 Statisztika

Statistik — Statistics

Bánó Miklós. Statisztikai ábrázolás izotamin rétegvonalakkal. A statisztikai feldolgozás technikájának újabb grafikus módjai. Dissz. Bp.: Pátria 1916. 54 p. 36683

Grossmann, Henrik. Die Anfänge und geschichtliche Entwicklung der amtlichen Statistik in Österreich. Brünn: Irrgang 1916. 93 p. (Aus: Statist. Monatschr. 21.) 36990

Magyarország. Közp. statisztikai hivatal. Az 1912. évben végrehajtott vakságügyi statisztika eredményei. Bp.: Pesti kny. 1916. VI, 139 p. — Magy. stat. közl. Új s. 55. 3882/55

Martinet, Alfred. Éléments de biométrie. Paris: Masson 1916. 192 p. 36249

Mayr, Geo. Moralstatistik mit Einschluss der Kriminalstatistik. Lfg 1—5. Tübingen: Mohr 1909—17. VIII, 1042 p. (Sozialstatistik, 1.) — Mayr: Statist. & Gesellschaftslehre, 3. 1. 17173/3

312 Népesedés

Bevölkerungsbewegung — Population

Ausztria. Statistische Zentralkommission. Berufsstatistik nach den Ergebnissen der Volkszählung vom 31. 12. 1910 in Österreich: Mähren und Schlesien. Wien: Hof- & Staatsdr. 1916. 219 p. — Österr. Stat. N. F. 3. 9. 629/103

Buday László. Népiünk halandósági viszonyai. Bp.: Akad. 1917. 75 p. — Értekezések a philosz. és társ. tud. köréből. 2. 1. 3126/2

Burgdörfer, Fritz. Das Bevölkerungsproblem, seine Erfassung durch Familienstatistik und Familienpolitik; deutsche Reformpläne, französische Leistungen. München: Buchholz 1917. X, 254 p. 36937
Bibliographie: p. 247—54.

Dyck, Siegf. Bevölkerungsprobleme. Studien zur Geburtenfrage. Breslau: Preuss & Jünger 1917. 47 p. 37112

Krafft, Louis. Bevölkerungsprobleme. Über den Begriff der Übervölkerung und Untervölkerung. Tübingen: Mohr 1917. VII, 109 p. 37045

Mayer, Mich. Bayerns Bevölkerung in konfessioneller Schichtung und Entwicklung seit den letzten 100 Jahren, 1811/12—1910. Diss. München 1917. VIII, 84 p., 4 t. 36567

Németh József. A szerbek anthropogeografiai tanulmányai a Balkánon. Bp.: Magy. földr. társ. 1917. 108 p. (A magy. földr. társ. gazdaságföldr. szakoszt. kiadv. 1.) A 49.31/3

Roesle, E. Ergebnisse der Todesursachenstatistik im Deutschen Reiche für 1913. XII, 499 p. — Medizinal-statist. Mitteil. BeiH. 19. 688/19

312.12 Születések korlátozása

Geburtenrückgang

Limitation of natality

Hanel, Fritz. Zur Frage der Geburtenbeschränkung und Lebenshaltung in Beamtenfamilien. Berlin: Vahlen 1916. 44 p. 8501

Larass. Untersuchungen zum Geburtenrückgang in der Provinz Posen. Berlin: Schoetz 1916. 30 p. — Veröffentlichungen a. d. Geb. d. Medizinalverwaltung, 55. 4807/55

Madzsar József. A meddő Budapest. Bp. Pfeifer 1916. 78 p. — Stefánia-szöv. kiadv. 8. 1149/8

32 Államtudomány

Staatwissenschaft — Political science

Baumgarten, Otto. Politik und Moral. Tübingen: Mohr 1916. 179 p. 35418

Bárdossy László. Jegyzetek az állam keletkezésének kérdéséhez. Dissz. Bp. 1917. 82 p. 36632

Blei, Fr. Menschliche Betrachtungen zur Politik. München: Müller 1916. 366 p. **36327**

Fleiner, Fritz. Politik als Wissenschaft. Zürich: Füssli 1917. 27 p. **36915**

Kjellén, Rud. Der Staat als Lebensform. Lpzg: Hirzel 1917. VIII, 235 p. **36802**

Leibniz, [Gottfr. Wilh.] Deutsche Schriften. 1: Muttersprache und völkische Gesinnung. Lpzg: Meiner 1916. XL, 112 p. 1 t. **3925/161**
 == Philosophische Bibl. 161.

Leibniz, [Gottfr. Wilh.] Deutsche Schriften. 2. Vaterland und Reichspolitik. Lpzg: Meiner 1916. XXIII, 176 p. **3925/162**
 == Philosophische Bibl. 162.

Platon. Gesetze. Übers. & erl. von Otto Apelt. Bd 1—2. Lpzg: Meiner 1916. **3925/159—160**
 == Philosophische Bibl. 159—60.

Platon. Staat. 4. Aufl. neu übers. & erl. v. Otto Apelt. Lpzg: Meiner 1916. XXXII, 568 p. **3925/80**
 Bibliographie: p. XXIV—XXXII.
 == Philosophische Bibl. 80.

Tönnies, Ferd. Der englische Staat und der deutsche Staat. Berlin: Curtius 1917. VIII, 211 p. **36917**

Woodward, E. L. Christianity and nationalism in the later Roman empire. New York: Longmans, Green 1916. VI, 106 p. **36726**

Ziegler, Leop. Volk, Staat und Persönlichkeit. Berlin: Fischer 1917. 237 p. (Samml. v. Schriften z. Zeitgesch.) **36794**

321.82 Demokrácia

Demokratie — Democracy

Frings, J. W. The dawn of democracy. London: Foulsham 1916. 220 p. **36662**

322 Állam és egyház

Staat und Kirche — State and church

Cândea, Romulus. Der Katholizismus in den Donaufürstentümern. Sein Verhältnis zum Staat und zur Gesellschaft. Lpzg: Voigtländer 1916. X, 139 p. **A 49.28/2**

Hauck, Alb. Deutschland und England in ihren kirchlichen Beziehungen. Vorlesungen. Lpzg: Hinrichs 1917. 134 p. **36512**

Hilling, Nik. Die deutschen Reichsgesetze über religiöse Toleranz und konfessionelle Parität. Bonn: Hanstein 1917. 111 p. **33238/11**
 == Hilling: Quellensamml. f. d. geltende Kirchenrecht, 11.

La Brière, Yves de. Les luttes présentes de l'Église. Sér. 1—2. 1909—Juliet 1914. Paris: Ed. d. „Questions actuelles“ 1913—16. **36664**

Pius X. (pápa). Rundschreiben über die Wiedervereinigung der Kirchen (26. Dez. 1910: Ex quo) und über die Trennung von Kirche und Staat in Portugal (24. Mai 1911: Iam dudum in Lusitania.) 29 p. [Latin & német.] **36468/2**
 == Pius X.: Rundschreiben, 2. 1916. [§ 8.]

323 Belpolitika

Innere Politik — Home politics

Augst, Rich. Bismarck's Stellung zum parlamentarischen Wahrecht. Lpzg: Brandstetter 1917. XI, 192 p. **36548**
 Bibliographie: p. 185—189.

Gladstone, [Wm. Ewart]. Speeches. Descriptive index and bibliography by Art. Tilney Bassett, pref. by Viscount Bryce & introd. by Herbert Paul. London: Methuen 1916. X, 667 p. **36964**

Hughes, Charles Evans. Addresses, 1906—16. Introd. by Jac. Gould Schurman. [1908.] 2. ed. rev., incl. the Address of acceptance, July 31, 1916. New York: Putnam 1916. LXXXI, 363 p. **36723**

Kastner, Fr. Das Auftreten der Pfälzer auf dem ersten bayerischen Landtage, 1819—22. Zur Geschichte der Anfänge des konstitutionellen Lebens in Dtschland. Diss. München 1916. 145 p. **36503**
 Bibliographie: p. 5—6.

Marx, Karl & Frdr. Engels. Briefe über England. (1852—53.) **36361/1**
 == Marx & Engels: Ges. Schriften, 1. 1917. p. 1—143.

Marx, Karl & Frdr. Engels. Das Ministerium Palmerston. (1855.) **30361/2**
 == Marx & Engels: Ges. Schriften, 2. 1917. p. 141—226.

Marx, Karl & Frdr. Engels. Die spanische Revolution. (1854.) **36361/2**
 == Marx & Engels: Ges. Schriften, 2. 1917. p. 404—64.

Miller, Marion Mills. American debate. A history of political and economic controversy in the United States. P. 1—2. New York: Putnam 1916. **36737**
 1. Colonial, state, and national rights, 1761—1861 XII, 467 p.
 2. The land and slavery questions, 1607—1860. IX, 417 p.

Pekár Károly. Magyar kultúra. Sajtó alá rendezte és az életrajzot írta M o r v a y Győző. Bp.: Mai 1916. CXXIII, 351 p. 36976

Schneider, Karl. Der Reichstag von Krenzier. Lpzg.: Haase 1917. 113 p. 4326/2
 — Aus Österreichs Vergangenheit, 2.

325.1 + 325.3 Kivándorlás. Gyarmatosítás

Auswanderung. Kolonisation

Emigration. Colonisation

Fischer. Zur Förderung des Kleinsiedlungswesens. A—B. Berlin: Dtsche Landbuchhandl. 1916.

A. Die Verbilligung u. Vereinfachung d. Kleinsiedlungsbauten. 36 p.

B. Die Entwicklung d. Kleinsiedlungswesens in Preussen. 20 p.

— Schriften z. Förderung d. inn. Kolonisation, 24—25. 4901/24—25

Gruber, Dan. Klerus und Landflucht. Innsbruck 1916. P 325.331 (436.01)

Warne, Frank Julian. The tide of immigration. New York: Appleton 1916. 388 p. 37028

33 Társadalmi kérdés

Soziale Frage — Social question

Buday Dezső. A társadalmi ideál. Bp.: Eggenberger 1917. 223 p. 36629

331 Munkáskérdés

Arbeiterfrage — Labor question

Brunner, Karl. Die Weltanschauungs-Frage im Leben des Arbeiters. Bad Nassau 1917. P 331.85 (43)

Hildebrand, Else. Arbeiterbildungsfragen im zukünftigen Deutschland. Jena 1916. P 331.85 (43)

Magyarországi munkások rokkant-és nyugdíjegylete. Központi fizetési tisztviselőinek és szolgáinak nyugdíjszabályzata. Bp.: Pallas 1916. 5211

Németország. Statistisches Amt. Abteilung für Arbeiterstatistik. Die Tarifverträge im Deutschen Reiche am Ende d. J. 1914. Berlin: Heymann 1916. 34, 49 p. 623/12
 — Reichs-Arbeitsblatt. SonderH. 12.

Oske, Edith. Gewerbliche Kinderarbeit. Diss. Königsberg i. Pr. 1916. VI, 172 p. 36600
 Bibliographie: p. 167—70.

Schiff Péter. Az amerikai munkások szociális törekvéseinek története. Lugos: Gutenberg ny. 1917. 26 p. 36437

Sendig, Rudolf. Trinkgeld. Hamburg 1916. P 331.238

Svédország. Socialstyrelsen. Arbetstidens längd vid frisersalonger och badinrättningar i Sverige. Stockholm: Norstedt 1916. 130 p. (Sveriges off. statist.) 36234

Svédország. Socialstyrelsen. Hamnarbetaryrket av K. Socialstyrelsen. Stockholm: Norstedt 1916. 120 p. (Sveriges off. statist.) 36129

331.88 Szakszervezetek

Gewerkschaften — Trade unions

Gesellschaft für soziale Reform. Unterausschuss für Arbeitsrecht. Das Recht der Organisationen im neuen Deutschland. H. 1— . Jena: Fischer 1917 p. 3658/7
 1— . Koalitionsrecht und Strafrecht. IX, 67 p.

Pius X. (pápa). Rundschreiben über katholische und gemischte Arbeitervereinigungen (24. Sept. 1912: Singulari quadam.) 17 p. [Latin & német.] 36468/2
 — Pius X.: Rundschreiben, 2. 1916. [S 10.]

Ritscher, Wolfg. Koalitionen und Koalitionsrecht in Deutschland bis zur Reichsgewerbeordnung. Stuttgart: Cotta 1917. XIX, 307 p. (Münchener volkswirtsch. Studien, 140.) 37118

333.32 Lakáskérdés

Wohnungsfrage — Housing

Breuer, A. Die Wohnungsfürsorge für kinderreiche Familien. Wien 1917. P 333.325.3 (436.01)

Dernburg, Bernh. Heime für kinderreiche Familien. Zur Förderung des Kleinhauses. Berlin 1916. P 333.322 (43)

Göttinger Spar- und Bauverein. 25 Jahre Baugenossenschaft. Bericht, 1891—1916. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 1916. 16 p. 3 t. 36489

Kovácsics Sándor. Gümőkór és lakás. 1916. R 614.542

Weiskirchner, Rich. Städtische Wohnungspolitik. Wien: Strache 1917. 44 p. (Flugschriften f. Öst.-Ungarns Erwichen, 21/22.) 36814

Wolff, Hellmuth. Haushöhe und Hausrente. Beitrag zum Problem der Stockwerkhäufung. Halle: Gebauer-Schwetschke 1909. 76 p. (Beiträge z. Statist. d. Stadt Halle a. S. 7.) 36810

334 Szövetkezés

Genossenschaftswesen — Cooperation

Barta Artur. Válasz M é h e l y K á l m á n n a k „Az ipari szövetkezetek szerepe az iparfejlesztésben“ című tanulmányára. Bp.: „Műiparos“ szerk. 1917. 8 p. 8581

Gide, Ch. Les sociétés coopératives de consommation. [1904.] 3. éd. Paris: Recueil Sirey 1917. XXII, 354 p. 36732

Horváth János. Magyar szövetkezeti káté. Bp.: Magyarorsz. szöv. szövets. 1917. 117 p. 5 t. 36519

Méhely Kálmán. Az ipari szövetkezetek szerepe az iparfejlesztésben. Előadás K o r á n y i Frigyes br., B e r n á t I s t v á n, stb. hozzájárulásával. Bp.: Pesti könyvny. 1917. 77 p. 36633

Schandi Károly. A szövetkezetek sikerei. 1916. R 334 (∞)

Vogel, Rud. Das Abkommen des Verbandes schweizerischer Konsumvereine mit der Grossmetzgerei Bell A.-G. in Basel. Jena: Fischer 1917. IV, 94 p. 36624
Bibliographie: p. 93—4.

335 Szocializmus

Sozialismus — Socialism

Marx, Karl & Frdr. Engels. Gesammelte Schriften. 1852—1862. Bd 1— . Hg. v. N. R j a s a n o f f. Übers. a. d. Englischen v. Luise K a u t s k y. Stuttgart: Dietz 1917— . 36361

Hutchinson, Rob. H. The socialism of New Zealand. New York: New review publ. assoc. 1916. X, 155 p. 36219

339.6 Nőkérdés

Frauenfrage — Women's question

Gyertyánffy István. Levelek a feminizmus és nőnevelés kérdéseiről köréből. Bp.: Lampel 1917. 115 p. (Magy. ped. társ. kv. 2.) 36636

Halidé Edib Hanum. Az új Turán. Egy török nő végzete. Ford. Silberfeld Jakab. Bp.: Franklin 1917. 106 p. A 56.32/25

Strasser, Nadja. Die Russin. Berlin: Fischer 1917. 264 p. 7 t. A 47.33/4

Stücklen, Gerta. Untersuchung über die soziale und wirtschaftliche Lage der Studentinnen in Berlin. Diss. Heidelberg 1916. 123 p. 37129

34 Jogtudomány

Rechtswissenschaft — Law

Joerges, Rud. Rechtsunterricht und Rechtsstudium. München: Duncker & Humblot 1916. XLII, 325 p. (Abhandl. z. Rechtswiss. u. z. ihrer Methode, 1.) 35401

Jogállam. (Rechtsstaat.) Festnummer. Hg. anlässlich der konstituierenden Versammlung der Ungarischen waffenbrüderlichen Vereinigung von [Nándor] Baumgarten & [Zsigmond] Gyomai. Bp. 1916. IV, 176 p. 36235

Kohler, Jos. Lehrbuch der Rechtsphilosophie. [1908.] 2. neubearb. & verm. Aufl. Berlin: Rothschild 1917. XVI, 372 p. 36709

Morand, Marcel. Droit musulman algérien. Avant-projet de code. Paris: Challamel 1916. 543 p. A 65.34/1

Nagy [Ferenc]. Die Rechtsverhältnisse Ungarns und das Zusammenwirken der mitteleuropäischen Juristen. — Jogállam. Festnummer. 1916. p. 1—21. 36235

Stammler, Rud. Rechts- und Staatstheorien der Neuzeit. Lpzg: Veit 1917. 88 p. 3679

Társadalom és jogalkotás. Goldzieher Miksa, Imre Sándor, Szirtes Artur [etc.] előadásai. Giesswein Sándor előszavával. Bp.: Eggenberger 1917. 48 p.
 == Társadalmi jogalkotás orsz. szöv. munkálatai, 1. 4192/1

342 Közjog

Staatsrecht — Constitutional law

Deutschmann, Hugo. Die Immunität der Reichstagsmitglieder unter bes. Berücks. der geschichtlichen Entwicklung. Diss. Greifswald 1916. 71 p. 37085

Wilson, Woodrow. The president of the United States. New York: Harper 1916. 71 p. 36350

Magyarország

Apponyi Albert gr. Bilder aus der ungarischen Verfassungsgeschichte. Votr. 1917. R 342

Apponyi Albert gr. Die Rechtsnatur des Verhältnisses Österreichs und Ungarns. == Jogállam. Festnummer. 1916. p. 28—44. 36235

Csánki Dezső. Az új magyar és úgynevezett közös címerekről. Bp.: Franklin 1916. 71 p. (Olcsó kv. 1851/53.) 36649

Csekey István. A magyar trónöröklési jog. Jогtörténelmi és közjogi tanulmány. Bp.: Athenaeum 1917. XVI, 564 p. 36785
 Bibliográfia: p. 521—551.

Eppstein, Georg. Der Einfluss des ungarischen Staatsrechts auf die Rechtsstellung der Doppelmonarchie. Detmold: Meyer 1917. 157 p. 37005

Illés József. A magyar címer és a királyi cím története 1804-től. Bp.: Akad. 1916. 100 p. 4 t.
 == Értekezések a tört. tud. köréből, 24. 6. 4305/24

Nagy Olivér, eöttevényi. Ungarns gutes Recht. Antwort den Herren Prof. Sieger, Weber & Philippovich. Berlin 1916. R 342.23

Pöpperl, Hugo. Die pragmatische Sanktion. == Aus Österreichs Vergangenheit, 1. 4326

Timon Ákos. Magyar alkotmány és jogtörténet, kül. tek. a nyugati államok jogfejlődésére. [1902.] 5. bőv. kiad. Bp.: Hornyánszky 1917. XIV, 823 p. 36474

Timon Ákos. A szent korona elmélete és a koronázás. Bp.: Hornyánszky ny. 1916. 37 p. 36386

Wlassics Gyula br. A koronázási hitlevél jogi természete és az új hitlevél. R 342.228

343 Büntetőjog

Strafrecht — Criminal law

Angyal Pál. Entwicklung des ungarischen Strafrechts in den letzten 10 Jahren. == Jogállam. Festnummer. 1916. p. 106—20. 36235

Dorning Henrik. Optika a nyomozás szolgáltatásban. Bp.: Pátria 1916. 47 p. 36292

Finkey Ferenc. A fiatalok felügyelő hatóságának feladata és tagjainak munkaköre. Pozsony 1916. R 343.88

Király Ferenc. A betolakodók. 1— . Bp.: Politzer 1917— . (Angyal-szeminárium kiadványai, 9.) 37001

Lengyel Aurél. Az új jövedéki bünvádi eljárás. Bp.: Jogállam. 1916. 39 p. (A Jogállamból.) 36293

Lengyel Aurél. Zur Reform des ungarischen Strafrechts. 1916. R 343

Mahler Sándor. A részesség a magyar pénzügyi büntető jogban. Pozsony: Wigand 1917. 31 p. 36902

Nemere Béla. Uzsora, munkabéruzsora. 1916. R 343.536

Rieger, Walt. Der Belagerungszustand, insbes. in seiner Bedeutung für Strafrecht und Strafprozess. Diss. Göttingen 1916. XIII, 145 p. Bibliographie: p. VI—XIII. 36566

Schmölder, Rob. Die Bestrafung und polizeiliche Behandlung der gewerbsmässigen Unzucht. Berlin 1917. P 343.544 (43)

Vámbéry Rusztem. A nemi ragályozás veszélye és a büntetőjog. 1917. R 343.347.2

347 Magánjog

Privatrecht — Private law

Lengyel Zoltán. Magyar névkönyv. Bp.: Dick 1917. 213 p. 37083

Szászy-Schwarz [Gusztáv]. Der ungarische Zivilkodex und der Krieg. == Jogállam. Festnummer. 1916. p. 64—73. 36235

Szladits Károly. A magyar magánjog vázlata a bányá-, csőd-, kereskedelmi és váltójog alapelveivel. [1902.] 3. jav. kiad. 1— . f. Bp.: Grill 1917— . 36584

Túry Sándor. Megállhat-e a m. kir. Kuria jogegységi tanácsának a munkaadó felelőssége kérdésében hozott 13. sz. polgári döntvénye? Bp.: Franklin 1917. 92 p. (Jogtud. közlöny. Mell.) 36440

Worms, René. Natalité et régime successoral. Paris: Payot 1917. 220 p. 36934

347.7 Kereskedelmi jog

Handelsrecht — Commercial law

Baumgarten Nándor. Kereskedelmi joggyakorlatunk fejlődése. 1916. R 347.7

Bänder, Fritz. Die Haftung der Emissionshäuser für die Emission von Aktien. Diss. Königsberg 1916. IX, 137 p. 36602

Dános Árpád. Magyar ipari közgazgatási jog. 1— . k. Bp.: Franklin 1917— . 36634

Fischer, Rud. Die Personenvereinigungen. Die Aktiengesellschaft. Die Kommanditgesellschaft auf Aktien. Lpzg: Reisland 1916. 444 p.
== Ehrenberg: Handb. d. ges. Handelsrechts, 3. 1. 23499/3

Forbáth Tivadar. Kartelljogi kérdések. 1916. R 347.727

Lévy Béla. A védjegy törvény előadói tervezete. Bírálata. 1917. (A Jogállamból.) R 347.772

Makai Ödön. Részvénytársasági tartalékpolitika és mérleganalízis. Bp.: Magy. pénzügy 1916. 231 p. 36608

Meszlény Artur. Grundzüge der ungarischen Zwangsausgleichsordnung.
== Jogállam. Festnummer. 1916. p. 145—64. 36235

Oppler Emil. A részvénytársasági közgyűlési jog rendszere. Bp.: Pallas 1917. 372 p. 36908

Rosendorff, Rich. Die stillen Reserven der Aktiengesellschaften, ihre rechtliche Zulässigkeit, wirtschaftliche Bedeutung und steuerliche Behandlung. Berlin: Vahlen 1917. XII, 114 p. 36582
Bibliographie: p. VII—XII.

Schuster, Rud. Reform des Patentrechts in Ungarn.
== Jogállam. Festnummer. 1916. p. 95—100. 36235

Strasser Albert. A nemzetközi magánjognak a részvénytársaságra vonatkozó szabályairól.
== Strasser: Nemzetközi jog értekezései. 1917. p. 23—77. 37133

347.9 Perrendtartás

Zivilprozessordnung

Civil procedure

Fodor Ármin. Die ungarische Zivilprozessordnung und das deutsche Zivilprozessrecht.
== Jogállam. Festnummer. 1916. p. 74—94. 36235

Magary Géza. A végrehajtási jogsegély Magyarország és Németország közf. Bp.: Hornyánszky ny. 1916. 48 p. (Magyarorsz. közép-európai közgazd. egyes.) 37008

Pollák Illés. Die ungarische Rechtsanwaltschaft.
== Jogállam. Festnummer. 1916. p. 101—05. 36235

348 Egyházjog

Kirchenrecht — Canon law

Ebers, Jos. Godehard. Der Papst und die römische Kurie. 1— . Paderborn: Schöningh 1916— . 36885
1. Wahl, Ordination und Krönung des Papstes. VI, 216 p.

Hilling, Nik. Die Berichterstattung der Bischöfe und Ordensoberen an den Hl. Stuhl. Bonn: Hanstein 1916. 53 p.
== Hilling: Quellensammlung f. d. gelt. Kirchenrecht, 7. 33238/7

Hilling, Nik. Die Messstipendien und Stolgebühren. Bonn: Hanstein 1916. 92 p.
== Hilling: Quellensammlung f. d. gelt. Kirchenrecht, 9. 33238/9

Hilling, Nik. Die Verwaltung des kirchlichen Lehramts. Bonn: Hanstein 1916. 50 p.
== Hilling: Quellensammlung f. d. gelt. Kirchenrecht, 8. 33238/8

Hörmann zu Hörbach, Walt. v. Zur Würdigung des vatikanischen Kirchenrechts. Innsbruck: Grabner 1917. 122 p. 36860

Pius X. (pápa). Rundschreiben unseres heiligsten Vaters Pius X. (Epistolae encyclicae.) Samml. 1—2. Freiburg i. Br.: Herder 1916. 36468

Pius X. (pápa). Dekret über die Entfernung der Pfarrer von Amt und Pfründe auf dem Verwaltungsweg, (20. Aug. 1910: Maxima cura semper.) 33 p. (Latin & német.)
== Pius X.: Rundschreiben. 2. 1916. [§ 6.] 36468/2

35 Közigazgatás*Verwaltung — Administration*

Brockhausen, Karl. Zur österreichischen Verwaltungsreform. Aufsätze. Wien: Braumüller 1917. VII, 85 p. **36797**

Ladik [Gusztáv]. Die ungarische Verwaltungsreform. —= Jogállam. Festnummer. 1916. p. 45—63. **36235**

Pfordten, Otto. Organisation. Ihr Wesen und ihre politische Bedeutung. Heidelberg: Winter 1917. 110 p. **36790**

Wie kann unsere Verwaltungsreform sofort begonnen werden? Von einem Praktiker. Wien: Perles 1917. 42 p. **37120**

350.8 Köztisztviselők*Öffentliche Beamte — Civil service*

Bälz, Karl. Beamtenrecht und Familie. Stuttg. 1917. (Der deutsche Krieg, 89.) **P 350.87 (43)**

Kölbig Ferenc. A porosz tisztviselői fizetési rendszer. Bp.: Áll. tisztv. orsz. egyes. 1916. 43 p. (Az Áll. tisztv. lapjából.) **36303**

352 Községi igazgatás*Gemeinverwaltung — Local government*

MacBain, Howard Lee. The law and the practice of municipal home rule. New York: Columbia univ. pr. 1916. XVIII, 724 p. **37154**

Magyarország. Kongresszus. Jelentés a Magyar városok orsz. kongresszusának működéséről. 1— . 1912/17— . Bp. **4278**

München. Szabályrendeletek. Münchener Feuerlöschvorschriften. H. 1—4. München: Jung 1916. **36560**

1. Gemeinsame Dienstesvorschriften für Berufs- und freiwillige Feuerwehr. 14 p.
2. Allgemeine Dienstesvorschrift der Berufsfeuerwehr. 28 p.
3. Feuertelegramm, Fernsprecher und Ausrücken. 21 p.
4. Feuerschutz in Theatern und Vergnügungsunternehmungen. 85 p.

362.7 Anya- és csecsemővédelem*Mutter- und Säuglingsschutz**Protection of maternity*

Apponyi Albert gr. Az anya- és csecsemővédelem a képviselőházban. A. A. Beszéde és Sándor János válasza. Bp.: Pfeifer 1916. 39 p. **1149/6**

—= Stefánia-szöv. kiadv. 6.

Juba Adolf. A csecsemő és gyermekgondozás tanának terjesztése a népoktatási intézetekben. Bp. 1916. 11 p. **1149/3**

—= Stefánia-szöv. kiadv. 3.

Károlyi Lászlóné gr. Az anya- és csecsemővédelemről. Előadás. Bp.: Pfeifer 1916. 14 p. **1149/4**

—= Stefánia-szöv. kiadv. 4.

Keller, Heinr. Vernünftige und unvernünftige Mütter. Wien: Urania 1917. 91 p. (Urania Bücherei, 4.) **36379**

Madzsar József. Mit akar a Stefánia-szövetség? Bp.: Pfeifer 1916. 14 p. **1149/5**

—= Stefánia-szöv. kiadv. 5.

Radocsay László. Anya- és csecsemővédelem Temesvárott. Temesvár: Csendes [1917.] 18 p. **8585**

Stefánia-szövetség. A szövetség programja. Bp.: Pfeifer 1916. 12 p. **1149/1**

—= Stefánia-szöv. kiadv. 1.

Stefánia-szövetség. Az anya- és csecsemővédők vezérfonala. Bp.: Pfeifer 1917. VIII, 194 p. **1149/10**

—= Stefánia-szöv. kiadv. 10.

Stefánia-szövetség. Az egyesületi működés szervezése az anya- és csecsemővédelem terén. Szaktanácskozmány. Bp.: Pfeifer 1917. 82 p. **1149/11**

—= Stefánia-szöv. kiadv. 11.

Szokola Leó. Csecsemő- és gyermekvédelem a polgári törvénykönyv javaslatában. Bp.: Pfeifer 1916. 20 p. **1149/7**

—= Stefánia-szöv. kiadv. 7.

362.8 Ifjúkorúak védelme*Jugendfürsorge — Care of the young*

Dietrich, O. Die schulentlassene Jugend braucht dringend eine umfangreiche Fürsorge. Langensalza 1916. (Päd. Magazin, 626.) **P 362.8 (43)**

Nussbaum, Alfred. Zur Jugendfrage. Bremen 1916. **P 362.8 (43)**

Siemering, Hertha. Fortschritte der deutschen Jugendpflege, 1913–16. Berlin: Springer 1916. 61 p.
 — Fortschritte d. Kinderschutzes, 2. 1. 4738/2

366.1 Szabadkőművesség

Freimaurerei — Freemasonry

Brauweiler, Heinz. Deutsche und romanische Freimaurerei. Köln: Bachem 1916. 77 p.
 36557

Kenézy Gyula. A szabadkőművességről. Debrecen 1916. R 366.1

Schilling, A. J. Welt- und Staatsbürgertum in der deutschen Freimaurerei. Darmstadt 1917. P 366.1 (43)

37 Közoktatás

Unterrichtswesen — Education

Bauermeister, Frdr. Schullasten-Verteilung und Grosstadt-Dezentralisation. Berlin: Dtscher Kommunal-Verlag 1916. 116 p. 3 t.
 — Verein f. Kommunalwirtsch. u. Kommunalpol. Vereinschr. 8. 4821/8

Breslau. Universität. Ratschläge für die Berufswahl im Rechts-, Wirtschafts- und Verwaltungsleben. Auf Grund der Ergebnisse des ersten Breslauer Berufsberatungskurses. Tübingen: Mohr 1916. 83 p. 36108

Magyarország. Katholikus tanügyi tanács. Rendtartási szabályzat a magyar-, latin- és görögszertartású róm. kath. elemi népiskolai tanító- és tanítónőképző-intézetek számára. Bp.: Stephaneum 1916. 143 p. 36626

Magyarország. Országos testnevelési tanács. Jelentés. [1—] 1913/16— . Bp. 1322

Magyarország. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium. Szabályzat a felső nép- és polgári iskolai tanítók és tanítónők képesítő vizsgálatáról. Bp.: Egyet. ny. 1916. 16 p. 36508

Meyer, Matt. Das Zölibat der Lehrerin. Jena 1917. P 371.18 (43)

371 Elméleti pedagógia

Theoretische Pädagogik
Theory of education

Balanyi György. Az állampolgári nevelés, kül. tek. a középiskolákra. Szeged 1916. R 371.48

Fleischner, Ludw. Der bürgerkundliche Unterricht in Österreich. Lpzg: Teubner 1916. IV, 80 p. (Schr. d. Vereingg. f. staatsbürgerl. Bildung, 13.) 36813

Gyulai Ágost. A jó tankönyv. [1917?] R 371.32

Jung, K[arl] G[ustav]. Über Konflikte der kindlichen Seele. [1910.] 2. Aufl. Lpzg: Deuticke 1916. 35 p. (Aus: Jahrb. f. psychoanalyt. u. psychopat. Forsch. 2.) 36968

Mactavish, J. M. What labour wants from education. London 1916. P 371.42 (42)

Rein, Wilh. Zur Neugestaltung unseres Bildungswesens. Jena 1917. P 37 (43)

Suhrie, Ambrose L. (szerk.) New possibilities in education. Philadelphia 1916. 331 p.
 — Annals of the Amer. acad. of pol. & soc. science, 67. 3057/76

Timerding, H. E. Die Aufgaben der Sexualpädagogik. Bericht. Lpzg 1916. P 371.73 (43)

Vida Sándor. Világnézet tanítása középiskolában. 1916. R 1 (071.2)

378 Egyetemek

Universitäten — Universities

Felsőoktatásügyi egyesület. A hadbavonult hallgatóknak nyújtandó kedvezmények. Emlékirat. 1917. R 378

Goll Elemér. A pozsonyi m. kir. tudományegyetem elhelyezése. 1916. R 378

Polner Ödön. Az új egyetemek és a nemzeti kultúra. Rektori beszéd. Pozsony 1916. R 378

Rivarola, Rod. L'université sociale. Théorie de l'université moderne. Trad. par Camille Morel. Paris: Ficker 1916. 208 p. (Groupement d. universités & grandes écoles d. France.) 36933

Spranger, Ed. Begabung und Studium. Lpzg: Teubner 1917. 99 p. (Dtscher Ausschuss f. Erziehung & Unterricht.) 36587

38 Közgazdaság

Volkswirtschaft — Political economy

Genève. Université. Les sciences économiques et sociales. Inauguration de la fac. d. sciences éc. & soc. et de l'Institut. d. hautes études commerc. Genève: Georg 1916. II, 216 p. 36324

Hellauer, [J.] Weltwirtschaftliche Forschung vom privatwirtschaftlichen Standpunkte. Ein Institut für internationale Privatwirtschaft. Rede. Berlin: Reimer 1917. 28 p. (Handelschule Berlin.) 36581

Liefmann, Rob. Grundsätze der Volkswirtschaftslehre. Bd. 1— . Stuttgart: Dtsche Verl.-Anst. 1917— . 37090/1
1. Grundlagen der Wirtschaft. XXIV, 688 p.

Lifschitz, F. Über die Bedeutung Englands für die Theorie der Wirtschaftswissenschaft m. bes. Berücks. Deutschlands. Bern: Müller-Frey 1916. 23 p. 36333

Pierson, N[ic.] G[erard]. Traité d'économie politique. [*Leerboek der staathoushoudkunde. 1884—96.*] Trad. d'après la 2. éd. par Louis Suret. T. 1— . Paris: Giard & Brière 1916— . 36979

Rappard, Wm. L'économisme historique d'Adam Smith. — Genève. Université. Sciences éc. 1916. p. 123—62. 36324

Smart, Wm. Second thoughts of an economist. With a biographical sketch by Thomas Jones. London: Macmillan 1916. LXXIX, 189 p. 36724
List of W. S.'s writings: p. LXXV—LXXIX.

Vogel, Eman. Hugo. Die Theorie des volkswirtschaftlichen Entwicklungsprozesses und das Krisenproblem. Mit bes. Berücks. der englischen Wirtschaftsentwicklung. Wien: Hölder 1917. X, 400 p. 36393

Wasserrab, Karl Soziologische Nationalökonomie. T. 1— . München: Duncker & Humblot 1917— . 36657

381 Gazdaságpolitika

Wirtschaftspolitik — Applied economics

Binz, A. Waldbestände und Wasserkräfte. v.—, A. Leppla & A. Schwappach. Braunschweig: Vieweg 1917. VI, 63 p. 1 t. — Binz: Rohstoffe d. Wirtschaftsgebietes zw. Nordsee u. Pers. Golf, 2. 36805/2

Heiderich, Franz. [*szerk.*] Wirtschaftsgeographische Karten und Abhandlungen zur Wirtschaftskunde von Österreich-Ungarn. H. 1— . Wien: Hölzel 1916— . 8359

Magyar textilgyárosok országos egyesülete. Jelentés [é] Ügyrend. [é] 1915—16— 1917— . Bp. 4494

Meissner, L. Der finanzielle Aufbau der deutschen industriellen Aktiengesellschaften, 1901—10 mit bes. Berücks. der Montan-, Metallverarbeitungs-, Maschinen- und Elektrizitäts-Industrie. Diss. Aachen 1916. 49 p. 8540

Nyomó- és festőgyárosok, pamutárúkesztők és kereskedők országos egyesülete. Jelentés 1— . 1916— . Bp. 4984

381.2 Üzemtan

Betriebslehre — Factory organization

Amar, Jul. Organisation physiologique du travail. Préf. de Henry Le Chatelier. Paris: Dunod & Pinat 1917. XII, 371 p. 37093

Durig, Arn. Die Ermüdung. Wien: Hölder 1916. 211 p. (Aus: Österr. Sanitätswesen.) Bibliographie: p. 205—11. 36318

Gilbreth, Frank B[unker]. Das ABC der wissenschaftlichen Betriebsführung. *Primer of scientific management.* [1912.] Frei bearb. v. Colin Ross. Berlin: Springer 1917. VII, 77 p. 36946

Hourst, Le problème de la main-d'oeuvre. La taylorisation et son application aux conditions industrielles de l'après-guerre. 2. éd. Paris: Librairie de l'École spéc. d. travaux publics 1917. 59 p. 36689

Pothmann, Wilh. Der im Ruhrbergbau auf den Kopf der Belegschaft entfallende Förderanteil und das Problem seiner wirtschaftlichen Steigerung. Jena: Fischer 1916. 74 p. (Beitr. z. Lehre v. d. industriellen Unternehmungen, 2.) 36630

Schaumberger, Herm. Das Verhältnis der Produktionskosten der bayerischen Eisen-, Maschinen- und Metallindustrie zu denen des Rheinlandes. München: Wild 1916. 122 p. 16 t. 36617
Bibliographie: p. 5—6.

382 Bányászat*Bergbau — Mining*

Arndt, Ad[olf]. Zur Geschichte und Theorie des Bergregals und der Bergbaufreiheit. [1879.] 2. verb. & verm. Aufl. Freiburg i. Br.: Bielefeld 1916. 288 p. **36402**

Doelter, C. Die Mineralschätze der Balkanländer und Kleinasiens. Stuttg.: Enke 1916. VII, 138 p. **A 49.38/53**

Goldreich, A[rmin] H. Kohlenbergbau und Wirtschaftspolitik. Vortr. Wien: Verl. f. Fachliteratur 1916. 38 p. (Aus: Zeitschr. d. österr. Ingenieur- & Architekten-Ver.) **37032**

Papp Károly. A Magyar birodalom vasérc- és köszénkészlete. Kiadja a m. k. Földtani int. Bp.: Franklin 1916. 964 p. 1 t. **8500**

Srbik, Heinr. Ritter v. Studien zur Geschichte des österreichischen Salzwesens. Innsbruck: Wagner 1917. XI, 229 p. (Forschungen z. inneren Gesch. Österreichs, 12.) **36658**

383 Mezőgazdaság*Landwirtschaft — Agriculture*

Hreblay Emil. Házinyúltenyésztési útmutatás. Eperjes 1917. **R 383.69**

Institut international d'agriculture. La lutte contre les sauterelles dans les divers pays. Rome 1916. XVI, 186 p. (Bur. d. renseignements agricoles & d. maladies d. plants.) Bibliographie: p. 163–86. **36284**

Schenck, Adolf. Die Kornkammern der Erde. Halle (Saale): Knapp 1916. 31 p. 2 t. (Flugschr. d. Bundes z. Erhaltung d. deutschen Volkskraft, 10.) **36681**

Schneider, Ida. Die schweizerische Milch-wirtschaft mit bes. Berücks. der Emmentaler-Käserei. Zürich: Rascher 1916. 124 p. (Zürcher volkswirtschaftl. Stud. N. F. 1.) **36504**

Varsányi Emil. Többtermelés. Bp.: Demokrácia páholy 1916. 54 p. == Demokrácia páholy kvtra, 98. **3159.98**

Végh Kálmán Mátyás. Bolgárkertészet. Kiadja az OMGE könyvkiadó-váll. Bp.: Pátria 1916. 76 p. **36509**

383.1 Földbirtok*Grundbesitz — Property in land*

Carthaus, Vilma. Zur Geschichte und Theorie der Grundstücks-krisen in deutschen Grossstädten, m. bes. Berücks. von Gross-Berlin. Jena: Fischer 1917. VI, 237 p. **36527**

Ereký Károly. Parcellázás, mezőgazdasági nagyüzemek és élelmiszertermelés. 1916. **R 383.136**

Meyer, Fritz. Zum Entwurf eines Schätzungs-amts-gesetzes. Berlin 1916. 18 p. == Schriften d. Schutzverb. f. dtsehen Grundbesitz, 23. **3859/23**

Mosdorfer, B. Bauernstand und Staat. Reform-vorschläge z. wirtsch. Hebung d. Bauernstandes [nebst Nachtrag]. Graz: Leuschner & Lubensky 1917. 73 p. **36853**

Prohászka Ottokár. Birtokreform-javaslat. == Munkanélküliség ell. küzd. magyarorsz. egyes. kiadv. 13. 1917. p. 57–63. **3691/13**

Robert-Tornow, Nik. Verwaltungsrechtliche Wege städtischer Bodenpolitik und ihre wirtschaftliche Bedeutung. Diss. Königsberg 1916. 106 p. **36601**

Sebess Dénes. Földbirtokjogi törvényjavaslatok és azok indokolása. Bp. 1916. 118 p. == Magyarország. Kivándorlási tanács iratai, 3. **4950/3**

384 Iparpolitika*Industriepolitik — Industry*

Caro, Nikodem. Die Kraftquellen Bayerns und deren industrielle Ausnützung. Vortr. München: Franz 1916. 12 p. (Aus: Bayer. Industrie- & Gewerbebl.) **8558**

Matlekovits Sándor. Iparunk a népszámlálás adatai szerint. Bp.: Pesti kny. 1916. 47 p. (A Közgazdasági szemléből.) **36772**

Rörig, G. & A. Binz. Die tierischen Rohstoffe und ihre Veredlung. Braunschweig: Vieweg 1916. VI, 222 p. == Binz: Rohstoffe d. Wirtschaftsgeb. zw. Nordsee u. Pers. Golf, 1. **36805/1**

Tribot-Laspière, J. L'industrie de l'acier en France. Paris: Vuibert 1916. VII, 355 p. **36673**

Zielinszki Szilárd. Előadói jelentés és tanácsi javaslatok az építőipar terén felmerült kérdésekről. Bp.: Athenaeum 1916. 67 p. (Orsz. középítési tanács.) **8446**

385 Közlekedés*Verkehrswesen — Communication*

Haberland, Geo. Grossberliner Sorgen. Verkehrsreform und Zweckverband. Berlin: Unger 1917. 39 p. **36625**

Hézszer Aurél. A Balkán-félsziget közlekedő útjai. Bp.: Fritz 1916. 13 p. (A Földrajzi közleményekből.) **A 49.38/64**

385.5 Vasutak*Eisenbahnen — Railways*

Dantschoff, Jordan. Das Eisenbahnwesen in Bulgarien. Lpzg: Parapanoff 1917. VI, 100 p. 25 t.
= Bulgárische Bibl. 3. **A 49.08/13**

Edwards, W. H. Die Reichseisenbahnfrage. Jena: Fischer 1917. VIII, 178 p. **36529**

Seifert, Alois. Die Vereinheitlichung der deutschen, österreichischen und ungarischen Eisenbahntarife. Berlin: Heymann 1917. XI, 154 p.
= Deutsche weltwirtschaftl. Gesellsch. 4. **4995/4**

Szabolcsy Antal. A vasutak államgazdasági hivatásbetöltésének lehetőségei. Bp.: Hunnia 1917. 48 p. (Az Új nemzedékből.) **36684**

385.6 Hajózás*Schiffahrt — Shipping*

Bubeñdey, J. F. Die Elbschiffahrt und ihre Fortsetzung zur Donau. Votr. Hamburg: Herold 1916. 45 p. 1 t. **36923**

Budapest. Dunakonferencia. Schriften der in Budapest am 4. Sept. 1916 abgehaltenen Donaukonferenz. Bp.: Pátria 1916. 222 p. **36295**

Donau-Jahrbuch. 1— . 1917— . Wien.
1. Hg. v. Julius Seress. **4508**

Escher, Alfr. Triest und seine Aufgaben im Rahmen der österreichischen Volkswirtschaft. Wien: Manz 1917. VI, 112 p. **37091**

Johnson, Emory R. The Panama Canal and commerce. New York: Appleton 1916. 296 p. 1 t. **36668**

Kvassay Jenő. Der Donau-Oder Kanal. Bp. 1917. (Aus: Pester Lloyd) **R 385.62**

Magyarország. Kereskedelemügyi miniszterium. A mesterséges víziutak létesítésének programja. Bp.: Heisler & Kószol kny. 1916. 35 p. **36465**

Magyarország. Kereskedelemügyi miniszterium. Programm der künstlichen Wasserstrassen in Ungarn. 1916. **R 385.61**

Steinert, Herm. Die Weichsel und ihr Verkehr. Diss. Königsberg 1916. 129 p. 1 t. **36478**

Szana Sándor. Nagyközépeurópa víziútjai. Előszóval ellátta S z t e r é n y i József. Bp.: Közlekedés 1917. 116 p. 3 t. **37150**

386 Kereskedelem*Handel — Commerce*

Folliet, Ed. Les amortissements. — Genève. Université. Sciences éc. 1916. p. 87—106. **36324**

Gladstone, [Wm. Ewart.] The commercial treaty (February 10, 1860)
= Gladstone: Speeches. p. 253—311. **36964**

Hoschke, Heinr. Das Detaillisten-Kaufhaus. Dresden: Globus 1916. 100 p. (Biblioth. f. Volks- & Weltwirtsch. 15.) **36506**

Jöhlinger, Otto. Die Praxis des Getreidegeschäftes. Unter Mitarbeit v. Erich E w e r t. [1910.] 2. verb. Aufl. Berlin: Springer 1917. X, 384 p. **36938**

Mitteilungen des Zentralverbandes des deutschen Grosshandels. No 1— . 1916— . Berlin **1269**

Nemere Béla. A malomipar és a behozatali jegyek. 1916. **R 386.382**

Németország. Zentralverband des deutschen Grosshandels. Bericht über die Mitglieder-Versammlung. 1916— . [&] über die Gesamt-Tagung und die Ausschuss-Sitzung 1917— . Berlin **4981**

Németország. Zentralverband des deutschen Grosshandels. Satzung [und Veröffentlichungen.] Berlin. 1916— . **1237**

Schmidt, Max Geo. Geschichte des Welt-handels. [1911.] 3. Aufl. Lpzg: Teubner 1917. VI, 127 p. (Natur & Geisteswelt, 118.) **36651**

Székely László. Gépirás. Felső keresk. iskolák és keresk. tanf. számára. Bp.: Lampel 1917. 71 p. 36561

Toendury, Hans. L'économie commerciale. — Genève. Université. Sciences éc. 1916. p. 57—86. 36324

387 Pénz- és hitelügy

Geld und Kredit — Money. Credit

Helfferrich, Karl. Das Geld. [1903.] 3. erg. Aufl. Lpzg.: Hirschfeld 1916. XII, 622 p. (Hand- & Lehrbuch d. Staatswiss. 1. 8. 1.) 36710

Liefmann, Rob. Geld und Gold. Ökonomische Theorie des Geldes. Stuttg.: Dtsche Verl.-Anst. 1916. 241 p. 36436

Makai Ernő. Valutapolitika. Bp.: Grill 1917. 319 p. — Magyar közgazd. kvt. & remekírók tára, 19. 3251/19

Nemzetközi tőzsdetudósító. Az értékpapirforgalom technikája. Vezérfonal az állampapírokban, kötvényekben, bank- és ipari részvényekben üzöft kereskedelem számára. Bp. 1916. 15 p. 36499

Patterson, E. M. (szerk.) America's changing investment market. Philadelphia 1916. IX, 342 p. — Annals of the Amer. acad. 68. 3057/78

388 Biztosításügy

Versicherungswesen — Insurance

Schaefer, Wilh. & Frdr. Lübstorff. Volkswirtschaft und Versicherung, mit bes. Berücks. der Kapitalkraft der deutschen Versicherungsaktiengesellschaften. Hannover: Rechts- u. sozialwiss. Verl. 1916. XII, 269 p. 36671

Sebők Dezső. Anyasági biztosítás. Előadás. 1917. R 388.46

Stefánia-szövetség. Az anyasági biztosítás. Kérvény a képviselőházhoz. Bp.: Pfeifer 1917. 22 p. — Stefánia-szöv. kiadv. 12. 1149/12

Stefánia-szövetség. Az anyasági biztosítás. Szaktanácskozmány. Bp. 1916. XIX, 67 p. 1 t. — Stefánia-szöv. kiadv. 2. 1149/2

389 Pénzügy

Finanzwesen — Public finance

Just, Rob. Die Kapitalanlage in Staatsrenten. Zürich: Rascher 1916. 83 p. 36505
Bibliographie: p. 76—83.

Magyarország. Központi statisztikai hivatal. Magyarország városainak háztartása, 1910. Bp.: Athenaeum 1916. XII, 191, 400 p. — Magyarország. Közp. stat. hiv. Magy. stat. közlemények. Új sor. 58. 3882/58

Magyarország. Törvények, rendeletek. A m. kir. Legfőbb állami számvevőszék szervezetére és hatáskörére vonatkozó törvények. Bp.: Heisler & Kószol ny. 1917. 66 p. 36373

Waldecker, Ludw. Reichseinheit und Reichsfinanzen. Tübingen: Mohr 1916. IV, 207 p. 36401

389.16 Állami egyedáruságok

Staatsmonopole — State monopolies

Grunenberg, [Andr.] Verstaatlichung der Elektrizitätsversorgung und Besteuerung des elektrischen Stromes. Berlin: Puttkammer & Mühlbrecht 1917. 55 p. 37042

Hartmann, Rich. Das Reichs-Elektrizitätsmonopol. Zur Frage d. staatlichen Elektrizitäts-Grosswirtschaft. Berlin: Springer 1917. 112 p. 37051

Madsen, A. W. The state as manufacturer and trader. An examination based on the commercial, industrial and fiscal results obtained from government tobacco monopolies. London: Unwin 1916. 282 p. 36731

Passow, Rich. Staatliche Elektrizitätswerke in Deutschland. Jena: Fischer 1916. IV, 77 p. (Beitr. z. Lehre v. d. industr. Unternehmungen, 1.) 36528

389.2 Adók és illetékek

Steuern und Gebüren — Taxation

Freudenfeld, Fr. Die Wertzuwachsabgabe von Liegenschaften. Anh.: Abgabeordnungen [& Nachhang.] Wien: Manz 1917. 112, 2 p. 36971

Hartl, Karl. Abgabeordnung betreffend die Einführung einer Gemeindeabgabe vom Wertzuwachs von Liegenschaften in Wien. Wien: Hölder 1917. 40 p. **36972**

Mayer, Otto. Umlagen und Steuerreform in Bayern. Neustadt: Witter 1916. 42 p. **36994**

Schüler, Alfr. Die Wehrsteuer. Diss. Freiburg i. B. 1916. VIII, 73 p. **36480**

Ujlaki József. Az új adótörvények rendszere. Előadás. 1917. **R 389.2**

Voos, Karl. Die Verteilung des Gemeindesteuerbedarfs auf die verschiedenen Steuerarten. Breslau: Kern 1916. 64 p. **36487**

389.65 Községi üzemek

Gemeindebetriebe — Municipal ownership

Matschoss, Konrad. Geschichtliche Entwicklung der Berliner Elektrizitätswerke bis zur Übernahme durch die Stadt. — Beitr. z. Gesch. d. Technik, 7. 1917. p. 1–24. **1008/7**

Milhaud, Edg. Les monopoles et la multiplicité des prix. Exemple de la régie genevoise de l'électricité. — Genève. Université. Sciences éc. 1916. p. 163–216. **36324**

39 Néprajz

Ethnologie — Ethnology

Löwis of Menar, Aug. v. [Baltische] Märchen und Sagen. Berlin-Charlottenburg: Lehmann 1916. XVIII, 171 p. (Ostsee & Ostland, 1. 5.) **36377**

Meyer, Hans. Die Barundi. Eine völkerkundliche Studie aus Deutsch-Ostafrika. Lpzg: Spamer 1916. X, 205 p. 56 t. (Inst. f. Völkerkunde, 1. 1.) **8556**

Schmitz, Osk. A. H. Brevier für Weltleute. Über Gesellschaft, Mode, Lebenskunst [etc]. [1910.] 11. Aufl. München: Müller 1917. 408 p. **36987**

Toroczkai-Wigand Ede. Régi kert s miese. Bp.: Táltos 1917. 196 p. **8595**

4 Nyelvészet

Philologie — Philology

Erdmann, Karl O. Besinnliches zum Fremdwörterstreit. München: Callwey [1916.] 23 p. — Dürerbund. Flugschr. 165. **3821**

Erődi Béla. Gyakorlati török nyelvtan. [1877.] 3. kiad. Bp.: Lampel 1917. 164, [4] p. **A 56.45/1**

5 Természettudomány

Naturwissenschaft — Science

Haberlandt, G[ottl.] Physiologie und Ökologie. 1. Botanischer Teil. Bearb. v. Fr. Czapek [&] H. v. Guttenberg [etc.] Lpzg: Teubner 1917. 338 p. — Kultur d. Gegenwart, 3. 4. 1. 1. **K 0820/1/43**

Hauser, O. Der Mensch vor 100.000 Jahren. Lpzg: Brockhaus 1917. 142 p. 13 t. **36591**

Scheiner, J[ul.] Népszerű asztrofizika. [Populäre Astrophysik. 1908.] Ford. Wodetzky József. Átnézte Kövesligethy Radó. Bp.: Magy. természettud. társ. 1916. VI, 840 p. XVI t. (Term.-tud. kvkiadóváll. 90.) **36573**

Snyder, Ch. A modern természettudomány. [New conceptions in science. 1903.] Bp.: Révai 1917. 304 p. (Világ kv.) **36577**

613 Közegészségügy

Gesundheitswesen — Public health

Alberti Andor. Irányelvek a magyar gyógyszerészet fejlesztésére. 1917. **R 614.24**

Bern. Lebensmittel-Inspektorat. Anleitung zur örtlichen Lebensmittel-Kontrolle. Bern: Francke 1916. 94 p. **37039**

Fassbender, Mart. Wertung von Tataschen und Ursachen der Bevölkerungsentwicklung in Deutschland. — Bibliographie. — Fassbender: Des dtshen Volkes Wille z. Leben. p. 1–68. **36817**

Grotjahn, Alfr. Die hygienische Forderung. Lpzg: Langewiesche [1917.] 236 p. (Blaue Bücher.) 36944

Halmi Gyula. A mesterséges biológiai szennyviztisztítás fejlődése hazánkban. 1916. R 628.35

Halmi Gyula. A szennyvizek zsirtartalmának visszaszerzése. 1916. R 614.7

Hesse, P. Trinkerfürsorge. Polizei und Staatsanwalt. Berlin: Springer 1917. 35 p. 36918

Kováts István. Az úrvacsorai kehely kérdése. 1917. (Kálvin szöv. kiadv. 17.) R 614.43

Landvogt, Rob. Die Hygiene als Staatsmonopol. Verstaatlichung des Ärzte-, Apotheker- und Nahrungsmittelchemikerberufes. München: Birk 1916. 108 p. 36507

Langstein, Leo. Wie ist die Bevölkerung über Säuglingspflege und Säuglingsernährung zu belehren? Berlin 1917. P 613.953 (43)

Németország. Reichsversicherungsamt. Statistik der Heilbehandlung bei den Versicherungsanstalten und Sonderanstalten der Invalidenversicherung, 1915. Berlin: Reichsdr. 1916. 138 p.

== Amtliche Nachrichten d. Reichsversicherungsamts, 1916. 625/17

Poroszország. Ministerium des Innern. Medizinalabteilung. Verhandlungen der erweiterten wissenschaftlichen Deputation für das Medizinalwesen. Berlin: Schoetz 1916. 91 p.

== Veröff. a. d. Gebiete d. Medizinalverwaltung, 5. 8. 4807/58

Pick, Gottlieb. Die Zukunft des Ärztestandes und der Ausbau des Gesundheitswesens. Berlin: Urban & Schwarzenberg 1917. 69 p. 36687

Rodmaniczky T. br. Aktuelles zur Alkoholfrage. 1917. R 613.81

Stoklasa, Jul. Das Brot der Zukunft. Jena: Fischer 1917. 7, 189 p. VII t. 36627

Bibliographie: p. 176—89.

614.5 Fertőző betegségek

Ansteckende Krankheiten

Contagious diseases

Hollós József. A tüdővész leküzdése Szegeden. Élőadás. Szeged 1917. R 614.542

Kenézy Gyula. A fertőző betegségek. Debrecen: Csáthy 1917. 196 p. 36694

Kirstein, Fritz. Über die Desinfektion phthisischen Auswurfs mittels der Phenolderivate. Berlin: Schoetz 1916. 51 p.

== Veröffentlichungen a. d. Geb. d. Medizinalverwaltung, 57. 4807/57

Meer, Alex. Die Malaria in Ostpreussen. Diss. Königsberg 1916. 33 p. 1 t. 36598

Nékám Lajos. A venereás betegségek társadalmi kihatása. 1917. R 613.88

Nemzetvédő szövetség a nemibajok ellen. A nemibajokból eredő veszedelmek leküzdésére alkotandó törvényt előkészítő munkálatok. Bp. 1917. 7 p. 8569

Parassin József. Vezérfonal a tüdőbeteggondozónók számára. 1916. R 614.542

Schwer. Zur Frage der Behandlung der Typhusbazillenträger. Berlin: Schoetz 1916. 38 p.

== Veröffentlichungen a. d. Geb. d. Medizinalverwaltung, 61. 4807/61

Seiler, Hans. Die Tuberkulose nach der Todesursachen-, Erkrankungs- und Versicherungsstatistik, und ihre Bedeutung für die Volkswirtschaft. Lpzg: Teubner 1916. VI, 97 p. (Dtsches stat. Zentralbl. Erg.-H. 9.) 36109

Bibliographie p. 95—97.

Török Lajos. A munkásbiztosító pénztárak teendői a nemibetegségek elleni küzdelemben. 1916. R 613.88

7 Művészet

Kunst — Fine arts

Bahr, Herm. Expressionismus. München: Delphin 1916. 170 p. 19 t. 36975

Bibliographie: p. 163—66.

Croce, Ben. Az esztétika alapelemei. Ford. Farkas Zoltán. Bp.: Franklin 1917. 111 p. (Kultura & tud.) 36388

Lavotta, Rud. Zeneesztétika. Bp.: Németh 1916. 304 p. (Zenetud. kv. 20.) 36460

725 Városépítés*Städtebau — Town planning*

Bauer Henrik. Szociáltechnika. 1917.
R 725.095.4

Lewis, Nelson P. The planning of the modern city. New York: Wiley 1916. XV, 423 p.
36730

Lósy Schmidt Ede. A kátrány mint útépitőanyag és alkalmazása. Bp.: Németh 1917. 16 p. (A Magy. mérnök & építészegejl.-ből.)
36924

Migge, Leberecht. Laubenkolonien und Kleingärten. München: Callwey [1917.] 12 p. 1 t.
== Dürerbund. Flugschr. 167. 3821

Muthesius, Herm. Wie baue ich mein Haus? München: Bruckmann 1917. 362 p. 36920

Roberts, Louise. The city beautiful. New York 1916. P 725.09

8 Irodalom*Literatur — Literature*

Békássy Ferenc. Fantáziák és gondolatok. 2. Próza. Bp.: Lampel 1916. 196 p. (Hátrahagyott írásai.)
36296

Büiring, Wilh. Der Kaufmann in der Literatur. Lpzg: Drei Rosen-Verl. 1916. 108 p.
36400

Hachtmann, Otto. Die türkische Literatur des 20. Jahrhunderts. Lpzg: Amelang 1916. 64 p.
== Literaturen d. Ostens, 4. Erg.H. A 50.80/1

Lindau, Paul. Nur Erinnerungen. Bd 1— . Stuttgart: Cotta 1916— . 36544

Meyer, Rich. M. Die deutsche Literatur bis zum Beginn des 19. Jahrhunderts. Hg. v. Otto Pniower. Berlin: Bondi 1916. XII, 669 p. 36609

Mikszáth Kálmán. Anekdóták. 1—2. k. Bp.: Révai [1917.] 36892

Schöpflin Aladár. Magyar írók. Irodalmi arcképek és tollrajzok. Bp.: Nyugat 1917. 236 p. 36720

Shaw, [Geo.] Bern. Ember és felsőbbrendű ember. [Man and Superman. 1911.] Komédia és filozófia. Ford. Hevesi Sándor. Bp.: Révai 1917. 415 p. (Világ kv.) 37106

Szirmik Antal. A legmodernebb esztétika. A régi és újmódi költészet — Rákosi Jenő, Ady Endre és táboraik a fizioiógia szögéből nézve. [1916.] R 81

9 Történelem*Geschichte — History*

Ammianus Marcellinus. Reánk maradt történet könyvei. [Rerum gestarum libri, 14—31. 353—78.] Ford., bev. & jegyzetekkel ell. Pirchala Imre. 1— . k. Bp.: Franklin 1916— . (Görög & latin remekírók.) 36876

Below, Geo. Die deutsche Geschichtschreibung von den Befreiungskriegen bis zu unseren Tagen. Geschichte & Kulturgeschichte. Lpzg: Quelle & Meyer 1916. XIII, 184 p. 36319

Bertuch, Karl. Tagebuch vom Wiener Kongress. Hg. v. Herm. Frhrn v. Egloffstein. Wien: Paetel 1916. VIII, 287 p. 36569

Cöln. Die Stadt Cöln im ersten Jahrhundert unter preussischer Herrschaft, 1815—1915. Hg. v. d. Stadt Cöln. Bd 1—2. Cöln: Neubner.
1. T. 1. Gothein, Eberh.: Verfassungs- und Wirtschaftsgeschichte d. Stadt Cöln v. Unter-gänge d. Reichsfreiheit bis z. Errichtung d. Deutschen Reiches. 1916. X, 707 p.
T. 2. Neuhaus, Geo.: Die Entwicklung d. Stadt Cöln v. d. Errichtung d. Deutschen Reiches bis z. Weltkrieg. 1916. VIII, 540 p. 1 t.
2. Die Verwaltung d. Stadt Cöln seit d. Reichsgründung in Einzeldarstellungen. 1915. VIII, 731 p.

Kaerst, Jul. Geschichte des Hellenismus. T. 1— . [1901?] 2. Aufl. Lpzg: Teubner 1917— . 36556

Ling, Pyau. Beiträge zur neuesten Geschichte Chinas. Berlin: Curtius 1917. 157 p.
== Schriften d. Deutsch-Chines. Verb. 3. A 51.32/5/3

Šišić, Ferd. v. Die Wahl Ferdinands I. von Österreich zum König von Kroatien. Zagreb: Suppan 1917. 47 p. 1 t. 36711

Stern, Geo. Das alte Rascien. Der Sandschak Novipazar und dessen Anland unter der k. u. k. Militärverwaltung. Nach einer im Jahre 1892 erschienenen Studie von Th. A. Ippen. Wien: Hölder 1916. 92 p. 1 t. A 49.97/8

Strindberg, Aug. Der bewusste Wille in der Weltgeschichte. Übertr. v. Emil Schering. München: Müller 1916. 94 p. (Strindbergs Werke.) 37003

Weidner, Ernst F. Studien zur assyrisch-babylonischen Chronologie und Geschichte auf Grund neuer Funde. Lpzg: Hinrichs 1917. VIII, 110 p.
== Mittel. d. Vorderasiat. Ges. 1915. 4. A 50.08/5

Wutte, Mart. Der Zusammenschluss der österreichischen Lande. Lpzg: Haase 1917. 98 p.
== Aus Österreichs Vergangenheit, 3. 4326/3

Magyarország

Boros János. Történeti feljegyzések Lugos városáról és Udria Konstantin nevű bírájáról az 1848—49. évi szabadságharcral kapcsolatban. Lugos: Virányi [1916.] 107 p. 37126

Csillag Mária. Esztergom története a tizenöt-éves török háború alatt. Bp.: Kállai 1916. 36 p. 37067

Jacob, Geo. Aus Ungarns Türkenzeit. Vortr. Frankfurt: Keller 1917. 39 p. 37089

Janzsó Tihamér. Szent László király oklevelei. Szombathely: Gabriel 1917. 49 p. 37053

Kálmán Ödön. A zsidók letelepülése a Jászságban. Bp.: Mult és jövő 1916. 151 p. (Magy. zsidó monográfiák.) 37034

Zoltai Lajos. Debrecen sz. kir. város határának kialakulása és birtokainak megszerzése. Debrecen: Városi kny. 1916. 30 p. (A Debreceni képes kalendáriumból.) 36775

91 FÖLDRAJZ

Geographie — Geography

Arnheim, Fritz. Schweden. Gotha: Perthes 1917. X, 208 p. 2 t. (Perthes' kleine Völker- & Länderkunde, 3.) 36801
Bibliographie: p. 183—191.

Cholnoky Jenő. A föld és népei. Népszerű földrajzi kézikönyv. 1— . k. Bp.: Franklin 1917— . 36954
1. Amerika. 1917. VI, 768 p. 34 t.

Czirbusz Géza. Határnevek és hágók a Kárpátokban. [1916?] 35939

Czirbusz Géza. Néhány magyarországi megye elnevezése. [1916.] p. 28—34. 35938

Langenmaier, Thdr. Alte Kenntnis und Kartographie der zentralafrikanischen Seeregion. Diss. München 1916. VII, 141 p. 4 t. 36414

Marx István. Politikai félszigetek. Adalék a politikai modern geografiához. Bp.: Mikenbrün 1916. 22 p. 37063

Teleki Pál gr. A földrajzi gondolat története. Bp.: Kilián 1917. 231 p. 36985

Vécsey Özséb Zoltán. A Bódva felső szakaszának anthropogeografiája Kassa: Kassai hirlap ny. 1916. 48 p. 2 t. 36747

92 Életrajzok. Emlékiratok

Biographien. Memoiren

Biography. Memoirs

Bauch, Bruno. Immanuel Kant. Berlin: Göschen 1917. XII, 475 p. 37049

Dézi Lajos. Báro Jósika Miklós. Bp.: Magy. tört. társ. 1916. 451 p.
== Magyar tört. életrajzok, 32. 1/5. 3353/32

Földes Béla. Engel Ernő emlékezete. Bp.: Akad. 1916. 22 p.
== Magyar tud. akad. Emlékbesz. 17. 12. 4053/17

Goncourt [Edm. & Jules de.] Tagebuch der Brüder Goncourt. Aus der Kriegszeit 1870—71. [Journal des Goncourt, 1870] Hg. & eingel. v. W. Fred. München: Müller 1917. XXXII, 282 p. 36940

Guglia, Eug. Maria Theresia. Ihr Leben und ihre Regierung. Bd 1—2. München: Oldenbourg 1917. 36909

Hanvay Zoltán. Forgácsok. Rimaszombat 1916. R 323 „191“

Hermann, Magdalene. Niklas Vogt, ein Historiker der Mainzer Universität aus der 2. Hälfte des 18. Jahrh. Diss. München 1917. 126 p. 36502

Ilosvay Lajos. Lengyel Béla rendes tag emlékezete. Bp.: Akad. 1917. 29 p.
== Magyar tud. akad. Emlékbesz. 17. 13. 4053/14

Karácsonyi János. Bunyitay Vince emlékezete. Bp.: Akad. 1916. 15 p.
== Magyar tud. akad. Emlékbesz. 17. 11. 4053/17

Kaye-Smith, Sheila. John Galsworthy. London: Nisbet 1916. 123 p. 36957
Bibliography: p. 115—119.

Kéky Lajos. Baksa y Sándor. Bp.: Franklin
1917. 147 p. (Költők & írók.) 36384

**Külpe, Oswald. Immanuel Kant. Darstellung
und Würdigung. [1912.] 4. Aufl. Lpzg:**
Teubner 1917. 137 p. (Aus Natur & Geistes-
welt, 146.) 36650

Lindau, Paul. Ferdinand Lassalle.
— Lindau: Nur Erinnerungen, 1. p. 167—196.
36544/1

**Matschoss, Konr. Werner Siemens. Nebst
einer Auswahl seiner Briefe. Bd 1—2.**
Berlin: Springer 1916. 36339

Oszwald Arisztid. Hunyadi ifjúsága. Bp.:
Franklin 1916. 73 p. (Tört. érték. 10.)
36749

**Ransom, Wm. L. Charles E. Hughes. The
statesman as shown in the opinions of the
jurist. New York: Dutton 1916. XXIII,
353 p. 36667**

**Siemens, Werner v. Lebenserinnerungen.
[1892.] 10. Aufl. Berlin: Springer 1916.
298 p. 1 t. 37054**

Szinnyei József. J. J. Antal emlékezete.
Bp.: Akad. 1916. 16 p.
— Magy. tud. akad. Emlékbesz. 17. 10. 4053/17

Szögyény-Marich László, id. Emlékiratai.
1—2. k. Kiadják fiai. Bp.: Hornyánszky
1903— 35397
1. 1836—1848. 1903. XVII, 276 p.
2. 1849—1859. 1917. XII, 360 p. 8 t.

Takáts Sándor. Régi magyar asszonyok. Bp.:
Élet [1917]. 341 p. 36930

**Weszely Ödön. Kármán Mór. Emlék-
beszéd. Bp.: Lampel 1917. 35 p. 36585**

I. Ferenc József

**Gergely György. Ferenc Józsefről a tanuló
ifjúságnak. Beszéd. Máramarossziget 1917.
R 92.9 F. J.**

**[Hanvay Zoltán]. Egy ág rezedája felejthetetlen
jó öreg királyunk koporsójára. Írta a
Hanvai remete. Rimaszombat 1917.
R 323 „196“**

**Kronfeld, E[rnst] M[oritz]. Franz Joseph I.
Intimes und Persönliches. Wien: Perles
1917. VII, 168 p. 36380**

HIREK ÉS KÖZLÉSEK

A katonák olvasmánnyal való ellátása.
1917 január—június. A katonák részére, a
közönség és a kiadók adománya gyanánt
(részben a Vöröskereszt Egylet szeretet-
adomány-osztálya közvetítésével) 42.300 db
könyv és füzet és 10.000 folyóiratpéldány
érkezett be. A Révai testvérek kiadóvállalata
maga 30.000 db könyvet és füzetet adománo-
zott. (A háború eleje óta összesen 100.000
dbot.) A Földművelésügyi miniszterium 5900 db
mezőgazdasági füzetet, a Városi nyilvános
könyvtár pedig 1770 db könyvet bocsájtott
rendelkezésünkre. Az Érdekes ujság szerkesztő-
sége lapjának 2500 példányát engedte át a
katonák részére. A befolyt adományokból (és
részben régebbi készleteinkből) kb. 17.500 db
könyvet és 26.000 db füzetet és folyóirat-
példánytadtunk ki. A harcterekre speciális
kérsre 37 esetben kb. 5000 db könyvet és
9000 folyóiratpéldányt küldöttünk. A vidéki
kórházak közül 27-nek kb. 3000 db könyvet
és 6000 folyóiratpéldányt, az ausztriai kór-
házak közül pedig 40-nek kb. 7000 db könyvet

és 11.000 folyóiratpéldányt juttattunk. A hely-
beli kórházak közül 9 fordult hozzánk olvas-
mányért. Ezeknek 2500 db könyvet bocsájt-
tottunk rendelkezésükre.

1914 szeptember elejétől 1917 június
végéig a közönség és a kiadók adománya
gyanánt összesen kb. 375.300 db könyv és kb.
1.213.000 folyóiratpéldány érkezett be. A befolyt
adományokból eddig 135 helybeli, 438 vidéki
és 773 ausztriai kórházat láttunk el olvas-
mánnyal. Helybeli kórházaknak kerek 52.500 db
könyvet és 60.000 folyóiratpéldánytadtunk ki.
Vidéki kórházaknak kb. 86.000 db könyvet
és 393.000 folyóiratpéldányt, ausztriai kór-
házaknak pedig kb. 116.000 db könyvet és
kb. 521.000 folyóiratpéldányt engedtünk át.
A harcterekre (részben a Vöröskereszt Egylet
szeretetadomány-osztálya közvetítésével) kb.
105.000 db könyvet és 265.000 folyóirat-
példányt küldöttünk.

Thallóczy Lajos könyvtára, melyet vég-
rendeletileg a Városi Könyvtárra hagyott, 1917
április 2-án Bécsből megérkezett. Thallóczy

könyvtárát a Vámbéry—Zichy gyűjteménnyel egy teremben az első emeleten helyeztük el, ahol ez a három értékes könyvtár központi gyűjteményünk idevágó anyagával egyesítve alkotja már most a *Keleti gyűjteményt*.

1. sz. fiókunk új helyisége f. évi november 1-jével kibővül a Királyi Pál-u. 11. sz. a. ház első emeleti helyiségeivel. A berendezés munkálatait — bár a szállítási határidők a mai viszonyok között egészen bizonytalanokká váltak — remélhetőleg sikerülni fog ez időre elkészíttetni. Az emeleten nyílik meg a fiók hirlap- és folyóiratterme, mely ezidőszerint még központi helyiségünk földszintjén van.

Adomány. A Siemens-Schuckert cég, a Kőbányai polgári serfőző r.-t. példájára f. évi június 22-ikén 500 koronát adott könyvtárunknak „az ipari munkásság könyvtára” javára.

A Neumann könyvtár ügye. Mint ismeretes, *Kőrössi Albert* Kálmán udvari tanácsos, műépítész mintegy 45.000 koronával és az *Országos ismeretterjesztő társulat* 10.000 koronával, tehát összesen 55.000 koronával egy *Neumann Miksa könyvtár* néven nevezendő fiókkönyvtár építésére alapítványt létesítettek. E fiókkönyvtár az építési tervek szerint az István-út és Aréna-út sarkán lévő telken épülne fel s az épületnek e helyütt való elhelyezéséhez a közmunkatanács is hozzájárult.

A székesfőváros közgyűlése f. évi június 27-én foglalkozott az ügygel. A közgyűlés az

említett teleknek a Neumann könyvtár céljára való kijelölésére az elvi engedélyt megadta s felhívta a tanácsot, hogy az alapítvány létesítésére, valamint az épület építésének engedélyezésére vonatkozólag tegyen konkrét javaslatokat. (Főv. Közl. 1917. 34. sz. 1189. l. 36. sz. 1. mell. 18. l.)

Új kiadványok. Utolsó Értesítőnk megjelenése óta kiadtuk a *Világháború újabb irodalma* című jegyzékünk nyolcadik füzetét, mely a háborús irodalmat 1917 januárjától júniusig tartalmazza.

Személyzeti hírek. Az 1917 április 27-én tartott tisztviselői választások során a tanács az újonnan szervezett könyvtárosi állásra dr. *Krisztics Sándor* id. könyvtárost választotta meg, aki már évek óta végezte kiváló tudással a könyvtárosi funkciókat. Újonnan szervezett kezelőtisztviselő állásokra a tanács a könyvtár ideiglenes hivatalnokai közül *Prückler Ilkát* és *Lesskó Bélát* választotta meg.

Új id. hivatalnokok: *Perényi Margit*, *Konkolits Mária*, *Ehrlich Nina*, *Miklóssy Ödön*.

Állásukról lemondtak: *Ehrenhaftné Heller Margit* és *Miklóssy Ödön* id. hivatalnokok.

Új szolga: *Matkovics Máté*.

(Lezárva 1917 szept. 20.)

Név- és címmutató a szerzemények jegyzékéhez

Autoren- und Titelregister — Index of authors and titles

Abbás: Al-Baládhuri	66b	Ausztria. Stat. Zentral-		Baumgarten N.	73a	Brauweiler	75a
Ády: Szirbik	82b	komm.	68a	— : Jogállam	71b	Breslau. Universitát	75a
Ágoston P.	67a	Ayres	63b	— O.	68b	Breuer	70b
— szt.	66a			Bälz	74a	Brockhausen	74a
Ahmad: Al-Baládhuri	66b			Bänder	73a	Brunn	63b
Al-Baládhuri	66b	Bahr	81b	Békássy	82a	Brunner	70a
Alberti	80b	Bailey	63b	Below	66a, 82b	Bry	63b
Alexander: Leibniz	65a	Baksay: Kéky	84a	Benz: Voragine	66a	Bryce: Gladstone	69b
Al-Gazali	66b	Balanyi	75b	Bern. Lebensmittel-		Bubendey	78a
Allgemeines Literatur-		Balla: Durkheim	67a	Inspektorat	80b	Buber	67b
blatt	64a	Balogh	67b	Bernát: Méhely	71a	Buday D.	70a
Amar	76b	Bánó	68a	Bertuch	82b	— L.	68a
Ammanius	82b	Bárdossy	68b	Binz	76a	Budapest. Dunakonfe-	
Angyal	72b	Barta	71a	— : Rörig	77b	rencia	78a
Antal	67a	Basett	63a	Bismarck: Augst	69b	— Földtani int.: Papp	77a
Apelt: Platon	69a	— : Gladstone	69b	Bitzius: Gotthelf	67b	Bunyitay: Karácsonyi	83b
Apponyi	72a, 74b	Bauch	83b	Blätter f. admin. Praxis	64a	Burgdörfer	68b
Arndt	77a	Bauer	82a	Blei	69a	Büiring	82a
Arnheim	83a	— : Al-Gazali	66b	Boros	83a	Büttner: Eckehart	65b
Augst	69b	Bauermeister	75a	Börner: Jodl	64b		

- Cándea 69a
Caro 77b
Carpenter 65b
Carthaus 77b
China-Archiv 64a
Cholnoky 83a
Cohen 64b
Cöln 82b
Croce 81b
Csánki 72a
Csekey 72a
Csillag 83a
Czapek : Haberlandt 80b
Czirbusz 83a, 83b
- Dana 63b, 64a
Dános 73a
Dantschoff 78a
Dénés : Leibniz 65a
Dernburg 70b
Deutsche Arbeit 64a
Deutschmann 72a
Dézsi 83b
Dienes : Leibniz 65a
Dietrich 74b
Dittrich 65a
Donau Jahrbuch 78a
Dorning 72b
Doelter 77a
Durig 76b
Durkheim 67a
Dyck 68b
- Ebers 73b
Eckehart 65b
Edib : Halidé 71b
Edwards 78a
Édy 67a
Egloffstein : Bertuch 82b
Egysült All. Bur. of labor stat. 63a
Egyházi Közlöny 64a
Engel : Földes 83b
Engels : Marx 69b, 71a
Eppstein 72a
Erdélyi 67b
Erdmann 80b
Ereyk 77b
Erödi 80b
Escher 78a
- Farkas : Croce 81b
Fassbender 80b
Fekete 66a
Felsőoktatásügyi egyes. 75b
Ferenc József I. : Gergely 84b
— Kronfeld 84a
Ferenczy : Narada sutra 66b
Feuchtwanger 67b
Fichte : Kerler 64b
Finkey 72b
Fischer 70a
— R. 73a
Fleiner 69a
Fleischner 75b
Fodor 73b
Folliet 78b
Fonck 63a
Forbáth 73a
Földes 83b
Fred : Goncourt 83b
Freie Donau 64a
Das Freie Wort 64a
Freud : Schultz 65a
— S. 65a
Freudenfeld 79b
Freytag : Rieppel 67b
Frings 69a
- Fuchs 64a
Genève. Université 76a
Geréb 67b
Gergely 84b
Gesellschaft f. soz. Reform 70b
Geyer 66b
Geysler 64b
Gide 71a
Giesswein : Társadalom 72a
Gilbreth 76b
Gladstone 69b, 78b
— : Basset 63a
Glasworthy : Kaye-Smith 83b
Goldreich 77a
Goldzieher : Társadalom 72a
Goll 75b
Goncourt E. 83b
— J. : Goncourt E. 83b
Gorká : Természettud. közl. 64b
Gothein : Cöln 82b
Gotthelf 67b
Göttinger Spar- & Bauver. 71a
Grossmann 68a
Grossmetzgerei Bell : Vogel 71a
Grotjahn 81a
Gruber 70a
Grunenberg 79b
Guglia 83b
Guttenberg : Haberlandt 80b
Gyertyánffy 71b
Gyomai : Jogállam 71b
Gyulai 75b
- Haberland 78a
Haberlandt 80b
Hachtmann 82a
Halidé Edib Hanum 71b
Halmi 81a
Hanel 68b
Hanum : Halidé 71b
Hanvai remete : Hanvay 84b
Hanvay 83b, 84b
Hartl 80a
Hartmann 79b
Hauck 69a
Hauser 80b
Heiderich 76b
Heinrich 67b
Held : Freie Donau 64a
Helfferich 79a
Hellauer 76a
Hellpach 65a
Henning : Das Freie Wort 64a
Hermann 83b
Hersch 67a
Hesse 81a
Hevesi : Shaw 82b
Hézszer 78a
Hildebrand 70a
Hilling 66a, 69b, 73b
Hitti : Al-Baladhuri 66b
Hivatal : Egyházi közl. 64a
Hofmann 64a
Hollós 81a
Hornich : Neue Österr. 64b
Hornyánszky : Jesajás 65b
Horten 68b
Horváth 71a
Hoschke 78b
Hourst 76b
Hörmann zu Hörbach 73b
Hrebly 77a
Hughes 69b
— : Ransom 84a
Hunyadi : Oszvald 84a
Husziker : Gotthelf 67b
Husserl : Geysler 64b
Hutchinson 71b
- Ibn-Jábir : Al-Baladhuri 66b
Illés 72a
Ilosvay 83b
— : Természettud. közl. 64b
Imre : Társadalom 72a
Institut intern. d'agriculture 77a
Ippen : Stern 82b
- Jacob 83a
Jalava : Szinnyei 84b
Janzsó 83a
Jehlicska 65b
Jesajás 65b
Jodl 64b
Jogállam 71b
Johnson 78a
Jones : Smart 76a
Jósika : Dézsi 83b
Jöhlinger 78b
Joerges 71b
Juba 74b
Jung 75b
Just 79b
Jüdische Mittelstand 67b
- Kacziány 63b
Kálmán 83a
Kálmán : Sebestyén 65b
Kant 65b
— : Bauch 83b
— : Cohen 64b
— : Külpe 84a
Karácsonyi 83b
Kármán : Weszely 84b
Károlyi 74b
Kastner 69b
Katholikus munkásnök egyes. : Munkásnök 64b
Kautsky : Marx 71a
Kazarow 67b
Kazinczy : Heinrich 67b
Kaye-Smith 83b
Kaerst 82b
Kéký 84a
Keller 74b
Kellermann : Kant 65b
Kenézy 75a, 81a
Kerlez 64b
Keszner 63b
Király 72b
Kirstein 81b
Kisch 67a
Kjellén 69a
Kohler 71b
Konstantinápolyi magy. tud. inf. 63a
Korányi : Méhely 71a
Kovácsics 71a
Kováts 81a
Kölbig 74a
Kövesligethy : Scheiner 80b
Központ 64a
Krafft 68b
Krazeisen : Blätter 64a
Kronfeld 84b
Külpe 84a
Kvassay 78b
- La Brière 69b
Le Chatelier : Amar 76b
Le Dantec 65a
Ladik 74a
Langemaier 83b
Langer 66a
Langstein 81a
Larass 68b
Lassale : Lindau 84a
László, szt. : Janzó 83a
Landvogt 81a
Lavotta 81b
- Leibniz 65a, 69a
— : Wundt 65a
Lengyel A. 72b
— B. : Ilosvay 83b
— Z. 72b
Leipzig. Städt. Bücherhallen 63b
— Zentralstelle f. volkstw. Büchereiwesen 64a
Leppla : Binz 76a
Lévy 73a
Lewis 82a
Liefmann 76a, 79a
Lifschitz 76a
Lindau 82a, 84a
Ling 82b
Lösy Schmidt 82a
Löwis of Menar 80a
Lucka 65a
Lukács : Monarchia 64b
Luzatti 67a
Lübstorff : Schaefer 79a
Lüders : Pischel 66b
- Mac Bain 74a
Mac Kinnie : Ayres 63b
Mactavish 75b
Madsen 79b
Madzsar 68b, 74b
Magyar keleti kulturközp. 63a
— teozóf. társ. : Nárada sutra 66b
— textligyárosok orsz. egyes. 76b
Magyarország. Kath. tanügyi tan. 75a
— Keresk. min. 78b
— Kongresszus 74a
— Közp. stat. hiv. 68a, 79b
— Orsz. testnevelési tan. 75a
— Törv. rend. 79b
— Vall. & közokt. min. : Konstantinápolyi 63a, 75a
Magyarországi munkások rokkant & nyugdíj-egyl. 70a
Magvary 73b
Mahler 72b
Makai E. 79a
— O. 73a
Mandeville 65b
Mária Theresia : Guglia 83b
Martinet 68a
Marx I. 83b
— K. 69b, 71a
Matlekovits 77b
Matschoss 80a, 84a
Mayer M. 68b
— O. 80a
Mayr 68a
Meer 81b
Méhely 71a
— : Barta 71a
Mehlis 66b
Meissner 76b
Meszlény 73a
Meyer F. 77b
— H. 80a
— M. 75a
— R. 82a
Migge 82a
Migray : Schmitt 65a
Mikszáth 82a
Milhaud 80a
Miller 69b
Mind 64b
Mitteilungen d. Zentralverb. d. dtshen Grosshandels 78b
Monarchia 64b
Morand 71b

Morel : Rivarola	75b	Pozsony. Egyetem : Goll	75b	Schwappach : Binz	76a	Természettud. közl.	64b
Morvay : Pekár	70a	Pöpperl	72a	Schwer	81b	Timering	75b
Mosdorfer	77b	Prellwitz	66b	Sebess	77b	Timon	72a
Mulert	66a	Prohászka	65b, 66a, 77b	Sebestyén	65b	Toroczka-Wigand	80a
Munkásnök lapja	64b	Pseudo-Aristoteles	65a	Sebök	79a	Toendury	79a
Muthesius	82a			Seifert	78a	Tönnies	69a
München. Szabályrend. 74a				Seiler	81b	Török	81b
				Sendig	70b	Tribot-Laspière	77b
				Seress : Donau-Jahrb.	78a	Trikal	65b
Nagy F.	71b	Quelle	63a	Shaw	82b	Trützschler	67b
— O.	72a	Qunkmann	65b	Sieger : Nagy	72a	Türy	73a
Narada sutra	66b			Siemens	84a		
Nékám	81b	Radisics	67b	— : Matschoss	84a	Udria : Boros	83a
Nemere	72b, 78b	Radocsay	74b	Siemering	75a	Ungar. waffebrüderl. Ver. : Jogállam	71b
Németh	68b	Rákosi : Szirbik	82b	Silberfeld : Halidé	71b		
Németország. Reichsversicherungssamt	81a	Ransom	84a	Sišic	82b		
— Stat. Amt.	70b	Rappard	76a	Smart	76a	Vámbery	72b
— Zentralverb. d. dtischen Grosshandels	78b	Rein	75b	Smith : Rappard	76a	Vargha	66a
Nemzetközi tőzsde-tudósító	79a	Rieger	72b	Snyder	80b	Varsányi	77a
Nemzetvédő szöv. a nemibajok ellen	81b	Rieppel	67b	Spectator	64b	Vass : Agoston, szt.	66a
Das Neue Österr.	64b	Ritscher	70b	Spranger	75b	Vécsey	83b
Neuhaus : Cöln	82b	Rivarola	75b	Srbik	77a	Végh	77a
Nietzsche : Sebestyén	65b	Rjasanoff : Marx	71a	Stammler	71b	Vida	75b
Nussbaum	74b	Robert-Tornow	77b	Steinhausen	67b, 68a	Vierkandt	67a
Nyomó-és festőgyárosok orsz. egyes.	76b	Roberts H. : Carpenter	65b	Stoklassa	81a	Vogel E.	76a
		— L.	82a	Stefánia-szöv.	74b, 79a	— R.	71a
		Rosendorff	73a	Steinert	78b	Vogt : Hermann	83b
		Ross : Gilbreth	76b	Stern	82b	Voos	80a
		Rörig	77b	Stout : Mind	64b	Voragine	66a
		Roesle	68b	Stöhr	65a		
		Rupp	66a	Strasser A.	73b		
				— N.	71b		
Oldenburg	66b	Sándor : Apponyi	74b	Strindberg	83a	Waldecker	79b
Oppler	73a	Saturday review	64b	↳ trzygowski	68a	Warne	70a
Országos magy. gazd. egyes. : Végh	77a	Schandl	71a	Studiosus Jovialis : Mandevill	65b	Washington. Libr. of Congress	64a
Oske	70b	Schaumberger	76b	Sturdy : Narada sutra	66b	Wasserrab	76a
Osteuropäische Zukunft	64b	Schaefer	79a	Stücklen	71b	Weber : Nagy	72a
Oszvald/.	84a	Scheiner	80b	Suhrie	75b	Weidner	83a
Papp	77a	Schenck	77a	Suret : Pierson	76a	Weiskirchner	71a
Parassin	81b	Schering : Strindberg	83a	Svájc. Verb. schweizerischer Konsumver. : Vogel	71a	Wendland	65b
Passow	79b	Schiff	70b	Svédország. Socialstyrelsen	70b	Weszely	84b
Patterson	79a	Schilling	75a	Szabolcsy	78a	Wie kann unsere Verwaltungswaltungsreform	74a
Paul : Gladstone	69b	Schlögl	66a	Szana	78b	Wilser	68a
Pekár	70a	Schmidt	78b	Szászy-Schwarz	72b	Willasics	72b
Pfordten	74a	Schmitt	65a	Székely	79a	Wilson	72a
Philippovich	72a	Schmittz	80a	Szinnyei	84b	Wodetzky : Scheiner	80b
Pick	81a	Schmölder	72b	Szirbik	82b	Wolff	71a
Pierson	76a	Schneider I.	77a	Szirtes : Társadalom	72a	Woodward	69a
Pirchala : Ammianus	82b	— K.	70a	Szladits	73a	Worms	73a
Pisichel	66b	Schnürer : Allgemeines	64a	Szokola	74b	Wundt	65a
Pius X.	66a, 69b, 70b, 73b	Schöpflin	82a	Szögyény-Marich	84b	Wutte	83a
— : Hilling	66a	Schreiber : Pseudo	65a	Szterényi : Szana	78b		
Platon	69a	Schrameier : China-Archiv	64a			Zerachja : Pseudo	65a
Pniower : Meyer	82a	Schultz	65a	Takáts	84b	Zerkowitz : Központ	64a
Podmaniczky	81a	Schurman	69b	Tankó	65a	Ziegler	69a
Pollák	73b	Schupp : Osteurop. Zunkunft	64b	Társadalom és jogalkotás	72a	Zielinski	77b
Polner	75b	Schuster	73a	Telek	83b	Zoltai	83a
Poroszország. Min. d. Innern	81a	Schüler	80a				
Pothmann	76b						

A Városi Nyilvános Könyvtár kiadványai

Verzeichnis der Veröffentlichungen der
Budapester Stadtbibliothek

List of publications of the Budapest
Public Library

A Budapesti Városi könyvtár Értesítője. 1—10. évf. 1907—1916.

Évi előfizetés 1 K.

Közlemények

1. Szakkatalógus. 1. füzet: A lakáskérdés és a városépítés kapcsolatos kérdései. 1907. (Elfogyott.)
Pótlék 1907-ről és 1908-ról. (Elfogyott.)
2. Szakkatalógus. 2. füzet: A községi pénzügy. 1908. Ára 2 korona.
3. A választóreform. Válogatott jegyzék a parlamenti és községi választójog és a parlamentarizmus irodalmából. 1909. Ára 1 korona.
4. Szakkatalógus. 3. füzet: Községi szocializmus. Függetlenül: Munkaviszonyok községi vállalatokban. 1909. Ára 3 korona.
5. Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1909-ről. Ára 1 korona.
6. Emlékirat községi nyilvános könyvtár létesítéséről Budapesten. 1910. (Elfogyott.)
7. Községi nyilvános könyvtár létesítése ügyében tartott szakértekezlet jegyzőkönyve. 1910.
8. Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1910-ről. 1911. Ára 1 korona.
9. A Fővárosi Könyvtár osztályozása.
  1. Bevezetések. Rövidített osztályozás. Közös alosztások. 1912.
  2. Általános munkák. Bölcsélet. Vallás. Egyház. 1912.
10. Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1911—12-ről. 1914. Ára 1.50 korona.
11. Mintajegyzék városi nyilvános könyvtárak számára. 1913. Ára 4 korona.

Aktuális kérdések irodalma (Az 1—32. sz. ingyen.)

1. Drágaság. 1910.	18. Munkásbiztosítás. 1912.
2. Jégghiány. 1. kiadás. 1910. (Elfogyott.)	19. Szociális egészségügy. 1912.
3. Kifutásos tifusz. 1910.	20. Munkásjóléti intézmények. 1912.
4. Jégghiány. 2. kiadás. 1910.	21. Munkanélküliség. 1912.
5. Városi nyilvános könyvtárak. 1910. (Elfogyott.)	22. Szociális büntetőjog. 1912.
6. A zsiari kolera. 1910.	23. Szociális községi közigazgatás. 1912.
7. Tejtáji. 1910.	24. Szociálpedagógia. 1912.
8. Földgáz. 1911. (Elfogyott.)	25. Balkán kérdés. 1. kiad. 1912.
9. Kétéves katonai szolgálata. 1911.	26. A munkanélküliség elleni községi biztosítás. 1913.
10. Közigazgatási tisztviselők képesítése. 1911.	27. Balkán kérdés. 2. kiad. 1913.
11. A munkabér törvényes védelme. 1911. (Elfogyott.)	28. Politikai tömegsztrájk. 1913.
12. Választási bíráskodás. 1911.	29. Vasúti pályaudvarok. 1913.
13. Szociálpolitika. 1912.	30. Az eszperanto és a kiadói érdekek. 1913.
14. Szociális magánjog. 1912.	31. Erkölcsstelen irodalom elleni küzdelem. 1913.
15. Munkaviszony. 1912.	32. A nők választójoga. 1913. (Elfogyott.)
16. Szociális bérpolitika. 1912.	33. A háború. 1914. Ára 20 f.
17. Munkásvédelem. 1912.	34. A Duna. 1916. Ára 50 f.

Fiókok katalógusai

1. sz. fiókkönyvtár

1. Gyermek könyvei. 1916 április. Ára 6 fillér.
2. Ifjúsági könyvek. 1. sorozat. 1916 szeptember. Ára 10 fillér.
3. Magyar nyelvű szépirodalom. 1916 szeptember. Ára 20 fillér.
4. Német szépirodalom. Regények, elbeszélések. 1916 október. Ára 40 fillér. Ismeretterjesztő művek. 1915. (Könyomat.)

2. sz. fiókkönyvtár

1. Gyermek könyvei. 1916 április. Ára 6 fillér.
2. Ifjúsági könyvek. 1. sorozat. 1916 szeptember. Ára 10 fillér.
3. Magyar nyelvű szépirodalom. 1916 szeptember. Ára 20 fillér.

3. sz. fiókkönyvtár

1. Gyermek könyvei. 1916 április. Ára 6 fillér.
2. Ifjúsági könyvek. 1. sorozat. 1916 szeptember. Ára 10 fillér.
3. Magyar nyelvű szépirodalom. 1916 szeptember. Ára 20 fillér.

Egyéb kiadványok

A világháború újabb irodalma. Bp.: Benkő 1915—17. Ára: 1—3. sorozat 20—20 f
4. sorozat 30 f; 5—8. sorozat 40—40 f.

A kurrens folyóiratok jegyzéke. 1915. Ára 10 f.

Útmutató a Városi Könyvtár látogatói számára. 2. kiad. 1915. Ára 10 f.

A községi nyilvános könyvtár részletes pályázati programja. 1911. (Elfogyott.)

Budapest fővárosi könyvtárainál rendszeresített könyvtári szakvizsga szabályzata. Jegyzetekkel. 1911. Ára 50 f.

A Fővárosi Könyvtár (rég) szakkatalógusának átnézete és mutatója. (Könyomat.) Ára 5 K.

A Tizedes osztályozás magyar nyelvű kiadása. (Könyomat.) Ára 20 K.

Szabó Ervin. A modern könyvtárépítés némely elvéről, tekintettel a főváros terveire. Előadás. 1911. Ára 1 K.

Fiókok ügykezelése. (Könyomat.) 1913. Ára 2 K.

A fiókkönyvtárak szabályzata. 1915. Ára 2 f.

TÁJÉKOZÁSUL

A Budapesti Városi nyilvános könyvtár központja (IV. Gróf Károlyi-utca 8., I. em.) nyitva van minden hétköznap d. e. 9-től esti 8-ig, vasár- és ünnepnapon 10-től 1-ig; normanapokon zárva van.

Normanapok: Újév. — Március 15. — Nagypéntek. — Husvét vasárnapja. — Pünkösöd vasárnapja. — Űrnapja. — Augusztus 20. — December 25.

Az olvasóterem használata minden felnőtt számára szabad, sem díj fizetéséhez, sem engedélyhez kötve nincs.

A látogatónak ingyen áll rendelkezésére a ruhatár, hol felsőkabátját és esernyőjét köteles letenni.

Az olvasó- és folyóiratszobába csupán rózsaszínű olvasójegygyel és helyszámmal szabad belépni. Ha az olvasó a folyóiratszobát akarja használni, oda szóló helyszámot kérjen. Ha csupán kézikönyvtári könyvet akar olvasni, a rózsaszínű lapra nem ír föl semmit, azonban a lapot távozásig megőrzi, akkor pedig a helyszámmal együtt leadja az ügyeletes gyakornoknak. Ha oly könyvet kíván, mely nincs a kézikönyvtárban, kikeresi címét a katalógusban, a mű helyszámát (a cédula bal sarkán!), szerzője nevét és a mű címét ráírja a rózsaszínű kéréslapra, ezt átadja a gyakornoknak és helyén várja meg, míg a könyvet megkapja.

Három katalógus van: betűrendes szerzői, tárgyi és földrajzi katalógus.

Kölcsönzöjegyvet felvére egy koronáért minden felnőtt budapesti lakos válthat, ki személyazonosságát és lakása címét elfogadható módon igazolja. Kiskorúért nagykorú állhat jót. A kölcsönzés határideje 4 hét. Késedelmes

visszahozás esetén 10 fillér intésdíj és kötetenként napi 5 fillér bírság fizetendő.

Fölvilágosítást az ügyeletes tisztviselő ad, irodalmi tanácsot, bibliográfiai felvilágosítást a referencia könyvtáros ad.

A könyvtár írásban és telefonon is szívesen válaszol hozzá intézett kérdésekre. (Telefonszám 120—15 és 120—56)

Részletesebb útbaigazítást nyújt Útmutató a könyvtár használatáról című füzetünk, mely 10 fillérért kapható.

Fiókkönyvtárak

1. sz. fiók. IV. Királyi Pál-utca 11. — Hírlap- és folyóiratolvasó. Nyitva hétköznap 10-től 1-ig és 5-től 8-ig, vasár- és ünnepnap 10—1-ig. — Kölcsönző (IV. Királyi Pál-utca 11.), hétköznap 10—12-ig és 4—1/2-ig, vasár- és ünnepnap 10—1-ig. — Ifjúsági kölcsönző (IV. Királyi Pál-utca 11.), hétköznap 2—5-ig. Normanapokon zárva.

2. sz. fiók. (Deák Ferenc könyvtár.) VII. ker., Almássy-tér. Nyitva hétköznap d. u. 4—8-ig. — Ifjúsági kölcsönző 12—2-ig. Vasár- és ünnepnap d. e. 10—12-ig. Normanapokon zárva.

3. sz. fiók. X. ker., Százados-út 10. (Fővárosi kislakástelep.) Nyitva hétköznap d. u. 4—8-ig. Vasár- és ünnepnap 10—12-ig. Normanapokon zárva.

4. sz. fiók. (Fővárosi Diákmenza könyvtára.) IV. ker., Városház-u. 10. Nyitva d. e. 8—12-ig és d. u. 3—1/2-ig (csak a Menza tagjai részére).

5. sz. fiók. Kölcsönző állomás az Állatkertben.

DESIDERATA

Állatorvosi főisk. Évk. 1900/1. előtt, 1911/12, 1916/17. Tanévmegny. ünnepély 1903/4, 1910, 1913/17.
Alldeutsche Blätter 1—25.
Alliance isr. univ. Bericht 1860—96, 1900—1909, 1911 ss.
Archiv f. Eisenbahnwes. 19: 6, el. tj., 21: 1—3, 23: 5—6, Inhaltsverz. & J. B. 24—26, 27: 1—3, 5—6, Inh. Verz. & J. B.
Archiv f. Frauenarbeit 1—2.
Aus den Archiven belg. Kolonialmin. Beksics: Kódós problémák. 1904.
— Magy. doctrinairek. 1882.
— Magy. nemz. függetlensége. 1893.
— Magyarország. jövője.
— Mátyás király. 1905.
— Posztumusz műve. 1907.
— Új korszak. 1899.
Berliner Tagbl. 1916: 392—400, Morgbl. 141, 543.
Beaufront-Couturat: Dictionn. franç. ido. 1915.
Bohdaneczky: Magyarország. pénz- és súlyvisz. 1908.
Buda költségvetése 1847 előtt 1849-71.
Buda s Pest közt épít. álló-híd küld. munk. 1, 3.
Buda szármadása 1872 előtt.
Budapest költségvetése 1875.
Budapest szármadása 1884—5.
Budapesti egyetem 2. sz. seb. klinik. betegforg. 1894 előtt, 1903—4, 1914 ss.
Budapesti látogatók lapja 1888—91, 1895 ss.
Budapesti tőzsde jelentése 1901 előtt, 1902, 1908.
Bulletin de colonisat. comp. 1—4.
Calvins Lebenswerk i. s. Briefen. 1—2.

Christl. Metallarbeiterverb. Protokoll 1—5.
Czernin: Österr. Wahlrecht. 1905.
— Polit. Betrachtungen. 1908.
Deák besz. 2. kiad. 1, 4—6, Deutsch-russ. Wirtschaftskrieg 1—2.
Deutsche Kriegsflotte 1—3.
Dietzel: Weltwirtschaft. 1900.
Egyetértés 1913. okt.—dec.
Félegyházy: Tőzsdei értékpapírok. 1—2.
Ferenczi: Lelki probl.
Forel: Supremat. als Friede. 1916.
Földtani int. Jelentés 1882—84.
Fővárosi hírlap 4: 1—22, 24, 41—44, el. tj.
Freundenblatt. 1916. Abendbl. nov. 15. 1917. Morgbl. jan. '8, 19, 21, febr. 8, márc. 2—3, 7, 12, 26, ápr. 2, máj. 2, jún. 12, 20, 30. Abendbl. márc. 1—2, 6, mőj. 1, 17, 29, jún. 7, 19, 29.
Gleichheit 1, 10—11.
Gothaischer gen. Hofkal. 1—53, 55—63, 66—72, 74—82, 85, 111, 127, 131—40, 145.
Heine: Sämmtl. Werke 1868. 15—16.
Hill: Hist. of diplomacy 1—2.
Hörenz: Preisbeweg. d. landw. Güter 1.
Iris. 1—2.
Jelenkor 5—7, 9—13, 17.
Journal de Bpest 1904.
Jövő 15.
Katholikus népszövetség 1911: 8.
Képes újság 1865 okt.—1866. jan.
Kéry: Magy. szabadságharc tört.
Kir. itélőtábl. felülvizsg. tan. elvi határozatai 1—16.
Klió, Históriai zsebk. 1833.

Koloniale Rundsch. 1—7.
Kommunale Rundsch. 4: 2, Inh. Verz. & T. B. 5: 13, 6: 1—2, Inh. Verz. & T. B.
Kongress dtscher Volkswirte. Verhandlungen 1—11, 13—16, 18.
Koszorú 1864, 1865: 1.
Közhasznú & mulattató nemz. kalend. 1815—31, 38—9, 43, 48—51, 55, 57—61.
Krupp A. G. Jahresber. Bis 1909/10. Krüger: Massenspeisung. 1917.
— Nahrungsmittelwirtschaft. 1917.
Magyar újság 1—8.
Naschitz fels. leányiskola értesítője 1849/50—91/92, 93/4—903/904, 906/7—16/17.
Pest költségvetése 1842/3 előtt 1848—49, 50/51—57/58, 59/60—65, 67, 69—73.
Pest szármadása 1863 előtt, 1865, 1872.
Szentirás I. IZR. magy. irod. társ. 1898.
Vámbery: Alt-osman. Sprachstud. 1901.
— Coming struggle f. India. 1885.
— Csatagataische Sprechstud. 1868.
— Evlia Cselebi. 1901.
— Islam i. 19. Jahrh. 1875.
— Keleti török nyelvről. 1868.
— Kűzdelmeim. 1905.
— Noten z. d. alttürk. Inschriften. 1899.
— Török-tatár nyelv etym. szótára. 1877.
— Travels & adventures of Sidi Ali Reis. 1899.
— Turquie d'aujourd'hui 1878.
— Vázl. Közép-Ázsiából. 1868.

A BUDAPESTI VÁROSI KÖNYVTÁR ÉRTESÍTŐJE

1917

XI. ÉVFOLYAM 4–6. SZÁM

TARTALOM:

A Központi Könyvtár új szer- ményei 1917 júl.–dec.	89	Pénzügy	103
Általános munkák	89	Néprajz	102
Bőlelet	90	Nyelvészet	103
Vallás. Egyház	91	Természettudomány	103
Társadalomtudomány	91	Közegészségügy	104
Statisztika. Népesedés	93	Művészet	105
Államtudomány	93	Irodalom	105
Társadalmi kérdés	94	Történelem	105
Jogtudomány	96	Földrajz.	106
Közigazgatás	98	Életrajzok. Emlékiratok	106
Közoktatás	99	A Kézikönyvtár gyarapodása az 1917. évben	107
Közgazdaság	99	A Budapesti gyűjtemény gya- rapodása az 1917. évben	109
Bányászat	100	Adományozók jegyzéke, 1917.	113
Mezőgazdaság	100	Hírek és közlések	113
Iparpolitika	101	Név- és címmutató a szerze- mények jegyzékéhez	118
Közlekedés	101	Betűrendes tárgymutató a szer- zemények jegyzékéhez	122
Kereskedelem	102		
Pénz. Hitelügy	102		
Biztosításügy	102		

E szám ára 60 fillér

BULLETIN DER
STADTBIBLIOTHEK
VON BUDAPEST

1917 II. JAHRG. Nr 4–6

BULLETIN OF THE
BUDAPEST
PUBLIC LIBRARY

1917 IIth YEAR No 4–6

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS
HÁZINYOMDÁJA
1917.

A Városi Könyvtár szerzeményeinek válogatott jegyzéke 1917 július—december havában*

Verzeichnis ausgewählter Zugänge der Stadtbibliothek, Juli bis Dezember 1917
Select list of new accession, July to December 1917

O Általános munkák

Allgemeines — General works

Lappo-Danilevsky, A. S. The development of science and learning in Russia.
= D u f f i: Russian realities. 1917. p. 153—229.
A 47.30/34

01 Könyvészet

Bibliographie — Bibliography

Bittel, Karl. Eine Bibliographie des Genossenschaftswesens. Esslingen a. N.: Langguth 1916. 24 p. (Genossenschaftl. Kultur, 10.)
01633/59

Braun, Gust. Literaturverzeichnis [zur Geographie Deutschlands.]
= B r a u n: Deutschland. I. 1916. I. p. 314—366.
37007

Gabrieli, Gius. Manuale di bibliografia musulmana. P. 1— . Roma: Unione editr. 1916— .
01556/2/1
I. Bibliografia generale. 1916. VIII, 491 p.

Gullán. Bibliographie du Gullán.
= Revue du monde musulman, 1915/16. 32. p. 7—15.
A 50.05/3/32

Peguy, Charles. Bibliographie [des oeuvres de Ch. P.]
= P é g u y: Oeuvres choisies. [1917 ?] p. 399—404.
37194

Pregizer, Max. Über die Wirkungen des Sportes auf die Funktionen der Organe. Eine Literaturzusammenstellung. Diss. Freiburg i. Br. 1916. 112 p.
0167/27

Ried, Max. Literaturnachweis [über Elektrizitätswirtschaft].
= R i e d: Elektrizitätswirtschaft i. Deutschland & Österreich. 1917. p. 77—80.
37405

Vorwärts Buchhandlung. Bücherverzeichnis. Berlin 1917. 156 p.
01633/58

02 Könyvtárügy

Bibliothekswesen — Library economy

Ackerknecht, Erwin. Jugendbücherei.
= Schriften d. Zentr. f. Volksbücherei, 1. 1917. p. 76—95.
0208/2/1

Ackerknecht, Erwin. Werbemittel und Benutzertaktik der Volksbücherei.
= Schriften d. Zentr. f. Volksbücherei, 1. 1917. p. 96—125.
0289/5

Bergisch-Gladbach. Öffentliche Bücherei und Lesehalle. Beobachtungen an Hand der Lesehefte einzelner Leser aus verschiedenen Berufs- und Bildungs-Klasse. B.-Gladbach 1917. 15 p.
0289/5

Dienes László. Walter H o f m a n n könyvtári törekvései. Sz a b ó Ervinnek a Könyvtári füzetek elé írt iránycikkével. Bp.: Lantos 1916. 48 p.
= Könyvtári füzetek, 1.
0208/1

Eckhardt Sándor. Az aradi közművelődési palota francia könyvei. Arad: Réthy 1917. 25 p.
0171/83

Feigl, Hans. Jahresrundschaу empfehlenswerter Bücher.
= Jahrbuch dtischer Bibliophilen, 5. 1917. p. 115—64.
0900/2/5

Kerfoot, J. B. How to read. London: Constable 1916. 293 p.
0281/19

Schriften der Zentrale für Volksbücherei.
1— . Berlin: Weidmann 1917— .
0208/2/1
I. Die öffentliche Bücherei. 6 Abhandl. 1917. 125 p.

Über Klassiker-Ausgaben. Welche Ausgabe kaufe ich mir? München: Callwey [1917.] 39 p.
= D ü r e r b u n d. Flugschr. 129.
3821/7

07 Újságírás

Zeitungswesen — Journalism

Bangha Béla. A magyar katolikus sajtó kérdése. [1917.]
R 261.5

* A háborúra és a vele összefüggő politikai és közgazdasági kérdésekre vonatkozó irodalmat lásd A világ-háború újabb irodalma c. jegyzékünkben. Eddig megjelent kilenc sorozat. (Egyenként 20—50 fillér.)

Ginisty, Paul. Anthologie du journalisme du 17. siècle à nos jours. T. 1— . Paris: Delagrave [1916?] — . 37390

09 Különleges munkák

Seltene Bücher — Rare books

Leval, André. Un opuscule français oublié du comte Joseph Teleki. Bp.: Lantos 1917. 9 p. (Extr. du Könyvtári szemle) 0983/1

Prager, R. L. Kleine Bücher und mikroskopische Drucke. == Jahrbuch dtscher Bibliophilen, 5. 1917. p. 93—100. 0900/2/5

Bölcselet

Philosophie — Philosophy

Arnim, H[ans] v. Gerechtigkeit und Nutzen in der griechischen Aufklärungsphilosophie. Rede. Frankfurt a. M.: Werner & Winter 1916. 20 p. (Frankfurter Universitätsreden, 5.) 37287

Busse, Ludw. Die Weltanschauungen der grossen Philosophen der Neuzeit. [1904.] 6. Aufl. Hg. v. R. Falckenberg. Lpzg: Teubner 1917. VII, 153 p. (Aus Natur & Geisteswelt, 56.) 37713

Carpenter, Edw. The art of creation. Essays on the self and its powers. [1904.] 3. ed. London: Allen & Unwin 1916. XI, 266 p. 37656

Comte, Aug. Discours sur l'esprit positif. [1844.] Paris: Schleicher 1909. 125 p. 37875

Hönigswald, Rich. Die Philosophie des Altertums. München: Reinhardt 1917. XII, 431 p. 37976

Mach, Ernst. Filozofiala e naturciencala pensado. Trad. Bakonyi [István]. Bp.: Kunstädter ny. 1917. 19 p. 14364

Mahnke, Dietrich. Eine neue Monadologie. Berlin: Reuther & Reichard 1917. 132 p. == Kantstudien, 39. 4765/39

Marcuse, Ludw. Die Individualität als Wert und die Philosophie Friedrich Nietzsches. Diss. Berlin 1917. 89 p. 37737

13 Okkult tudományok

Okkultismus — Occultism

Dessoir, Max. Vom Jenseits der Seele. Geheimwissenschaft in kritischer Betrachtung. Stuttg.: Enke 1917. VIII, 344 p. 37252

Horneffer, Aug. Symbolik der Mysterienbünde. München: Reinhardt 1916. 221 p. 37689

15 Lélektan

Psychologie — Psychology

Breuer, Jos. [&] Sigm. Freud. Pri la psikala mekanismo di histeriala fenomen. Provizora komunikajo. [Studien über Hysterie. 1895.] Trad. da Bakonyi [István]. Bp.: Ido-editerio [1917?] 36 p. (Biblioteko dil internaciona kulturo, 1.) 37468

Jung, C. G. Psychologie der unbewussten Prozesse. Ein Überblick über die moderne Theorie und Method der analytischen Psychologie. Zürich: Rascher 1917. 135 p. (Schweiz. Schriften f. allg. Wissen, 1. 37439

Kottich, R. G. Die Lehre von den angeborenen Ideen seit Herbert v. Cherbury. Diss. Berlin 1917. 118 p. 37736

Mach, Ernst. Erkenntnis und Irrtum. Skizzen z. Psychologie d. Forschung. [1905.] 3. Aufl. Lpzg: Barth 1917. XI, 483 p. 37191

Pikler [Gyula]. Sinnesphysiologische Untersuchungen. Lpzg: Barth 1917. VIII, 515 p. 37588

Wichmann, Ottomar. Platos Lehre vom Instinkt und Genie. Berlin: Reuther & Reichard 1917. 112 p. == Kantstudien, 40. 4765/40

17 Erkölcsbölcselet

Ethik — Ethics

Báthory Nándorné. Asszonyi életművészet. Prohászka Ottokár előszavával. Bp.: Szent István-társ. 1916. 155 p. 37409

Baumgarten, Arth. Moral, Recht und Gerechtigkeit. Bern : Stämpfli 1917. 158 p. 37156

Deutsch-evangelischer Verein. Denkschrift über die Sittlichkeitsfrage. Berlin 1917. P 171 (43)

2 Vallás. Egyház

Religion. Theologie

Religion. Theology

Bossányi Árpád. Regesta supplicationum. A pápai kérvénykönyvek magyar vonatkozású okmányai. Avignoni korszak. 1— k. Bp.: Stephaneum ny. 1916— 37600
1. VI. Kelemen pápa, 1342—1352. 1916. 324 p.

Graf, Thdr. Papst Urban VI. Untersuchungen über d. römische Kurie während seines Pontifikates, 1378—89. Anh.: Namenverzeichnis d. Kurialen. Diss. Berlin 1916. 108, 74 p. 37741

Horváth Sándor. A Szent Domonkos-rend multjából és jelenéből. A szerzet 700 éves jubileuma alkalmából. Fischer-Colbrie Ágost előszavával. Bp.: Stephaneum ny. 1916. 424 p. 10 t. 3617
Bibliográfia: p. 409—416.

Lindner, Dominikus. Die Lehre vom Privileg nach Gratian und den Glossatoren des Corpus juris canonici. Diss. München 1917. 65 p. 37684

Selle, Frdr. Von der Naturerkenntnis zum Christusglauben. [1916?] 3. Aufl. Berlin: Furche 1917. 39 p. (Aus: Furche.) 37480

Katholikus autonómia

Katholische Autonomie

Ecclesiastical autonomy

Radovics László. A katolikus autonómia szervezése. Bp.: Szt. István-társ. 1917. 211 p. 37584

Takács Menyhért. Tudnivalók a katolikus autonómiáról. 1917. R 348.71

284 Protestáns egyház

Protestantismus — Protestantism

Czakó Ambró. A protestantizmus szelleme. Bp.: Pátria 1917. 193 p. 37704

Dezső Gyula. A magyarországi protestáns egyházak alkotmányrendszerei. Bp.: Franklin 1917. 33 p. 37190

Erdős József. Emlékirat a reformáció négyszázados évfordulójára. 1917. R 284.1

Loesche, Geo. Inneres Leben der österr. Toleranzkirche. Archivalische Beiträge zur Kirchen- und Sittengeschichte des Protestantismus in Österreich, 1781—1861. Wien: Manz 1915. XII, 531 p. 36558

Szabó József S. (szerk.) A magyar reformáció könyve. Debrecen: Hegedüs & Sándor 1917. 112 p. 37579

Uray Sándor (szerk.) Emlékkönyv a reformáció négyszázados jubileumára. Debrecen: Hegedüs & Sándor 1917. 159 p. 37581

29 Vallástudomány

Religionswissenschaft

Science of religion

Bauer, Hans. Islamische Ethik. H. 1— . Halle 1916— . A 50.27/7

Drews, Art. Freie Religion. Vorschläge zur Weiterführung des Reformations-Gedankens. Jena: Diederichs 1917. 19 p. 37712

Winkler Ernő. Adalékok a zsidó eskü (Juramentum more judaico) középkori történetéhez. Bp.: Pallas 1917. 74 p. 37847

3 Társadalomtudomány

Sozialwissenschaft — Sociology

Pareto, Vilfredo. Traité de sociologie générale. Éd. franç. par Pierre Boven. Vol. 1— . Paris: Payot 1917— . 37443

302.5 Család. Nemi élet*Família. Geschlechtsverkehr**Family. Sexual life*

Blüher, Hans. Die Rolle der Erotik in der männlichen Gesellschaft. Bd 1— . Jena: Diederichs 1917— . 37761

Éber, Leó. Butler né, az abolitionista mozgalom alapítója. Az abolitionista szövetség alapelvei. Pápa 1916. R 351.764

Kisch, E. Heinr. Das Geschlechtsleben des Weibes in physiologischer, pathologischer und hygienischer Beziehung. [1904.] 3. verm. Aufl. Berlin: Urban & Schwarzenberg 1917. XII, 776 p. 37515

Lucka, Emil. Die drei Stufen der Erotik. [1912.] 3—6. Aufl. Berlin: Schuster & Loeffler 1917. 284 p. 37728

Rohden, Gust. Die Prostitutionsfrage. Lpzg: Deichert 1917.
 — Németszág. Kongr. Kirchlich-soz. Kriegstagung, 5. 3576/5

Schreiber Emil. A prostitúció. Bp.: Pátria 1917. 212 p. (Rendőrségi szaktanf. kiadm.) 37426

303.2 Fajsziociológia*Soziologie der Rasse**Social anthropology*

Conklin, Edw. Grant. Heredity and environment in the development of men. [1914.] 2. ed. Princeton: Univ. pr. 1916. XVI, 550 p. Bibliography: p. 509—18. 37448

Siebert, Fr. Der völkische Gehalt der Rassenhygiene. München: Lehmann 1917. 214 p. (Bücherei dtischer Erneuerung, 3.) 37580

Siemens Herm. Werner. Die biologischen Grundlagen der Rassenhygiene und der Bevölkerungspolitik. München: Lehmann 1917. 80 p. 37582

Spieß, Camille. Impérialismes. La conception Gobinienne de la race, sa valeur au point de vue bio-psychologique. Paris: Figuière 1917. XIII, 367 p. 37727
 Bibliographie: p. 325—67.

Zsidókérdés

Balthazar Dezső [etc.] Mi az igazság? Válasz Ágoston Péter A zsidók útja c. munkájára. Írták —, Blau Lajos, Venetianer Lajos, [etc.] Bp.: Egyenlőség 1917. 107 p. 37208

Berliner, Cora. Die Organisation der jüdischen Jugend in Deutschland. Zur Systematik d. Jugendpflege & Jugendbewegung. Berlin: Verl. d. Verb. d. jüdischen Jugendver. Dtschlands 1916. 37668

Groszmann Zsigmond. A magyar zsidók a 19. század közepén, 1849—1870. Bp.: Egyenlőség 1917. 136 p. 37794

Huszadik század. A zsidókérdés Magyarországon. Kördékd. [1917.] 2. kiad. Bp.: Társadalomtud. társ. 1917. 164 p. (A Huszadik század kvtra, 64.) 37776

[Pinsker]. Autoemanzipation. V. einem russischen Juden. Mit Vorbemerk. v. Achad Ha'am. Berlin: Jüdischer Verl. 1917. 36 p. 37141

Ringo, Jos. Die Judenfrage in ihrem geschichtlichen Zusammenhang und Vorschläge zu ihrer Lösung. Zürich 1917. P 308.31

308 Szociográfia*Soziale Zustandsschilderung**Sociography*

Kjellén, Rud. Schweden. Eine politische Monographie. Deutsch von C. Koch. München: Oldenbourg 1917.
 — Meinecke: Nachbarvölker Deutschlands, 1. 37806/1

Kovács Gábor. A kálvinista Róma. Bp.: Politzer 1917. 53 p. (Huszadik század kv. 63.) 37148

Schmidt, Max. Die Aruaken. Beitr. z. Problem d. Kulturverbreitung. Lpzg: Veit 1917. 190 p. 1 t.
 — Studien z. Ethnologie & Soziologie. 1. 4960/1

309 Társadalomtörténet*Kulturgeschichte**History of civilization*

Balogh Ilona. Az olasz nő a renaissance idejében. Dissz. Bp.: Fekete ny. [1916?] 62 p. 37066

Bode, Wilh. Der weimarsche Musenhof. Berlin: Mittler 1917. XII, 498 p. 37234

Loziński Wladislaw. Polnisches Leben in vergangenen Zeiten. München: Müller [1917.] XI, 334 p. A 47.39

31 Statisztika

Statistik — Statistics

Ausztria. Statistische Zentralkommission. Berufsstatistik nach den Ergebnissen der Volkszählung v. 31. XII. in Österreich. Wien: Gerold 1916.

— Ausztria. Stat. Zentralkomm. Österr. Statistik. N. F. 3. I. 629

312 Népesedés

Bevölkerungswesen — Population

Nagybritannia. Local government board. Report on child mortality at ages 0—5, in England & Wales. London: Stationary office 1916. 116 p. 7 t.

— Nagybritannia. Local government board. Annual report, 1915/16. 3990/45

Sucro, Thdr. Statistische Untersuchungen über die Sterblichkeits- und Dienstunfähigkeits-Verhältnisse der bayerischen mittleren Eisenbahnbeamten, 1890—1914. Berlin: Puttkammer & Mühlbrecht 1916. 42 p. 8605

Temesvár. Jelentés a város csecsemő- és gyermekhalandóságának, valamint embertermelő erejének statisztikailag értékelhető tényezőiről. Bp.: Áll. ny. 1917. 8587

32 Államtudomány

Staatwissenschaft — Political science

Gasparian, Aschot. Der Begriff der Nation in der deutschen Geschichtsschreibung des 19. Jhs. Lpzg 1916. VI, 64 p. 37670

Jaekel, Otto. Die natürlichen Grundlagen staatlicher Organisation. Berlin: Stilke 1916. 196 p. 37446

Jordan, Herm. Kulturgesinnung und Staatsgesinnung. Gedanken z. Frage einer ethischen Politik. Berlin: Voss 1917. 55 p. 37511

Lassalle, Ferd. Az alkotmányról. [Über Verfassungswesen. 1862.] Ford. Somogyi Béla. Bp.: Népszava 1917. 71 p. 37211

Wiese, Leop. v. Der Liberalismus in Vergangenheit und Zukunft. Berlin: Fischer 1917. 248 p. 37665

321.82 Demokrácia

Demokratie — Democracy

Bohnenblust, Gottfr. Demokratie und Individualismus. Rede. Zürich: Rascher 1917. 35 p. 37412

Chamberlain, Houston Stewart. Demokratie und Freiheit. München: Bruckmann 1917. 83 p. 37346

323 Belpolitika

Innere Politik — Home politics

Czedik, Alois Frhr. v. Zur Geschichte der k. k. österreichischen Ministerien, 1861—1916. Bd 1— . Teschen: Prochaska 1917— . 37509

Delbrück, Clemens v. Reden, 1906—16. Berlin: Hobbing 1917. VIII, 447 p. 37432

Dimier, Louis. Les maitres de la contre-révolution au 19. siècle. [1916?] 2. éd. Paris: Nouvelle libr. nationale 1917. 299 p. 37529

Kaufmann, Erich. Bismarcks Erbe in der Reichsverfassung. Berlin: Springer 1917. VIII, 106 p. 37671

Marx, Karl & Frdr. Engels. Die Kritik in England im Parlament und ausserhalb des Parlaments. [1855] — Marx & Engels: Ges. Schriften, 2. 1917. p. 234—320. 36361/2

Maurras, Charles. Quand les Français ne s'aimaient pas. Chronique d'une renaissance 1895—1905. 2. éd. Paris: Nouv. libr. 1916. XXII, 395 p. 36060

Pogány József. A munkapárt bünei. Bp.: Népszava 1917. 86 p. 37659

Preusz Mór. Két irány — egy cél. A gazdasági és politikai munkásmozgalom. 1917. R 329 (439) 14

Rákosi Jenő. A magyarságért. Bp.: Élet [1917?] 297 p. 37800

Wehner, Philipp. Die burschenschaftliche Bewegung an der Universität Landshut-München, 1815—1833. Diss. München 1917. 37685

325.1 + 325.3 Kivándorlás, Gyarmatosítás

*Auswanderung. Kolonisation
Émigration. Colonisation*

Kruk, Jos. Die moderne Auswanderungsgesetzgebung. Diss. Zürich 1916. XVI, 118 p. Bibliographie: p. X—XVI. 37306

Pivány Jenő. Az amerikai pénzküldés. 1917. R 325.2

329 Pártok

Politische Parteien — Political parties

Szirtes Artur. Gazdaságpolitikai pártok fejlődése. Adatok a politikai pártok lélektanához. Bp.: Táltos 1917. 99 p. 37499

Vértés István. A pártabszolutizmus. Bp.: Dick [1917.] 157 p. 37210

33 Társadalmi kérdés

Soziale Frage — Social question

Kemény Gyula. Éljen a jólét. Szociológiai tanulmány. Bp.: Lampel 1917. 48 p. 37655

Rathenau, Walt. Von kommenden Dingen. Berlin: Fischer 1917. 345 p. 36578

331 Munkáskérdés

Arbeiterfrage — Labor question

Barnett, Geo. E. & David A. Mc. Cabe. Mediation, investigation and arbitration in industrial disputes. Newyork: Appleton 1916. VIII, 209 p. 37385

Budapesti kereskedelmi és iparkamara. Előterjesztés az ünnepek számának csökkentése tárgyában. 1917. R 331.81

The Labour year book. Iss. under the auspices of the Parliamentary comm. of the Trades union congress, the executive comm. of the Labour party, the Fabian research dept. [Year 1— .] 1916— . London. 4828

Verband deutscher Arbeitsnachweise. Die öffentlichen Arbeitsnachweise in Dtschland und der dtsche Arbeitsmarkt. Jahresbericht, 1912/13—1914/15. Anh.: Bibliographie der Arbeitsvermittlung. Berlin: Heymann 1917. X, 267 p. —= Schriften d. Verb. dtscher Arbeitsnachweise, 13. 3841/13

Wygodzinski, [Willy]. Die Landarbeiterfrage in Deutschland. Tübingen: Mohr 1917. IV, 85 p. 37957

331.2 Munkabér

Arbeitslohn — Wages

Bayle, F. Les salaires ouvriers et la richesse nationale. Paris: Dunod & Pinat 1917. 37224

Giesswein Sándor. A bérminimum törvényes szabályozása. Előadás. Bp.: Benkő 1917. 25 p. —= Munkanélküliség ell. küzd. magyarorsz. egyes. kiadv. 14. 3691/14

331.832 Munkásháztartás

*Wirtschaftsrechnungen
Workmens's budgets*

Ausztria. Arbeitsstatistisches Amt im Handelsministerium. Wirtschaftsrechnungen u. Lebensverhältnisse von Wiener Arbeiterfamilien, 1912—14. Wien: Hölder 1916. VI, 223 p. (Aus: Soziale Rundschau.) 5286

Bauer, Stef. Untersuchungen über die Lebenskosten in der Schweiz. Mit Beitr. v. E. Ackermann, P. Gross [etc.] München: Duncker & Humblot 1917. XXIII, 303 p. —= Schriften d. Ver. f. Sozialpol. 146, 1. 3358/146/1

331.88 Szakszervezetek*Gewerkschaften — Trade unions*

Krebs, Hans. Katechismus der dtschen Arbeiterbewegung Österreichs. Lpzg: 1917.
P 331.88 (436)

Németország. Gesellschaft für soziale Reform. Das Recht der Organisationen im neuen Deutschland, 2: Das Koalitionsrecht und die strafrechtlichen Neben- & Polizeigesetze. Jena: Fischer 1917. 52 p.
== Schriften d. Ges. f. soziale Reform, 57. 3658/7

Németország. Gesellschaft für soziale Reform. Das Recht der Organisationen im neuen Deutschland, 3.: Das Koalitionsrecht und das Gesinde- und Landarbeiterrecht. Jena: Fischer 1917. IV, 41 p.
== Schriften d. Ges. f. soziale Reform, 58. 3658/7

Németország. Reichstag. Bericht der 15. Kommission zur Vorberatung des Entwurf eines Gesetzes zur Änderung des Vereinsgesetzes v. 19. Apr. 1908. Berlin: Sittenfeld 1916. 22 p.
== Németország. Reichstag. Ber. d. Komm. 1916. 10. 1300/1

Németország. Verband der Deutschen Buchdrucker. Der Verband der deutschen Buchdrucker. 50 Jahre deutsche gewerkschaftliche Arbeit: 1866—1916. Bd 1— . Berlin: Radelli & Hille 1916— . 37392

Nipperdey, Hans Karl. Grenzlinien der Erpressung durch Drohung, unter bes. Berücks. der modernen Arbeitskämpfe. Weimar: Böhlau 1917. X, 128 p. 37172
Bibliographie: p. V—X.

Vanczák János. Szakszervezeti erő. 1917.
R 331.88

333.32 Lakáskérdés*Wohnungsfrage — Housing*

Eberstadt, Rud. Handbuch des Wohnungswesens und der Wohnungsfrage. [1909.] 3. umgearb. Aufl. Jena: Fischer 1917. X, 690 p. 37720
Bibliographie: p. 215—17, 279—80, 540—41, 628—29.

Schumacher, Fritz. Die Kleinwohnung. Studien zur Wohnungsfrage. Lpzg: Quelle & Meyer 1917. 112, XLVIII p. (Wissenschaft & Bildung, 145.) 37688

Schutzverband für deutschen Grundbesitz. Zum preussischen Wohnungsgesetzentwurf. Berlin: Verl. d. Schutzverb. 1917. 46 p.
== Schriften d. Schutzverb. f. dtschen Grundbesitz, 26. 3859/26

Vajda Ármin. Kiskertek. Felhívás kiskertek alapítására. Bp.: Posner ny. 1917. 16 p.
== Társadalmi muz. kiadv. 36. 3397/36

Weiskirchner, Rich. Städtische Wohnungspolitik. Wien: Strache 1917. 44 p. (Flugschr. f. Öst.-Ungarns Erwachen, 21/22.) 36814

334 Szövetkezés*Genossenschaftswesen — Cooperation*

Barta Artur. Ipari központ, szakipari szövetkezetek megszervezése. 1917. R 334.24

Magyarországi szövetkezetek szövetsége. Szövetkezeti előadások. 1917. R 334

Niehuus. Die Stellung der Beamten und Festbesoldeten zur Konsum-Genossenschaftsbewegung. Cöln-Mülheim 1916. P 334.5 (43)

Pirkner János. Jövők és a szövetkezés. 1917. R 334.23

Schandi Károly. A szeszfőző szövetkezetek tárgyában Budapesten, 1916. XII. 6-án tartott értekezlet naplója. Bp.: Stephaneum ny. 1916. 22 p. (Magyarorsz. szövetkezetek szövetsége kiadv.) 37532

Schandi, Károly. A szövetkezetek eredményei hazánkban. Bp.: Stephaneum ny. 1917. 39 p. (Magy. gazdaszöv. kiadv.) 37513

Wu Chang. Chinesische Kreditvereinigung. Diss. Berlin 1917. 52 p. A 51.33/1

335 Szociálizmus*Sozialismus — Socialism*

Plenge, Joh. Die Revolutionierung der Revolutionäre. Lpzg: Neuer Geist-Verl. 1918. XVI, 181 p. 37681

Zathureczky László. Szociálizmus és reformáció. Nyitra: Löwy 1917. 58 p. 37694

339.6 Nőkérdés*Frauenfrage — Women's question*

Döring, Luise. Frauenbewegung und christliche Liebestätigkeit. Lpzg: Quelle & Meyer 1917. IV, 172 p. 37294

Endemann, M. & E. Wex. Die Zusammenarbeit von Stadt- und Landfrauen. Karlsruhe 1916. (Flugschr. des Verb. dtischer Hausfrauenvereine, I.) P 339.66

Metcalf, A. E. Woman's effort. A chronicle of British women's 50 years struggle for citizenship, 1865—1914. Introd. by Laurence Housman. Oxford: Blackwell 1917. XXI, 381 p. 7 t. 37715

339.8 Középosztály*Mittelstand — Middle classes*

Szirtes Artur. Termelő existenciák szervezése. 1917. R 339.8

Türr István páholy. A középosztály helyzetéről. 1917. R 339.8

34 Jogtudomány*Rechtswissenschaft — Law*

Anthony, R. La force et le droit. Le prétendu droit biologique. Paris: Alcan 1917. 194 p. (Bibliothèque de philos. contemp.) 37595

Bozi, Alfr. Soziale Rechtseinrichtungen in Bielefeld. Stuttg.: Enke 1917. 32 p. —= Schriften d. dtischen Gesellsch. f. soziales Recht, 2. 2019/2

Csorba Ferenc. Jogi életünk szavairól. Bp.: Magy. jogélet 1917. 40 p. (Magy. jogélet kvtára, 12.) 37456

Joerges, Rud. Rechtsunterricht und Rechtsstudien. Pädagogisches, logisches, psychologisches zur Reform. München: Duncker & Humblot 1916. XLII, 325 p. Abhandl. zur Rechtswiss. 1.) 35401

Müller-Eisert, Fr. Art. Rechtswissenschaft und Kulturwissenschaft. Tübingen: Mohr 1917. 44 p. (Recht & Staat, 9.) 37834

Somló [Bódog]. Juristische Grundlehre. Lpzg: Meiner 1917. IX, 556 p. 37534

Thót László. A mohamedán jog alaptanai. Kül. tek. a török törvényhozásra. Bp.: Pátria 1917. VII, 331 p. A 56.34/6

341 Nemzetközi jog*Internationales Recht — International law*

Hacker Ervin. Jogegységesítés a büntetvégrehajtás terén. Pécs: Wessely & Horváth ny. 1917. 8 p. (A Büntügyi szemléből.) 37142

Pap József. A jogsegély, tekintettel a nemzetközi vonatkozásokra. Bp.: Franklin 1916. 484—516 p. (A Jogtud. Közlönyből.) 37254

Strasser Albert. Nemzetközi jog értekezései. Kiadta és előszóval ellátta: Auer Pál. Bp.: Orsz. közp. községi ny. 1917. 116 p. 37133

Strasser Albert. Léghajzási jog. —= Strasser: Nemzetközi jogi értekezései. 1917. p. 11—20. 37133

342 Közjog*Staatsrecht — Constitutional law*

Žolger, Ivan Ritter v. Der Hofstaat des Hauses Österreich. Wien: Deuticke 1917. 422 p. —= Wiener staatswissenschaftl. Studien, 14. 3927/42

Magyarország

Kiss István. A magyar állam címerei. Debrecen 1917. R 342.228

Lutter János. A szent koronával való koronázás alkotmányjogi jelentősége. Nagyvárad: Szt László-ny. 1917. 31 p. 37842

Mihályfi Ákos. A magyar királykoronázás jelentősége. Beszéd. Bp.: Egyet. ny. 1917. 21 p. 37159

Ströhl, H. G. Die neuen östeereichischen, ungarischen und gemeinsamen Wappen. Wien: Hof- & Staatsdr. 1917. 7 p. 7 t. 5304

Timon Ákos. A szent korona elmélete és a koronázás. Bp.: Hornyánszky ny. 1916. 37 p. 36386

Wlassics Gyula br. A koronázási hitlevél jogi természetű és az új hitlevél. 1917. R 342.228

342.8 Választójog

Wahlrecht — Electorate law

Anschütz, Gerh. Die preussische Wahlreform. Berlin. 1917. R 342.8 (431)

Below, Geo. v. Die Reform des preussischen Landtagswahlrechts. — Below: Kriegs- & Friedensfragen. 1917. p. 79—132. 37495

Gruner, Ernst. Die Neugestaltung des preussischen Wahlrechts. Berlin: Vahlen 1917. 84 p. 37425

Meuriot, Paul. La population et les lois électorales en France de 1789 à nos jours. Nancy: Berger-Levrault 1916. 96 p. 37360

Miljounkov, P[aul] N. The representative system in Russia. — Duff: Russian realities 1917. p. 25—46. A 47.30/34

Phelps, Edith M. Selected articles on woman suffrage. [1910.] 3. rev. ed. New York: Wilson 1916. XLVI, 274 p. Bibliography: p. XVII—XLVI. — Debaters handbook ser. 9. K 3000/7/9

Pinto, Pasquale. L'azione popolare civile nella formazione delle liste elettorali politiche ed amministrative. Firenze: Rivista dei comuni 1916. (Commentario di legislazione, 20.) 37169

Magyarország.

Hernád Henrik. Ki ne legyen választó? 1917. R 342.8

Magyarország. Törvényjavaslatok. 1917 Törvényjavaslat az országgyűlési képviselők választásáról. [Beterj. Vázsonyi Vilmos 1917. XII. 28.] Indokolás. — Külföldi választójogi törvények és reformjavaslatok. — A népképviselő tagjainak választására vonatkozó külföldi rendelkezések és jogforrások. Bp. 1917. 8646

Mikszáth Kálmán, ifj. Az általános szavazatjog. Bp.: Globus 1917. 244 p. 37679

Nogáll László. Általános választójog és Tisza. Nagyvárád 1917. R 342.8

Révai Mór. Magyar demokrácia, magyar választójog. Bp.: Révai 1917. 304 p. 37590

Ulain Ferenc. A választójogról. Bp.: Athenaeum ny. 1917. 84 p. 37510

Vázsonyi Vilmos. Miért kell és milyen lesz a választójog reformja? A választójogi javaslat általános indokolása. Bp.: Athenaeum 1918. 143 p. 37849

343 Büntetőjog

Strafrecht — Criminal law

Angyal Pál & Degré Miklós. Anyagi és alaki büntetőjog. Mutató a Büntetőjog tára 1—68. kötetéhez. 1—2. k. Pécs: Büntügyi szemle 1917. 37382

Lengyel Aurél. A Btk. második rész XIV. fejezetének módosítása és kiegészítése. 1917. R 343.615

Lieske, Hans. Das Problem krimineller Bekämpfung der Ansteckung mit Geschlechtsleiden. Würzburg 1917. P 343.615

Nemere Béla. Uzsora, munkabéruzsora. 1916. R 343.536

347 Magánjog

Privatrecht — Private law

Beck Salamon. Rendeltetések javak. Előadás Szász-Schwartz Gusztáv záróbeszédével. Bp.: Franklin 1917. 46 p. — Magy. jogászegyl. értek. Új f. 13. 80. 3804/53

Charmant Oszkár. Az örökösödési eljárás alapelvei a Ptk. törvényjavaslatában. Előadás. Bp.: Franklin 1917. 41 p. — Magy. jogászegyl. értek. Új f. 13. 79. 3804/53

Koehne, Carl. Das Recht der Kurtaxe. Breslau: Marcus 1917. X, 132 p. (Abhandl. a. d. Staats- & Verwaltungsrecht, 29.) 37354 Bibliographie: p. 133—34.

Leweck, Vict. Das Kündigungsrecht aus § 570 BGB. („Beamtenkündigungsrecht“) im Falle gemeinschaftlicher Miete. Diss. Königsberg 1915. 32 p. 36603

Révay Bódog. Házassági eljárás a Pp. gyakorlatában. Szeged: Várnay ny. 1917. 39 p. (Magyar jogélet kvtra) 37398

347.7 Kereskedelmi jog*Handelsrecht — Commercial law***Budapest. Kereskedelmi és iparkamara.**

Előterjesztés a találmányi szabadalmakról szóló törvényjavaslat előadói tervezete tárgyában. 1917. R 347.771

Buday Gyula. Néhány megjegyzés a szabadalmi, védjegy- és mintaoltalmi törvényjavaslatokra. Nagyvárad 1917. R 347.771**Forbáth Tivadar.** Kartelljogi kérdések. 1916. R 347.727**Zoelly, Ch.** Die rechtliche Behandlung der Kartelle in der Schweiz. Aarau: Sauerländer 1917. 209 p. (Züricher Beitr. z. Rechtswiss. 64.) 37516**347.9 Perrendtartás***Zivilprozessordnung**Civil trials. Procedure***Bacsó Jenő.** A végrehajtási eljárás jog tan-könyve. Debrecen: Csáthy 1917. 314 p. 37771**Bartsch von Sigsfeld.** Die Kosten der deutschen Justiz in Zivil- und Strafsachen, ihre Fehler und deren Beseitigung. Stuttg.: Enke 1917. 53 p.

== Finanz- & volkswirtsch. Zeitfr. 35. 4300/35

Hartung, Hans. Der richterliche Eid. München: Duncker & Humblot 1916. XIV, 128 p. (Abhandl. z. Rechtswiss.) 37474
Bibliographie: p. XI—XIV.**35 Közigazgatás***Verwaltung — Administration***Ferrari, Santo.** La circoscrizione amministrativa del regno, i prefetti ed i sotto-prefetti, la giunta provinciale amministrativa. Firenze: 1916. 51 p. (Commentario di legisl. comun. 21.) 37168**Grabowsky, Ad.** Die Reform des deutschen Beamtenums. Gotha: Perthes 1917. 127 p. (Erg.H. z. Das neue Dtschland.) 37837**Halász Móric.** A jövő problémái közigazgatási szempontból. Bp.: Singer és Wolfner 1917. 119 p. 37692**Horváth József.** Belügyi politika és közigazgatási reform. 1917. R 353**352 Községi igazgatás***Gemeindeverwaltung — Local government***Déznai Viktor.** Várostudomány. 1— . k. Bp.: Háziny. 1917— . 37702**Hirsch, Paul.** Aufgaben der deutschen Gemeindepolitik nach dem Kriege. Berlin: Verl. f. Sozialwiss. 1917. 104 p. (Sozialwiss. Bibliothek, 2.) 37726**La Torre, Mich.** I controlli sulle amministrazioni comunali e provinciali. Firenze: Rivista dei comuni 1916. 183 p. (Commentario di legislaz. comunale, 17.) 37170**Stutzer, Em.** Die deutschen Grossstädte einst und jetzt. Berlin: Westermann 1917. XV, 283 p. 16 t. 37832**36 Jótékonyosság. Szegényügy***Armenwesen — Charity***Budapest. Szabályrendeletek.** 1917. Szabályrendelet a székesfőváros népjóléti igazgatásának szervezéséről. Bp.: Háziny. 1917. 67 p. 36562**Szterényi József.** Egy szociális minta-intézmény. A fői népjóléti központ. Bp.: Pfeifer 1917. 10 p. (A Munkásügyi szemléből.)
== Stefánia-szöv. kiadv. 9. 1149/9**362.7 Anya- és csecsemővédelem***Mutter- und Säuglingsschutz*
*Protection of maternity***Deutsche Berufsvormünder.** Berichte der 10. Tagung in Leipzig, 1916. Hg. v. Ständigen Ausschuss. Berlin: Heymann 1917. XII, 149 p.
== Zur Frage d. Berufsvormundschaft, 10. 3177/16

Feld, Wilh. Statistische Erhebungen über die soziale Lage v. Kindern. Berlin: Springer 1917. 9 p.
 == Fortschritte d. Kinderschutzes & d. Jugendfürsorge, 2. 4738/2

Hilscher Rezső. Megjegyzések a családvédelem kérdéséhez. — Az egyesületek és a szegényügy. Újpest 1916. R 362.71

Magyar gyáriparosok országos szövetsége. Temesvári fiók. A temesvári gyárak anyas- és csecsemővédelmének szervezése. Temesvár 1917. R 362.71

Tugendreich, Gust. Der Ausbau der Kleinkinderfürsorge. Berlin: Springer 1917. 22 p.
 == Fortschritte d. Jugendfürsorge, 2. 4738/2

37 Közoktatás

Unterrichtswesen — Education

Egger, A. Die Organisation der Studentenschaft. Zürich 1917. P371 .8 (494)

Endrei Ákos. Az iskolák demokratizálása. [1917.] R 37

Köppen, W. Schulreform, Landdienstpflicht und Bodenreform. Hamburg 1917. P 371.42 (43)

Mohar József. Törvénytervezet a tanító- és tanítónőképzés országos és egységes rendezéséről. 1916. R 371.12

Országos testnevelési tanács. A fiúközépiskolák testnevelésének új tanterve. Bp.: Fritz ny. 1916. 16 p.
 == Magyarország. Orsz. testnevelési tanács munk. 10. 1228/10

Országos közoktatási tanács. A polgári iskolák tantervei. Javaslat. Bp. 1917. 36 p.
 == Magyarország. Orsz. közokt. tanács nyomtatv. 7. 685

371 Elméleti pedagógia

Theoretische Pädagogik

Pedagogical science

Gaudig, H. Die Schule im Dienste der werdenden Persönlichkeit. Bd 1—2. Lpzg: Quelle & Meyer 1917. 37199

Nemeček, Ottokar. Zur Psychologie christlicher und jüdischer Schüler. Langensalza: Beyer 1916. 51 p. (Beitr. z. Kinderforschung & Heilerziehung, 128.) 14064

Révész Margit. A kriminalpaedagogia lélektani alapjai. Bp.: Fritz ny. 1916. 21 p. (Erzsébetfalvai kriminalpaed. int. közl. 2.) 37519

Spranger, Ed. Das humanistische und das politische Bildungsideal im heutigen Deutschland. Berlin 1916. P 373.51

Willmann, Otto. Didaktika. A műveltség, művelődés és oktatás elmélete. [Didaktik als Bildungslehre. 1882.] A 4. kiad. után ford. Shütz József. 1— . k. Bp.: Kath. középisk. tanáregyes. 1917— . 37487
 1. A művelődésügy történeti típusai. 1917. 355 p.

374 Szabadoktatás

Volkshochschulwesen

Extension courses

Boróczy Kálmán. A falusi szabadtanítás. Bp.: Pátria ny. 1917. 39 p. 37512

Károlyi Sándor. Az iskolán kívüli népoktatás és a népjólét. Szatmárnémeti: Boros ny. 1917. 193 p. 37298

Tanzmann, Bruno. Denkschrift zur Begründung einer deutschen Volkshochschule. Hellerau: Wanderschriften-Zentrale 1917. 96 p. 37417

378 Egyetemek

Universitäten — Universities

Goll Elemér. A pozsonyi m. kir. tudományegyetem elhelyezése. 1916. R 378

Magyarország. Vallás- és közoktatásügyi miniszterium. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek leirata Pozsony város közönségéhez 1917 febr. 7-én a pozsonyi m. kir. Erzsébet tudományegyetem elhelyezése ügyében. Bp.: Kertész ny. 1917. 8 p. 8600

38 Közgazdaság

Volkswirtschaft — Political economy

Conrad, Joh. Leitfaden zum Studium der Nationalökonomie. [1908.] 7. Aufl. Bearb. v. A. Hesse. Jena: Fischer 1917. VII, 114 p. 37391

Offe, Hans. Politische Weltkunde. Beitrag zur Volksbildung. Vorw. v. Paul Rohrbach. Lpzg: Tauchnitz 1917. V, 69 p. 37649

380.9 Gazdaságtörténet

Wirtschaftsgeschichte

Economic history

Bücher, Karl. Die Entstehung der Volkswirtschaft. Vorträge & Aufsätze. [1893.] 10. Aufl. Samml. I— . Tübingen: Laupp 1917— . 37666

Cunningham, W. The progress of capitalism in England. Cambridge: Univ. pr. 1916. XI, 144 p. 37388

Feleký Géza. Észak-Amerika benépesülése és a nyugateurópai agrárkérdés a 17—18. században. Bp.: Eggenberger 1917. 124 p. 37242

Taglicht, J. Nachlässe der Wiener Juden im 17—18. Jahrhundert. Beitrag zur Finanz-, Wirtschafts- und Familiengeschichte. Wien: Braumüller 1917. XI, 344, 65 p. (Quellen & Forschgen z. Gesch. d. Juden in Dtsch-Österreich, 7.) 36877

381.2 Üzemtan

Betriebslehre — Factory organisation

Fleury, R. de. La production industrielle intensive, son influence sur le prix de revient. Paris: Dunod & Pinat 1917. 72 p. 37497

382 Bányászat

Bergbau — Mining

Ausztria. Ministerium für öffentliche Arbeiten. Die Bergwerksproduktion. Wien: Hof- & Staatsdr. 1917. VII, 126 p.
= Ausztria. Min. f. öff. Arbeiten. Stat. d. Bergbaues, 1914. 2. 1070

Gámán József. Erdély iparfejlesztése és a földgaz. = Magyarország. Keresk. & iparkamarák. Orsz. értek. 12. 2. [1917.] 37052

Pois, Ant. Das Erdgas, seine Erschliessung und wirtschaftl. Bedeutung. Berlin: Verl. f. Fachliteratur 1917. 92 p. (Aus: Petroleum.) Bibliographie: p. 90—92. 8613

Roth, Walt. Bodenschätze als biologische & politische Faktoren. Berlin: Springer 1917. 39 p. 37838

383 Mezőgazdaság

Landwirtschaft — Agriculture

Ausztria. Ackerbauministerium. Die land- und forstwirtschaftlichen Lehranstalten in Österreich. [Bericht.] 1915/16— . Wien. (Aus: Landwirtsch. Unterrichtszeitg.) 4628

Budapest. Kereskedelmi és iparkamara. Előterjesztés a halászat fokozásának szükségességéről. 1917. R 383.9

Budapest. Mezőgazdasági múzeum. „Imre“-major alföldi gazdaságának ismertetése. Az üzemetvet írta Ormándy János. Bp.: Pallas ny. 1917. 20 p. (Mezőgazdasági múz. kiadv.) 37330

Gläsel, E. J. Die Entwicklung der Preise landwirtschaftlicher Produkte und Produktionsmittel während der letzten 50 Jahre und deren Einfluss auf Bodennutzung und Viehhaltung im deutschen Reiche. Berlin: Parey 1917. 66 p. (Aus: Landwirtsch. Jahrbücher.) 37178

Haltenberger Rezső. A fonás-szövés fontosabb növényei művelésének története. Bp.: Pátia 1915. 46 p. (A Fonó-szövőipar-ból.) 36771

Laupheimer, Hans. Die städtische Milchversorgung in Ulm a. D. in Vergangenheit und Gegenwart. Vorw. v. Carl Joh. Fuchs. Berlin: Kohlhammer 1917. IX, 114 p. (Tübinger staatswiss. Abh. N. F. 13.) 37131

Az Országos magyar gazdasági egyesület felirata a képviselőházhoz a mezőgazdasági üzem viteléhez nélkülözhetetlenül szükséges anyagok és árucikkek határárszabása tban. 1917. R 383.25

Schulz, Manó. A magyar *fatermelés jövője. 1917. R 383.4

Wirz, J. Die Getreideproduktion und Brotversorgung der Schweiz. [1902.] 2. erw. Aufl. Zürich: Füssli 1917. 162 p. 37494

383.1 Földbirtok*Grundbesitz — Property in land*

Beck Lajos. A magyar földbirtok megoszlása. Agrár-statisztikai tanulmány. Bp.: Pallas 1918. 93 p. **37709**

Gürtler, Alfr. Verlorenes Bauernland. Graz: Leuschner & Lubensky 1917. 52 p. **11718**

Schiele, Geo. Wilh. Politik der Vermehrung des kleinen Grundeigentums. München: Lehmann 1917. 151 p. **37165**

Weninger Mátyás. Akié a föld, azé a haza. [1917.] **R 383.2**

384 Iparpolitika*Industriepolitik — Industry*

Beckh, Max. Die Nürnberger echte und leonische Gold- und Silberdrahtindustrie. Diss. München 1917. 163 p. **37683**

Oberhammer, Ernst. Die Baumwollindustrie Österreich-Ungarns. Wien: Hölzel 1917. 61 p. 1 t.
== Heiderich: Wirtschaftsgeogr. Karten & Abhandl., 14. **8359**

Ried, Max. Gegenwart und Zukunft der Elektrizitätswirtschaft in Deutschland & Österreich. Wien: Urban & Schwarzenberg 1917. 80 p. **37405**

Rörig, G. & A. Binz, Die tierischen Rohstoffe und ihre Veredlung. Braunschweig: Vieweg 1916. VI, 222 p.
== Binz: Rohstoffe d. Wirtschaftsgeb. zw. Nordsee u. Pers. Golf, 1. **36805/1**

Zipernovszky Ferenc. Vidéki elektromos műveink kedvezőtlen helyzetének okai és a háború utáni teendők. Bp.: Kilián 1917. 70 p. **37493**

385 Közlekedés*Verkehrswesen — Communication*

Ausztria. Statistische Zentralkommission. Statistik der Land- und Wasserstrassen in österreichischen Ländern, 1908/10. Wien: Gerold 1916.
== Ausztria. Stat. Zentralkomm. Österr. Statistik, 43. 3. **629/93**

Budapest. Kereskedelmi és iparkamara. Előterjesztés a vasutak díjkedvezményi politikája ügyében. 1917. **R 385.563**

Giese, Erich. Schnellstrassenbahnen. Unt. bes. Berücks. d. Verhältnisse in Gross-Berlin Berlin: Moeser 1917. 86 p. t. 4. **8575**

385.6 Hajózás*Schiffahrt — Shipping*

Heinrich Ferdinand, Erzhg. Die Wasserstrasse Mitteleuropas. Wien 1917. **R 385.63**

Lazarus József. Tengerhajózásunk járműveinek regisztráló hivatala.
== Magyarország. Keresk. & iparkamarák. Orsz. érték. 8. 1. [1917.] **37052**

Móricz Miklós. A magyar belvízi program.
== Magyarország. Keresk. & iparkamarák. Orsz. érték. 8. 2. [1917.] **37052**

Phelps, Edith M. Selected articles on the American merchant marine. New York: Wilson 1916. XXVIII, 218 p.
Bibliography: p. XVII—XXVIII.
== Debaters handbook ser. 34. **K 3000/7/34**

Smolensky, Max. Die Stellung und Bedeutung des österreichischen Lloyd, der Austro-Americana und der freien Schiffahrt im Aussenhandel Österreichs. Diss. Zürich 1916. VIII, 189 p.
Bibliographie: p. V—VI. **37304**

Szana Sándor. Nagyközépeurópa víziútjai. Előszóval ellátta: S z t e r é n y i József. Bp.: Közlekedés 1917. 116 p. 3 t. **37150**

A Duna

Budapest. Kereskedelmi és iparkamara. Előterjesztés a Duna gazdasági jelentőségének növeléséről. 1917. **R 385.63**

Mitteleuropäischer Wirtschaftsverein in Ungarn. Beschlüsse der ung. Donaukommission zur Donaufrage und die neue Donauakte. Bp.: Pátria 1917. 39 p. **7588**

Österreichischer Ingenieur und Architekten-Verein. Wien und die Donau. Denkschrift. Wien: Verl. d. Vereins 1917. 64 p. **37751**

Piskaček, Ottokar. Die Donau als Rückgrat eines mitteleuropäischen Wasserstrassennetzes. Wien: Waldheim-Eberle 1917. 87 p. 6 t. **37427**

Suppan, C. V. Die Donau und ihre Schiffahrt. Wien: Selbstverl. 1917. 191 p. **37667**

386 Kereskedelem*Handel — Commerce*

Berrogain, Ch. L'expansion du commerce extérieur et l'organisation bancaire. [1916.] 2. éd. Paris: Delagrave: 1916. VIII, 214 p. 36741

Budapest. Kereskedelmi és iparkamara. Előterjesztés és jelentés az állatkereskedelmi szavatosságról készült törvényjavaslat tárgyában. 1917. R 386 : 383.6

Fürth, Henriette. Die soziale Bedeutung der Käufersitten. Jena: Fischer 1917. IV, 124 p. 37296

Lyon. Chambre de commerce. Développement des relations commerciales avec la Russie. Rapport de Louis Pradel. Lyon: Rey 1916. 19 p. 5. t. 8598

Németország. Ständiger Ausschuss deutscher Vereine zur Förderung des Aussenhandels. Der Plan eines Reichshandelsamtes und Aussenhandelsamtes. Berlin: Liebheit & Thiesen 1916. 36 p. 36374

Schmidt, H. W. Auskunftsbuch für den Handel mit der Türkei. Lpzg: Teubner 1917. 178 p. A 56.38/22

Tyszka, Karl v. Das weltwirtschaftliche Problem der modernen Industriestaaten. Jena: Fischer 1916. VIII, 210 p. 36323

386.3 Vámügy*Zollwesen — Customs*

Dougnac, Jacques. Le nouveau tarif douanier américain. 3 oct. 1913. Paris: Pedone 1917. 208 p. 37222

Freundlich, Emmy. Unser tägliches Brot. Eine Einführung in die Fragen d. Zoll- & Handelspolitik. Wien: Heller & Co., 1917. 58 p. 37718

Glatz, Frdr. Die Gefährdung von Österreichs Brotstoffversorgung durch das geplante Einfuhrschemsystem. Vortr. Wien: Frick 1917. 81 p. (Zentralverb. österr. Getreidehändler) 37502

Lamp, Karl. Theorie des deutschen Zollrechts & der Entwurf einer neuen österr. Zollordnung. Tübingen: Mohr 1917. 96 p. 37680

Lengyel Géza. Előterjesztés a vámeljárási törvényjavaslatának új előadói tervezete ügyében. Bp.: Pallas ny. 1917. 56 p. == Magyar vámpol. közp. kiadv. 30. 4328/30

Mellin, Ign. v. Die Schutzzölle und ihr Einfluss auf die deutschen Reichsfinanzen (von 1892—1912). München: Reinhardt 1918. 60 p. 37673

Nemere Béla. A malomipar és a behozatali jegyek. 1916. R 386.382

Phipson, Cecil Balfour. The true cause of the commercial difficulties of Great Britain. Ed. by Mark B. F. Major, & Edw. W. Edsall. London: Allen & Unwin 1917. 153 p. 1 t. 37743

Sperling, Mich. Das deutsche Getreide-Einfuhrschein-System. Diss. Giessen 1916. 109 p. 37803

387 Pénz- és hitelügy*Geld und Kredit — Money. Credit*

Altrock, Walt. v. Die öffentlichen Sparkassen in Preussen. Vorw. v. Graf v. Schwerin-Löwitz. Berlin: Parey 1917. XV, 370 p. (Veröff. d. Königl. Preuss. Landes-Ökonomie-Kollegiums 18.) == Landwirtsch. Kredit in Preussen, 3. 1037.3

[Jellinek Henrik.] A nemzet pénze. Adalékok a magyar gazdasági élethez. Írta Censur. Bp.: Hunnia 1917. 392 p. 37244

Lansburgh, Alfr. Zur Systematik der Preisbildung an der Effektenbörse. Stuttg.: Enke 1917. 48 p. == Finanz- & volkswirtschaftl. Zeiftr. 38. 4300/38

Makai [Ernö]. Währungsstudien mit bes. Rücks. auf Österreich-Ungarn. Stuttg.: Enke 1917. 77 p. == Finanz- & volkswirtschaftl. Zeiftr. 37. 4300/37

388 Biztosításügy*Versicherungswesen — Insurance*

Mihályfi Dezső. Üzembesorozás és járulék-kirovás. Az 1907: XIX. t.-c. alapján bal-esetbiztosításra kötelezett üzemek veszélyességi osztályokba való sorozása és a bal-eseti járulékkirovás gyakorlati ismertetése. Bp.: Munkásügyi szemle 1917. 382 p. 37389

389 Pénzügy*Finanzwesen — Public finance*

Liszka Viktor. Változó kamatozású államkötvény. Bp.: Pesti kny. 1917. 55 p. 9 t. 37676

Wolf, Jul. Der französische Nationalreichtum vor dem Kriege. Stuttg.: Enke 1917. 39 p. —= Finanz- & volkswirtschaftl. Zeitr. 40. 4300/40

389.2 Adók és illetékek*Steuern und Gebühren — Taxation*

Bredt. Unsere Steuerpolitik. Berlin: Heymann 1917. 45 p. —= Bodenpolitische Zeitr. 6. 4985/6

Haerecke, Ferd. Der Wertzuwachssteuer-gedanke in Deutschland. Berlin: Heymann 1915. 53 p. —= Bodenpolitische Zeitr. 5. 4985/5

Hufnagl, Fr. Die Wirkung des Wegfalls der gemeindlichen Lebensmittelaufschläge in Bayern unter bes. Berücks. d. Städte München & Nürnberg. Diss. München 1917. 94 p. 37686

Magyarország. Törvények, rendeletek. 1916. Utasítás a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adójáról szóló 1909: VIII. t.-c. életbeléptetésére vonatkozó 1916: XXXIV. t.-c. végrehajtása tárgyában. Bp.: Állami ny. 1916. 79 p. 8439

Molinari, Silvio. L'ordinazione delle spese comunali e provinciali. Firenze: Rivista dei comuni 1916. 50 p. (Commentario di legislaz. comunale 18.) 37167

Moll, Walt. Über Gebühren unt. bes. Berücks. der kommunalen Verbände Preussens. Berlin: Vahlen 1916. 255 p. 37160

Pikler J. Gyula. A városi telekértékkadó. 1917. R 389.72

39 Néprajz*Ethnologie — Ethnology*

Bibó István. A számok jelentése és a gondolkodás alapformáinak története. Bp.: Dick 1917. 91 p. 4994/1

Györfly István. Délbihar falvai és építkezése. Bp.: Szerző 1917. 42 p. (A Néprajzi értesítőből.) 8599

Samassa János. Törvényjavaslat a vándorcigányok törvényhozási úton való megrendszabályozásáról. [1911.] 2. kiad. Bp.: Szt. István társ. biz. 1917. 60 p. 37541

Toroczkói-Wigand Ede. Hajdonába, régös-régön. Bp.: Táltos 1917. [2 p. 17 t.] 8602

Toroczkói-Wigand Ede. Himes udvar. Bp.: Táltos 1916. 106 p. 8601

4 Nyelvészet*Philologie — Philology*

Greyerz, O. Deutsche Sprache in der Schweiz. München: Callwey [1917.] 14 p. (Flugschr. d. Dürerbundes, 168.) 3821/9

[Hemmel, Fritz]. Orientalische Studien. F. H. zum 60. Geburtstag gewidmet v. Freunden, Kollegen & Schülern. Bd 1— . Lpzg.: Hinrichs 1917— . —= Mitteilungen d. vorderasiatischen Gesellsch. 21. A 50.08/5

Németh [Gyula]. Türkisches Übungsbuch für Anfänger. Berlin: Göschen 1917. 110 p. (Samml. Göschen, 773.) A 56.45/2

5 Természettudomány*Naturwissenschaft — Science*

László [Gábor] & Emszt [Kálmán]. Die Torfmoore und ihr Vorkommen in Ungarn. Hg. v. d. kgl. ungar. Geologischen Reichsanstalt. Bp.: Fritzy ny. 1916. 183 p. 10 t. 8590

Mahler Ede. Naptárunk újjáalakítása és a husvétkérdés. Felolvasás. Bp.: Akad. 1917. 40 p. —= Érték. a tört. tud. köréből, 24. 7. 4305/24

Snyder, Carl. A modern természettudomány. [New conceptions in science. 1903.] Ford. Mikes Lajos. Bp.: Révai 1917. 304 p. 37395

572 Antropológia

Anthropologie — Anthropology

Bartucz Lajos. A Büdöspest barlangban talált neolitikori embercsontváz. — Das in der Höhle Büdöspest gefundene neolithische Menschenkelet. Bp.: Fritz ny. 1916. 185 p. (A Barlangkutatóból.) [Magyar & német.] 37235

Görner, Rud. Körpermessungen an samländischen schul- und vorschulpflichtigen Kindern. Beitrag zur Konstitutionsstatistik. Diss. Königsberg i. Pr. 1916. 29 p. 36595

Schlake, Frdr. Körpermessungen von Landkindern an der Südküste des Kurischen Hafes. Diss. Königsberg i. Pr. 1916. 28 p. 36597

6 Alkalmazott tudományok

Angewandte Wissenschaften

Useful arts

Zschimmer, E[mil]. Philosophie der Technik Berlin: Mittler 1917. 22 p. (Technische Abende.) 37839

613 Közegészségügy

Gesundheitswesen — Public health

Alberti Andor. Irányelvek a magyar gyógyszerészet fejlesztésére. 1917. R 614.24

Daffenreiter, Alois. Der Alkoholkonsum der gewerblichen Arbeiterschaft. Diss. München 1917. 198 p. 4 t. 37682
Bibliographie: p. 3–6.

Halmi Gyula. A mesterséges biológiai szennyestisztítás fejlődése hazánkban. 1916. R 628.35

Halmi Gyula. Újabb eredmények a káros szennyestiszítás értékesítése és tisztítása terén. Bp.: Pátria 1917. 47 p. 37687

Reich, A. Leitfaden für die Rauch- und Russfrage. München: Oldenbourg 1917. VIII, 383 p. (Oldenbourgs techn. Handbibl. 20.) 37342

614.5 Fertőző betegségek

Ansteckende Krankheiten

Contagious diseases

Hollós József. A tüdővész leküzdése Szegeden. Szeged 1917. R 614.542

Hussein Himmet. Geschlechtskrankheiten und Ehe im Islam. Diss. München 1917. 17 p. A 56.61/1

Kaufmann. Die neuen Beratungsstellen für Geschlechtskranke. Berlin 1917. P 613.88 (43)

Kentzler Gyula. A tüdővész dispensaires kezelése. Bp.: 1917. 127 p. (Tuberkulózis elleni küzdelem orsz. bizotts. kiadv. 11.) 27761

Morris, Malcolm. The nation's health. The stamping out of venereal disease. London: Cassel 1917. VIII, 152 p. 37262

Nékám Lajos. A veneréas betegségek társadalmi kihatása. Bp.: Nemzetvédő szöv. 1917. 38 p. (Nemzetvédő füzetek, 2. — A Magyar kulturából.) 37149

Parassin József. A tüdőbetegek patronázsa. 1916. R 614.542

Póór Jakab. Az életbiztosítás szerepe a nemi betegségek leküzdése terén. Előadás. Bp.: Woititz ny. 1917. 24 p. 4 t. 37139

Póór [Jakab]. Die Rolle der Lebensversicherung in der Bekämpfung der Geschlechtskrankheiten. Vortr. Übers. aus d. Ung. Bp.: Woititz [1917.] 29 p. 4 t. 37253

Szászy Béla. A nemibetegek kötelező gyógykezelésének kérdése. 1917. R 614.547

Tuberkulózis elleni küzdelem orsz. és közp. bizottsága. Irányadó a tüdőbeteg-gondozó intézetek (dispensaire) működésére. Bp.: Saj. kiad. 1916. 13 p. 10 t. 37695

7 Művészet

Kunst — Fine arts

Popp, Jos. Der kunstwissenschaftliche Unterricht, insbesondere auf den Hochschulen und Kunstschulen. München: Callwey [1917.] 11 p.

== Dürerbund. Flugschr. 169. 3821/9

Utitz, Em. Die Gegenständlichkeit des Kunstwerks. Berlin: Reuther & Reichard 1917. 71 p.

== Philosophische Votr. 17. 4767/16

Walzel, Osk. Wechselseitige Erhellung der Künste. Beitr. z. Würdigung kunstgesch. Begriffe. Berlin: Reuther & Reichard 1917. 92 p.

== Philosophische Votr. 15. 4767/14

725 Városépítés

Städtebau — Town planning

Behne, Adolf. Oranienburg als Beispiel für Stadtbetrachtungen. München: Callwey [1917.] 28 p. 8 t.

== Dürerbund. Flugschr. 171. 3821/9

Poroszország. Ministerium für Landwirtschaft, Domänen und Forsten. Anweisung für Domänenbauten. Behandlung v. Entwürfen u. Bauausführungen. [1915.] 3. Aufl. Berlin: Parey 1916. 72 p. 39 t. 8025

8 Irodalom

Literatur — Literature

Cellérier, L. L'analyse et la critique des livres, articles de revues, etc. Conseils élémentaires. Paris: Alcan 1916. 102 p. 37592

Fest Sándor. Angol irodalmi hatások hazánkban Széchenyi István fellépéséig. Bp.: Akad. 1917. 104 p.

== Értekezések a nyelv és széptud. köréből, 23. 7. 3899/23

Horn, Paul. Geschichte der türkischen Moderne. [1909.] 3. Ausg. Lpzg: Amelang 1916. 74 p. A 56.80/1

Shaw, [Geo.] Bern. Ember és felsőbbrendű ember. [Man and Superman. 1911.] Komédia és filozófia. Ford. Hevesi Sándor. Bp.: Révai 1917. 415 p. (Világ kvrt.) 37106

9 Történelem

Geschichte — History

Aus Österreichs Vergangenheit. Quellenbücher zur österreichischen Geschichte. Hg. v. Karl Schneider. H. 1.—. Lpzg: 1917— . 4326

Harnack, Ad. v. Über die Sicherheit und die Grenzen geschichtlicher Erkenntnis. Vortrag. München: Oldenbourg 1917. 23 p. 37151

Fustel de Coulanges, [Numa Denis]. De la manière d'écrire l'histoire en France et en Allemagne depuis cinquante ans. == Fustel de Coulanges: Questions contempor. 1917. p. 1—27. 37596

Halil Ethem (ford.) Tagebuch der ägyptischen Expedition des Sultans Selim I. Aus Feriduns Sammlung der Staatsschriften. Weimar: Kiepenheuer 1916. 47 p. == Deutsche Orientbücherei, 20. A 56.32/11

Hodinka Antal. A római levéltárak ismertetése. == Bossányi: Regesta supplicationum 1916. I. p. 7—166. 37600/1

Oertel, Frdr. Die Liturgie. Studien z. ptolemäischen und kaiserlichen Verwaltung Ägyptens. Lpzg: Teubner 1917. VIII, 452 p. A 62.34/3

Thomsen, Peter. Palästina und seine Kultur in 5 Jahrtausenden. [1909.] 2. neubearb. Aufl. Lpzg: Teubner 1917. 121 p. (Aus Natur & Geisteswelt, 260.) A 56.99/1

Magyarország

Angyal Zoltán. Rudolfs II. ungarische Regierung. Ursachen, Verlauf und Ergebnis des Aufstandes Bocskay. Diss. Bern 1916. 125 p. 37308
Bibliographie: p. 124—25.

Főgel József. II. Lajos udvartartása, 1516—26. Bp.: Hornyánszky ny. 1917. 161 p. 37705

Fournier, Aug. Österreichs-Ungarns Neubau unter Kaiser Franz Joseph I. Historische Skizze. Berlin: Ullstein 1917. 213 p. 37238

Fraknoi Vilmos. A Habsburg-ház első érintkezései Magyarországgal, 1269—74. Bp.: Akad. 1917. 42 p. == Érték. a történeti tud. köréből, 24. 8. 4305/24

- Gaberdeen** Rezső. A rákosi országgyűlések. Dissz. Rákospalota: Vörösmarty ny. 1916. 40 p. 37176
- Karácsonyi** János. Szent László meghódítja a régi Szlavóniát. [Előadás.] Bp.: Akad. 1916. 34 p.
 — Érték. a történelmi tud. köréből. 24. 2. A 49.97/5
- Márki** Sándor. Magyar középkor. Bp.: Élet [1917.] 293 p. 37675
- Szentkláray** Jenő. Újabb részletek a dél-magyarországi török hódoltság történetéből. Bp.: Akad. 1917. 30 p.
 — Érték. a történelmi tud. köréből. 24. 9. 4305/24

91 FÖLDRAJZ

Geographie — Geography

- Braun**, Gust. Deutschland. Dargest. auf Grund d. Karten u. d. Literatur. T. 1—2. Berlin: Borntraeger 1916. 37007
- Machatschek**, Fritz. Die Alpen. [1915.] 2. Aufl. Lpzg.: Quelle & Meyer 1916. 146 p. (Wissenschaft & Bildung, 29.) 37411
- Stradner**, Jos. Der Fremdenverker. [1905.] 2. Aufl. Graz: Leykam 1917. 100 p. 37753

92 Életrajzok. Emlékiratok

Biographien. Memoiren Biography. Memoirs

- Bernstein**, Ed. Aus den Jahren meines Exils. (Völker zu Hause.) [1917.] 2. Aufl. Berlin: Reiss 1918. 306 p. 37586
- Berzeviczy** Albert. Trefort Ágoston emlékezete születésének 100. évfordulója alkalmából. Bp.: Akad. 1917. 21 p.
 — Magyar tud. akad. Emlékbeszédek. 17. 14. 4053/13
- [**Blumenthal**, Louise, Joh. Leop.] Lebensbeschreibung Hans Joachims v. Zieten. Bd 1—2. Berlin: Lehmann 1916. 37414
- Crusenstolpe**, Magnus J. v. Katharina II. Alexejwna. 1762—96.
 — Crusenstolpe: Russische Hofgeschichten, 2. 1917. A 47.90/16/1
- Damaschke**, Ad. Frdr. List, ein Prophet und Märtyrer deutscher Weltwirtschaft. Jena: Fischer 1917. 46 p. 37246
- Elliot**, Hugh. Herbert Spencer. London: Constable 1917. VI, 330 p. 37384
 Bibliography: p. 315—319.

- Fraknoi** Vilmos. Egyháznagyok a magyar középkorból. Bp.: Élet [1917.] 336 p. 37674
- Gorkij**, Maxim. Meine Kindheit. Übers. v. Aug. Scholz. Berlin: Ullstein 1917. 441 p. A 47.92/10
- Guglia**, Eug. Maria Theresia. Ihr Leben und ihre Regierung. Bd 1—2. München: Oldenbourg 1917. 36909
- Hornyánszky** Gyula. Schvarcz Gyula emlékezete. Felolvasás. Bp.: Akad. 1917. 77 p.
 — Magyar tud. akad. Emlékbeszédek, 17. 15. 4053/1

Lamprecht, Karl. Rektoratserinnerungen. Hg. v. Art. Köhler. Gotha: Perthes 1917. 76 p. 2 t. 37706

Rolland, Romain. Ludwig van Beethoven. [1903.] Deutsch von L. Langnese-Hug. Zürich: Rascher 1918. 149 p. 37975

Rolland, Romain. Vie de Tolstoj. [1911.] 5. éd. Paris: Hachette 1917. 215 p. (Vie d. hommes illustres.) A 47.92/7

Schütz József. Willmann élete és didaktikája. — Willmann: Didaktika. 1917. I. p. 8—24. 37487/1

Tagore, Rabindranath. My reminiscences. London: Macmillan 1917. X, 272 p. 10 t. A 54.92/1

Tolstoj, Leo. Tagebuch. Bd 1. — München: Müller 1917. A 47.92/8

Wlassak, Rud. Ernst Mf a c h; Gedächtnisrede. Lpzg.: Barth 1917. 47 p. 37179

I. Ferenc József

Sebestyén Gyula. I. Ferenc József apostoli királyunk halála. Gyászbeszéd. 1916. (Az Ethnographiából). R 92.9 F. J.

Szegő Arnold. I. Ferenc József élete. 1917. R 92.9 F. J.

Wien. Universitát. Gedächtnisfeier für Kaiser Franz Josef I. am 2. Dezember 1916. Wien 1917. R 92.9 F. J.

929 Genealógia

Genealogie — Genealogy

Györfly István, szigetih. Adatok a keszi Hajdú család történetéhez. [Könyomat.] Bp. 1916. 24 p. 1 t. 37263

Veress Endre. A göncz-ruszkai gróf Kornis-család anyakönyve, 1446—1917. Kiadta gr. Kornis Károly. Bp.: Athenaeum ny. 1917. XII, 138 p. 10 t. 37731

A Kézíkönyvtár gyarapódása az 1917. évben
Zugangsverzeichnis der Handbibliothek des Lesesaales im Jahre 1917
List of works added to the Reference library in 1917

1 Bölcelet*Philosophie — Philosophy*

Enyvvári Jenő (szerk.) Filozófiai szótár. Bp.: Franklin 1918. 173 p. (Kultura & tudomány.)
 Bibliográfia: p. 170—73. **K 1000/12**

31 Statisztika*Statistik. Demologie — Statistics. Demography*

Gergely Hugó. Statisztikai adatok Magyarország, Ausztria, Németország széntermeléséről, be- és kiviteléről és fogyasztásáról. Bp.: Benkő 1917. 46 p. **K 3820/6**

Sachs, Art. Die Bodenschätze der Erde: Salze, Kohlen, Erze, Edelsteine. Lpzg: Deuticke 1916. 37 p. **K 3820/5**

Wien. Österreichisches Handelsmuseum. Rumänien. Landes- und wirtschaftsstatistische, sowie topographische Übersichten. [1916.] 2. erg. Aufl. Wien: Seidel 1917. VI, 737 p. **K 3808/16**

33 Társadalmi kérdés*Soziale Frage — Social question*

Barthel, Paul. Handbuch der deutschen Gewerkschaftskongresse. Dresden: Kaden 1916. IV, 490 p. **K 3318/6**

Hartmann, Konr. Allgemeine Unfallverhütung in gewerblichen Betrieben [1914?] 2. Aufl. Lpzg: Barth 1917. 251 p.
 == Weyl: Handb. d. Hygiene, 7. Allg. T. 4. **K 6140/6**

Jahrbuch der Schweizerfrauen. Hg. v. d. Sektion d. Schweizer Verb. f. Frauenstimmrecht. — Annuaire féminin suisse. Réd. Emma Graf. Jg 2. 1916. Bern. **K 3396/8**

The Salvation army year book. London: Salvation army book dep. [Utolsó év.] **K 3300/4**

Schiff, Walt. Internationale Studien über den Stand des Arbeiterschutzes bei Beginn des Weltkrieges. H. 1— . Berlin: Springer 1916— . **K 3310/18**

Schiff, Walt. Geltungsbereich des Arbeiterschutzes. Der Schutz der Kinder und Jugendlichen. Berlin: Springer 1916. 83 p. (Aus: Annalen f. soz. Pol. & Gesetzgebung.)
 == Schiff: Internationale Studien, 1. **K 3310/18**

34 Jogtudomány*Rechtswissenschaft — Law*

Dános Árpád. Magyar ipari közigazgatási jog. 1— . k. Bp.: Franklin 1917— . **K 3840/10**

Lengyel Zoltán. Magyar névkönyv. Bp.: Dick 1917. 213 p. **K 3471/2**

Törvénytárak. Döntvénygyűjtemények

Angyal Armand & Horváth György. Tájékoztató az életszükségleti cikkeket maximaló és azok forgalmát szabályozó rendelkezésekről. Bp.: Pátria 1916. 24 p. **K 3833/4**

Magyarország. Törvények, rendeletek. Az érvényben levő háborús közélémezési rendelkezések rendszeres összefoglalása. Kiadja az Orsz. közélémezési hiv. elnöke [Kürtly Lajos br.] Bp.: Pesti kny. 1917. VII, 210 p. **K 3400/61**

Szeőke Imre. Bányajogi döntvényntár. Elvi jelentőségű határozatok, itéletek és rendeletek bányauigyekben. Bp.: Tisza 1917. 631 p. **K 3400/64**

4 Nyelvészet*Philologie — Philology*

Buday Barna. A „Köztelek“ szótára. A szakirodalomban leggyakrabban használt idegen szavak, helytelen kifejezések és ezek megfelelői. Kiadja az Omge. Bp.: Pátria 1917. 60 p. **K 4100/10**

Jovanović, Paul. Srbsko-nemački rečnik. — Serbisch-deutsches Wörterbuch. Wien: Hartleben [1909.] 191 p. (Kunst d. Polyglottie, 100.) **K 4918/6**

Kelemen Béla. Idegen szavak és nevek szótára. [1910.] 2. jav. és bőv. kiad. Bp.: Athenaeum 1917. 216 p. **K 4100/9**

Rónay Tibor. Német-magyar [& magy.-német] hajós szótár. — Deutsch-ungarisches nautisches Wörterbuch. Bp.: Adria 1917. 243 p. **K 3857/3**

355 Hadügy*Kriegswissenschaften — Military science*

Katonai tanintézetek. Fölvételi szabályok. [1907.] 8. kiad. Bp.: Benkő 1916. 190 p. [Magy. & német.] **K 3552/2**

38 Közgazdaság*Volkswirtschaft — Political economy*

Helferich, Karl. Deutschlands Volkswohlstand 1888—1913. [1913.] 7. Aufl. Berlin: Stilke 1917. XVII, 142 p. **K 3808/15**

Makai Ödön. Gründungswesen und Finanzierung in Ungarn, Bulgarien und der Türkei. Berlin: Haude & Spener 1916. XVI, 377 p. **K 3810/7**

386.3 Vámügy*Zollwesen — Customs*

Ausztria. Handelsministerium. Zollkompass: Griechenland. T. 1. Die Handelsverträge. Wien: Manz 1917. XXII, 157 p. — Ausztria. Handelsmin. Zollkompass, 15. 1. **K 3864/3**

Ausztria. Handelsministerium. Zollkompass. Bd 14. Norwegen. T. 1. Die Handelsverträge. Wien: Manz 1916. XIX, 168 p. **K 3864/3**

Ausztria. Handelsministerium. Zollkompass. Norwegen. T. 3. Der Zolltarif. Wien: Manz 1917. 95 p. — Ausztria. Handelsmin. Zollkompass, 14. 3. **K 3864/3**

Brandt, Paul. Gegenüberstellung des deutschen Zolltarifes und des Vertragszolltarifes für die beiden Staaten der österr.-ung. Monarchie. Berlin: Eckart 1917. XXXVI, 927 p. (Deutsch-österr.-ung. Wirtschaftsverb.) **K 3864/5**

388 Biztosításügy*Versicherungswesen — Insurance*

Deutsche Lebens- und Unfallversicherungsgesellschaften. Übersichtliche Darstellung der Geschäftsergebnisse. Wien [Utolsó év.] 24—. Von Bernh. Irányi. **K 3880/7**

Die Geschäftsergebnisse der österr.-ungarischen Lebensversicherungsgesellschaften und der ausländischen Lebensversicherungsgesellschaften in Österr.-Ungarn. Wien [Utolsó év.] **K 3880/8**
Von Bern. Irányi.

Irányi, Bernh. Die in- und ausländischen Privatversicherungs-Gesellschaften in Österreich-Ungarn, 1915. Wien: Irányi 1916. 15 p.

389 Pénzügy*Finanzwesen — Public finance*

Klug Emil & Soltész Adolf (szerk.). A magyar egyenes adók. Bp.: Orsz. ipar-egyes. 1917. 463 p. **K 3892/5**

5 Természettudomány*Naturwissenschaft — Science*

Haberlandt, G[ottlieb] (szerk.). Physiologie und Ökologie. 1. Botanischer Teil. Bearb. v. Frdr. Czapek, Herm. v. Guttenberg v., Erwin Baur. Lpzg: Teubner 1917. 338 p. — Kultur d. Gegenwart, 3. 1. **K 0820/1/43**

A Budapesti gyűjtemény gyarapodása az 1917. évben. Új könyvek.

Zugangsverzeichnis der Budapester Sammlung im Jahre 1917

List of works added to the Budapest Collection in 1917

017 Könyvtári jegyzékek

Kataloge — Catalogues

Budapest. Műegyetem. Könyvtár. Hieronymi Károly könyvgyűjteményének címjegyzéke. Bp. 1916. 232 p. **B 017/144**

307 Társadalmi lélektan

Gesellschaftspsychologie — Social psychology

Roboz Imre. Az irodalom boudoirjában. 1— . Bp.: Rózsavölgyi 1916— . **B 814/1**

334 Társadalmi kérdés

Soziale Frage — Social question

Arbeitszeit- und Lohnregulativ der Budapester Buchdruckerei-Facharbeiter, Arbeiterinnen und Hilfsarbeiter. Bp.: Dr. Pester Lloyd 1916. 89 p. **B 331/42**

Bródy Ernő. A budapesti lakáskérdés. Felolv. Bp.: Pátria 1917. 19 p. (Az Építőiparból.) **B 333/58**

Budapest. Tanács XIV. A szociálpolitikai ügyosztály előterjesztése a lakásviszonyok terén felmerült visszaélések sürgős megszüntetése tárgyában. Bp.: Háziny. 1917. 7 p. **Bq 333/63**

Pesti magyar kereskedelmi bank. Alkalmazottainak nyugdíjszabályzata. Bp.: Kertész ny. 1917. 29 p. **B 339/17**

Pesti magyar kereskedelmi bank. Szolgálati szabályzat. Bp.: Kertész ny. 1917. 39 p. **B 339/16**

36 Társadalmi tevékenység

Soziale Wohlfahrtspflege — Philanthropy

Budapest. Népjóléti központ. Ügyrend. — Szolgálati utasítás. Bp.: Háziny. 1916. 15, 45 p. **Bq 361/33**

Budapest. Népjóléti központ. Ügyrend. Bp.: Háziny. 1917. 21 p. **B 361/35**

Budapest. Szabályrendeletek. 1917. Szabályrendelet a székesfőváros népjóléti igazgatásának szervezéséről. Bp.: Nagel 1917. 67 p. **B 361/34**

Csergő Hugó. Budapest népjóléti központja. Bp.: Háziny. 1917. 30 p. (A Városi szemléből.) **B 361/36**

Stefánia szövetség anyák és csecsemők védelmére. Alapszabályok. Bp.: Pápai ny. 1917. 10 p. **B 618/3**

Stefánia szövetség anyák és csecsemők védelmére. Az Országos magyar anya- és csecsemővédő központi intézet szervezeti szabályzata. Bp.: Pesti kny. 1917. 7 p. **B 618/2**

367 Társaskörök

Geselligkeitsvereine — Clubs

Szepesi egyesület. A Szepesi egyesület Budapesten negyven éves története, 1876—1916. Irta Seltenreich Kornél. Igló: Szepesi lapok ny. 1916. 32 p. **B 367/26**

Liget klubház részvénytársaság. Alapszabály & Jelentés 1 —. 1916— . Bp. **B 367/27**

37 Nevelés. Közoktatás

Unterrichtswesen — Education

Budapest. Kereskedelmi iskolák. Közs. 7. ker. felső kereskedelmi iskola. Értesítő 1— . 1916/17— . Bp. **B 386/113**

Budapest. Műegyetem. I. Ferenc József emlékeztetése 1917 március hó 25-én tartott gyászünnepély. Bp. 1917. **B 929/17**

Magyarország. Vallás- és közoktatásügyi miniszterium. A budapesti állami polgári iskolai tanító- és tanítónőképzőintézetek tanterve. Bp.: Egyet. ny. 1916. 65 p. **B 375/1**

Magyarország. Vallás- és közoktatásügyi miniszterium. Képesítő-vizsgálati szabályzat az Orsz. izr. elemi népiskolai tanítóképző-intézet számára. 2543/1916. sz. Bp.: Franklin 1916. 43 p. **B 371/85**

Magyarország. Vallás- és közoktatásügyi miniszterium. Rendtartási szabályzat az Orsz. izr. elemi népiskolai tanítóképző-intézet számára. 46.526/1916. sz. Bp.: Franklin 1916. 111 p. **B 375/2**

33 Közgazdaság

Volkswirtschaft — Political economy

Budapest. Szabályrendeletek. 1917. Szabályrendelet a tűzkárbiztosítással foglalkozó intézetek községi tűzoltási járulékáról. Bp.: Háziny. 1917. 7 p. **B 388/23**

Budapest. Tanács III. Előterjesztés a gyáripari célokra átengedendő városi ingatlanok eladási feltételeinek megállapítása ügyében. Bp.: Háziny. 1916. 18 p. **Bq 383/31**

Budapest. Tanács XV. Előterjesztés a kéményseprőipar gyakorlása tárgyában 1038/1905, 878/1910 és 1844/1913. kgy. sz. a. alkotott szabályrendelet, valamint a kéményseprési díjszabályzat módosítása tárgyában. Bp.: Háziny. 1917. 38 p. 1 t. **Bq 614/247**

Pólya Jakab & Hegedűs Lóránt. A Pesti magyar kereskedelmi bank keletkezésének és 50 éves fennállásának története. 1—2. k. **B 387/16**

1. Irtá: P. J. 1841—92. Bp.: Kertész ny. 1892. X, 399 p. 5 t.
2. Irtá: H. L. 1892—1917. Bp.: Keresk. Bank 1917. 564 p. 12 t.

385 Közlekedés

Verkehrswesen — Communication

Budapest. Dunakonferencia. Schriften der am 4. Sept. 1916 abgehaltenen Donau-konferenz. Bp.: Pátria ny. 1916. 222 p. 3 t. **B 385/94**

Budapest. Kereskedelmi és iparkamara. Előterjesztés a budapesti kereskedelmi kikötő ügyében. Bp.: Pesti kny. 1917. 12 p. **B 627/3**

Budapest. Kereskedelmi és iparkamara. Előterjesztés a budapesti szénkikötő ügyében. Bp.: Pesti kny. 1917. 9 p. **B 627/5**

Budapest. Szabályrendeletek. 1917. Szabályrendelet a géperejű (automobil) bérkocsi ipar gyakorlásáról. Bp.: Háziny. 1917. 10 p. **B 629/7**

Budapest. Szabályrendeletek. 1917. Szabályrendelet a géperejű (automobil) bérkocsi ipar gyakorlásáról. Bp.: Háziny. 1917. 10 p. **B 629/6**

Donau-Jahrbuch. 1— . 1917— . Wien. **B 385/100**

1— . Hg. [Gyula] Seress.

Roller Benő. A Budapesten létesítendő országos kereskedelmi kikötő jelentősége internacionális gazdasági, forgalompolitikai és pénzügyi szempontokból. Bp.: Benkő 1917. 128 p. **B 627/4**

389 Pénzügy

Finanzwesen — Public finance

Budapest. Szabályrendeletek. 1917. Szabályrendelet a székesfővárosi átírási és engedelmi díjakról. Bp.: Háziny. 1917. 11 p. **B 389/172**

Budapest. Szabályrendeletek. 1916. Szabályrendelet a gáz és elektromos áram megadóztatásáról. Bp.: Háziny. 1916. 6 p. **Bq 389/92**

Budapest. Szabályrendeletek. 1917. Szabályrendelet a közlekedési adóról. Bp.: Háziny. 1917. 9 p. **B 389/179**

Budapest. Szabályrendeletek. 1917. Szabályrendelet a pezsgőbor és a habzóbor adóról. Bp.: Háziny. 1917. 6 p. **B 389/180**

Budapest. Tanács XVI. Előterjesztés a járdafoglalási díjszabás ügyében. Bp.: Háziny. 1917. 8 p. **Bq 389/123**

Budapest. Törvényhatósági bizottság. Felterjesztés a városok és községek háztartásának rendezése tárgyában. Bp.: Háziny. 1917. 6 p. **Bq 389/149**

Jakobovits Dániel. A villamos áram tervbevett megadóztatásáról. Előadás. Bp.: Szerző 1916. 10 p. **B 389/22**

Pikler J. Gyula. Betterment, értékelkedési adó, elégtelenül kihasznált telkek adója és általános telekértékadó. Bp.: Háziny. 1917. p. 56—82. (A Városi szemléből.) **B 383/43**

Szekula Gyula. Közlekedési adó vagy tarifa revízió? Beszéd. Bp.: Wodianer ny. 1917. 15 p. **B 389/127**

389.65 Községi üzemek

Gemeindebetriebe — Municipal ownership

Budapest. Elektromos művek. Stark Lipót előterjesztése az elektromos művek 1917. évi költségelőirányzatának megállapítása tárgyában. Bp.: Háziny. 1917— . Bq 621/7

Budapest. Gázművek. Hasznos tudnivalók a gázmérők, gázégők kezeléséről, használatáról és tisztántartásáról. Bp.: Gázművek 1916. 16 p. B 665/11

Budapest. Gázművek. Előterjesztés a tanácshoz az óbudaai gázgyár és a vele kapcsolatos építkezések leszámolása tárgyában. Bp.: Háziny. 1917. 81 p. 6 t. Bq 665/8

Budapest. Köztemetők. Kertészeti szabályzat és árjegyzék. Bp.: Háziny. 1917. 16 p. B 635/1

Budapest. Műszerüzem és kórházi anyagraktár. Számadás. 1— . 1916— . Bp. Bq 389/130

Budapest. Népopera. [Városi színház.] Jelentés a tanácshoz a Népopera házikezelésének első évi eredményéről. Bp.: Háziny. 1917. 27 p. Bq 782/2

Budapest. Tanács XVI. Előterjesztés a székesfőváros állat- és növénykertjének szervezete ügyében. Bp.: Háziny. 1917. 32 p. Bq 590/3

Budapest. Tanács VI & XVI. Szabályutatisítás a székesfőváros központi anyagszertárának üzemeltetése és számvitelé tárgyában. Bp.: Háziny. 1917. 27 p. B 389/171

Budapest. Tanács XVI. A községi műszerüzem és kórházi anyagraktár szabályutatisítása [&] Végrehajtási utatisítása. Bp.: Háziny. 1917. 59 p. B 614/240

Budapest. Törvényhatósági bizottság. A bizottság és a tanács 69.713/1917. XVI. sz. előterjesztésének tárgyalása a hirdető díj-szabás módosítása ügyében. Bp.: Háziny. 1917. 3 p. Bq 389/131

394.43 Koronázás

Krönung — Coronation

Érdekes Újság. Koronázási album. Ábrányi Emil, Ambrus Zoltán, Andrassy Gyula gr. [etc.] közleményeivel, eredeti rajzokkal és festményekkel. Bp.: Légrády 1917. 159 p. Bq 394/18

Károly, IV. (magyar király) & **Zita** (magyar királyné). [Koronázási ünnepély Budapesten, 1916 dec. 30. A koronázás alkalmából megjelent folyóiratszámok.] Az Érdekes újság, A Hét [1—2.], Illustrierte Zeitung, Képes újság, Ország-Világ [1—2.], Uj idők [1—2.], Vasárnapi újság [1—10. f.] 1916—17. Bq 394/15

A Koronázás és a vele összefüggő ünnepségek. Összeáll. a Koronázást előkészítő bizottság. Bp.: Pesti kny. 1916. 36 p. B 394/16

A Koronázási domb földjét értékesítő bizottság. Ismertető a koronázási domb történelmi földjéről. Bp. 1917. 16 p. B 394/17

5 Természettudomány

Naturwissenschaft — Science

Budapest. Állatkert. A budapesti állatkert útmutatója. Bp.: Háziny. 1917. 41 p. 17 t. B 590/8

Krepuska Gyula. Budapest véglényei. Bp.: Stephaneum ny. 1917. 60 p. (Az Állattani közleményekből.) B 590/2

Puella Classica. A földalatti Budapest. Németből Somlyó Zoltán. Bp.: Saját kiad. 1916. 16 p. B 551/11

613 Közegészségügy

Gesundheitswesen — Public health

Budapest. Közp. tejhivatal. Utatisítás a tejigazolványok kiállítására és kezelése tárgyában. Bp.: Háziny. 1917. 6 p. B 613/81

Budapest. Közkórházak. Szolgálati utatisítás a közkórházi élelmező tisztek részére. Bp.: Háziny. 1917. 18 p. B 614/246

Budapest. Tanács. Budapest szföv. fertőtlenítő intézeteinek szervezési szabályrendelete. Bp.: Háziny. 1917. 20 p. B 614/237

Budapest. Tanács X. Előterjesztés a székesfővárosi fertőtlenítő intézetek 1918. évi költségvetése ügyében. Bp.: Háziny. 1917. 20 p. Bq 614/243

Budapest. Tanács X. Előterjesztés a tanácshoz a dunababparti szülészeti és nőgyógyászati osztály részére bérelt IX., Bakáts-tér 10. sz. ház megvétele ügyében. Bp.: Háziny. 1917. 5 p. Bq 618/1

62 Technika*Technik — Engineering*

Budapest. Hadi repülőgép-kiállítás. Tárgymutató. Bp.: Rovó ny. 1917. XXXII, 192 p.
B 629/3

Fenyő Andor. Adatok a fővárosi kátrányos utak építéséhez. Bp.: Pátria 1916. 16 p.
(Az Anyagvizsgálók közlönyéből.) B 625/7

725 Városépítés*Städtebau — Town planning*

Bauer Henrik. A célszerű városrendezésről. Bp.: Pátria ny. 1917. 5 p. (Az Építő ipar — Építő művészetből.) Bq 725/120

Budapest. Tanács XV. Jelentés az 1870: X. t.-c. alapján épített rakodópartok javítási munkái kapcsán felvetődött kérdésekről. Bp.: Háziny. 1916. 9 p. Bq 626/3

Divald Kornél. A Magyar Tudományos Akadémia palotája és gyűjteményei. Magyarázó kalauz. Bp.: Akad. 1917. 143 p. 19 t.
B 727/22

Hollerung Gábor. Budapest jövője. Bp.: Németh 1917. 11 p. (A Magyar mérnök- és építész-egyl. közl.-ből.) B 725/126

792 Színészet*Theaterwesen — Theatre*

Ambrus Zoltán. Színházi esték. Bp.: Élet ny. [1917.] 400 p. B 792/59

Antalfy Gizella. Lessing a magyar színpadon. Bp.: Pallas 1916. 47 p. B 792/51

Faludi Antal. Szatirikus önéletrajz. Bp.: Pesti kny. 1917. 25 p. B 927/6

Művész világ. Szerk. Muska Iván János. 1. évf. 1. sz. Bp. 1917. [Több nem jel. meg.] B 792/58

Uránia magyar tudományos színházegylet r.-t. Jelentés. [1899/1916.] Bp.: Hornyánszky 1916. 46 p. B 374/7

8 Irodalom*Literatur — Literature*

Forró Pál. Egy diákkor története. Előszót írta Schöpflin Aladár. Bp.: Dick 1917. 304 p. B 813/16

Gábor Andor. Doktor Senki. Regény. 1—2. k. Bp.: Dick [1917.] B 813/23

Gábor Andor. Mancika, tündér! Vidám és szomorú jelenetek. Bp.: Dick [1917.] 144 p. B 817/5

Gáspárné Dávid Margit. Liselotte. Biedermeier regény. Bp.: Athenaeum 1917. 205 p. 7 t. B 813/18

Kafka Margit. Állomások. Regény. Bp.: Franklin 1917. 448 p. B 813/17

Laczkó Géza. Noémi fia. Regény. Bp.: Franklin 1917. 320 p. B 813/22

Lux Terka. Budapesti fotografiák. Bp.: Lampel 1916. 55 p. (Magyar könyvtár, 460.) B 813/19

Tormay Cécile. A régi ház. Regény. [1914.] 3. kiad. Bp.: Singer & Wolfner 1917. 239 p. B 813/14

Ujhelyi Nándor. Tabán. Regény. Bp.: Singer & Wolfner 1917. 141 p. B 813/20

Váradi Antal. Elmult időkből. Cikkék és rajzok. Bp.: Franklin 1917. 291 p. B 813/6

91 Földrajz*Geographie — Geography*

Schmidt M[artin]. Budapest und Umgebung. Praktischer Reiseführer. [1905.] 5. Aufl. Berlin: Goldschmidt 1917. 116 p. 2 t. (Griebens Reiseführer, 102.) B 910/61

Lux, Jos. Aug. Ungarn. Eine mitteleuropäische Entdeckung. München: Beck 1917. XV, 355 p. B 940/1

92 Életrajzok*Biographien — Biography*

Haypál Benő. Templomi hangok emberek királyáról, királyi emberről. Ferenc József temetése napján elmondott beszéd. Bp.: Nagypénteki ref. társ. [1916.] 19 p. B 264/2

A Városi Nyilvános Könyvtár adományozóinak jegyzéke az 1917. évben

Verzeichnis der Spender — List of donors

MAGÁNOSOK		drb	drb	drb	
Ábrahám Sándor v. tanácsnok, Szilágyosmlyó . . .	1	Emödi Aladár honvédezredorvos	1	Kánhán Nátán Samu hitközs. alelnök, Máramarossziget	1
Áldásy József jegyző . . .	1	Erdélyi Sándor cégjegyző	27	Kármán Béla mérnök	1
Bajó János árvaszéki ülnök, Szekszárd	1	Ereký Károly igazgató	1	Katona Sándor az OMKE főtítkára	1
Bakonyi István	6	Fazekas Oszkár ügyvéd	10	Klasz Paula műgyet. szem. mináriumi könyvtáros	1
Balanyi György tanár, Szeged	2	Feleky László	1	Kovácsics Sándor járásorvos, Tét	1
Bánfi Oszkár bankbizományos	3	Ferenczi Imre szföv. szakelőadó	1	Köthalmi Béla könyvtártiszt	16
Bánó Miklós mérnök	1	Forbáth Tivadar ügyvéd	1	Kölbíg Ferenc pénzügyi titkár	1
Bartha Richárd min. tanácsos	1	Friedrich Vilmos m. tanár	1	Kraushaar Károly igazgató, Temesvár	1
Baumgarten Nándor közig. bíró	1	Gaberdeen Rezső tanár, Rákospalota	1	Kremmer Dezső könyvtáros	3
Beck Dénes pénzint. igazg.	1	Gergely György jogakad. igazg., Máramarossziget	1	Krepuska Gyula tanársegéd	1
Beck Salamon ügyvéd	1	Gerőcz Kálmán jogakad. tanár, Sárospatak	1	Krisztics Sándor könyvtáros	1
Bencsik János ny. főgimn. tanár	5	Gohl Ödön ny. muz. igazgató ör	67	Kunstädter A.	3
Bocsor Lajos	1	Gross Magda könyvt. id. hiv.	61	Kúthy Sándor törvényszéki ügyész, Debrecen	2
Boros János gör. kath. nagyprépost, Lugos	2	Groszmann Zsigmond rabbi	1	Kvassay Jenő min. tanácsos	3
Braun Róbert főkönyvtáros	21	Gulyás József főgimn. tanár, Sárospatak	2	Lendl Adolf állatkerti igazg.	4
Braun Róbertné könyvtári id. hiv.	13	Győrffy István muzeumi segédőr	9	Lengyel Aurél kir. ítélőtáblai bíró	2
Bródy Ernő orsz. gyül. képviselő	1	György János tanár	4	Leopold Gusztáv	1
Buday Dezső egyet. m. tanár, Kecskemét	1	Györy Loránd min. o. tanácsos	1	Lesskó Béla könyvtári kezelőtiszt	1
Cugnet Károly francia nyelvtanár	1	Halász István orvos	2	Leval André	1
Czakó Ambró főgimn. tan.	1	Halmi Gyula kir. vegyész	3	Lévy Béla ügyvéd	2
Czeplédy István kir. tanfelügyelő	3	Haltenberger Emil tanár, Lőcse	8	Liebermann Leó egyet. tanár	2
Czóbel Ernő tanár	1	Hanvai Sándor előljáró	1	Liszka Viktor ügyvéd	1
Csánki Dénes föv. muzeum h. vezetője	1	Hanvay Zoltán, Hanva	2	Loránt Lipót orvos, Pécs	1
Darvasy Károly szfv. főmérnök	1	Hazay Loránd min. titkár	3	Madzsar József könyvtári aligazgató	27
Demény Károly posta- és táv. főigazgató	1	Hazay Ödön háztulajdonos	8	Magyary Géza egyet. tanár	2
Demjén Géza székesföv. tanácsnok	1	Heinrich Gusztáv akad. főtítkár	1	Mahler Sándor pénzügyi fog., Pozsony	1
Dezső Gyula jogakad. tanár, Kecskemét	1	Hollering Gábor főmérnök	2	Marenzi Ferenc Károly gr. tábornok	1
Dietz Károly államrendőrségi fogalmazó	1	Hollós József főorvos, Szeged	2	Márki Sándor egyet. tanár, Kolozsvár	1
Donáth Gyula egyetemi tanár	3	Hoszpótzky Alajos min. tanácsos	4	Markos Györgyné	55
Dorning Henrik rendőrtanácsos	3	Horvát Henrik keresk. isk. tanár	1	Márton Béla tanár, Debrecen	1
Eckhardt Sándor tanár	1	Horváth János igazgató	1	Méhely Kálmán igazgató	1
		Hönich Henrik malomigazg.	2	Mohar József tanítóképzőint. igazgató	1
		Izsóf Alajos tanár	1	Mutschenbacher Emil OMGE titkár	2
		Janzsó Tihamér, Szombat-hely	1	Müller Josef, Freiburg	2
		Jászi Oszkár szerkesztő	1	Nádasdi Vilmos	1
		Joób Lajos ny. min. tanácsos	3	Nagy Ferenc v. b. t. t.	2
		Just Béla könyvtári gyakornok	1		

	drb		drb		drb
Nemere Béla ügyvéd	2	Zerkowitz Zsigmond ügyvéd	1	Munkát kereső nők szövet-	
Pach Henrik orvos	2	Zielinski Szilárd műegyet.	2	sége	4
Parassin József orvos	6	tanár	2	Műgyetem	3
Pikler Blanka könyvtártsizt	4			Nagypénteki ref. társ.	13
Pap József egyet. tanár	1			Nemzeti hajós-egylet	4
Pirkner János min. tanácsos	2			Nemzeti lovarda egyet.	3
Pivány Jenő újságíró	1	HATÓSÁGOK, INTÉZETEK,		Budapesti orsz. első gyer-	
Pogány Zsigmond titkár	2	EGYESÜLETEK, STB.		mekmenedékhely- egyes.	3
Poór Jakab udv. tanácsos	1			Orsz. erdészeti egyesület	1
Pröhle Henrik tanítóképző-		BUDAPESTEN		Orsz. hadigondozó hivatal	10
int. tanár, Sopron	1		drb	Orsz. izr. iroda	1
Puella Classica	1	Áll. keresk. isk. tanárképző		Orsz. izr. tanítóegyesület	3
Raitsits Emil tanár	1	int.	3	Országos kiseddővígye-	
Rerrich Béla műépítész	1	Ált. közjótékonyági egyes.	2	sület	1
Richter Aladár egyetemi		Belügyminisztérium	12	Országos közp. kath. legény-	
tanár, Pozsony	1	Bp.-Ferencvárosi ált. jóté-		egyesület	9
Sarlós Lajos, házinyomdai		konnyági egyes.	9	Orsz. magy. gazd. egye-	
művezető	7	Bp. szék.-föv. Fertőtlenítő		sület	1
Sasvári Béla, Pécs	1	intézetei	9	Orsz. meteorológiai intézet	12
Schandl Károly titkár	3	Budapesti árú- és érték-		Orsz. Pázmány-egyesület	1
Scharl Pál igazgató főorvos	1	tőzsde	6	Önkéntes mentő egyesület	2
Schulz Manó	1	Budapesti vendéglősök		Pannonia evezős club	4
Schiff Péter főgimn. tanár,		tanonciskolája	2	Park club	1
Lugos	1	Császári németfőkonzulátus	15	Pénzügyminisztérium	3
Sebők Dezső	1	Egyetemi Pauli Szent Vince-		Pester Lloyd szerk.	138
Seltenreich Kornél	1	konferencia	5	Pesti Lloyd-társ.	1
Schoen Arnold tanár	1	Érdekes újság	1	Pesti magy. keresk. bank	2
Simonfi János	2	Filharmoniai társaság	11	Protestáns országos árva-	
Smolka János	2	Földmívelésügyi minisz-		ház	7
Szabó Ervin könyvtárigazg.	30	térium	13	Rákócziánium középiskolai	
Szabó Sándor ügyvéd	2	Főrendiház	1	Mária-kongregáció	1
Szana Sándor igazgató fő-		Galilei kör	13	Református főgimnázium	3
orvos	1	Gör. kath. egyházközség	2	Szegénysorsú tüdőbetegek	
Szászy Béla min. tanácsos	2	Haditermény r.-t.	4	szanatórium-egyes.	2
Szende Pál OMKE alelnök	2	József kir. herceg szanató-		Szent Anna betegsegélyző	
Szendrei Mihály tanár,		rium egyes.	1	egyl.	1
Fiume	1	Katolikus sajtóhölgybizott-		Társaság	1
Szirtes Artur ügyvéd	1	ság	2	Tuberkulózis ell. küzdelem	
Szladits Károly egyet. tanár	1	Ligetklub	7	orsz. biz.	17
Szterényi József kereske-		Lorántffy Zsuzsánna egye-		Vallás- és közoktatásügyi	
delemügyi miniszter	2	sület	4	minisztérium	2
Teleki Pál gr.	1	Magyar bányá- és kohó-		Vakok bpesti orsz. int.	1
Thorockay Viktor br. föld-		vállalatok egyes.	1		
birtokos	1	Magyar könyvészet szerk.	5		
Vadász Ede bank-főtiszt-		Magy. nemz. muzeum könyv-			
visező	3	tára	3		
Vajda Ferenc esperes,		Magyar postaszemélyzet			
Údvarhely	1	I. Ferenc József beteg-			
Varga Jenő tanár	1	segélyző egyes.	22	Berlin. Handels-Hochschule	1
Varró István iparkamarai		Magyar textilgyárosok orsz.		Berlin. Indische Gesell-	
előadó	6	egyes.	2	schaft	2
Velits Dezső babaképezdei		Magyar szt. kor. orsz.		Berlin. Mädchen- & Frauen-	
igazgató, Pozsony	2	Balneológiai egyes.	3	gruppen f. soz. Hilfsarbeit	12
Vida Sándor főgimn. tanár	1	Magyarországi bajtársi szö-		Berlin. Ministerium d. öff.	
Walther (Yeér) Imre író	1	vevetség	3	Arbeiten	2
Wildner Ödön tanácsnok	13	M. k. Mezőgazdasági		Berlin. Reichsdeutsche	
Winkler Ernő, Újpest	1	múzeum	11	Waffenbrüderl. Vereinig.	9
Wlassics Gyula br. v. b. t. t.	2	Magyarországi hírlapírók		Berlin. Verein f. d. Deutsch-	
Wlassics Gyula br. ifj., a		nyugdíjint.	2	tum im Ausland	2
vidéki színészet orsz. fel-		Magyarországi vas- és fém-		Brüsszel. Generalgouverne-	
ügyelője	1	munkások közp. szöv.	4	ment Bibliotheksverw.	1
Wurm Elemér titkár	1	Miniszterelnökség	6	Cöln. Allg. Arbeitsnachweis-	
				anst.	1

EGYEBÜTT

	drb		drb		drb
Debrecen. Egyetem	6	Kolozsvár. EMKE	1	Szeged. DMKE	4
Debrecen. Közellátási hivatal	1	Máramarosziget. Alispáni hivatal	2	Washington. Library of Congress	1
Debrecen. Világítási váll.	10	Medgyes sz. kir. város	1	Wien. Österr. Waffnbrüderl. Vereing.	1
Essen. Friedr. Krupp A.-G.	7	Szeged. Fiatalokrák fel- ügyelôhatósága	3	Zürich. Zentralbibliothek	2
Kaposvár. Alispáni hivatal	6				

HIREK ÉS KÖZLÉSEK

Könyvtárunk dicsérete.

A *Múzeumi és könyvtári értesítő* 1917. decemberi számának vezető helyén foglalkozik *Mihalik József* múzeumi és könyvtári orsz. felügyelő úr, a M. és K. O. T. előadója könyvtárunk 1916. évi jelentésével. E cikkből ezeket közöljük:

„A nagy bibliográfiai készütséggel megírt és teljes szaktudásnak mély alkotó szelleméről tanúszkodó jelentés minden sora beszédes bizonyítéka a székesfővárosi Nyilvános Könyvtár életbevágó fontosságú feladatainak s e feladatok olyfokú megoldásának, mely ma is, a háború-okozta tespedés és lehangoltság nyomorúságos napjaiban, „amikor észlelni kellett, hogy a közhangulat nyomottsága, az élet megnehezedett sora és az előhaladásra való jogos reményekben való csalatkozás egyesek lendületét és kitartását ellankasztotta“, mondjuk, még e keserű napokban is méltó büszkesége lehet a könyvtár igazgatójának s a vele harmónikusan és becsületesen együttműködő derék tisztikarnak.“

„Látnivaló, hogy dr. Szabó Ervin jelentése nem pusztán hivatalos adatokat lélek nélkül ledaráló száraz referátum, hanem eszméket felvető, magasabb ideálokat megmozgató, irányító gondolatokat tartalmazó olyan dolgozat, mely gondolkozásra készíti az olvasót s eszméivel maradandó nyomokat szántva, cselekvésre is serkent . . .“

„Amit az idézett sorokban Szabó Ervin a tudományos és ismeretterjesztő munkákról mond, lelkes örömmel fölthet el minden komoly, a nemzeti művelődés iránt érdeklődéssel viseltető egyént, főképp azonban olyanokat, akik nem a szent profitért s az erő-

művilleg kikötött „mellékjövendelmek“ üdvözítő garasaiért settenkednek a magyar könyvek és magyar könyvtárak ügyei körül, hanem hivatott rátermettséggel, önfeláldozásra is kész hamisítatlan lelkesedéssel, lángoló buzgalommal és aggódó szeretettel álltak a magyar közművelődés faji és etikai értékeiért vívott verejtékes küzdelmek szolgálatába.“

„Hogy a tudományos és gyakorlati ismereteket terjesztő irodalom mily roppantül szegény hazánkban, azt régóta fájdalmissan érezzük és hirdetjük mindazok, akiknek ez az ügy a szívükön fekszik. Most, hogy komoly s nagyon illetékes helyről a magyar könyvkiadók figyelmét is felhívták e nagy horderejű kérdésre, talán észbe kapnak a pénz emberei s még ezenfelül talán a tudatára ébrednek annak a bizonyosságnak is, hogy e „szűz talajon“ a busás jogos haszon mellett bőven teremhet részükre — babér is.“

„Mert anyagilag jövendelmző munka mellett erkölcsi munkát is végeznének a magyar könyvkiadók: a tudományos és ismeretterjesztő irodalom lendületes propagálásával és népszerűsítésével kiirtani segítenék a legújabbban felburjánzott „modern magyar szépirodalom“-nak azt a jobb és a tiszta lelkek előtt csendes utálatot és émelygést keltő irányát, mely az érzékiség és testiség kultuszában incarnálódva már nem is szép-litteratura többé, hanem a szó szoros értelmében mätely és moslékirodalom . . .“

„... E magas számot látva, az első pillanatra hajlandók volnánk azt mondani, hogy az alkalmazott személyzet e létszáma szinte óriási egy olyan könyvtárnál, amelynek állománya nem többre, mint 150.000 kötetre, évi budgetje pedig mindössze s kereken 296.000 koronára rüg.“

„S e felfogásban valósággal sok igazság is foglaltatik, de mindenekfölött megnyugtató annak a szemlélete, hogy a székesfőváros illetékes hatósága, amikor a könyvtár személyzetének létszámát bizonyára jól megokolt előterjesztésre a lehető legmesszebbmenő kulturális készséggel ily jelentékeny számban megállapította s az intézmény rendelkezésére bocsátotta, nem cselekedhetett máskép, mert elsősorban annak a belátására jutott, hogy a becsületes munkát csak megfelelő számú és kvalitású munkással lehet becsületesen elvégezni, másodsorban pedig azt igazolta be, hogy *nem kíván dőre gazda módjára, egy szolgájáról* — mint ezt oly sok rokonintézménynél megteszik — *három bőrt lenyúzni.*“

„Ez azonban az éremnek csak az egyik, a fényes oldala. Van ennek a medaillonnak rozsdás fele is, mely szomorú árnyékot vet a nagy fényességre.“

„A háború tartama alatt, különösen pedig az utolsó két évben, a könyvtár *végleges személyzete* oly hullámnak volt kitéve, mint soha azelőtt. A jobb munkaerőket a *magánüzemek* jobb bérei csábították el, mert soha még a munkaerő iránti kereslet oly nagy nem volt, mint e háborúban és a magánüzemek ennek következtében állandóan magasabb béreket fizettek, mint a közhivatalok.“

„Mindennél elszomorítóbb azonban a személyzeti ügyek jövődöbeli képe s Szabó Ervin aggodalmaiban teljesen osztozunk, ha a mai auspiciumok és tapasztalatok alapján a jövő hivatalnok-nemzedék kvalitásaira és teljesítőképességére gondolunk. Alig hihető ugyanis, hogy a köztisztviselői fizetések a békekötés után is megmaradó drágaság arányában fognak emelkedni, ellenben nagyon is valószínű, hogy a magángazdaságok könnyebben fognak hajlani arra, hogy alkalmazottaik bérköveteléseit teljesítsék. Mi lesz, mi lehet ennek a következménye? Más alig, mint hogy az *értelmességi középosztály legjobbjai a magángazdaság szolgálatába fognak törekedni* és bizonyára nem a leginkább munkaképes, legerélyesebb és legonállóbb, a vállalkozó szellemű, az új iránt fogékony és nyílteszű elemek lesznek azok, amelyekből a közhivatalok fogják személyzetüket újoncozni.“

„Hogy ezek után minő lesz a közhivatalok s általuk az ország és a magyar civilizáció képe, az könnyen elképzelhető. Ennek csak egy módon: *a becsületes munkának becsületes megfizetésével* lehet elejét venni, mert a méltányos és jogos követelések megvalósítása elől földi hatalom immár többé el nem zárkozhatik: sietve, minél előbb kell ezt megcselekedni, nehogy vigasztalanul sivár, vagy végképen üres maradjon az a pálya, amelyen már mi is szándékunknál és akaratunknál kevesebb eredménnyel munkálkodtunk, — bizony nem a magunk bűnei miatt.“

„Ha fatalisták lennénk, rezignálva sóhajtánánk el, hogy a sors útjába halandó ember botorul nem avatkozhatik és átérezve és vallva azt, hogy az az ország és hatalom, mely sem igazságosan büntetni, sem igazságosan jutalmazni nem tud, jobb sorsra nem érdemes: nem törődnénk azzal, mi lesz a jövővel. Hisszük és valljuk azonban, hogy amiként a hamisság nem örökéletű, akkép a kártékony csökönységétől megtévedt szociológia fölött is mielőbb győzedelmeskedni fog a tudomány helyes és a belátás igazságos gondolata. Még látunk magunk körül embereket, akik nem a dignitás verőfényében fürdőznek, de *dolgoznak* a magyar kulturáért és saját lelkük gyönyörűségéért. Bizonyos, hogy ezek sorába tartozik a székesfővárosi könyvtár tisztikara is, mely a mostani összetételében csonka és heterogén ugyan, a munka vállalásában és végzésében azonban lelkes, egységes és szilárd.“

„Ez magyarázza meg azt a rejtélyt, mint volt képes a könyvtár a roppant súlyos viszonyok mellett azt a nagy munkát mind elvégezni, amiről a jelentés beszámol...“

„...A kezelőszemélyzet szakkiképzésének ezt a módját [t. i. a gyakornokok és fiatalabb hivatalnokok számára tartott előadásokat] helyesnek kell tartanunk, mert végre is, az adott viszonyokhoz képest, elég szerencsésen oldja meg ezt a nehéz problémát. Mindenesetre jobb módszer az, mint az a célon túllövő, az egyetemi ifjúság által különben is a legkevesebb szimpathiával fogadott s így be nem vált kísérlet, mely a könyvtárnoki tudományoknak és teendőiknek egyetemi tanszéken való előadá-

sával akart a könyvtári intézmények részére szakmunkásokat nevelni.“

„Jobb, mert a könyvtár gyakornokai a *praktikus munka élő*, mozgalommal teljes izzó műhelyében magának a praktikus munkának a révén ismerkednek meg színről-színre a reális tennivalókkal, az elméleti részt pedig ugyanazoknak a beavott erőknél az előadásából sajátítják el, akiknek gondoskodó, irányító vezetését működésük minden fázisában állandóan maguk mellett érzik.“

„Az eredmény különben már is igazolta a módszer helyességét: a székesfővárosi nyilvános könyvtár gyakornokai közül a vizsgát többen jó sikerrel letették s ügyes, nagyon használható tisztviselőivé váltak a könyvtárnak. Ezt látva a könyvtár felettes hatósága, most már állandóan és következetesen arra törekszik, hogy a személyzetből csak azok a tagok haladjanak előre, akik a könyvtári ismereteikről ily módon tanuságot tesznek . . .“

„... Mélyen elszomorító körülmény, hogy Budapest székesfőváros áldásosan működő nyilvános könyvtára még ma is csak ideiglenesen, bérházban van elhelyezve. Ezt az állapotot a könyvtár napról-napra mind jobban sínyli, mert folytonosan gyarapodó anyagát, főként szépen fejlődő külön-gyűjteményeit, egyáltalában nem tudja céljuknak és a tudományos kutatás által megkövetelt módoknak megfelelően elhelyezni. De Budapest fővárosnak, a kelet és nyugat határvonalan fekvő metropolisznak, az ezeréves magyar királyság empóriumának a méltóságához sem illik, hogy a magyar közművelődés elsőrendű és legjelentősebb központi tényezője: a *Nyilvános Könyvtár* alkalmatlan bérházban tengődjék rideg szellérségen. Palota kell neki, mely tartalmával, külső-belső díszével, berendezésével és egész szervezetével vonzzon és arról tegeyen hangos tanuságot, hogy a kultúra szent és áldást hozó törekvéseit Budapesten is annyira megértik, hogy örökbecsű s örökéletű törekvéseinek méltó oltárt tudnak emelni.“

„Hisszük és reméljük, hogy a háború fergetege által elodázott Kálvin-téri könyvtárpalota felépítése már legközelebb megvalósul.“

E cikkben megnyilatkozó teljes egyetértés könyvtárunk céljaival és meleg elismerés

annak tevékenysége iránt a könyvtár egész személyzetében élénk örömet keltett és buzdításul fog szolgálni a jövőre nézve.

Keleti gyűjteményünk feldolgozására és továbbfejlesztésére nézve legkiválóbb hazai szakértőink tanácsát és segítségét kértük ki. Közülük dr. Ásbóth Oszkár, dr. Goldziher Ignác és dr. gróf Teleki Pál urak voltak szívesek kérésünket már teljesíteni. Gyűjteményünk iránt mély érdeklődést mutattak és aktív segítségük legjobb biztosíték arra nézve, hogy e gyűjteményünk állandó kapcsolatban marad a szakkörökkel. Ennek egyik jele, hogy a *Turán* c. folyóirat, a *Magyar keleti kultúrközpont* hivatalos organuma, új keleti szerzeményeink jegyzékét rendszeresen fogja közölni.

Az új városháza és a Közművelődési könyvtár. *Bárczy* István polgármester elnöklése alatt szakkbizottság foglalkozik az új városháza elhelyezésének kérdésével. E bizottság egyik tagja, *Kertész* K. Róbert miniszteri tanácsos foglalkozott e problémával s e kérdésben kialakult nézetei kifejezésekképpen tervet készített az új városház elhelyezésére és az ezzel kapcsolatos városszabályozásra vonatkozólag. *Kertész* K. Róbert terve alapelveit és részleteit a *Független Budapest* 1917 okt. 31. számában ismerteti s a mi szempontunkból ez a történelmi és modern városépítési szempontokat egyformán érvényre juttató tervet azért bír érdekességgel, mert az új városházával kapcsolatban megoldandó kérdések közé felvette az új könyvtár tervét is:

„Szabályozó tervem másik része — írja — a központi városház városház-utcai homlokzatának megtartásával az Erzsébetváros új főútvonalának a Belvárosba való bevezetését oldja meg.

A jelenlegi központi városház műemlékjellegű főhomlokzati traktusát teljes egészében, változatlanul megtartom, ugyszintén a középső kápolna kereszttraktust is és szárnyak, valamint hátsó új főhomlokzati traktus hozzáépítésével itt két nagy udvarral bíró monumentális középületet alakítok.

Ez a középület akár *tartalék- vagy fiókvárosház*, akár *városi könyvtár és múzeum* céljaira használtatnék, a főhomlokzati részt nem tekintve, a földszinten

vagy még a mezzaninban is üzemhelyiségeket tartalmazhatna.“

Ha az új városházával nem volnának szoros kapcsolatokat századokra kiható város-szabályozási problémák is, — amelyek a kérdés megoldását szükségszerűen évtizedekre halasztják el — volna okunk örövendeni az érdekes megoldási tervezeten.

Új kiadványok. Utolsó Értesítőnk megjelenése óta kiadtuk *A világháború újabb irodalma* című jegyzékünk kilencedik füzetét, mely a háborús irodalmat 1917 júliusától októberig tartalmazza, továbbá *Útmutató a könyvtár használati számára*. 3. kiad. 1918 március c. füzetet.

Kórházi orvosok kézikönyvtárának felállítására ügyében könyvtárunk közreműködését kérte a tan. X. ü. o. E könyvtár célja, hogy az ügyeletes orvosok szakfolyóiratokat és könyveket olvashassanak üres idejükben.

Könyvtárunk a XIV. ü. o.-ban. A könyvtár ügyei f. é. febr. 13-án kelt 13.921/918. I. 3. rendelettel a tan. VII. ügyosztályból visszahelyezték a XIV. ügyosztályba.

Orosz tanfolyam a könyvtár hivatalnokai részére. December eleje óta könyvtárunk keleti gyűjteményében a cirill betűs könyvanyag rendezésével elfoglalt dr. Gregori

Löwenthal nevű orosz fogoly dr. Alexander Chariton nevű fogolytársával együtt orosz tanfolyamot tartanak a könyvtár hivatalnokai részére. A tanfolyamon két csoportban a könyvtár 18 hivatalnokai vett részt. Ez év elején dr. Chariton másnemű elfoglaltsága folytán a másik csoport — számban kissé leapadva — beolvadt az első csoportba.

Német tanfolyam gyakornokok számára. Míthogy gyakornokainknál lépten-nyomon érezhető a német nyelv tudásának hiánya, az igazgatóság a tanács jóváhagyásával teljesen gyakorlati jellegű tanfolyamot szándékszik indítani.

Személyzeti hírek. Új id. hivatalnokok: Dr. *Cherestiesiu* Viktor, *Szigeti* Gabriella, *Tuczentaller* Lujza. A levéltárból áthelyezték dr. *Várady* Gyula id. hiv.-ot. A harctérről hazajött dr. *Braun* Róbert főkönyvtáros. Új szolgáló: *Matkovics* Máténé.

A könyvtárból a XIV. ü. o.-ba helyezték át *Perényi* Margit id. hiv.-ot; állásáról lemondott *Gross* Magda id. hiv.

Kopcsányi Adél és *Schein* Józsefné id. hivatalnokok id. könyvtárügyi titkári címet kaptak.

A referenciszolgálatot dr. *Braun* Róbert vette át dr. *Krisztics* Sándortól, aki azóta a tizedes osztályozás és a szakkatalógus revízióját és átdolgozását vette kézbe.

Név- és címmutató a szerzemények jegyzékéhez

Autoren- und Titelregister — Index of authors and titles

Abbás: Al-Baládhuri . . . 66b	Andrássy: Érdekes ujság 111a	Ausztria. Arbeitsstatistisches Amt i. Handelsministerium . . . 94b	Balanyi 75b
Ábrányi: Érdekes ujság 111a	Angyal 105b	— Handelsministerium . . . 108a 108b	Balla: Durkheim . . . 67a
Ackerknecht 89b	Angyal A. 107b	— Min. f. öff. Arbeiten 100a	Balogh 67b, 92b
Ackermann: Bauer . . . 94b	Angyal P. 72b, 97b	— Stat. Zentralkomm. 68a	Balthazár 92b
Ady: Szirbik 82b	Anschütz 97a	— 93a 101a	Bangha 89b
Agoston P. 67a	Antal 67a	Ayres 63b	Bánó 68a
—: Balthazár 92b	Antalfy 112a		Bárdossy 68b
Ahmad: Al-Baládhuri . . 66b	Anthony 96a		Barnett 94a
Al-Baládhuri 66b	Apelt: Platon 69a		Barta 71a, 95b
Alberti 80b, 104a	Apponyi 72a 74b		Barthel 107a
Alexander: Leibniz . . . 65a	Arbeitszeit und Lohnregulativ 109a		Bartsch v. Sigsfeld . . 98a
Al-Gazali 66b	Arndt 77a		Bartucz 104a
Allgemeines Literaturblatt 64a	Arnheim 83a		Basett 63a
Altrock 102b	Arnim 90a	Bacsó 98a	—: Gladstone 69b
Amar 76b	Auer P.: Strasser . . . 96b	Bahr 81b	Báthory 90b
Ambrus 112a	Augst 69b	Bailey 63b	—: Al-Gazali 66b
—: Érdekes ujság . . . 111a	Ausztria. Ackerbauministerium 100b	Bakonyi: Breuer . . . 90b	Bauch 83b
Ammianus 82b		—: Mach 90a	Bauer Hans 91b
		Baksay: Kéky 84a	— Henrik 82a, 112a

- Bauer S. 94b
 Bauermeister 75a
 Baumgarten A. 91a
 Baumgarten N. 73a
 — : Jogállam 71b
 Baumgarten O. 68b
 Baur: Haberlandt 108b
 Bayle 94b
 Bälz 74a
 Bänder 73a
 Beck L. 101a
 Beck S. 97b
 Beckh 101a
 Beethoven: Rolland 106b
 Behne 105a
 Békássy 82a
 Below 66a, 82b, 97a
 Benz: Voragine 66a
 Bergisch-Gladbach. Öff.
 Bücherei 89b
 Berliner 92b
 Bern. Lebensmittel-
 Inspektorat 80b
 Bernát: Méhely 71a
 Bernstein 106a
 Berrogain 102a
 Bertuch 82b
 Berzeviczy 106a
 Bibó 103a
 Binz 76a
 — : Röriq 77b, 101a
 Bismarck: Augst 69b
 — : Kaufmann 93b
 Bittel 89a
 Bitzius: Gotthelf 67b
 Blau: Balthazar 92b
 Blätter: f. admin. Praxis 64a
 Blei 69a
 Blumenthal 106a
 Blüher 92a
 Bocksa: Angyal 105b
 Bode 93a
 Bohnenblust 93b
 Boróczy 99b
 Boros 83b
 Bossányi 91a
 Boven: Pareto 91b
 Bozi 96a
 Börner: Jodl 64b
 Brandt 108b
 Braun 106a
 Brauweiler 75a
 Bredt 103a
 Breslau. Universitát 75a
 Breuer A. 70b
 Breuer J. 90b
 Brockhausen 74a
 Bródy 109a
 Brunn 63b
 Brunner 70a
 Bry 63b
 Bryce: Gladstone 69b
 Bubendey 78a
 Buber 67b
 Budapest. Állatkert 111b
 — Dunakonferencia 78a, 110a
 — Elektromos művek 111a
 — Földtani int: Papp 77a
 — Gázművek 111a
 — Hadi repülőgép-ki-
 állítás 112a
 — Keresk. és iparkamara
 94b, 98a, 100b,
 101b, 102a, 110a
 — Kereskedelmi iskolák 109b
 — Közkórházak 111b
 — Közp. tejhivatal 111b
 — Köztemetők 111a
 — Mezőgazdasági
 múzeum 100b
 — Műegyetem 109b
 — Műegyetem. Könyv-
 tár 109a
- Budapest. Múzerüzem
 és kórházi anyagrak-
 tár 111a
 — Népjóléti központ 109a, 109b
 — Népopera 111a
 — Szabályrendeletek 98b
 — Szabályrendeletek
 1916. . . . . 110b
 — Szabályrendeletek
 1917. . . . . 109b, 110a, 110b
 — Tanács 111b
 — Tanács 3. . . . . 110a
 — Tanács 6. & 16. . . . . 111a
 — Tanács 10. . . . . 111b
 — Tanács 14. . . . . 109a
 — Tanács 15. . . . . 110a, 112a
 — Tanács 16. . . . . 110b, 111a
 — Törvényhatósági bi-
 zottság 110b, 111a
 — Városi színház 111a
 Buday B. 108a
 — D. 70a
 — Gy. 98a
 — L. 68a
 Bunyitay: Karácsonyi 83b
 Burgdörfer 68b
 Busse 90a
 Butlerné: Eber 92a
 Bücher 100a
 Büring 82a
 Büttner: Eckehart 65b
- Cabe: Barnett 94a
 Căndea 69a
 Caro 77b
 Carpenter 65b, 90a
 Carthaus 77b
 Cellérier 105a
 Censor: Jellinek 102b
 Chamberlain 93b
 Charmant 97b
 Cherbury: Kottich 90b
 China-Archiv 64a
 Cholnoky 83a
 Cohen 64b
 Comte 90a
 Conklin 92a
 Conrad 99b
 Cöln 82b
 Croce 81b
 Crusenstolpe 106a
 Cunningham 100a
 Csánki 72a
 Csekey 72a
 Csérgő 109b
 Csillag 83a
 Csorba 96a
 Czakó 91b
 Czapek: Haberlandt 80b, 180b
 Czedik 93b
 Czirbusz 83a, 83b
- Daffenreiter 104a
 Damaschke 106a
 Dana 63b, 64a
 Dános 73a, 107b
 Dantschoff 78a
 David: Barnett 94a
 Degré: Angyal 97b
 Delbrück 93b
 Dénes: Leibniz 65a
 Dernburg 70b
 Dessor 90b
 Deutsch-evangelischer
 Ver. 91a
 Deutsche Arbeit 64a
 — Berufsvormünder 98b
 — Lebens- und Unfall-
 versicherungs gesell-
 schaften 108b
- Deutschmann 72a
 Déznai 98b
 Dézsi 83b
 Dezső 91b
 Dienes L. 89b
 — P.: Leibniz 65a
 Dietrich 74b
 Dimier 93b
 Dittrich 65a
 Divald 112a
 Domonkosrend: Horváth 91a
 Donau Jahrbuch 78a, 110b
 Dorning 72b
 Dougnac 102a
 Doeller 77a
 Döring 96a
 Drews 91b
 Dunkmann 65b
 Durig 76b
 Durkheim 67a
 Dyck 68b
- Éber 92b
 Ebers 73b
 Eberstadt 35a
 Eckehart 65b
 Eckhardt 89b
 Edhem: Halil 105b
 Edib: Halidé 71b
 Edsall: Phipson 102b
 Edwards 78a
 Edy 67a
 Egger 99a
 Egloffstein: Bertuch 82b
 Egyesült All. Bur. of
 labor stat. 63a
 Egyházi közlöny 64a
 Elliot 106a
 Emszt: László 103b
 Endemann 96a
 Endrei 99a
 Engel: Földes 83b
 Engels: Marx 69b, 71a, 93b
 Enyvvári 107a
 Eppstein 72a
 Érdekes újság. Koroná-
 zási album 111a
 Erdélyi 67b
 Erdmann 80b
 Erdős 91b
 Ereky 77b
 Erődi 80b
 Escher 78a
- Falckenberg: Busse 90a
 Faludy 112a
 Farkas: Croce 81b
 Fassbender 80b
 Feigl 89b
 Pekete 66a
 Feld 99a
 Feleky 100a
 Felsőoktatásügyi egyes. 75b
 Fenő 112a
 Ferenc József I.: Gergely 84b
 — : Haypál 112b
 — : Kronfeld 84a
 — : Sebestyén 106b
 — : Szegő 106b
 Ferenczy: Narada sutra 66b
 Feridun: Halil 105b
 Ferrari 98a
 Fest 105a
 Feuchtwanger 67b
 Fichte: Kerler 64b
 Finkey 72b
 Fischer 70a
 — R. 73a
 — Colbrie: Horváth 91a
 Fleiner 69a
 Fleischner 75b
 Fleury 100a
- Fodor 73b
 Fögel 115b
 Foliet 78b
 Fonck 63a
 Forbáth 73a, 98a
 Forró 112b
 Fournier 105b
 Földes 83b
 Fraknói 105b, 106b
 — : Fournier 105b
 — : Wien. Univ. 106b
 Fred: Goncourt 83b
 Freie Donau 64a
 — Wort 64a
 Freud 65a
 — : Schultz 65a
 — : Breuer 90b
 Freudfeld 79b
 Freundlich 102a
 Freitag: Rieppel 67b
 Frings 69a
 Fuchs C. J.: Laupheimer 100b
 — : Zs. 64a
 Fustel de Coulanges
 [N. D.] 105b
 Fürth 102a
- Gaberdeen 106a
 Gabor 112b
 Gabrieli 89a
 Galsworthy: Kaye-Smith 83b
 Gámán 100a
 Gasparian 92a
 Gáspárné Dávid M. 112b
 Gaudig 99a
 Genève Université 76a
 Geréb 67b
 Gergely Gy. 84b
 Gergely H. 107a
 Geschäftsresultate der
 österr.-ung. Lebens-
 versicherungsgesell-
 schaften 108b
 Gesellschaft für soz.
 Reform 70b
 Geyer 66b
 Geyser 64b
 Gide 71a
 Giese 101b
 Giesswein 94b
 — : Társadalom 72a
 Gilbreth 76b
 Ginisty 90a
 Gladstone 69b, 78b
 — : Bassett 63a
 Glatz 102a
 Gläsel 100b
 Gobineau: Spiess 92a
 Goldreich 77a
 Goldzieher: Társadalom 72a
 Goll 75b, 99b
 Goncourt E. 83b
 — J.: Goncourt E. 83b
 Gorka S.: Temészettud.
 közl. 64b
 Gorkij 106b
 Görner 104a
 Gotthein: Cöln 82b
 Gotthelf 67b
 Göttinger Spar- & Bau-
 ver. 71a
 Grabowsky 98a
 Graf E.: Jahrb. d. Schwei-
 zerfrauen 107a
 Graf Thdr. 91a
 Gratian: Lindner 91a
 Greyerz 103b
 Gross: Bauer 94b
 Grossmann H. 68a
 Grossmann Zs. 92b
 Grossmetzgerei Bell:
 Vogel 71a
 Grotjahn 81a

- Gruber 70a
 Grunenberg 79b
 Gruner 97a
 Guglia 83b 106b
 Güllán 89a
 Guttenberg : Haberlandt
 . . . . . 80b 108b
 Gürtler 101a
 Gyertyánffy 71b
 Gyomai : Jogállam 71b
 Györfly 103b
 — szigeti 106b
 Gyulai 75b
- Haam : Pinsker 92b
 Haberland 78a
 Haberlandt 80b 108b
 Habsburg-ház : Fraknoi 105b
 Hachtmann 82a
 Hacker 96b
 Hajdú család : Györfly 106b
 Halász 98b
 Halidé Edib Hanum 71b
 Halil Edhem 105b
 Halmi 81a, 104b
 Haltenberger 100b
 Haneld 68b
 Hanum : Halidé 71b
 Hanvai remete : Hanvay 84b
 Hanvay 83b 84b
 Harnack 105b
 Hartl 80a
 Hartmann K. 107a
 — R 79b
 Hartung 98a
 Hauck 69a
 Hauser 80b
 Haypál 112b
 Haercke 103a
 Hegedüs : Pólya 110a
 Heiderich 76b
 Heinrich F. 101b
 — G 67b
 Held : Freie Donau 64a
 Hefferich 79a, 108a
 Hellauer 76a
 Hellpach 65a
 Hemmel 103b
 Henning : Das Freie Wort 64a
 Hermann 83b
 Hernád 97a
 Hersch 67a
 Hesse A. : Conrad 99b
 — P 81a
 Hevesi : Shaw 82b, 105b
 Hézser 78a
 Hildebrand 70a
 Hilling 66a 69b 73b
 Hilscher 99a
 Himet : Hussein 104b
 Hirsch 98b
 Hitti : Al-Baládhuri 66b
 Hivatal : Egházi közl. 64a
 Hodinka 105b
 Hofmann 64a
 — : Dienes 89b
 Hollerung 112a
 Hollós 81a, 104b
 Horn 105a
 Hornefer 90b
 Hornich : Neue Österr. 64b
 Hornyánszky A. : Jesajás 65b
 — Gy 106b
 Horten 66b
 Horváth Gy. : Angyal 107b
 — János 71a
 — József 98b
 — S 91a
 Hoschke 78b
 Hourst 76b
 Housman : Metcalfe 96a
 Högnigswald 90a
 Hörmann zu Hörbach W. 73b
- Hreblay 77a
 Huifnagi 103a
 Hughes 69b
 — Ransom 84a
 Hunyadi : Oszwald 84a
 Hunziker : Gotthelf 67b
 Hussein 104b
 Husserl : Geyser 64b
 Huszadik század 92b
 Hutchinson 71b
- Ibn-Jábir : Al-Baládhuri 66b
 Illés 72a
 Ilosvay 83b
 — : Természettud. közl. 64b
 Imre : Társadalom 72a
 Institut internat. d'agri-
 culture 77a
 Ippen : Stern 82b
 Irányi 108b
- Jacob 83a
 Jahrbuch d. Schweizer-
 frauen 107a
 Jakobovits 110b
 Jalava : Szinnyei 84b
 Janzso 83a
 Jaekel 93a
 Jchlicska 65b
 Jellinek 102b
 Jesajás 65b
 Jodi 64b
 Jogállam 71b
 Johnson 78a
 Jones : Smart 76a
 Jordan 93a
 Jósika : Dézsi 83b
 Jovanovic 108a
 Jöhlinger 78b
 Joerges 71b, 96a
 Juba 74b
 Jung C. 90b
 — K 75b
 Just 79b
 Jüdischer Mittelstand 67b
- Kaczai 63b
 Kafka 112b
 Kálmán 83a
 Kálmán : Sebestyén 65b
 Kant 65b
 — : Bauch 83b
 — : Cohen 64b
 — : Külpe 84a
 Karácsonyi 83b, 106a
 Kármán : Weszely 84b
 Károly IV. király és Zita
 királyné. Koronázási
 számok 111b
 Károlyi L. 74b
 — S 99b
 Kastner 69b
 Katharina II. : Crusen-
 stolpe 106a
 Katholikus munkásnők
 egyes. : Munkásnők 64b
 Katonai tanintézetek 108a
 Kaufmann 104b
 — E 93b
 Kautsky : Marx 71a
 Kazarow 67b
 Kazinczy : Heinrich 67b
 Kaye-Smith 83b
 Kaerst 82b
 Kéký 84a
 Keller 74b
 Kelemen 108a
 Kellermann : Kant 65b
 Kemény 94a
 Kenéz 75a, 81a
 Kentzler 104b
 Kerfoot 89b
- Kerler 64b
 Kezner 63b
 Király 72b
 Kirstein 81b
 Kisch E. H. 92a
 — H 67a
 Kiss 96b
 Kjellén 69a, 92b
 Klug 108b
 Koch : Kjellén 92b
 Kohler 71b
 Konstantinápolyi magy.
 tud. int. 63a
 Korányi : Méhely 71a
 Kornis : Veress 106b
 Koronázási domb földjét
 ert. biz. 111b
 Koronázási ünnepek 111b
 Kottich 90b
 Kovács 92b
 Kovácsics 71a
 Kováts 81a
 Köhler : Lamprecht 106b
 Koehne 97b
 Kölblig 74a
 Köppen 99a
 Kövesligethy : Scheiner 80b
 Központ 64a
 Krafft 68b
 Krazeisen : Blätter 64a
 Krebs 95a
 Krepuska 111b
 Kronfeld 84b
 Kruk 94a
 Külpe 84a
 Kvassay 78b
- La Brière 69b
 Le Chatelier : Amar 76b
 La Torre 98b
 Labour year book 94b
 Laczkó 112b
 Ladik 74a
 Lajos II. : Fögel 105b
 Lamp 102a
 Lamprecht 106b
 Langemaier 83b
 Langer 106a
 Langnese-Hug : Rolland 106b
 Langstein 81a
 Langsburch 102b
 Lappo-Danilevsky 89a
 Larass 68b
 Lassalle 93b
 — : Lindau 84a
 László 103b
 Landvogt 81a
 Laupheimer 100b
 Lavotta 81b
 Lazarus 101b
 Le Dantec 65a
 Leibniz 65a, 69a
 — : Wundt 65a
 Lengyel A. 72b, 97b
 — B. : Ilosvay 83b
 — G 102b
 — Z 72b, 107b
- Leipzig. Städt. Bücher-
 hallen 63b
 — Zentralstelle f. volks-
 tüml. Bücherei-
 wesen 64a
 Leppla : Binz 76a
 Lessing : Antalffy 112a
 Leval 90a
 Lévy 73a
 Leweck 97b
 Lewis 82a
 Liefmann 76a, 79a
 Lieske 97b
 Lifschitz 76a
 Liget klubház 109b
- Lindau 82a, 84a
 Lindner 91a
 Ling 82b
 List : Damaschke 106a
 Liszka 103a
 Lösy Schmidt 82a
 Lozinsky 93a
 Loesche 91b
 Löwis of menar 80a
 Lucka 65a, 92a
 Lukács : Monarchia 64b
 Lutter 96b
 Luzzatti 67a
 Lux J. 112b
 — T 112b
 Lübstorff : Schaefer 79a
 Lüders : Pischel R. 66b
 Lyon. Chambre de com-
 merce 102a
- Mac Bain 74a
 Mach 90a, 90b
 — : Wlassak 106b
 Machatschek 106a
 Mac Kinnie 63b
 Mactavish 75b
 Madson 79b
 Madzsar 68b, 74b
- Magyar gyáriparosok
 orsz. szöv. 99a
 — keleti kulturközp. 63a
 — teozóf. társ. : Nárada
 sítva 66b
 — textilgyárosok orsz.
 egyes. 76b
- Magyarország. Kath. tan-
 ügyi tan. 75a
 — Keresk. min. 78b
 — Kongresszus 74a
 — Közp. stat. hiv. 68a, 79b
 — Orsz. testnevelési tan. 75a
 — Törvényjavaslatok 97a
 — Törv. rend. 79b, 107b
 — Törv. rend. 1907. :
 Mihályfi 102b
 — Törv. rend. 1916. . . . . 103a
 — Vállás- és közokt. 99b, 109b, 110a
 — Vall- és közokt. min.
 Konstant. tud. int. 63a, 75a
- Magyarországi munka-
 sok rokkant és nyug-
 díjgyulete 70a
 — szövetkezetek szöv. 95b
- Magyary 73b
 Mahler E. 103b
 — S 72b
 Mahnke 90a
 Major : Phipson 102b
 Makai E. 79a, 102b
 — O 73a, 108a
 Mandeville 65b
 Marcuse 90a
 Mária Theresia : Guglia 83b, 106b
 Márki 106a
 Martinet 68a
 Marx I. 83b
 — K 69b, 71a, 93b
 Matlekovits 77b
 Matschoss 80a 84a
 Maurras 93b
 Mayer M. 68b
 — O 80a
 Mayr 68a
 Meer 81b
 Méhely 71a
 — : Barta 71a
 Mehli 66b
 Meissner 76b
 Mellin 102b

- Meszlény 73a
 Metcalfe 96a
 Meuriot 97a
 Meyer F. 77b
 — H. 80a
 — M. 75a
 — R. 82a
 Migge 82a
 Migray: Schmitt 65a
 Mihályfi A. 96b
 — D. 102b
 Mikes: Snyder 104a
 Mikszáth 82a, 97a
 Milhaud 80a
 Miljoukow 97a
 Miller 69b
 Mind 64b
 Mitteilungen d. Zentral-
 verb. d. dtischen
 Grosshandels 78b
 Mitteleuropäischer Wirt-
 schaftsverein in
 Ungarn 101b
 Mohr 99a
 Molinari 103a
 Moll 103a
 Monarchia 64b
 Morand 71b
 Morel: Rivarola 75b
 Móricz 101b
 Morris 104b
 Morvay: Pekár 70a
 Mosdorfer 77b
 Mulert 66a
 Munkásnök lapja 64b
 Muska: Művész világ 112a
 Muthesius 82a
 Müller-Eisert 96a
 München. Szabályrend 74a
 Művész világ 112a

 Nagy F. 71b
 — O. 72a
 Nagybritannia. Local
 government board. 93a
 Narada sutra 66b
 Nékám 81b, 104b
 Némcekek 99a
 Nemere 72b, 78b, 97b, 102b
 Németh J. 103b
 — Gy. 103b
 Németország. Gesellsch.
 für. soc. Reform 95a
 — Reichstag 95a
 — Reichsversicherungs-
 amt 81a
 — Ständiger Ausschuss
 dtischer Ver. z. För-
 derung des Aussen-
 handels 102a
 — Stat. Amt. 70b
 — Verband. d. Dtischen
 Buchdrucker 95a
 — Zentralverb. d.
 dtischen Grosshandels 78b
 Nemzetközi tözsdetudó-
 sító 79a
 Nemzetvédő szövb. a nemi
 bajok ellen 81b
 Das Neue Österr. 64b
 Neuhaus: Cöln 82b
 Niehuus 95b
 Nietzsche: Marcuse 90a
 — : Sebestyén 65b
 Nipperdey 95a
 Nogáll 97a
 Nussbaum 74b
 Nyomó és festőgyárosok
 orsz. egyes. 76b

 Oberhummer 101a
 Offe 100a
 Oldenburg 66b

 Oppler 73a
 Ormándy: Bp. Mező-
 gazdasági múzeum 100b
 Orsz. közoktatási tanács 99a
 — magy. gazd. egyes.:
 Vég 77a
 — magy. gazd. egyes. 100b
 — testnevelési tanács 99a
 Oske 70b
 Osteuropäische Zukunft 64b
 Oszwald 84a
 Oertel 105b
 Österreichischer Ingeni-
 eur und Architekten-
 verein 101b
 Österreichs Vergangen-
 heit 105b

 Pap J. 96b
 Papp K. 77a
 Parassin 81b, 104b
 Pareto 91b
 Passow 79b
 Patterson 79a
 Paul: Gladstone 69b
 Peguy 89a
 Pekár 70a
 Pesti magy. keresk. bank 109a
 Pfordten 74a
 Phelps 97a, 101b
 Philippovich 72a
 Phipson 102b
 Pick 81a
 Pierson 76a
 Pikler Gy. 90b
 — J. Gy. 103a, 110a
 Pinsker 92b
 Pinto: Pasquale 97a
 Pirchala: Ammianus 82b
 Pirkner 95b
 Pischel 66b
 Piskaček 101b
 Pius X. 66a, 69b, 70b, 73b
 — Hilling 66a
 Pivány 94a
 Platon 69a
 — : Wichmann 90b
 Plenge 95b
 Pniower: Meyer 82a
 Podmaniczky 81a
 Pogány 93b
 Pois 100b
 Pollák 73b
 Polner 75b
 Pólya 110a
 Poór 104b
 Popp 105a
 Poroszország. Min. d.
 Innern 81a
 — Min. f. Landwirt-
 schaft 105a
 Pozsony. Egyetem: Goll 75b
 Pöpperl 72a
 Pothmann 70b
 Pradel: Lyon. Chambre
 de Commerce 102a
 Prager 90a
 Pregizer 89a
 Prellwitz 66b
 Preusz 93b
 Prohászka 65b, 66a, 77b
 — : Báthory 90b
 Puella Classica 111b
 Pseudo-Aristoteles 65a

 Quelle 63a

 Radisics 67b
 Radocsay 74b
 Radovics 91a

 Rákosi 93b
 — : Szirbik 82b
 Ransom 84a
 Rappard 76a
 Rathenau 94a
 Reich 104b
 Rein 75b
 Révai 97b
 Révay 97b
 Révész 99b
 Ried 89a, 101a
 Rieger 72b
 Riappel 67b
 Ringó 92b
 Ritscher 70b
 Rivarola 75b
 Rjasanoff: Marx 71a
 Robert-Tornow 77b
 Roberts H.: Carpenter 65b
 — L. 82a
 Roboz 109a
 Rohden 92a
 Rohrbach: Offe 100a
 Rolland 106b
 Roller 110b
 Rónay 108a
 Rosendorf 73a
 Ross: Gilbreth 76b
 Roth 100b
 Rörig 77b, 101a
 Roesle: 68b
 Rudolf II.: Angyal 105b
 Rupp 66a

 Sachs 107a
 Salvation army year
 book 107b
 Samassa 103b
 Sándor: Apponyi 74b
 Saturday review 64b
 Schandl 71a, 95b
 Schaumberger 76b
 Schaefer 79a
 Scheiner 80b
 Schenck 77a
 Schering: Strindberg 83a
 Schiele 101a
 Schiff P. 70b
 — : W. 107b
 Schilling 75a
 Schlake 104a
 Schlögl 66a
 Schmidt H. W. 102a
 — : Martin 112b
 — : Max 92b
 — : Max G. 78b
 Schmitt 65a
 Schmitz 80a
 Schmöldner 72b
 Schneider I. 77a
 — : K. 70a
 — : Österreichs Ver-
 gangenheit 105b
 Schnürer: Allgemeines 64a
 Scholz: Gorkij 106b
 Schöpflin 82a
 — : Forró 112b
 Schrameier: China-
 Archiv 64a
 Schreiber E. 92a
 — I.: Pseudo-Aristoteles 65a
 Schriften d. Zentrale f.
 Volksbücherei 89b
 Schuk 100b
 Schultz 65a
 Schumacher 95a
 Schupp: Osteurop. Zu-
 kunft 64b
 Schurman 69b
 Schuster 73a
 Schutzverb d. dtischen
 Grundbesitz 95b
 Schüller 80a

 Schütz 106b
 — : Willmann 99b
 Schwappach: Binz 76a
 Schwarz: Hornyánszky 106b
 Schwer 81b
 Schwerin-Löwitz:
 Altrock 102b
 Sebestyén Gy. 106b
 — : J. 65b
 Sebök 79a
 Seifert 78a
 Seiler 81b
 Selim I.: Halli 105b
 Selle 91a
 Seltenreich: Szepesi
 egyesület 109b
 Sendig 70b
 Seress: Donau-Jahrbuch 78a
 Shaw 82b, 110b
 Siebert 92a
 Sieger: Nagy 72a
 Siemens H. 92a
 — : W. 84a
 — : Matschoss 84a
 Siemering 75a
 Silberfeld: Halide 71b
 Sišić 82b
 Smart 76a
 Smith: Rappard 76a
 Smolensky 101b
 Snyder 80b, 104a
 Soltész: Klug 108b
 Somló 96b
 Somlyó: Puella Clas-
 sica 111b
 Somogyi: Lassalle 93b
 Spector 64b
 Spencer: Elliot 106a
 Sperling 102b
 Spiess 92a
 Spranger 75b, 99b
 Srbik 77a
 Stammer 71b
 Stark: Bp. Elektromos
 művek 111a
 Stefánia-szövb. 74b, 79a, 109b
 Steinhäusen 67b, 68a
 Stoklassa 81a
 Steinert 78b
 Stern 82b
 Stout: Mind 64b
 Stöhr 65a
 Stadner 106a
 Strasser A. 73b, 96b
 — N. 71b
 Strindberg 83a
 Ströhl 96b
 Strzygowski 68a
 Studiosus Jovialis:
 Mandeville 65b
 Sturdy: Narada sutra 66b
 Stutzer 98b
 Stücklen 71b
 Suco 93a
 Suhrie 75b
 Suppan 101b
 Suret: Pierson 76a
 Sváj. Verb. schweizeri-
 scher Konsumer.:
 Vogel 71a
 Svédország. Socialstyrel-
 sen 70b
 Szabó E.: Dienes 89b
 — J. S. 91b
 Szabolcsy 78a
 Szana 78b, 101b
 Szász 104b
 Szász-Schwarz 72b
 — : Beck 97b
 Széchenyi: Fest. 105a
 Szegő 106b
 Székely 79a

Magánjog	72b, 97b	Perrendtartás	73b, 98a	Technika	112a
Mezőgazdaság	77a, 100b	Politika	68b, 69b	Természettudomány	80b,
Monopoliumok	79b	Protestáns egyház	91b	103b, 108b, 111b	
Munkabér	94b			Történelem	82b, 105b
Munkaháztartás	94b			—, magyar	105b
Munkáskérdés	70a, 94a	Statiztika	68a, 93a, 107a	Törvénytárak	107b
Művészet	81b, 105a	Szabadkőművesség	75a	Tudomány és tudás	63a
		Szabadoktatás	99b		
Nem keresztény vallások	66b	Szakszervezetek	70b, 95a	Ujságírás	89b
Nemi élet	67a, 92a	Szegényügy	98b	Üzemtan	76b, 100a
Nemzetközi jog	96b	Színészet	112a		
Népesedés	68a, 93a	Szociálizmus	71a, 95b	Választójog	97a
Néprajz	80a, 103a	Szociográfia	92b	— Magyarország	97a
Nevelés	75b, 99a, 109b	Szövetkezés	71a, 95b	Vallás	65b, 91a
Nőkérdés	71b, 96a	Születések korlátozása	68b	Vallástudomány	66a, 91b
Nyelvészet	80b, 103b, 108a			Vámügy	102a, 108a
		Társadalmi kérdés	70a,	Városépítés	82a, 105a, 112a
		94a, 106b, 107a		Vasutak	78a
Okkult tudományok	90b	Társadalmi lélektan	109a		
		Társadalmi tevékenység	106b	Zsidókérdés	92b
Pártok	94a	Társadalomtörténet	67b, 92b		
Pénzügy	79a, 79b, 102b, 103a	Társadalomtudomány	67a, 91b		
	108b, 110b	Társaskörök	109b		

The first part of the document
 discusses the general principles
 of the system and the
 various methods of
 application. It is
 divided into several
 sections, each dealing
 with a different aspect
 of the subject. The
 first section is
 devoted to the
 history of the
 system, and the
 second to the
 theory of its
 operation. The
 third section
 describes the
 practical
 details of the
 system, and the
 fourth to the
 results of its
 use. The fifth
 section is
 devoted to the
 comparison of
 the system with
 other systems, and
 the sixth to the
 conclusions of the
 author. The
 seventh section
 is a list of
 references, and the
 eighth is a
 list of names.

A Városi Nyilvános Könyvtár kiadványai

Verzeichnis der Veröffentlichungen der
Budapester Stadtbibliothek

List of publications of the Budapest
Public Library

A Budapesti Városi könyvtár Értesítője. 1—11. évf. 1907—1917.

Évi előfizetés 1 K.

Közlemények

1. Szakkatalógus. 1. füzet: A lakáskérdés és a városépítés kapcsolatos kérdései. 1907. (Elfogyott.)
Pótlék 1907-ről és 1908-ról. (Elfogyott.)
2. Szakkatalógus. 2. füzet: A községi pénzügy. 1908. Ára 2 korona.
3. A választóreform. Válogatott jegyzék a parlamenti és községi választójog és a parlamentarizmus irodalmából. 1909. Ára 1 korona.
4. Szakkatalógus. 3. füzet: Községi szocializmus. Függetlenül: Munkaviszonyok községi vállalatokban. 1909. Ára 3 korona.
5. Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1909-ről. Ára 1 korona.
6. Emlékirat községi nyilvános könyvtár létesítéséről Budapesten. 1910. (Elfogyott.)
7. Községi nyilvános könyvtár létesítése ügyében tartott szakértekezlet jegyzőkönyve. 1910.
8. Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1910-ről. 1911. Ára 1 korona.
9. A Fővárosi Könyvtár osztályozása.
  1. Bevezetések. Rövidített osztályozás. Közös alosztások. 1912.
  2. Általános munkák. Bölcsélet. Vallás. Egyház. 1912.
10. Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1911—12-ről. 1914. Ára 1.50 korona.
11. Mintajegyzék városi nyilvános könyvtárak számára. 1913. Ára 4 korona.

Aktuális kérdések irodalma (Az 1—32. sz. ingyen.)

1. Drágaság. 1910.
2. Jégghiány. 1. kiadás. 1910. (Elfogyott.)
3. Kilitéses tifusz. 1910.
4. Jégghiány. 2. kiadás. 1910.
5. Városi nyilvános könyvtárak. 1910. (Elfogyott.)
6. Ázsiai kolera. 1910.
7. Tejhiány. 1910.
8. Földgáz. 1911. (Elfogyott.)
9. Kétéves katonai szolgálat. 1911.
10. Közigazgatási tisztviselők képesítése. 1911.
11. A munkabér törvényes védelme. 1911. (Elfogyott.)
12. Választási bíráskodás. 1911.
13. Szociálpolitika. 1912.
14. Szociális magánjog. 1912.
15. Munkaviszony. 1912.
16. Szociális bérpolitika. 1912.
17. Munkásvédelem. 1912.
18. Munkásbiztosítás. 1912.
19. Szociális egészségügy. 1912.
20. Munkásjóléti intézmények. 1912.
21. Munkanélküliség. 1912.
22. Szociális büntetőjog. 1912.
23. Szociális községi közigazgatás. 1912.
24. Szociálpedagógia. 1912.
25. Balkán kérdés. 1. kiad. 1912.
26. A munkanélküliség elleni községi biztosítás. 1913.
27. Balkán kérdés. 2. kiad. 1913.
28. Politikai tömegsztrájk. 1913.
29. Vasúti pályaudvarok. 1913.
30. Az eszperanto és a kiadói érdekek. 1913.
31. Erkölcsstelen irodalom elleni küzdelem. 1913.
32. A nők választójoga. 1913. (Elfogyott.)
33. A háború. 1914. Ára 20 f.
34. A Duna. 1916. Ára 50 f.

Fiókok katalógusai

1. sz. fiókkönyvtár

1. Gyermekek könyvei. 1916 április. Ára 6 fillér.
2. Ifjúsági könyvek. 1. sorozat. 1916 szeptember. Ára 10 fillér.
3. Magyar nyelvű szépirodalom. 1916 szeptember. Ára 20 fillér.
4. Német szépirodalom. Regények, elbeszélések. 1916 október. Ára 40 fillér.
Ismeretterjesztő művek. 1915. (Könyomat.)
5. Német szépirodalom. Pótlás. 1917. július. Ára 20 fillér.

2. sz. fiókkönyvtár

1. Gyermekek könyvei. 1916 április. Ára 6 fillér.
2. Ifjúsági könyvek. 1. sorozat. 1916 szeptember. Ára 10 fillér.
3. Magyar nyelvű szépirodalom. 1916 szeptember. Ára 20 fillér.

3. sz. fiókkönyvtár

1. Gyermekek könyvei. 1916 április. Ára 6 fillér.
2. Ifjúsági könyvek. 1. sorozat. 1916 szeptember. Ára 10 fillér.
3. Magyar nyelvű szépirodalom. 1916 szeptember. Ára 20 fillér.

Egyéb kiadványok

A világháború újabb irodalma. Bp.: Benkő 1915—17. Ára: 1—3. sorozat 20—20 f
4. sorozat 30 f; 5—7. sorozat 40—40 f; 8. sorozat 50 f.

A kurrens folyóiratok jegyzéke. 1915. Ára 10 f.

Útmutató a Városi Könyvtár látogatói számára. 2. kiad. 1915. Ára 10 f.

A községi nyilvános könyvtár részletes pályázati programja. 1911. (Elfogyott.)

Budapest főváros könyvtárainál rendszeresített könyvtári szakvizsga szabályzata. Jegyzetekkel. 1911. Ára 50 f.

A Fővárosi Könyvtár (rég) szakkatalógusának átnézete és mutatója. (Könyomat.) Ára 5 K.

A Tizedes osztályozás magyar nyelvű kiadása. (Könyomat.) Ára 20 K.

Szabó Ervin. A modern könyvtárépítés némely elvéről, tekintettel a főváros terveire. Előadás. 1911. Ára 1 K.

Fiókok ügykezelése. (Könyomat.) 1913. Ára 2 K.

A fiókkönyvtárak szabályzata. 1915. Ára 2 f.

TÁJÉKOZÁSUL

A Budapesti Városi nyilvános könyvtár központja (IV. Gróf Károlyi-utca 8., I. em. nyitva van minden hétköznap d. e. 9-től esti 8-ig, vasár- és ünnepnapon 10-től 1-ig; normanapokon zárva van.

Normanapok: Újév. — Március 15. — Nagypéntek. — Husvét vasárnapja. — Pünkösöd vasárnapja. — Űrnápjá. — Augusztus 20. — December 25.

Az olvasóterem használata minden felnőtt számára szabad, sem díj fizetéséhez, sem engedélyhez kötve nincs.

A látogatóknak ingyen áll rendelkezésére a ruhatár, hol felsőkabátját és esernyőjét köteles letenni.

Az olvasó- és folyóiratszobába csupán rózsaszínű olvasójegyvel és helyszámmal szabad belépni. Ha az olvasó a folyóiratszobát akarja használni, oda szóló helyszámot kérjen. Ha csupán kézikönyvtári könyvet akar olvasni, a rózsaszínű lapra nem ír föl semmit, azonban a lapot távozásig megőrzi, akkor pedig a helyszámmal együtt leadja az ügyeletes gyakoronoknak. Ha oly könyvet kíván, mely nincs a kézikönyvtárban, kikeresi címét a katalógusban, a mű helyszámát (a cédula bal sarkán!), szerzője nevét és a mű címét ráírja a rózsaszínű kérelmlapra, ezt átadja a gyakoronoknak és helyén várja meg, míg a könyvet megkapja.

Három katalógus van: betűrendes szerzői, tárgyi és földrajzi katalógus.

Kölcsönzőjegyét félvre egy koronáért minden felnőtt budapesti lakos válthat, ki személyazonosságát és lakása címét elfogadható módon igazolja. Kiskorúért nagykorú állhat jót. A kölcsönzés határideje 4 hét. Késedelmes

visszahozás esetén 10 fillér intésdíj és kötetenként napi 5 fillér bírság fizetendő.

Fővilágosítást az ügyeletes tisztviselő ad, irodalmi tanácsot, bibliográfiai felvilágosítást a reference könyvtáros ad.

A könyvtár írásban és telefonon is szívesen válaszol hozzá intézett kérdésekre. (Telefonszám 120—15 és 120—56)

Részletesebb útbaigazítást nyújt *Útmutató a könyvtár használatáról* című füzetünk, mely 10 fillérért kapható.

Fiókkönyvtárak

1. sz. fiók. IV. Királyi Pál-utca 11. — Hírlap- és folyóiratolvasó. Nyitva hétköznap 10-től 1-ig és 5-től 8-ig, vasár- és ünnepnap 10—1-ig. — Kölcsönző hétköznap 11—1-ig és 4—1/2-ig, vasár- és ünnepnap 10—12-ig. — Ifjúsági kölcsönző hétköznap 2—4-ig, Normanapokon zárva.

2. sz. fiók. (Deák Ferenc könyvtár.) VII. ker., Almássy-tér. Nyitva hétköznap d. u. 4—8-ig. — Ifjúsági kölcsönző 12—2-ig. Vasár- és ünnepnap d. e. 10—12-ig. Normanapokon zárva.

3. sz. fiók. X. ker., Százados-út 10. (Fővárosi kislakástelep.) Nyitva hétköznap d. u. 4—8-ig. Vasár- és ünnepnap 10—12-ig, Normanapokon zárva.

4. sz. fiók. (Fővárosi Diákmenza könyvtára.) IV. ker., Városház-u. 10. Nyitva d. e. 8—12-ig és d. u. 3—1/2-ig (csak a Menza tagjai részére).

5. sz. fiók. Kölcsönző állomás az Állatkertben.

DESIDERATA

1918 március.

Concha: Magyar jog hegemoniája. 1891.

Csaplovics: Index sessionum dietae 1811—12.

— Sprachkampf in Ungarn. 1814.

— Zusätze zu Engels Gesch. d. ungr. Reiches. 1814.

— Nucleus plani tabularis. 1817.

— Ungarns Magyarisierung. 1841.

— Rozgmanj o zmadarowanj. 1842.

— Paradoxen ü. d. Staats- u. Volksleben in Ungarn. 1845.

Darwin: Az ember származása és az ivari kiválás. 1910.

— Harc a természetben. (Magy. keresk. közlöny.)

Goldziher: Studien ü. Tanchüm. 1870.

— Beitr. z. Gesch. d. Sprachgelehrsamkeit b. d. Arabern. 1871.

— Charakteristik Celäl al-Din al-Sujütis. 1872.

— Nyelvtud. tört. az araboknál. 1878.

— Nemz. múzeum arab kéziratai. 1880.

— Zähriten. 1884.

— Culte d. ancêtres chez les Arabes. 1885.

— Mohammedanische Studien. 1—2. 1889—90.

Goldziher: Diwan d. Garwal. 1893.

— Sälih b. Abd al-Kuddüs. 1893.

— Történetir. az arab irodalomban. 1895.

— Abhandl. z. arab. Phil. 1—2. 896—98.

Hajnöczy: Acta diaetalia 1618. 1790.

— Extractus legum de statu eccles. 1792.

— De diversis subsidiis. 1792.

Horváth M.: Ipar és keresk. tört. a XVI. sz. elejéig. 1842.

Katona I.: Hist. crit. priorum Hung. ducum. 1—4. 1778—80.

— Adam Patachich. 1784.

— Georgii Pray, Katona epist. 1784.

— Examen Moraviae. 1786.

— Vetus Moraviae. 1789.

— Dissert. de sacra corona. 1790.

— Trencsiki bilanx. 1790.

— Vindicii cleri Hung. 1790.

— Larva pseudo-cath. 1791.

— Vindiciae sacerdotum. 1791.

— Epiteum chronologica. 1—2. 1796—98.

— Defensio bonorum eccles. 1811.

— Solomnitás, qua Corona excepta fuit. (németül) 1790.

Kuncz: Államélet főbb mozzanatai. 1870.

Lazarus: Sittl. Berechtigung Preussens. 1850.

— Ursprung d. Sitten. 1867.

— Ideen in d. Gesch. 1872.

— Treu u. frei. Vortr. ü. Juden. 1887.

Lenhossék: Crani di delinquenti. 1880.

Prohászka: Isten és a világ. 1892.

Schmitt: Geheimnis d. Hegelsch. Dialektik. 1888.

— Fichte. Bp. 1888.

— Warum ist e. relig. Bewegung e. Notwendigkeit. 1895.

— An d. Sozialdemokr. 1895.

— Szellemvallás katek. 1897.

Schvarcz: Fajtakérdés színvonala. 1861.

— Földtani elméletek. 1863.

— Géologie antique. 1861.

— Megtört hangok. 1861.

— Lampsacus Strato. 1864.

— Görög ódonóság. 1861.

— Görögök geológiája. 1861.

— Allam körül. 1861.

Ungarische Reichsgesetzsammlung. 1865—1912.

Wértheimer: Zur Gesch. d. Türkenkrieses. 1875.

— 3 ersten Frauen Kaisers Franz. 1893.